

M. FETHULLAH GÜLEN

İKİNDİ SOHBETLERİ
KÜRSÜ
2002

tr.fgulen.com

07.01.2002 - Kur'ân'da Bulutların Sevki ve Telifi

'Görmez misin ki, Allah, bulutları sürer, sonra onların arasını telif eder (birbirine geçirerek aralarındaki boşlukları doldurur), sonra onları birbiri üstüne yığar (sıkıştırır). Derken bunlar arasından yağmurun çıktığını görürsün. O, gökteki dağlar (gibi büyük bulut parçaların)dan bir dolu indirir de onunla dilediğini vurur (ziyana uğratar), dilediğinden de onu uzak tutar. (Bu bulutların) Şimşeginin parıltısı da neredeyse gözleri alıverecek gibidir.' (Nur, 24/43)

Kur'ân, bulutların ve rüzgârların farklı bir özelliklerinden daha bahsetmektedir. Rüzgârların bulutları sevk etmesiyle hemen yağmur oluşmamaktadır. Önce bulutlar arasında peşi peşine bir kısım hadiseler meydana gelmekte, ondan sonra yağmur teşekkül etmektedir. Bu arada bulutların tekasüf ve teraküm etmesi için ayrı bir ameliye daha gereklidir. Teraküm ve tekasüf, belli kıvama ulaşmadıkça yağmurun yağması söz konusu değildir. İşte Kur'ân-ı Kerim, bütün bunlara işaretle şöyle buyurur: 'Görmez misin ki, Allah, bulutları sürer, sonra onların arasını telif eder (birbirine geçirerek aralarındaki boşlukları doldurur), sonra onları birbiri üstüne yığar (sıkıştırır). Derken bunlar arasından yağmurun çıktığını görürsün. O, gökteki dağlar (gibi büyük bulut parçaların)dan bir dolu indirir de onunla dilediğini vurur (ziyana uğratar), dilediğinden de onu uzak tutar. (Bu bulutların) Şimşeginin parıltısı da neredeyse gözleri alıverecek gibidir.' (Nur, 24/43)

'Görmez misin ki, Allah, bulutları sürer, sonra onların arasını telif eder.' 'Telif etme', mizaç farklılığında olan kimseler için kullanılan bir tabirdir. Dargın ve küs olan iki kimseyi bir araya getirme ve aralarını bulmaya da 'telif etme' denir. Müellefe-yi kulûb tabirindeki 'müellefe' kelimesi de 'telif' kökünden gelmektedir ki, müellefe-yi kulûb, gönülleri İslâm'a karşı kin, nefret ve haset dolu olan kimselerin kalblerini İslâm'a ısındırma demektir. Buradan da anlaşılmaktadır ki, bulutlar arasında da birbirini itme söz konusudur. Fakat Allah (cc), bu itmeyi gidererek rüzgâr vasıtasıyla onların aralarını telif etmekte ve daha sonra da onları müterakim bir cisim haline getirmektedir. 'Rükâm', dağlar cesametinde birikme demektir ki, rüzgârlar, bulutları telif ede ede, dağlar cesametinde kesif kitleler haline getirirler.

'Derken bunlar arasından yağmurun çıktığını görürsün.' Bu ifadelerden anlaşılmaktadır ki, yağmurun meydana gelmesi için sadece rüzgârın

faaliyetleriyle iş bitmemektedir. Evet, yağmurun teşekkülü için rüzgârların alıp sürüklemesiyle bulutların, dağlar gibi bir araya gelmeleri, birbirleriyle omuz omuza vermeleri ve teraküm ederek iç içe girmeleri gerekmektedir. Kur'ân, takibe delalet eden harflerle bütün bu olup bitenleri sırasıyla ve ilmî tesbitlerle çelişmeyecek şekilde özetlemektedir. Evet, bu ifadeler ilmî bir üslupla anlatılabilse, anlatılmak istenen şeyin, meteorolojinin dediklerinden çok farklı olmadığı görülecektir. Şurası da unutulmamalıdır ki, Kur'ân ele aldığı konuları büyük çoğunluğun anlayacağı bir üslupla ortaya koyar; ilim ise sadece okumuşlara hitap eder.

Ayet devamla 'O, gökteki dağlar (gibi büyük bulut parçaların)dan bir dolu indirir.' der ki, bu dolunun teşekkülüyle alakalı tatminkar bir bilgi sayılır.. evet, bu ifadeden anlaşılmaktadır ki, dolunun teşekkül etmesi için, evvelâ havada tazyik ve şiddet ihtiva eden dağlar cesametinde bulutların teraküm etmesi, ikinci olarak adeta yağmur damlacıklarından şoke edecek seviyede güçlü bir elektriklenmeye ihtiyaç vardır. Buna işaretle ayetin devamında '(Bu bulutların) Şimşeginin parıltısı da neredeyse gözleri alıverecek gibidir.' buyrulmaktadır ki, orada insanın gözlerini kör edecek derecede müthiş bir elektriğin mevcudiyetine işaret edilir. Kur'ân bu ifadeleriyle aynı zamanda bulutlardaki elektriklenme sahasını da anlatmaktadır. Buna göre bir taraftan tazyik ve şiddet, diğer taraftan elektrik ve teraküm, su habbeciklerinin donmasına sebep olmaktadır. Ayrıca 'min beradin' ifadesindeki 'min' harfi cerri 'teb'iz' manasına ele alındığında, bulutlar içinde bir kısmının donarak dolular haline geldiği vurgulanmaktadır ki, pilotlar, 'loranj' bulutları içine girmekten korkmaktadırlar. Bunun sebebi, bu bulutlar içinde koca koca dolu tanelerinin bulunmasıdır. Öyle ki bu bulutlar adeta büyük birer kaya yığını haline gelmişlerdir. Bu dolulara isabet ettiğinde, bazen çeperleri delinebilmekte ve düşme tehlikeleri yaşanabilmektedir.

Araştırmacı ve ilim adamları, Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan'ın ilmî meseleleri arz ederken seçip kullandığı kelimelere dikkat ettikleri takdirde, muhit bir ilmin hakim beyanları olduğunu hemen anlayacaklardır.

14.01.2002 - Problemlerin Çözümünde Efendimiz

İnsanlığın İftihar Tablosu'nun, bütün beşerî hesapları karıştıran bir hesap muamması ve karışık hesapları çözen bir hesapküşâ olduğunu söylüyorsunuz. Bunu biraz açar mısınız?

Beşer, evvelki gün de, dün de, bugün de hep yanlış hesapların zebûnu olagelmıştır. Bu yanlış hesaplar üzerinde Allah Rasulü'nün negatif ve pozitif yaptığı şeyler vardır. Zaten İslam bu iki atkı üzerine örülmüş bir dantela gibidir; bir taraftan müspet şeyleri işaretlerle 'şunları yapın, hayatınızı onlarla örgüleyin' der, diğer taraftan da 'şu menfi, olumsuz şeyleri terk edin, onlardan kaçının' ferman eder. Ve yapılması gerekli olan şeyler; farz, vacip, sünnet olarak insanları, seviyeler üstü bir seviyeye ulaştırıp onları cennete ehil hale getirirken, yapılmaması gereken şeyler de, terk türünden birer sorumluluk olarak onların yükselişlerine yardım eder. Hatta yapılan o müspet şeylerle yer yer insanın içine 'riya, süm'a' gibi şeyler girebilir, bazen gönlünde yaptığını başkalarına duyurma arzusu belirebilir -tabi şahsın durumuna göre bazen de bire on, bire yüz, bire bin sevap da kazanabilir- ama menfi şeyleri terk ederken onda riya, süm'a olmaz. Mesela bir harama bakacakken insanın 'estağfirullah' deyip gözünü kapatması ve bir nefis muhasebesiyle arzularına ket vurması büyük sevaptır. İhtimal bunlar ahirette onun karşısına sürpriz olarak çıkacak, o da: 'Ya Rabbi, ben böyle bir şey bilmiyorum.. nereden geldi bunlar?' diyecek... Halbuki onlar, onun iradesinin semeresi olarak kendisine verilmiştir. Çünkü elinde fırsat ve imkan varken bile içki içmemiş, uyuşturucu kullanmamış, faize, tefeciliğe girmemiş ve zina etmemiş.. dolayısıyla bütün bunlar, tıpkı kıldığı namaz, tuttuğu oruç, eda ettiği hac, verdiği zekat gibi onun amel defterinin hasenat hanesine yazılmıştır.

Evet insanlık, değişik dönemlerde bir kısım yanlışlara kilitlenmiş ama her dönemin cahiliyesi farklı farklı olmuştur. Mesela insanlar, Hz. Nuh döneminde Vedd, Suva, Yağûs, Yeûk ve Nesr gibi putlara inanmış. (Nuh, 71/23) Oysa ki Efendimiz'in ifadesiyle onlar, kendi dönemlerinin salih, milletlerine iyilik yapmış âbide insanlarıydılar. Ne var ki avam halk, önce onların birer resimlerini çizip onlara bakarak onların yaptıkları şeyleri hatırlatmak ve onları örnek almayı düşünmüşlerdi. Oysa ki daha sonra bu maksadı unutmuş ve o resimleri put haline getirmişlerdi. Yine Hz. Hud'un (as) cemaati kendilerine göre bir kısım tabular edinmiş, saplandıkları bataklıktan başlarını kaldırıp hakikati

görememiş ve eşyanın perde arkasını sezememiş, varlık ve eşyaya takılmışlardı. Gelen peygamberler o problemleri çözmüş ve doğru olanı onlara göstermişti. Ama, bütün bunlar birer kavim ve kabile çapında değişimler, yeni ifadesiyle oluşum ve inkılaplardı. Hz. Musa'da da, Hz. Mesih'de de durum aynıydı.. nitekim Kur'an onların kavimlerine sözlerini hikaye ederken, 'Ey kavmim, ey cemaatim..' ifadelerini kullanır. Efendimiz'de ise durum çok farklıdır. O, bütün insanlığa gönderilmiş bir peygamber olarak bunu açıktan ilan etmiş ve 'Ben bütün insanlığa gönderilmiş bir peygamberim.' Diyerek alem şümul bir elçi olduğunu ilanla işe başlamıştı.

Bu açıdan O (sav) bir taraftan hem kendi döneminde yanlış hesapları, yanlış kilitlenmeleri, yanlış beşeri merci ve müdahaleleri -ki onlar Hz. Mesih'ten sonra kendi dönemine kadar devam etmiş şeylerdi- çözmesi ve onları yeniden doğruya programlaması icap ediyordu, hem de kıyamete kadar yaşanabilecek kilitlenme ve düğümlenmelere karşı çözüm yolları ortaya koyması gerekiyordu. Gerçi kendisinden sonra ortaya çıkacak problemler büyük ölçüde tecrit ve içtihat ünvanları adı altında ele alınacak, müçtehitler ve müceddidler vasıtasıyla çözülecekti; tabii bunlar da yine onun ortaya koyacağı alem şümul kurallara, disiplinlere dayanılarak yapılacaktı. Öyleyse Allah Rasulü'nün hem çözmesi icap eden meseleler, hem de ileriye matuf hatırlatması gerekli şeyler çoktu ve her biri komplike meseleler idi. Nitekim kendi döneminde bütün hesaplar karışmış, herkes çözeyim derken düğüm düğüm üstüne oturtulmuş; mesela fert hayatı adına gerçek huzur ve saadete sevk edecek disiplinler unutturulmuş, insanlar hep başka yönlerde tevcih edilerek iğfal edilmiş, aldatılmış; telkin edilen menfi şeyler onun demi damarı haline getirilmiş; mesela içkiyle kafanı bulamıyorsan biraz esrar kullanabilirsin -muhtemelen o gün başka uyuşturucular vardı- denilerek nefsanî duyguları sürekli kamçılanmış ve adeta susuzluk çeken o insanlara iç de çatla dercesine deniz suyu sunulmuştu. Halbuki meseleyi tersten ele alacak olursak Gedâî'nin dediği gibi

'Bak şu Gedâî'nin haline,
Bend olmuş zülfün teline,
Parmağın aşkın balına,
Bandıkça bandım bir su ver...'

Kendilerine su diye takdim edilen şeyler, onların ciğerini daha da yakmış ve onlarda daha bir içme arzusu doğurmuştu; doğurmuş ve şehvânî duyguları teskin etme adına kendilerine sunulan bohemlik o cismânî duygularının tamamen kabarıp hayvanca bir hal almasına sebep olmuştu. Küçük meseleler

onur-gurur meselesi yapılarak insanlar birbiriyle çatışmaya itilmiş ve bugün de bazı şom ağızlıların, 'bu dünya yaşanılacak bir dünyadır; nereden çıkarıyorsunuz ahireti ve şu hayatı zehir ediyorsunuz..' dedikleri gibi o gün de,

'Bir geçmiş günü beyhude yâd etme;
Bir gelecek gün için feryâd etme,
Geçmiş gelecek masal hep,
Eğlenmene bak ömrünü berbâd etme...'

deyip Ömer Hayyam felsefesi içinde yaşamışlardı ki bütün bunlar birer yanılsa kilitlenmeydi. İşte Efendimiz'e ait önemli vazifelerden birisi de bu yanlışlıkları herkesin anlayacağı bir dille birer birer ortaya koymak, sonra da onların karşısına doğru alternatifler vaz etmektir ve işte bunu yaptı.

Netice itibariyle Efendimiz'in ister müspet adına yapıp ortaya koyduğu şeylerin yaygınlığı, isterse menfilik adına çözdüğü şeylerin herkesi meşgul edecek kadar ciddi olması ve onların bugün dahi hayatiyet ifade etmesi, onun bütün yanlışları çözen bir hesapküşâ olduğuna ap açık işaret etmektir.

21.01.2002 - Rüzgarlar, Emr-i İlâhî İle Vazife Görürler

Rüzgârların esişi, insanlar için öyle malum ve maruf olmuştur ki, onlar, bunun vermiş olduğu ülfet ve ünsiyetle bunların Cenab-ı Hak'tan olduğunu adeta unutmuşlardır. Kur'ân-ı Kerim de buna telmihen 've'l-mürselâti urfen' (Mürselât, 77/1) demektedir. Yani rüzgârlar, maruf olarak esmektedirler.

Rüzgârlar, melekler nezaretinde irâde-i ilâhî ile toprağın yüzünü okşayıp bitkileri aşılamaktan havada şiddetli fırtınalar meydana getirmeye, ondan çiçeklerin tozlaşmasına ve bulutların aşılmasına kadar geniş bir alanda emr-i ilâhî ile vazife görürler. Her zaman bir rahmet cilvesi ifade eden rüzgârlar, her şeye rağmen bazen akım değişimleri, şiddetli fırtına, tayfun ve hortumlara da sebebiyet verebilmektedir. Mürselât Sûresi'nin ilk ayetlerinde Allah (celle celâluhû) tarafından gönderilen rüzgârlara veya onlara nezaret eden meleklerle işaret edilir. Hem ilk dönem, hem de günümüz tefsircileri bu ayetleri 'melekler', 'rüzgârlar', 'vahiyler', 'ilhamlar' ve 'daha başka Allah'ın vazifeli kulları' şeklinde tefsir etmişlerdir. Bu ayetler, nasıl tefsir edilirse edilsin, şümüllü bir ifadeyle peygamberlere inen vahiyden gönüllere gelen ilhama, ondan da yeryüzünde esen rüzgârlara ve fırtınalara kadar her ilâhî esintiyle bir münasebetinin var olduğu sezilmektedir. Rüzgâr, hareket halinde olan bir hava kütesidir. Bu hareket, belli bir yönde olup, hemen daima yataya (ufkî) yakındır. Birbirinin yanındaki iki bölgeden birinde hava basıncı yüksek (antisiklon alanı), ötekinde alçak (siklon alanı) ise, yüksek basınç alanından alçak basınç alanına doğru bir hava akışı olur. İşte bu hava akışına 'rüzgâr' denir. Basınç farkının az veya çok oluşuna göre, rüzgâr ya hafif, ya da şiddetli eser. Rüzgârın bu şiddetli esmesi haline 'fırtına' denir.

Rüzgârların esişi, insanlar için öyle malum ve maruf olmuştur ki, onlar, bunun vermiş olduğu ülfet ve ünsiyetle bunların Cenab-ı Hak'tan olduğunu adeta unutmuşlardır. Kur'ân-ı Kerim de buna telmihen 've'l-mürselâti urfen' (Mürselât, 77/1) demektedir. Yani rüzgârlar, maruf olarak esmektedirler. Maruf olan bu rüzgârlar, coğrafya kaynaklarında genel olarak üç grupta toplanmaktadırlar:

1) Sürekli Rüzgârlar

a) Alizeler: Ortalama olarak 30 derece kuzey ve 30 derece güney paralelleri civarındaki subtropikal yüksek basınç kuşağından ekvatora doğru sürekli olarak

esen rüzgârlardır.

b) Batı rüzgârları: Her iki yarım kürede 30 derece enlemleri civarındaki subtropikal yüksek basınç alanlarından 60 derece enlemleri civarındaki subpolar alçak basınç alanlarına doğru esen rüzgârlardır.

c) Kutup rüzgârları: Kutuplardaki yüksek basınç alanlarından 60 derece enlemlerindeki alçak basınç alanlarına doğru esen soğuk rüzgârlardır.

2) Muson (Mevsimlik) Rüzgârları

Yıl içerisinde mevsimlere (yaz ve kışa) göre değişerek esen, çok geniş alanlı bir rüzgâr sistemidir. Yaz ve kış musonları olmak üzere ikiye ayrılır.

3) Yerel Rüzgârlar

Yerel rüzgârların bir kısmı genel hava dolaşımına bağlı rüzgârların yerel olarak çeşitli değişimlere uğramasıyla meydana gelir. Bazıları ise bütünüyle mahallî basınç farklılıklarından oluşur.

a) Meltemler

Kara-Deniz Meltemleri: Bu rüzgârlar aynen musonlarda olduğu gibi ısınma ve basınç farklılıklarından doğarlar. Geceleyin karalar daha çabuk soğur, denizler ise ılıktır. Bunun sonucunda geceleyin karadan denize doğru rüzgâr eser. Bu kara meltemidir. Gündüz ise olay tersine döner. Bu sefer karalar daha çabuk ısınır. Bunun sonucunda da denizden karaya doğru deniz meltemi eser.

Dağ-Vadi Meltemleri: Bu rüzgârlar yan yana bulunan alçak sahalarda dağların farklı ısınma ve soğumalarından oluşurlar. Bunlar, geceleri dağdan ovalara, gündüzleri ovalardan dağlara doğru eserler.

b) Soğuk Yerel Rüzgârlar

Çeşitli şekillerde meydana gelen basınç farklılıklarından doğan bu rüzgârlar, soğuk platolardan ve dağlık alanlardan ılık kıyılara doğru eserler. En önemlileri şunlardır:

Bora: Dalmaçya kıyılarında gerideki dağlardan Akdeniz'e doğru esen soğuk rüzgârlardır.

Mistral: Fransa'nın Akdeniz kıyılarında Rhone vadisini izleyerek esen soğuk rüzgârlardır.

Poyraz: Türkiye'de kuzeydoğudan esen soğuk rüzgârlardır.

c) Sıcak Yerel Rüzgârlar

Bunlar geldikleri yerlere göre sıcak olan rüzgârlardır. En önemlileri şunlardır:

Fhön: Bu rüzgâr, yükselen hava kütesinin bir dağı aşarak öteki yamaçta alçalmasıyla oluşur.

Sirokko: Cezayir ve Tunus'ta büyük sahradan Akdeniz'e doğru esen bir çöl rüzgârıdır.

Hamsin: Mısır'da esen sıcak bir çöl rüzgârıdır.

Lodos: Türkiye'de güneybatıdan esen sıcak rüzgârlardır.

'Velâsıfâtı asfen=Şiddetle eserek savurup atanlara.' Yani belirli şekillerde esen bu rüzgârlar, bazen de bir kısım değişikliklere uğrayarak ortalığı kasıp kavuran, etrafa dehşet salan hortumlar ve tayfunlar halinde görülürler. 'Vennâşirati neşran=Yaydıkça yayanlara.' Yani bulutu semâya, tohumu da yere sarıveren mevsim rüzgârlarına.

'Felfârigâti fergan=Birbirinden iyice ayıranlara.' Yukarıda zikredilen bütün bu rüzgârların verâsında onlara nezaret edip icraat-ı ilâhîyeyi alkışlayan melâike-yi kiram ve bütün bunları emriyle idare eden Allah'tır (cc).

Cenab-ı Hak, Mürselat Sûresi'yle esbabı izzet ve azametine perde yapma esprisi içinde meleklerin nezareti ve alkışlaması altında icraat-ı sübhaniyesini böyle anlatırken, Mü'minûn Sûresi'nde geçen şu ayet-i kerimeyle de çok veciz olarak yedi yoldan gelen rüzgârlara -Allahu a'lem- işaret etmektedir: 'Andolsun biz, sizin üstünüzde yedi yol yarattık. Biz (yarattığımız) mahlukâtтан habersiz değiliz.' (Mü'minûn, 23/17) Yani biz, sizin üzerinizde, sizi çepeçevre saran atmosferin içinde yedi yol yarattık. Bu yedi yoldan geliş, gidiş ve akışlar vardır. Havanın terkebini normal tutan bu yedi yoldan gelen rüzgârlardır. Allah bu rüzgârları estirmese, havanın içindeki gazlar yavaş yavaş çözülerek birbirinden ayrılır ve atmosfer de alt üst olur.

'Biz (yarattığımız) mahlukâtтан habersiz değiliz.' Allah (cc), yaratmış olduğu mahlukâtının ihtiyaçlarını bilmekte ve onların ihtiyaçları istikametinde yedi yoldan rüzgârlar göndermektedir. Bu rüzgârların kimisiyle onları manen ikaz etmekte, kimisiyle gönüllerine inşirah salmakta, kimisiyle onları okşayıp geçmekte, kimisiyle vahiy ve ilham göndermekte ve kimisiyle de onları cezalandırarak altlarını üstlerine getirmektedir.

28.01.2002 - Kur'an, Vahiy Meleği Cebrail'i "Emin" Sıfatıyla Anlatır

Herşeyden önce şunu ifade etmek gerekir ki, enbiya-ı izâma vahiy getiren melek, sadece Cebrail (as) değildir. Hz. Cebrail'le beraber Hz. Mikail'in, Hz. İsrail'in ve hatta hiç bilinmedik bir meleğin de peygamberlere vahiy getirmesi söz konusudur. Ancak vahiy, genelde Cibril'le tanınmakta ve 'Cibril' denildiğinde de 'vahyin emîni bir melek' akla gelmektedir. Evet, Hz. Cebrail vahiyle böylesine bütünleşmiş büyük bir melektir. Cebrail'in bir diğer misyonu, enbiya-ı izâmı korumaktır. Nitekim Cebrail (as), Mikail (as) ile birlikte Bedir'de Efendimiz'i (sav) düşmana karşı korumuşlardır.

Hz. Cebrail'in bir diğer misyonu ise Bedir'de 'ukdum Hayzum' diyerek atını sağa-sola koşuşturarak düşmanları kırbaçlamak suretiyle yaptığı gibi bir taraftan düşmanların moralini bozmak, diğer taraftan da inanan insanların kuvve-i maneviyelerini takviye edip onları şahlandırmaktır. Bunlar gibi Cebrail'in daha değişik misyonları vardır, ama bu misyonları arasında en önemlisi onun 'vahiy meleği' olması ve vahiy getirmesidir. Kur'an-ı Kerim'de bu mübarek melekten bahsedilirken onun Allah'ın her emrine karşı iki büklüm, inkıyad içinde bulunduğu ve makam itibariyle de 'emîn' olduğu bildirilmektedir (Tekvîr, 81/21) ki bu, Hz. Cibril'in önemli bir vasfıdır. Cibril-i Emîn, gelecekte tamamen emanetle irtibatlı önemli bir vazifeyi yükleneceğinden, yüklendiği bu vazifeyi tam ve bihakkın eda edeceğinden dolayı bu önemli vasıf bizzat Cenab-ı Hak tarafından ona adeta bir ilk lütuf ve bir avans olarak bahşedilmiştir.

Enbiya-ı izâm gibi bir elçi olması itibariyle Cibril-i Emin'in de emin olmasının yanında daha başka sıfatları da vardır. Ama ihtimal ki bu sıfatlar, onun bir melek tabiatı taşıması ve zaten başka türlü olamayacağından dolayı ayrıca zikredilmemiştir. Mesela enbiya-ı izâmın 'iffet' sıfatı vardır; ancak melekler zaten şehvânî duygu taşımadıkları için haramlara karşı kapalı sayılırlar; bu açıdan iffet, tabii olarak Hz. Cibril'in önemli bir yanı ve derinliği olmasına rağmen, o iffetle nazara verilmez. Aynı zamanda melekler yalan söylemeyen varlıklardır. Daha doğrusu Hakk'ın mükerrerrem ibadıdırlar. Evet onlar, Allah'ın emirlerine kilitlenmiş olduklarından tabiatları itibariyle yalana kapalıdırlar. Öyle ise sıdk (doğruluk) onların tabiatı demektir. Doğruluk, haddizatında emniyetin bir yanı olduğundan dolayı bu husus emanet içinde de

mütalaa edilebilir. Enbiya-ı izâm, insanları tiksindirip kaçırarak yara, bere, hastalık.. vb gibi kusurlardan mualla, müberra ve mukaddestirler. Cibril de bir melek olduğu için tabiatı daima güzelliklere açıktır ve kendisi için kusur sayılabilecek her türlü durumdan mualla, müberra ve mukaddestir.

Cibril'in tabiatı tek buutlu değildir. İbn Arabi Hazretleri, Cenab-ı Hakk'ın bir kısım isimleri okunduğunda cinlerin halden hale geçip değişik şekil aldıklarını söylemiştir. İhtimal cinler gibi melekler de Allah'ın isimlerinden bazılarını okuduklarında o isimlere göre değişik şekillerde temessül edebilmektedirler. Efendimiz'in (sav) vahyin kendisine nasıl geldiğini soran Hâris bin Hişam'a vermiş olduğu şu cevap da bu hakikatı ifade etmektedir: '(Vahiy) Bazen çingirak sesi gibi gelir ki bana en ağır geleni de budur. Benden o hal zail olur olmaz (meleğin) bana söylediğini iyice bellemiş olurum. Bazen melek bana bir insan olarak temessül eder. Benimle konuşur. Ben de onun söylediğini tastamam bellemiş olurum...' (Buhari, Bed'ul-vahiy, 2) Nüzul şekilleri farklı farklı olan bu vahyin bir kısmını değişik şekillerde tecelli ederek Cibril-i Emin tebliğ etmiştir. Öyle ise Cibril değişik şekillere girebilme ve her an değişebilme kabiliyetine sahip bir varlıktır. Efendimiz (sav) onu asıl keyfiyetiyle sadece iki defa görmüştür ki, bunlardan ilki Mekke'nin doğusunda Ciyad denilen yerde, ikincisi ise Miraç'da Sidretü'l-müntehâ'da vuku bulmuştur. Melekler, sınırsız denebilecek kadar buutları olan engin varlıklardır. Onların sahip oldukları bu buutlar genelde 'kanat' olarak da ifade edilmiştir. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de de melekler 'ulî ecnihatin' ifadesiyle tavsif edilerek onların 'kanat sahibi' varlıklar oldukları bildirilmiştir. (Bkz: Fâtır, 35/1) Evet, meleklerin kendilerine has derinlikleri vardır. Onlar bu derinlikleri ile değişik temessül keyfiyetlerini haizdirler ve bu hususiyetleri ile onlar bir anda hem Efendimiz'in huzurunda vazife icrasıyla meşgul, hem Allah'ın azameti karşısında mehâbet ve mehâfetle iki büklüm, hem de bir başka yerde bir mazlum, mağdur ve mahkumuna imdat etmekte ve bir başka yerde de başka birinin kuvve-i maneviyesini yükseltmektedirler. Melekler, nurânî varlıklar oldukları için temessülleri de nurânîdir ve pek çok aynada bütün hususiyetleri ile birden tecelli edebilirler. Nitekim Üstad Bediüzzaman 'nurânî bir şey hadsiz ayineler vasıtasıyla hadsiz yerlerde bizzat bulunabilir ve temessül edebilir' (Mektubat, s. 351) sözüyle bu hakikate işaret etmektedir. İşte böylesine engin temessül kabiliyeti olan bir meleğin herhangi bir kusurla vasıflandırılması elbette mümkün değildir. Dolayısıyla bu yönüyle de ayıp ve kusurlardan müberra olma da meleğin tabiatıdır denebilir.

Tekrar emniyet mevzuuna dönecek olursak; Cibril melek olduğu için zaten emindir ve o, Cenab-ı Hak vahyi kime götürmesini emretmişse ona götürmüştür. Burada bir taraftan Yahudiler'den diğer taraftan da Râfizilerden bir kısım insanların Cibril hakkındaki yanlış tarz-ı telakkilerine karşı cevap vardır. zira Cenab-ı Hak, ona vahyi, ne Yahudilerden herhangi birisine ne de Hz. Ali'ye (ra) değil İnsanlığın İftihar Tablosu'na götürmesini emretmiştir ve Cibril (as) de O'na (sav) götürmüştür. Belağatta, sözü söyleyen kimsenin cümleinin içinde yer alan hükmü kendisinin de bildiğini muhataba bildirmesine 'lazım-ı faide-i haber' denir. Yani o haberde mutlaka gözetilen bir fayda ve maslahat vardır. Dolayısıyla ayet-i kerimede Cibril'in emin olmasının vurgulanması, Cibril'in emin olması mevzuunda şüphe ve tereddüt olduğundan dolayı değildir. Zira Cibril'in emin olduğu zaten malumdur. Kur'an-ı Kerim bu ifadesiyle Yahudiler ve daha sonra zuhur edecek Râfiziler gibi bir kısım kimselerin onunla alakalı münasebetsiz iddialarını önlemek için Cibril'in emniyetini nazara vererek muhtemel inhirafı önlemek istemiştir.

Bütün resuller emindir, çünkü emanet, her peygamberin sıfatıdır. Cebrail de (as) Efendimiz'e (sav) vahyi getirme makamında anıldığından dolayı, o makamda önemli olan emniyet sıfatıyla yadedilmiştir. Mevzuyu bir misalle tavzih edecek olursak; mesela hırsızlık ve yolsuzluk yapması söz konusu bile edilemeyecek bir insanın hırsızlık ve yolsuzluğa müsait olmayan, fakat açık saçık kadınların bulunduğu bir çarşı ve pazarda dolaştığını düşünelim. Bu insanın 'nezahetini' ifade için 'bu adam hırsızlık ve yolsuzluk yapan bir insan değildir' yerine 'bu kişi çok iffetlidir' denilir. Çünkü o zemin, hırsızlık ve yolsuzluğun yapılmasına müsait değildir. Oralarda dolaşan bu insan, göz, düşünce veya hayal zinası yapabilir ve hatta fiilen o işin içine yuvarlanabilir. Genel atmosfer, hırsızlık ve yolsuzluğa müsait olmadığından dolayı o kişinin bu yönüyle alakalı herhangi bir şey değil de, onun 'afif' olduğu söylenir. Bu insan, sadece iffeti nazara verilip iffeti adına müdafaa edildiği zaman bu, onun diğer güzel vasıflara sahip olmadığı manasına gelmez. Zira o kişinin konumu ve üzerinde durulması gereken husus itibariyle orada onun iffetli olduğuna dikkat çekilmesi gerekmektedir. İşte Cibril de söz konusu ayet-i kerimede peygamberlere mesaj getirmesi ve onlara elçilik yapması konumu ile ele alınmaktadır. Öyle ise orada önemli olan mesele, Cibril'in peygamberlere getireceği mesaj mevzuundaki emniyetidir. O, Cenab-ı Hakk'tan aldığı mesajları 'emin' olarak getirmiştir ve onun emanete hıyanette bulunması da söz konusu değildir. İşte böylesine değişik mülahazalarla hem şahsının emin olması, hem de şahsı hakkında 'emin

değildir' vehmini izale etmesi, ayrıca Yahudi ve Râfizilerin yanlış mülâhazaları gibi değişik düşüncelere karşı, vahyi getirmede emniyet yanının hususiyet arz etmesinden dolayı Cibril, Kur'an-ı Kerim'de daha ziyade o yanıyla ele alınmış ve onun emin oluşuna dikkat çekilmiştir. (Allahu a'lem)

04.02.2002 - Kur'ân'da Kâinat Kitabı Gerçeği

Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan, sık sık nazarlarımızı kâinata tevcih etmekte, kader, kudret, ilim ve irade kaleminin kâinattaki icraatına dikkatlerimizi çekmekte ve müminleri tefekküre, ve araştırmaya sevk etmektedir. Bu bölümde de kuşbakışı kader kaleminin ucu sayılan zerrelerin, atomların ve partiküllerin hareketlerini, Kur'ân'ın bu hususlarla alakalı işaretlerini, en az günümüzde bilinenlerle mütabakatını görmeye çalışacağız.

Varlığın en küçük parçaları olan molekül, atom, elektron, proton hatta partiküller (parçacık, tanecik) gibi zerre, zerrenin büyüğü ve küçüğü her şey, kâinatın esasını ve temel yapısını teşkil etmektedir. Biz, âlem-i şهادetteki ilk teayyünleri, elektron âlemiyle ve kimyevî tayflarla müşahade ettiğimiz gibi, ışık ve hareket hadiselerini, çekme ve itme kanunlarını, yine maddenin en küçük parçası sayılan bu iç anatomi sayesinde kavramaya ve keşfetmeye çalışmaktayız.

Mekanda bir yer (hayyiz) tutan her şey ve her hareket, kendine has farklı farklı dalga boylarıyla birbirine karışmadan, kader kalemince bütün hususiyetleriyle mekana kaydedilmektedir. Hiçbirinin yazısı diğerini bozmamakta ve varlıklar, bir cebr-i lutfî ile itaat halinde mevcudiyetlerini devam ettirmektedirler. Bir kudret eli, binlerce ve milyonlarca hâdiseyi kaderin pergeli üzerinde öylesine hassasiyetle işlemektedir ki, hiçbir hâdisе diğerine karışmamakta, umumî ve hususî nizamı bozmamaktadır.

Biz, bütün bu baş döndürücü nizamın verâsında eşyaya şekil veren kudret elini, her şeyin temel kanaviçesi kader programını ve bu programın yaratıcısını biliyor ve her şeyi O'na bağlıyoruz. Yine biliyoruz ki, Allah (cc), yarattığı bu eşyayı, insanların nazarlarına, müşahedelerine arz etmeden evvel, her şeyi bir hesap ve plana göre hazırlamış ve programa koymuştur. Zira kâinatta her zaman ve her yerde bir kudret, ilim ve iradenin tedbiri, tedviri ve tasviri görülmektedir. Bu kudret, önce ilmî kader ve programlar altında eşyayı tayin ve tespit buyurmuş, sonra da sırası gelene adeta 'buyurun' diyerek onları sahneye sürercesine varlık sahasına çıkarmıştır.

Kâinatta, zahirî yönüyle bir kısım karışıklık ve nizamsızlık varmış gibi görünse de, esasen bütün evrende baş döndürücü bir nizam ve âhenk vardır. Bir taraftan hemen her gün müşahade ettiğimiz bir mumu, sobayı veya lambayı;

diğer taraftan, dünyamızı aydınlatıp ısıtan güneşi göz önüne getirip düşünelim. Bunların herbirinin bir ışık ve ısısı vardır; ama hiçbirisi birbirine karışmamaktadır. Biz bunları, sahip oldukları farklı dalga boyları ile birbirinden ayırmaktayız. Dalga boylarının farklı olması, kâinatta cârî olan bir kanundur. Bu hususiyet ve kanun ile kâinatta her şeyin nizam içinde hareket etmesi, Allah'ın (cc) her şeyi görüp gözettiğini ve her harekete müdahale ettiğini göstermektedir. Esasen hilkat âleminde her an sürekli kitaplar yazılmaktadır ve bunların hemen hepsi de, önceden planlanmış bir kader ve nizam içinde olmaktadır. Evet o mutlak kudret ve irade sahibi Cenab-ı Hak, her şeyi önceden takdir ve tayin etmiştir. İşte kâinat da bu kader planı üzerine yazılmış bir kitaptır. Bu kitabın harfleri ve alfabesi atomlar ise, kelimeleri de moleküllerdir. Canlı ve cansız bütün varlıklar ise bu kitabın cümleleri mahiyetindedir. Allah (cc), 'O Rabbinin adıyla oku ki, O hilkat âlemini kurdu' (Alak, 96/1) ayetiyle okumayı emrederken hilkat sahasına dikkat çekmekte, okuma meselesini hilkate bağlamakta ve insanları kâinat ve hilkat kitabını okumaya davet etmektedir.

Cenab-ı Hak, 'İnsanı bir alaktan (aşılanmış yumurta) yarattı.' (Alak, 96/2) ayet-i kerimesiyle ise makro âlemi hatırlatmak için, insanı nazara vermekte ve kâinatın yaratılışı ile insanın yaratılışı arasındaki muvâzeneye temas etmektedir. Bu yüzden de biz, kâinata, kudret ve irade kalemiyle yazılmış bir kitap nazarıyla bakmaktayız. Zira Kur'ân-ı Kerim, Cenab-ı Hakk'ın kelâm sıfatından gelen bir kitap olduğu gibi, kâinat da kudret ve irade sıfatından gelen bir kitaptır. Kur'ân yer yer, insan ve kâinat arasındaki bu ilişkiyi arz eder ki, biz, bu arz edişlerde hep insanı küçük bir kâinat, kâinatı da büyük bir insan olarak değerlendiririz. Kur'ân'da sık sık insan ve kâinatın anatomisi nazara verilmekte, makro ve mikro planda hilkatin sırları ortaya konulmakta ve varlığın esasını teşkil eden maddeler üzerinde durulmaktadır. Bunun neticesinde ise ilmin gözü ile Kur'ân'ın gözünün ciddi bir vahdet oluşturduğu görülmektedir. İlim, maddenin içine girmeye çalışır ve burada öyle derinleşir ki, elektron mikroskoplarıyla ancak görülebilen derinliklere ulaşır. İşte tam o noktada, Kur'ân-ı Kerim'in ayet ve beyanlarının da aynı hakikatlere parmak bastığı müşahede edilir. Bundan da anlaşılmaktadır ki, kâinat kitabı ile Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan, temelde aynı hakikati dile getirmektedirler ve bu mana açısından Kur'ân, kâinatın ezeli ve ebedi tercümanı ve lisanı sayılır. O olmadan kâinat kitabı anlaşılır şekilde okunamadığı gibi, O'nun mu'ciz beyanlarını göz önünde bulundurmadan ilimlerin inhiraf etmeden ilerleme göstermeleri de mümkün değildir.

11.02.2002 - Yüzünü Mescid-i Haram'a Çevir

'Nereden (sefere) çıkarsan çık (namazda) yüzünü Mescid-i Haram'a doğru çevir. (Müminler siz de) nerede olursanız olunuz, yüzünüzü o yöne çevirin ki, aralarında haksızlık edenler müstesna, insanların aleyhinizde (kullanabilecekleri) bir delili bulunmasın. Sakın onlardan korkmayın. Yalnız benden korkun. Bu, size olan nimetimi tamamlamam içindir. (Bu suretle) umulur ki doğru yolu bulursunuz.' (Bakara, 2/150)

Efendimiz (sav) Medine'ye teşrif ettikten sonra 16 veya 17 ay boyunca, namazlarını Mescid-i Aksa'ya yönelerek kılmışlardı. Tabîi o günlerde, Kabe'nin içi putlarla doluydu. Allah Rasulü (sav) ise putlara en küçük bir teveccühte dahi bulunmama mesajıyla gönderilmişti. Dolayısıyla belli bir süre kat'i tavrını ortaya koyma adına O'nun Ka'be'ye yönelmesi, namazlarını o tarafa doğru kılması men edilmişti.

Aslında hakikat-ı Ahmediye ile hakikat-ı Kabe arasında çok ciddi bir alaka vardır. Ezeli takdir gereği fitratında bunu hisseden Allah Rasulü (sav), daima Kabe'ye doğru yönelmek istemiştir ki, O'nun bu kalpten yönelişini Kur'ân bize şöyle anlatır: 'Biz senin yüzünün göğe doğru çevrilmekte olduğunu görüyoruz.' (Bakara, 2/144) Efendimizin yüzünü göğe çevirmesindeki kastı ise, kıblenin tahvili konusunda, Cenab-ı Hak'ın yeni bir hüküm vazetmesi arzusu idi. Evet O, adeta ötelelerden bir haber bekliyordu. Nitekim ayetin devamı bu müjdeyi veriyor ve 'Şimdi seni memnun olacağın bir kibleye döndüreceğiz' (Bakara, 2/144) diyor ki, bu hakikatı anlayabilmek biraz zor olsa gerek. Hakkıyla bunu anlamak ancak, Hz. Muhammed (sav) gibi Ka'be ile tev'em bir döl yatağında yaratılmış olduğunu kavramaya vâbestedir.

İşte bu çerçeve içinde Efendimiz'in müşriklere müdârât ve mümâşât sayılabilecek mevzularda kesin tavrını koyması gerekliydi. Evet, hakikat-ı Kabe'nin kendisiyle ciddi bir alakası vardı; vardı ama, O'nun bi'setinin sebebi olan tevhid meselesi, Kabe kutsiyetinin de, Kabe'nin kible olmasının da çok çok önündeydi. Onun için Efendimiz Mekke'de yönelmeye başladığı Mescid-i Aksa mihrabına belli bir süre Medine'de de devam buyurdu.

Medine'deki Yahudiler ise, kıblenin Mescid-i Aksa olmasından hareketle, biz asıl, siz ise bize tâbisiniz demeye başlayarak bunu dinleri adına bir hüccet olarak kullanmak istediler. Aslında Efendimiz arzu etseydi Medine'ye varır varmaz,

Kabe'yi kible edinebilirdi; ama O, kendi başına hareket etmiyordu ki!.. Evet O her davranışında Allah'a bağlı ve kendine rağmen yaşayan bir Ufuk İnsandı.

Ayrıca, Efendimizin (sav) Mescid-i Aksa'yı kible olarak kabul etmesi, Yahudiler içinde Abdullah bin Selam gibi nicelerinin gönlünde hidayet meş'alesinin daha bir iştialini sağlamıştı. İhtimal kitaplarında, gelecek peygamberin bu hususiyeti de zikrediliyordu. Her ne ise Yahudilerden bazıları İslam'a dehalet ediyorlardı ki, 16-17 ay süren bu uygulamadan maksat hasıl olmuş ve o insanların, müslümanlar aleyhine kullanabilecekleri delilleri kalmamıştı. Yani, müşrikler, siz içi putlarla dolu Kabe'ye yöneliyorsunuz, Yahudiler de, 'siz bizim kiblemize dönüyorsunuz; demek ki asıl din, bizim dinimiz' diyemiyeceklerdi. İşte tam bu ortamda Allah (cc), Rasulü'nü, hakikat-ı Kabe ile buluşturdu ve oraya yönelme emrini verdi. Zaten, Ahd-i Kadim'de Eş'iyâ (as)'a ait bölümde de bu hadisenin böyle cereyan edeceğine dair bir kısım işaretler var ki, Yahudilerden bazıları da buna binaen, Efendimiz'in Mescid-i Aksa'ya namaz kılışını yadırgayarak 'gelecek peygamberin kiblesi Mekke olacaktı; bu ise hala Beyt-i Makdis'e doğru namaz kılıyor' diyorlardı ki, bu da değişik bir zaviyeden vakaya ışık tutmaktadır. 'Size nimetimi tamamlayayım.' Yani, sizin namaz kılarken Mescid-i Aksa'ya yönelmeniz bir nimettir. Ama asıl nimet sevgililerin buluşması ki, bu, Hz. Muhammed'in ve O'nun şahsında ümmet-i Muhammed'in Kabe ile buluşmasıdır. Dahası oradan da bir yol bulup Sidretü'l-Müntehâya çıkması ve ilahi teveccühle yüz yüze gelmesidir. Bu ise ancak Ka'be'ye yönelmekle olur. İşte bu mânâda Cenab-ı Hak, nimetini tamamlamış oluyordu ki, bu da bu ümmet-i merhumeye has bir mazhariyettir.

18.02.2002 - Kurban Bayramı, Kahramanlık, Fedakarlık ve Teslimiyetin Sembolüdür

Kurban Bayramı, Hz. İbrahim ve İsmail'den günümüze kadar, hep bir kahramanlık, bir fedakarlık, bir hasbîlik ve bir teslimiyet sembolü olagelmıştır. Kurban Bayramı, tıpkı orduların savaşa gidişi gibi gürül gürül tekbirlerle gelir ve bir velvele olur, her yanda yankılanır. Onda hem bir mûsiki ve şiir hem de muharebelerin bin tarraka ile gürleyen hakkı ilan sesleri iç içedir.

Kurban Bayramı'nda evler-sokaklar, mabetler, dağlar, taşlar tekbirlerle lerzeye gelir inler. Minarelerden yükselen temcidler en bayıltıcı nağmelerle, dalga dalga tâ evlerimizin içine kadar gelip yayılırken, köy-kent, şehir-kasaba, ova-oba, koyun-kuzu meleyişleriyle sarsılır. O kutlu zaman diliminde hemen herkes, herşey ve her yer âdeta dile gelir ve konuşur. Arafat bir mahşer gibi kaynar ve köpürür, bir hesap meydanı gibi endişe ve ümit soluklar.. Müzdelife, Mîna yoldakilerin telaş ve tedarikiyle uğuldar.. Kâbe, sinesi hasretle yanan gufrana susamışların nabzı gibi atar.. ve bütün bu sesler, soluklar Hak karşısında divan durmuş inleyen en mükerrem kulların çığlıkları gibi gider verâların kapılarına dayanır. Sanki ebediyet gamzeden bu seslerle, hislerimizin sınırsızlığını, hülyalarımızın sonsuzluğunu edâ ediyormuşuz gibi, duygularımızın bütün hazineleri açılır.. ve bütün mahrem hislerimiz bağı kopmuş tesbih taneleri gibi dört bir yana saçılır. Her yanda köpürüp köpürüp Hak katına yükselen bu sihirli sesleri duyup ve gönüllerimizde cennetler gibi esen şevk ü tarâbı yaşadıkça, aşktan, şevkten ve bayramın büyüünden süzölmüş diriltici bir iksiri içiyor gibi oluruz. İmana mazhariyetin, Hakk'a kulluğun, kullukta şuûrun gönüllerimizi yükseltmiş bulunduğu zirvelerden yürüdüğümüz yolu seyreder, kader kitabımızı okur 'İşte kitap bu!' der ve talihimize tebessümler yağdırırız. Bu mazhariyet ve mevhîbelerin tadı, lezzeti ruhlarımızı o kadar yumuşakça sarar ki, gözlerimiz şükranla açılır-kapanır, duygularımız baharlar gibi yeşerir derken ruhlarımıza gelip vâsıl olan ilham ve ruhlarımızdan ötelere yükselen inâyet kanatlı duâlar, münâcâtlar, sızlanışlar, âdetâ tabiatlarımızı aşan semâvî bir mana, bir hâl ve bir tesire ulaşır. Öyle ki, her yeni saat, her yeni dakika, her yeni iş, her yeni imkan daha derince yaşanmaya, daha şuurluca değerlendirmeye layık birer kıymet alır; alır da, rûhânî zevklerle coşmuş vicdanlar 'lûtfunu arttır Allahım!' der daha da mest olmak isterler.

Bayram günleri, din ve meşrû âdetlerin ferah-fezâ ikliminde ibadetlerle hazza ve rûhânî hazlarla ibadet neşvesine büründükçe, yepyeni bir varlığa erdiğimizi, ebedileştüğimizi, sinelerimizin kevn ü mekanlar kadar genişlediğini ve şuurlarımızın ilâhî vâridatla aydınlandığını daha açık-seçik duyar.. ve maddiyatımızın bütün bütün çözüldüğünü, tamamen manevîleştüğimizi sanırız.. sanırız da, hep imanın gönüllerimize saldıgı ezelî vaadlere doğru akarız.

Bayram günlerinde yaşadığımız dolu dolu duygularla çok defa kendimizi havada uçuyor veya neşeli, ahenkli ve pürüzsüz bir yolla ruh iklimine doğru kayıyor gibi oluruz. Bazen gökyüzünde hiç kanat çırpmadan sağa-sola süzülen kuşlar gibi, bazen ağaçların başlarında ince ince salınan dallar gibi, bazen de rüzgârların dokunmasıyla yatıp kalkan, yatıp kalktıkça da, çevreye kokular salan çiçekler gibi incelik, zarifleşir ve şiirleşiriz.

Bazen bütün bütün rikkate gömülür ve duyduğumuz her tekbir, her tehlil, her uhrevî ses ve sözle kendimizi öyle bir ağlamaya salarsınız ki, tepeden tırnağa sıırılsıklam oluruz. Bazen pür-neşe kesilir ve kendimizi havâî fişeklere binmiş ışık ışık gökyüzünde dolaşılıyor sanırız.. bazen de sihirli bir seccâde üzerinde yıldızlar arası seyahat ediyor gibi oluruz. Bazen koyun- kuzu meleyişiyle rikkate gelir, duygulanır ve bir kısım tuhaf hislerin tesiriyle içten içe mumlar gibi eririz.. bazen de bunları o kadar tabîî, yerli yerinde ve baş döndürücü bir ahenk içinde görürüz ki, 'böylesinden daha mükemmeli olamaz' der kaderin sırlı nakışları karşısında büyüleniriz.

Bazen minarelerden yükselen temcidler, ezanlar, câmilerden taşıp dört bir yanda yankılanan tekbirler, Kur'ân'lar ve bunların vicdanlarda meydana getirdiği aks-i sadâlar öyle şiirleşir, öyle insanların içine akar ve onları büyüler ki; zannediyorum gönül dünyamızda hiçbir zevk ne bu derinliğe ulaşabilir ne de bu müessiriyete. Hele bu ses ve bu sözlere bir fon müziği gibi seher yeli de karışıp esince heyecanlarımız tarif edilmez bir noktaya ulaşır, hislerimiz de bir tûfan halini alır.

Husûsiyle hac esnasında hemen her yerin umûmî lisanı ve umûmî şîvesi olan 'tekbir'ler ve 'telbiye'lerle en gizli düşüncelerimizi, en muhterem kanaatlerimizi en yüksek bir âvâz ile ilân ederek ve en mahrem hislerimizi en yakıcı nağmelerle dile getirerek âdeta bir mahşer provasını yaparız. Bu çok mûnis ve o kadar da ürperten tablolar karşısında, bu alabildiğine derin ve o kadar da fitrî sözlerle hep ayrı ayrı yerlerde dolaşır, ayrı ayrı vazifeler yaparız ama, her zaman arkamız cehennemlere dönük, gözlerimiz cennetlerin tüllenen

şafaklarıyla mest, kalplerimiz de ilâhî rıdvân avında olarak...

İşte bu duygularla bütün bütün hudutlarımızı aşarak, bitevî hodgâmlıklarımızdan sıyrılarak, tahtlarımızı kalb ve ruhun ufkuna kurar, dünyaya bakan yönleriyle beden ve cismâniyetin küllerini sağa-sola savurur ve vicdanın bir köşesinde muhâfaza ettiğimiz cennetten getirilmiş kıvılcımları bir kere daha tutuşturur.. ve o alev, o harâret, o ışıık altında bu yeni varlığımızı yürekten selamlar, bahtımıza tebessümler yağdırırız.

25.02.2002 - İslam'a Beşiklik Yapmış Her Şehir Kâbe İle İrtibatlıdır

Mekke-i Mükەرreme, İslam'a beşiklik etmesi hasebiyle aradan asırlar geçmesine rağmen hâlâ kalplerin kendisi için attığı bir yerdir. Onun gibi yine diriliş hareketlerinde önemli fonksiyonlar eda etmeye namzet mekanlar için de benzer bir kudsiyet söz konusu mudur?

İslam'a beşiklik etmiş, bir mahal, bir uğrak yeri olmuş ya da olacak şehirlerin, elbette kendilerine göre bir şerefi, bir değeri vardır. Ancak bu değer, hiçbir zaman Mekke'nin kudsiyeti ile mukayese edilemez. Zira Mekke, hususiyle kendi sınırları içindeki Kâbe ile ayrı bir değere ulaşır ki, buna komşuluk (mücâveret) kudsiyeti de denilebilir. Yoksa arzın merkezinden sidretü'l-müntehaya uzanan bir amûd-i nurânî (nurdan bir direk) olan Kâbe ve Beytullah'ın değeri, hiçbir kutsiyetle mukayese edilemez.

Yine Mekke, Kâbe ile komşu olması vesilesiyle pek çok peygambere, onların hizmetlerinde beşiklik etmesi yönüyle de ayrı bir değer ifade eder. Tarihin de şehadetiyle hemen her peygamberin, şöyle ya da böyle Kâbe ile bir çeşit irtibatı olmuştur. Ancak onlar, Kâbe ile olan bu irtibatlarının yanında, ikinci bir mekan daha tutmuş ve sanki sidretü'l-müntehadan gelen herşey, bir prizmaya çarpıyor gibi Kâbe'ye çarpıp onunla irtibatlı olan bu gönüllere ışıklar halinde yansımıştır, onlar da bulundukları yerleri o nurla aydınlatmışlardır. Mesela Hz. Adem (as), Kâbe'den başka Serendip'le irtibatlıdır, yine Cidde ile irtibatının olduğuna dair rivayetler vardır. Seyyidina Hz. Nuh (as), tufan esnasında Kâbe'nin etrafında defaatla dönmüş ancak gelip Cudi'de ârâm eylemiştir. Yine Hz. Süleyman'ın, Hz. Davud'un Kâbe ile irtibatlarının yanında, Filistin civarında, Amalikalılar'ın hakim olduğu yerlerde yaşamış, Hindistan, Pakistan, Bangladeş gibi yerlerde irşad vazifesi görmüşlerdir. Ve oğlu ile birlikte onu inşa etmesi yönüyle Kâbe ile irtibatı en fazla olan Hz. İbrahim'in (as), Kenan illeriyle de alakası vardır. Yine kendisinden sonra gelen Hz. Yakub (as) ve oğulları, Kâbe ile irtibatlarının yanında 'Yemen ve Mısır'la da münasebetleri olmuştur. Seyyidina Hz. Mesih'in, Kâbe ile irtibatının yanında Eyle'de yaşamış ve eğer doğru ise valide-i mükerrerleriyle birlikte daha sonraları Efes'e gelmiş ve daha başka yerleri de şereflemiştir.

Efendimiz'e (sav) gelince; sanki Kâbe, o güne kadar çıkardığı insanların

tümünü, esas çıkarması gerekli olanı bu zat için çıkarmış gibidir. Başka bir ifadeyle, şayet Kâbe yerin göbeği ise, esas o göbekte beslenen İnsanlığın İftihar Tablosu olmuştur. Dolayısıyla insanlık çapında böyle bir fıskırmaya beşiklik etmesi ve Efendimiz'i bağrında büyütmiş olması yönüyle de Kâbe ayrı bir değere sahiptir. Ancak Allah (cc), O'nu da yerinde bırakmamış, ikinci vatanı olan Medine-i Münevvere'ye hicret ettirmiştir.

Peygamberlerden başka bütün evliya ve asfiyanın da Kâbe ile irtibatı vardır. Mürşitlikte en son mertebelerden biri, Kâbe ile olan muarefe olduğu zikredilir. Bu açıdan feyzini, bereketini oradan almayan hiçbir mürşit yoktur denebilir. Ancak İmam Gazali, İmam Rabbani, Şah Veli, Mevlana Halid, Üstad Bediüzzaman gibi kimi insanlar, daha ziyade kendi misyonları adına onunla irtibat kurmuş; kimileri de kendi ferdiyeti içinde Kâbe'ye yönelmiş, onun kendine mahsus lisanına kulak vermiş, yer yer ağlamalarına şahit olmuş, zaman zaman sevinç ve sürurunu paylaşmış; mesela yeryüzünde Kâbe'nin azametina uygun tavafın yapılmadığı, insanların laubali olduğu bir dönemde hakikat-i Kâbe, karşısında temessül edip, 'İnsanlar vefasızlaştı, Kâbe'nin kâmet-i kıymetine uygun tavaf etmiyorlar artık' dediği anda onun bütün bütün aramızdan çıkıp gitmemesi için eteklerine tutunup yalvaran zatlardan bile bahsedilir.

Bütün, bunlar eşyanın perde arkasına nigezbân olan insanlar için ilâhî ve hususi iltifatlardır. Kim bilir belki de, her tavaf edişte hakikat-ı Kâbe ile teşerrüf eden dünya kadar insan vardır ama avamdan insanlar onu göremezler; zira kaba ruhlar, kaba anlayışlar, kaba mantıklar kendi kabalıkları içinde herşeyi maddede görür, maddede ararlar.. herşeyi maddede arayanlar da manayı göremezler.

Bazı şehirler için de aynı şeyleri söylemek mümkündür: Mesela Efendimiz'le birlikte Medine'ye taşınan misyon, Hz. Ebu Bekir, Hz. Ömer ve Hz. Osman'dan sonra Hz. Ali (ra) tarafından Kufe'ye taşınmıştır. Daha sonra Şam'a, oradan Bağdat'a, oradan da bir manada Mısır'a, Kayrevan'a taşınmış ve bu şehirler, o dönemlerde çok önemli birer merkez olmuş; Endülüs'e, Afrika'ya, Anadolu'ya, Maverâünnehir'e, Amuderya'ya açılan birer rıhtım, birer rampa vazifesi görmüşlerdir. Her ne kadar Bağdat, Abbasiler döneminde güdükleşmeye itilmiş, hakikat-i Ahmediye'nin intişarından çok, kışırdaki mücadelelerin, münakaşaların yapıldığı, 'Kur'an mahluk mudur, değil midir?' tartışmalarına girildiği bir yer olmuşsa da, önemli bir misyon eda ettiği de muhakkak. İslam orduları oradan Buhara'ya, Semerkand'a, Taşkent'e, Fergane'ye girmişlerdir. Buralara girildikten

sonra belki bu şehirler hakimiyet-i İslamiye adına önemli bir misyon eda etmemiş, ama ilim adına eda ettikleri misyon Şamınkine, Bağdatınkine eşdeğer olmuştur. Oralarda gidip çarpan Nur-u Muhammedî, daha sonra Anadolu'ya yansımış ve biz feyzimizi, bereketimizi Mekke'den Medine'ye, oradan Şam'a, Bağdat'a, oralardan Asya steplerine varmış ve oradan dönmüş bize gelmiş olarak buluruz... Anadolu'ya geçildikten sonra ise, bir dönemde Konya bu önemli merkeziyeti temsil etmiş; etmiş ve payitaht olmanın yanında Sadreddin-i Konevi, Mevlana, Sultan Veled gibi devâsâ kimseleri bağrında yetiştirmiştir. Onun, artık bende bir şey kalmadı deyip varidatını bütünüyle kullandıktan sonra da Allah (cc), Söğüt'ün bağrında bir tırtılı kuluçkaya yatırmış ve derken âfâk-ı âlemde, Söğüt'te, Bilecik'te, Bursa'da yetişen kelekler uçuşmaya başlamıştır. Bir ara Trakya'ya geçilmiş ve yüz yıla yakın Edirne pâyitahtlık yapmış, böylece Allah (cc) orayı da teşrif, tekrim ve tebcil etmiştir.

Burada Edirne ile alakalı Profesör Bâdi Efendi'nin el yazması tarihinde kaydettiği bir hadiseyi anlatmak istiyorum. Sarı Selim Hazretleri Kıbrıs'ı fethettikten sonra orada bir cami yaptırmayı düşünür. Ancak bir gün rüyasında Efendimiz (sav): 'Selim! Edirne'mde cami yap' buyurur, O, 'Edirne mi dedi..' diye tereddüt edince, ertesi gün aynı ihtarla karşılaşır ve asıl caminin orada yapılması gerektiğini anlar. Ben, bunu her duyduğumda hep şöyle düşünmüşümdür: Eğer Efendimiz (sav), bir yere 'benim' demişse, orası hep Müslümanların elinde sabit kalmıştır. Nitekim Edirne, bir dönemde Bulgarlar tarafından işgal edilip Selimiye'nin kubbesi bombalarla, toparlarla delinip parçalanmışsa da, bu hasret fazla uzun sürmemiş, tekrar geri alınmıştır. ... Ve tarih içinde en büyük misyonu üstlenen İstanbul.. Efendimiz (sav) onun fethine, 'Kostantiniye elbet bir gün fetholunacak..' sözleriyle hususi olarak işaret buyurmuş ve fethi asırlar öncesinden tebrik, teşrif ve tebcil etmiştir. Ancak nasıl ki Kâbe sidretü'l-müntehanının bir izdüşümü ve o kıyamete kadar devam edip sürecektir; gereği gibi tavaf edilmediği zaman hakikat-ı Kâbe derlenip toparlanıp göç edecek.. yani yeryüzünün manası kalmayınca, Allah da (cc) yeryüzünü harap edip hakikat-i Kâbe'yi nezdine yükseltecek, aynen öyle de, Kâbe'nin de yeryüzündeki izdüşümleri, yani gölgenin gölgeleri olan bu şehirler de farklı yer ve farklı zaman dilimleri içinde ortaya çıktıkları o teşriften, o tekrimden, o tebcilden nasiplerini aldıktan sonra tarih olmuşlardır ve olacaklardır. İşte o şehirler ve işte onların bugünkü halleri...

Ne var ki, bundan sonra da başka şehirlerin ondan nasibini almaları her zaman söz konusu olabilir. Bundan sonra da dünyanın ömrü olduğu müddetçe,

yeryüzünde Kâbe ile irtibatlı yerler olacak ve o yerlerle birlikte orada yaşayanlar, bizim 'zamanın altın dilim' diyebileceğimiz bir altın dönem yaşayacaklardır. Ancak Asya'nın ikinci dirilişinde hangi yerler bu şerefle şereflenecek, onu kestirmek oldukça zor. Biz, Cenab-ı Hakk'ın nereyi tebci edeceğini bilemeyiz. Bu şeref 'Ve tilke'l-eyyâmu nüdâviluhâ beyne'n-nâs' fehvasınca gezip dolaşmaktadır. Öteden beri Allah'ın lütufları hep dairevi dönelmiştir; hatt-ı müstakim şeklinde değil. Evet, Ruh-u Seyyidi'l-Enâm'ın arızasız soluklanacağı dönemler uzak değildir. Ama asıl önemli olan bizim vade vefasızlık etmememizdir. Dünyada en zor şey, insanların çürümeden oldukları gibi kalabilmeleri ve hiçbir beklentiye girmeden tertemiz duygularla Allah'a kulluklarını sonuna kadar götürebilmeleridir. Zaten aksine bir durumda, başımıza devlet kuşu konacakken, kalkar gider ve biz de olduğumuz yerde kalakalırız. Çünkü bu iş, Kâbe duruluğunda ve Hz. Muhammed safvetinde temiz insanlar ve sâfî mekanlar ister. Bunu Allah'ın lutfedeceğinden endişe edilmemeli; ancak bunun için gerekli liyakata sahip olup olmadığımız hususunda bir şey söylemek de mümkün değil. Bize düşen, Allah'ın marziyatına kilitlenip onun dışında her mülahazayı tâli saymak ve gözlerimizi açıp kapayıp her işimizde sadece O'nu düşünmektir; sürekli yenilenip O'nu düşünmek. Nasıl insanın her an kendini yenilemesi ve her zaman tazeliğini koruması, bayatlamaması önemli bir husustur; öyle de kendini Allah'ı sevip sevdirmeye adanmış kimseler de herşeyin kendi üzerlerinde olduğunu unutmadan hep diri ve makam-mevki arzusu, mal-menal duygusu, evlad ü ıyal endişesi, dünya hükümrânlığı vb. şeylere kanıp gevşememelidirler; gevşememeli ve bütün bunları, asıl meselelerinin yanında tâlinin tâlisi saymalıdırlar.

Evet, Cenab-ı Hak önemli bir vazifeyi birinin üzerine bina ederken, ondaki iç mukavemetin bu işe elverişli olup olmadığına bakar. Zayıf ve kaypak karakterler bu çok önemli misyonu taşıyamayacaklarından 'in yeşe' yüzhibküm ve ye'ti bi halkin cedid' ayeti fehvasınca, ondan alır daha taze ve ruhlarına pas bulaşmamış, içlerine kir girmemiş, çürümeyi hiç tatmamış, hiç sarsıntı yaşamamış granit gibi insanların üzerine bina eder.

04.03.2002 - Kudret ve İrade Kaleminin Yazdığı Kitap: Mikro Âlem

Maddenin küçük bir parçasıdır atom. İlim adamları, maddenin bu küçük parçasının dahi anatomisini ortaya koymuşlardır. Atom, nötron ve proton denilen parçacıklardan oluşan ve bu parçacıkların etrafında hızla dönen elektronlardan müteşekkildir. En küçük âlemden en büyük âleme kadar kâinatta Allah'ın (cc) yarattığı varlıkların temel taşları işte bu küçük parçacıklardır.

İnsan vücudunu meydana getiren hücrecikten bir ağacın meyvesindeki hücrelere; zerreten kürreye, galaksilerden nebülozlara.. evet bu en büyük sistemlere kadar her şeyin temel yapıtaşları işte bu parçacıklardır. Allah (cc), bu mahdut parçacıkları değişik kombinezonlar içinde hareket ettirerek, onlardan sonsuz terkipler meydana getirmektedir. Öyle ki, aynı zerreleri hareket ettirip, farklı terkiplere tabi tutup, bu belli ve sınırlı parçacıklardan yüzlerce, binlerce hatta on binlerce yeni yapılar meydana getirmektedir. Evet Cenab-ı Hak, bir şeyle bin şey inşa etmekte ve yerine göre inşa ettiği bu şeylere pek çok vazife gördürmektedir. Ağacın içine güneş şualarıyla nüfuz eden zerreler, orada belli seviyelerde farklı mahiyetler oluştururken, başka varlıkta yine farklı terkipler meydana getirmektedirler. Allah (cc) insandaki mikro organizmalardan, hayvan ve bitkilere, ondan da makro âleme ve ışık hızıyla milyarlarca senede gidilebilecek uzaklıkta bulunan ve büyüklüğü insana dehşet veren sistemlere kadar her şeyde aynı partikülleri kullanmış ve birbirinden farklı bu sistemler arasında yine aynı yapıtaşları ile belli münasebetler tesis etmiştir.

İnsan ve kâinat arasında baş döndürücü bir münasebet vardır. Bütün bunlar, kader kaleminin uçları olan bu zerrelerle gerçekleşmektedir. İnsan, zerreler ile hayatını sürdürürken, ağaçlar da rengarenk keyfiyetleri ve insanın gönlünü okşayan çiçek ve meyveleriyle yine aynı zerreler vasıtasıyla var olmakta ve mevcudiyetlerini sürdürmektedirler. Kâinatta mevcut olan her boy, karakter, tip ve şekle göre elbise de yine bu elemanların birer farklı vaziyet almalarından başka bir şey değildir. Varlık meşheri bir konfeksiyon dükkanı gibi işlemekte ve her şey, kendi kametine uygun elbiseyi rahatlıkla bulup sırtına geçirmektedir. Hem bütün bunlar, o kadar rahatlıkla olmakta ve o kadar ucuza mâl edilmektedir ki, bu kadar bolluk, sür'at ve ucuzluğu başka yollarla temin etmek mümkün değildir. Mesela bir ağaç, gömüldüğü topraktan suyu damla damla

emmekte, havadan karbondioksiti alarak, güneşten gelen ışınlarla birleştirmekte ve şeker sentezi yapmaktadır. Bütün bunlar, o kadar rahat, kolay ve ucuzlukla meydana gelmektedir ki, insanoğlu henüz bu kadar rahatlıkla şeker imal edebilecek fabrikaları kurabilmiş değildir. İşte Allah'ın (cc) tesis ettiği bu fabrikada, ağaç dallarının, güneş ışınları tarafından başlarının okşanması, havadan aldıkları ve topraktan çektikleri maddelerle şeker sentezi yapmaları öyle maharetle gerçekleşmektedir ki, yarı canlı yarı cansız olan ağaç dallarının sergilediği bu maharet, insanı hayrete düşürmektedir. Beşer, sahip olduğu onca teknik imkanlarla henüz bu maharetin onda birini ortaya koymuş değildir. Allah'ın (cc) tezgahlarında her şey bu kadar rahatlıkla olmaktadır. Sultan-ı kâinata intisap eden bütün zerreler, havadaki bütün dalgalanmalar, havanın içindeki çeşitli gazlar, güneşten gelen ışınlar ve topraktan, ağaçların kökleri ve dalları vasıtasıyla yukarıya doğru çıkan su reşhaları birer memur-u İlahî gibi hareket ederek birbirleriyle bir bütünlük tesis etmekte ve insanın zaruri ihtiyaçlarını sağlayacak çeşitli nimetleri en tatlı ve en cazip bir şekilde takdim ederek bizlerin takdir ve şükran hislerini coşturmaktadırlar.

Yukarıda varlığın en küçük parçası olarak bilinen atom veya atomun temel parçalarını ayetlerin ışığı altında ele alarak, onların temel yapılarından daha ziyade farklı keyfiyetleri üzerinde durduk ve varlığın kader programındaki şekillenişini, önceden projelenmesini, zerreten sistemlere bütün kâinatları kuşatan bir kudret ve iradenin her şeyi kuşattığını, her şeye hükmettiğini arz etmeye çalıştık. Şimdi Allah'ın (cc) ilim, irade ve kudretinin her şeyi nasıl ihata ettiğini arz etme sadedinde şu ayetin gölgesinde konuyu biraz daha açalım:

'Ne yerde, ne gökte zerre ağırlığınca bir şey, Rabbinin bilgisinden uzak (ve gizli) kalmaz. Ne bundan küçük ne de daha büyük hiçbir şey yoktur ki, hepsi apaçık kitapta (yazılı) bulunmasın.' (Yunus, 10/61)

Burada istidrâdî olarak şöyle bir hususu arz etmek istiyorum. İnsanın aklına 'Acaba zerreten kürreye, atomlardan galaksilere varıncaya kadar, kâinatın hemen her yerinde aynı temel taşlar mı kullanılmıştır, her yerde aynı maddî yapı mı vardır?' şeklinde bir soru gelebilir. Yukarıda bütün varlığın temel taşlarının aynı parçalar olduğunu ifade etmiştik. İşte Allah (cc), 'Ne yerde, ne gökte zerre ağırlığınca bir şey...' ifadeleriyle bu gerçeğe işaret etmektedir ki, ifadeden de anlaşılacağı üzere, göklerin ve yerin temel taşlarının aynı şeyler olduğu işaretleniyor. Evet Allahu Teâlâ (cc) burada her şeyi aynı maddeden (zerre=atom) yarattığını açıkça ortaya koyuyor.

'Ne bundan küçük ne de büyük hiçbir şey yoktur ki, hepsi apaçık kitapta (Kitab-ı Mübîn) bulunmasın.' Ehl-i tahkik, Kur'ân'da geçen 'İmâm-ı Mübîn'in (Yâsîn, 36/12) 'Levh-i Mahfuz' (Burûc, 85/22); 'Kitâb-ı Mübîn'in (Mâide, 5/15; En'âm, 6/59; Yûnus, 10/61; Hûd, 11/6; Neml, 27/1, 75; Sebe, 34/3) de, insanın mukadderâtının ve sergüzeşt-i hayatının bir mahv ve isbat şeridi şeklinde cereyan eden ve bir sinema şeridi gibi insanın her şeyini ihtiva edip her tarafı dolduran zerreler olduğunu söylemişlerdir. Zerrelerin belli faaliyetleri yüklenmesi ve bütün hareket ve davranışların zaman şeridine takılıp kalması meselesi, 'Kitâb-ı Mübîn'i şerh etmektedir. İşte bu, Allah'ın (cc) kudret kalemiiyle yazıp ve kader planına göre tespit ettiği kitabının adıdır.

Burada 'Kitâb-ı Mübîn' tabirinin zikredilmesi oldukça mânidardır. Yani ister atomdan büyük -mesela, molekül zerreleri- isterse atomdan küçük -mesela, elektron ve kuarklar- olsun -burada teori farklılıkları mahfuz- bunların hepsi, Allah'ın (cc) kudretiyle hareket etmekte ve Kitab-ı Mübîn'de kaydedilmektedirler.

'Miskal', altının ağırlığını ölçmek için kullanılan bir ölçü birimidir. 'Zerre miskali' denildiğinde artık burada 'şu veya bu ölçüde' olmaktan ziyade, zerrenin yani atomun gerçek ölçüsü ne ise işte o kastedilmiştir. Atomun yarıçapı 10 üzeri -8 cm olarak tespit edilmiştir. Bu, o kadar küçük bir yer işgal eder ki, şayet 75 milyon hidrojen atomu uç uca eklenecek olursa ancak 1 cm ettiği görülecektir. Başka bir ifadeyle 56 gr demir içinde 6,02.10 üzeri 23 (602.000.000.000.000.000.000.000) tane atom bulunmaktadır. Bir insan atomdan hacim olarak 10 üzeri 28 misli daha büyüktür. Güneş de insandan tam 10 üzeri 28 misli büyüktür. İnsanın kâinattaki yeri, güneş büyüklüğü ile atom büyüklüğü ortasındadır. Güneş, içine 1 milyon 297 bin adet dünya sığacak kadar baş döndürücü bir büyüklüğe sahiptir. Buradan atomun ne kadar küçük bir zerre olduğunu kıyas edebiliriz.

Ayet-i kerimede 'Zerre miskali' ifadesiyle atomdan daha büyük ve daha küçük âleme yani proton, nötron, elektron, mezon, nötrina ve kuark gibi parçacıklara da dikkat çekilmektedir. Bu, hangi sahaya gidilirse gidilsin, hangi derinliğe girilirse girilsin, hangi keşiflerde bulunulursa bulunulsun, yine de atomun mahiyeti aşılamayacak ve onun dışına çıkılamayacak demektir. Meseleyi mutlak olarak ele almak gerekir. Ortaya atılan ve henüz gelişme sürecinde olan atom kanunlarıyla, Kur'ân'ın mu'ciz beyan ifadeleri mütenakız değil demektir. Ancak henüz gelişimini tamamlamamış nazariyelere Kur'ân'ı adapte etmeye çalışmanın doğru olmayacağı da açıktır. Ama eğer ilimlere esas

teşkil eden varlık, Kur'an'la konuşan zatın bir kitabı ise -ki öyle olduğunda şüphe yok- saf ilim düşüncesinin Kur'an'la çelişmesi katiyen söz konusu olamaz.

04.03.2002 - Sabır, Ağrıları Dindiren Acı Bir Ot Gibidir

Sabır, ağrıları dindiren acı bir ot gibidir; hem can yakar hem de tedâvi eder. Her sıkıntı bir kolaylığa gebedir ama, haml müddetine sabretmek gerekir.

Sabr u sebatla muvaffakiyet, farklı görünüşte olsalar da, ikizdirler. Deryalar, damlalardan meydana gelir; ama damlanın deryalaşacağı zamanı büzmeye kimsenin gücü yetmez...Teennî, temennînin en ideal yoludur. Acelecinin harmanında en çok bulunan şey hatadır.

Zirvelerin yolu vâdilerden başlar.. tabiî sabırlı olanlar için... Başlangıcı zehir, neticesi şeker-şerbet bir şey varsa o da, sabırdır.

Vak'alar karşısındaki müspet tavrın adıdır sabır; onun için ehlullah, mevsiminden evvel sabrı istemeyi mahzurlu saymışlardır.

11.03.2002 - İman, İslâm, İhsan Ufkuna Sabır Merdiveniyle Çıkılır

'Ey iman edenler (ufuk insan haline gelebilmek için), sabır ve namaz ile Allah'tan yardım dileyin. Şüphesiz ki Allah, sabredenlerle beraberdir.' (Bakara, 2/153)

Sabır, musibetin, gelip çattığı, masiyet adına kötü duygu ve hislerin teşvikçi rolünü oynadığı ve itaate ait emirlerin işitildiği, tebliğ edildiği ilk anda şekil, hâl ve düşüncede sarsılmama, şoke olmama ve yer değiştirmeme demektir ki, 'Sabır hadisenin ilk gelip çattığı andadır' (Buhari, Cenaiz, 32, 43; Ahkam, 11; Müslim, Cenaiz, 14, 15) hadisi bu mânâyı resmeder. Yoksa, alışıp şoku üzerinden attıktan ve muafiyet zırhına büründükten sonra gösterilecek sabra kamil mânâda sabır denmez. Bu arada bir hususa işaret emekte yarar var; en büyük sabır, Allah'a itaat, emirlerine riayet, yasaklarından içtinap adına gösterilecek olan sabırdır. Zira insan, tevhid burcuna ve ubudiyet ufkuna ancak itaat ile ulaşır. Bu mertebeden sonradır ki, Allah'tan gelen herşeye ram olma ve boyun eğme keyfiyetine bürünme gelir.

Burada, nâmütenaniye doğru seyahate azmetmiş ilk azmin azimlilerine; eğer siz, her yanıyla ebedilik gamzeden bir gayeye yürüyecekseniz, böyle bir hedefe ancak uzun ve meşakkatli bir yolla varılır. 'Bikadri'l-keddi tüktesebu'l-meâlî' fehvasınca, zirvelerin yolu dağdan-tepeden, uçurumdan-dereden geçer. Dolayısıyla da, bu yolda pek çok imtihan ve sıkıntılara maruz kalınır. Hususiyle de, içte nefis ve şeytanın olumsuz telkin, vesvese ve iğfalleri, dışta da münkir, mülhit ve insafsız mütecavizlerin baskı, saldırı, zulüm, gadir ve şaşırtmaları her zaman söz konusu olabilir. Ve siz maddi-manevi bir gerilim için dişinizi sıkıp dayanmaya, her yandan gelen değişik şeylere cevap yetiştirme mecburiyetinde bırakılabilirsiniz. Ruhî, bedeni yüksek bir donanım içinde olmaz ve ciddi bir temrin ve riyazetle gerekli ölçüde metafizik gerilime ulaşmazsanız takılıp yollarda kalabilir veya temel duygularınıza, düşüncelerinize zıt bir manevi uçuruma yuvarlanabilirsiniz.

Böylesi muhtemel tehlikelere karşı, sabretmeye şartlanmak bir ilk sığınak, ayakların kaymasına karşı güven vadeden bir zemindir. Muvaffakiyetlerin kaderi sabır taşı altında planlanır.. iyi yolun kötü yoldan ayrılma noktası sabır levhasıyla belirlenir.. Hakk'a kulluğun ağır eforları sabır dopingiyle

gerçekleştirilebilir.. iman, İslam, ihsan hakikatine sabır helezonuyla yükselinir.. ve insanın, ömür boyu, imandan marifete, marifetten muhabbete, mehafete, ruhani zevklere, hakiki vuslata ermek gibi bir gayesi ve derdi varsa; sabır onun zâdı, zahîresi, güç kaynağı gibi hep mevcudiyetini hissettirir şekilde onun yanında olmalıdır.

Sabır kendi içindeki çeşitleriyle düşünüldüğünde, insanoğlunun terakkisi adına sunulan reçetenin bu birinci maddesinin önemi kendi kendine ortaya çıkar.

İçinde sabır temrini de ihtiva eden namaz, imanın istikrarı, ruhun tasaffisi, ruhî, bedenî sıhhatin en önemli esas ve vesilesi, içtimai anlaşma, uzlaşma ve kaynaşmanın en sıcak en müessir zemini ve ümmet olmanın en açık tezahürüdür. Namaz bütün ibadetlerin piri ve din gemisinin rotası ve kalpte miraca ulaşmanın da ışıktan merdivenidir. Namazla, imanını tabiatının bir yanı haline getiren, onunla ruhunu saflaştırabilen, yine onunla kalbî hayatın enginliklerine açılabilen ve onun o yumuşaklardan yumuşak sıcak ikliminde bünyan-ı marsus gibi bir ümmet olduğunu duyan herkes, kulluk yolunun sıkıntılarını rahatlıkla aşabilir ve hedefine ulaşabilir.

18.03.2002 - İrade İnsanı Rahat ve Rehavete Karşı Devamlı Kapalı Olmalı

İnsanın, isteme-dileme, arzu ve isteklerinin gerçekleştirilip ortaya konma yeteneği veya onun, iki şeyden birini tercih etmesi manalarına gelen irade, bizim beşerî boşluklarımızı dolduran önemli bir dinamiktir. İrade insanı ise, bu dinamiği en güzel şekilde kullanan, düşünceleri dupduru ve pürüzsüz, yaşatma arzusuyla maddî-manevî bütün füyûzat hislerinden vazgeçmeye kararlı, şöhret, makam-mansıp arzusu, ikbal hırsı ve istikbal endişesi gibi insan ruhunu felç eden marazlardan uzak bir yığittir.

İçtimaî ruhu uyandıran ve kitleleri irşad edip insanlığa yükselten irade insanı hiç sürçmez demek değildir. Zaman zaman, en cins atlarda bile görüldüğü gibi onun da tökezlediği olur. Tökezleten sebeplerin başlıcalarını şöyle sıralayabiliriz:

- 1) Rahata düşkünlük
- 2) Hubb-u cah
- 3) Şehvânî arzular
- 4) İzzet ve gurur
- 5) Korku

1. Rahata Düşkünlük

Tökezleme sebeplerinin başında gelir rahata düşkünlük (tenperverlik). Akyolun yolcusu irade insanı, niyetinde sadece Allah rızası olan ve rahat ve rehavete karşı kararlı bulunan bir bahtiyardır ve bu talihlilerin başında da hiç şüphesiz Efendimiz (sav) gelmektedir. Aişe validemiz'in (ra), ifade ettiği şu sözler, kâinât yüzü suyu hürmetine yaratılan O zatın (sav) yaşadığı hayatı aksettirme adına çok önemlidir: 'Bazen 2-3 gün geçerdi de evimizdeki ocak yanmaz ve su kaynamazdı. Bir gün kız kardeşimin oğlu Urve İbn Zübeyr, 'Halacıgım! Ne yiyip, ne içiyordunuz?' dedi. Ben de, 'İki siyah; bir su, bir de hurma' dedim.'

Bir keresinde, Allah Rasulü (sav) ile O'nun en sadık dostu, sema ve zeminin emini Cibril-i Emin'le otururken fem-i muhsinlerinden şu sözler dökülür: 'Üç günden beri Muhammed ağzına bir lokma bile koymadı.' Tam bu esnada gürül gürül bir ses duyulur ve semadan bir melek iner. Cibril-i Emin, inen melek

hakkında Efendimiz'e (sav), 'Bu, arz ve sema yaratıldığı günden beri şimdiye kadar ilk defa yeryüzüne inen bir melektir.' der. Melek, Allah Rasulü'ne (sav) yönelir ve O'na şöyle seslenir: 'Ey Allah'ın Rasulü! Kul peygamber mi, melik peygamber mi olmak istersin?' Cibril (as), Efendimiz'e 'Rabb'ine karşı mütevazi ol!' manasına işarette bulunur. Bunun üzerine O da (sav), 'Bir gün aç yatıp tazarru eden, diğer gün tok olup şükreden bir kul peygamber olmak isterim...' cevabını verir.

Evet, Allah Rasulü (sav) hiçbir zaman tene ve tenperverliğe takılıp kalmamış, açlıktan bayılırken, dudakları susuzluktan kavrulurken bile O (sav), iradesiyle önüne çıkan bütün sıkıntıları aşmış ve Allah'ın inayet ve keremiyle hedeflediği noktaya ulaşmıştır. Bu talihlilerden bir diğeri de kadınlık aleminin sultanı olan Hz. Hatice validemiz'dir (ra). Aynı zamanda ismiyle müsemma bu yüce kadın, -ki Hatice, erken doğan demektir- Müslümanlar arasında hak ve hakikata en erken uyanan insandır. O, İnsanlığın İftihar Tablosu'nun başında gezen bulutun yağdıracağı evrensel rahmeti, peygamberliğinden evvel sezmiş; sezmiş ve kendi ticaret kervanlarına O'nu rehber ve rehnümâ yapmıştır. Hz. Hatice validemizin, Efendimiz'le (sav) evlenmeden önce çok büyük bir serveti vardı ve o Mekke'nin parmakla gösterilen sayılı zenginleri arasındaydı. İşte böylesi bir zenginliğe sahip olan bu kutlu kadının yanında, bi'set-i seniye'nin sekizinci senesine gelindiğinde, o koca servetten bir avuç bile kalmamıştı. Zira o, hakikata uyandıktan sonra maddi-manevi bütün varlığıyla hizmet etmiş ve vefatına kadar Efendimiz'in yanından bir lahza olsun ayrılmamıştı. Bu uğurda bütün varlığını harcayan Hz. Hatice Validemiz, rahat, rehavet ve tenperverliği elinin tersiyle iterek ilk safta bulunuyor olmanın gereklerine göre yaşamıştı. Nebiler Serveri'nin (sav) arkadaşları da hep O'nun yolundan yürümüş, her zaman rahat ve rehavetten uzak durmuş ve davaları uğrunda, sahip oldukları maddi-manevi bütün varlıklarını feda etmişlerdi.

İşte o Sahabilerden birisi de hiç şüphesiz şairin 'Dini omuzları üzerinde kurdu ve yükseltti ha yükseltti; sonra da İslam Müslümanların yüzüne gülmeden çekip gitti' ifadeleriyle destanlaştırdığı Mus'ab bin Umeyr'dir (ra). Mus'ab, Mekke'nin en zengin ailelerinden birinin çocuğuydu. İslam'ı seçtiğinde on yedi yaşlarındaydı. O, sokaklardan geçerken genç kızlar pencerelere üşüşür ve ona mendil sallarlardı. İşte bu görkemli ve gökçek yüzlü delikanlı, bir gün Habbab bin Eret vesilesiyle Hakikat Güneşi'ne (sav) gözlerini açtı ve birden bire değişiverdi. Bu temiz fitrat, gençlik duygularının en hararetli olduğu bir dönemde, dünyanın bütün cazibedar güzelliklerini elinin tersiyle itmiş; annesi,

dayısı tarafından türlü türlü eza ve cefalara maruz kaldığı halde, Uhud'da şehit düşeceği ana kadar bir lahza olsun Efendimiz'in yanından ayrılmamıştı.

O, bir dönemde 'Medine'ye gidip hak ve hakikati anlatacak bir muallime ihtiyaç var' denildiğinde kalkıp oraya gitmiş ve bir sene sonra 70 insanla Allah Rasulü'nün (sav) yanına dönmüş ve tasavvurlar üstü başarısıyla gönüllere taht kurmuştu. Birgün o, Allah Rasulü'nün (sav), Huzûr-u Risalet Penahileri'nde ayakta dururken Rasulullah, doğru dürüst giyecek bir şey kalmayan bu koca insana hüznün, keder ve tabii takdir dolu bir nazarla bakmış, sonra da mübarek bakışlarını çevirerek yanında oturanlara şöyle buyurmuştu: 'Şu delikanlıya bakın. Mekke'de iken herkes ona imrenirdi. Şimdi giyecek bir elbisesi bile kalmamış.' O, Mekke'de ailesinin güzide bir çocuğu olarak debdebe içinde yaşama imkanına sahip olmasına rağmen, bunların hepsini gözünü kırpmadan terk etmiş ve kendini zâhidâne bir hayata salmıştı.

İşte bu ruh haleti içinde yaşayan koca Mus'ab, Uhud gününde Allah Rasulü'nün (sav) önünde savaşırken, bir kolu koparılınca öbür kolunu, o da budanınca 'bir bu kaldı' deyip, kin ve nefretle kalkan kılıçlara tereddüt etmeden boynunu uzatmıştı. Ebediyetlere yürürken de, hayatına denk bir mahviyet duygusu içinde göçüp gitmişti. Nebiler Serveri (sav), Mus'ab'ının bu halini şöyle dile getirirler: 'Mus'ab hayatta olduğu sürece beni koruyacağına ve bana herhangi bir zarar dokundurmayacağına dair söz vermişti. Şimdi elleri ve kolları budandığı için 'Ya Rasulullah'a bir şey olursa?' diye hicabından yüzünü kapatmaktadır.' Bitmedi; işte bu büyük şehit, gömülmek istendiğinde, bedenini örtecek bir kefen bile bulunamamıştı. Daha sonra üzerine giydiği peştemali kefen yapılmıştı ki, başı örtüldüğünde ayakları, ayakları örtüldüğünde de başı açık kalıyordu.. ve işte o böyle gömülmüştü.

Evet Mus'ab, 'çetin olma ve aşılamayan tepe' manasına gelen ismiyle müsemma bir şahsiyet olarak, önüne çıkan bütün engelleri aşmış ve bu uğurda hiçbir şeye takılmadan hayatını şehadetle noktalamıştı.

25.03.2002 - İrade İnsanını Felç Eden İki Kötü Haslet: Makam ve Şehvânî Arzulara Düşkünlük

2. Hubb-u Cah

Hubb-u cah; makam arzusu ve şöhret düşkünlüğü demektir ve kalbin üzerine zift çekip, ruhu felç eden kötü hasletlerdendir. Bediüzzaman Hazretleri, gönlüne böyle bir virüs bulaştırmış talihsizlere şöyle seslenir: 'Şöhret, zehirli bala benzer. Eğer o belaya düşersen 'Biz Allah'tan geldik ve yine O'na döneceğiz' (Bakara, 2/156) de ve kurtul.' Evet, Hz. Ömer'in (ra) ifadesiyle, 'Allah, bizi diniyle şerefli kılmıştır.'

Bunun dışında başka bir şeref aramak beyhudedir. Zaten irade insanları, Allah'a intisap etmenin dışında herhangi bir şan u şerefe de iltifat etmezler. Hz. Ebu Bekir (ra) yurdunu, yuvasını terk ederek Medine'ye gelmiş, burada şehrin içinde oturabileceği bir arsa bulamamış ve 'Sunh' isimli bir kenar mahallede oturmuştur. Dahası o, tam on yıl izzet, gurur, şan ve şeref demeden komşularının koyunlarını sağarak geçimini temin etmiştir. Efendimiz'den (sav) sonra halife olarak seçilmiş; bugünkü Türkiye'nin dört-beş katı büyüklüğünde bir ülkeyi çok iyi yönetmiş, bunu yaparken de yine Sunh'daki evinde kalmış ve belli bir süre daha komşularının koyunlarını sağmaya devam etmiştir. Hz. Ebu Bekir (ra), Allah Rasülü'nün (sav) halifesiydi ve o, gerçek izzet ü şerefi, geçimini el emeğiyle kazanarak sürdürmekte görüyordu. Hz. Ömer (ra) de dünyevî şan u şerefi ayakları altına almış kutlulardan biriydi. O, birgün mescitte hutbe irad ederken birden bire kendine, 'Haydi be sende. Dün Mahzumoğulları'nın koyunlarını güdüyordun' demiş ve aşağıya inmiştir. Namazdan sonra Abdurrahman bin Avf, Hz. Ömer'in yanına gelerek hutbe esnasında söylediği sözlerin sebebini sorması üzerine Hz. Ömer (ra) ona şunları söylemişti: 'Çarşıda dolaşırken 'Emirü'l-Müminin geçiyor' dediler ve ben de Müminlere emir olduğumu hissettim. Bu sebeple hutbede bütün halkın huzurunda mazimi şerh etmek, nefsimin başına bir balyoz indirmek ve şan ve şerefin bu olmadığını, gerçek şan ve şerefin Kur'an'a iktidada ve Rasulullah'a ittibada olduğunu haykırmak istedim. Zira ben daha dün Mahzumoğulları'nın koyunlarını güden bir çobandım. Bugün Allah (cc) beni bu konuma getirdi.' Evet, dünden bugüne, en muhteşem devirleri bayraklaştırarak omuzlarda gezdirip, yükselten bütün büyük insanlar hep aynı ruh ve iradenin insanlarıdır.

Yavuz Sultan Selim'i de o kahramanlardan biri olarak kabul edebiliriz.

'Milletimde ihtilaf-ı tefrika endişesi
Kûşe-yi kabrimde hatta bîkarar eyler beni
İttihad etmekken a'dâya karşı çaremiz
İttihad etmezse millet dâğidâr eyler beni.'

diyen kocahünkâr, milletin derdiyle yanıp tutuşan bir millet insanıdır. O, Osmanlı sülalesi içinde yetişmiş 3-5 zirveden biridir. Vâkıa onların hepsine zirve denebilir ama Yavuz, öyle bir everest tepesidir ki, yeryüzünde o seviyede insan çok azdır. O, 8 sene gibi kısa bir süre içinde İran'ı avucunun içine almış; Mercidabık ve Ridaniye seferlerinden zaferle dönmüş; bir fitne kaynağı üzerine sefere çıktığı esnada da bir şirpençe ile hayata veda edip yürümüştür Rabbine.

Şu üstüste hamleler kendi rekorlarını kırma niteliğindedir: Mısır'ı fethedip mukaddes emanetlerle dönerken, payitaht olan İstanbul'a yaklaştığında, halkın kendisini muhteşem bir törenle karşılayacağını öğrenir. Ordusuyla olduğu yerde konaklar ve İstanbul'a gece olunca girer. Cihan fatihi koca hükümdar, şan ve şeref burnuna bir kanca takarak onu, ayaklarının ucuna kadar geldiği bir durumda ayaklarının altına alır; zira bu o hünkârdır ki, birgün yolda giderken, hocasının atının ayağından üzerine bir çamur parçası sıçrar, hocası buna sebep olma endişesiyle farklı mülahazalar yaşarken, bu kendini aşmış yüce insan, o çamurlu cübbeyi, öldüğünde kefenine sarılmasını vasiyet ederek kendi gibi davranır.

Hilafete ait mukaddes emanetleri aldığı, İslam'ın bayraktarlığını yüklendiği ve bütün emirlerin karşısında dize geldiği, hutbenin de onun namına okunduğu, zafer sarhoşluğunun yaşanabileceği o sevinç dolu dakikalarda, hatibin: 'Emirü'l-Harameyn' şeklindeki hitabına o: 'Ben emir olamam. Buranın emiri Hz. Muhammed Mustafa'dır (sav). Ben olsa olsa buranın hizmetkârı olabilirim' diyerek kendisine 'Hâdimu'l-harameyn' denilmesini istemiştir; istemiştir, çünkü o, hakiki bir büyüktür. Zira büyüklükte, büyüklüğün emaresi tevazu ve mahviyettir. İctimaî hayatta herkesin görmesi ve görünmesi için pencereler vardır. Büyük insan görünmek için küçülür ve iki büküm olur. Küçük insan da parmaklarının üzerine dikilir; büyük görünmeye çalışır. Onun için, hemen her zaman büyük görünenler küçüklüklerini, mütavazi görünenler de büyüklüklerini gözler önüne sergiler dururlar. Nitekim Efendimiz (sav) bir hadislerinde şöyle buyururlar: 'Allah, tevazu ve mahviyet içinde olanları yükselttikçe yükseltir, kibre girip çalım çakanı da yerin dibine batırır.'^[1]

3. Şehvânî Arzular

İrade insanının önünü kesen manialardan biri de hiç şüphesiz yeme-içme ve beden istekleri karşısında dize gelme gibi şehvânî arzu ve isteklerdir. Din davası Hak davasıdır ve hiçbir şeye feda edilmemelidir. Tarih boyunca bu davaya sahip çıkanlar yer yer bazı geçici zevklere takılsalar da, bütün bütün dökülmemişlerdir. İnşallah, bugünkü altın nesil de midesinin altında kalıp ezilmeyecek ve cesedine yenik düşerek cismaniyeti karşısında iki büklüm olmayacaktır. Yine bu altın nesil, iradesiyle bakırı altın, toprağı polat haline getirecek ve en değersiz şeyleri en değerli cevherler gibi değerlendirecektir. Şimdi müsadenizle, yeniden böyle bir ufkun zirvede temsil edildiğı saadet asrına dönelim:

Damad-ı Nebi, Haydar-ı Kerrar Hz. Ali (ra) halife olduğı dönemde İslam devleti, şimdiki Türkiye'nin otuz katı büyüklüğündedir. İslam orduları bir taraftan Mâverâünnehir'de, diğeryandan Çin seddine ulaşmış; beri taraftan da tâ Cebelitârik'a dayanmışlardı. Sınırları böylesine geniş ve adeta o zamanın süper devleti sayılan bu büyük gücün başında bulunan Hz. Ali (ra), kış gününde yazlık elbise giyiyor ve bunun sebebi sorulunca da: 'Ben, kendi imkanlarımla ancak bu kadarını temin edebiliyorum' cevabını veriyordu. İşte içtimaî adalet; işte yüksek insan ruhu; işte toplumla bütünleşme, herkesi kendine tercih etme veya başkaları için yaşama diyeceğimiz gerçek adalet düşüncesi..! Evet böyle bir adalet, ilk defa Hz. Muhammed (sav) ve O'nun güzide ashabıyla temsil edilmişti; dilerim ikinci kez de günümüzün altın nesliyle temsil edilir. Yeniden kendine uyanan bu nesil, her ferdiyle şimdiye kadar sergilemiş oldukları ceht ve gayretlere bakacak olursak, böyle bir seviyeyi temsil ettikleri görülecektir. Ben bu konuda Rabbim'e karşı fevkalade hüsn-ü zan içindeyim. Nasıl olmayayım ki; Nebiler Serveri (sav) bir hadis-i şeriflerinde şöyle buyururlar: Bir kulu seyyiatı sebebiyle derdest edip cehenneme götürürler. Bu kimse, cehenneme doğru giderken dönüp arkaya bakar. Cenab-ı Hak kulunun maksadını bildiğı halde meleklerle, o kulun arkasına bakmasının sebebini sordurur. Bunun üzerine o zat şöyle der: 'Ya Rabbi! Ben senin hakkında başka türlü zan beslemiştim; evet ben her şeye rağmen kuluna 'cennete gir' diyeceğini sanıyordum. Zira ben seni hep böyle tanıdım.' Buna karşılık Cenab-ı Hak da: 'Kulum beni nasıl sanıyorsa ben öyleyim'^[2] buyurur. İşte benim zannım da bu merkezdedir. Evet küheylanlar üzerinde şahlanmış süvariler gibi, kendilerinden beklenen vazifeyi eda etmeye azmetmiş bu neslin, tenperverliğe, şan u şerefe takılıp kalmadıkları misüllü şehvani arzu ve isteklere de takılıp kalmayacakları ümidindeyim. Hz. Ömer (ra)

devrinde, devamlı mescide gelip giden, ibadet ü taatında derin mi derin, başını yere koyunca güller açan ve seccadesini gözyaşlarıyla ıslatmadan mescidden ayrılmayan bir genç vardır. Bu gencin, birden bire mescitten kesildiğini farkedene Fâruk-u Âzam, gencin nerede olduğunu sorunca, onun vefat ettiğini söylerler. Evine gelip giderken bu gence nasılsa kötü duygulu bir kadın musallat olur; ona takılır ve onu ağına çekmek ister. Genç, bu fettana tam takılmak üzere iken, birden diline 'Takvâyâ erenler var ya, onlara şeytan tarafından bir vesvese dokunduğunda (Allah'ın emir ve yasaklarını) hatırlayıp hemen gerçeği görürler.' (A'raf, 7/201) ayetinin takıldığını ve bu ayeti tekrar ettiğini hisseder.. ve böyle bir ihsasın vermiş olduğu heyecan ve hacalet içinde kalbi durur ve oracığa yıkılır. Hz. Ömer, gencin ölüm sebebini anlayınca hemen gömüldüğü yere gider ve orada ona şöyle seslenir: "Rabbinin huzurunda durmaktan korkan kimselere iki cennet vardır.' (Rahman, 55/46) Şimdi sen istediğine girebilirsin.' Hz. Ömer sözlerini bitirdikten sonra herkesin duyacağı şekilde mezardan şöyle bir ses yükselir: 'Ya Emire'l-Müminîn! Allah bana onun iki katını verdi.'

Evet bu ruh haleti, insanların kalblerine yerleştirilmedikçe sergerdanlık ve anarşinin önünün alınması ve insanların fenalıktan korunması mümkün değildir. Bu mübarek ve mübeccel nesil, -inşallah- Allah Rasulü'nü ve O'nun güzide Ashabını kendisine örnek alarak, günahlara girmeden ve şehvânî arzulara takılıp kalmadan, bu kandan, irinden deryaları aşar, iman hakikatının en zirvesine ulaşarak kendinden beklenenleri arızasız ve kusursuz yerine getirmeye muvaffak olur.

[1.] Heysemi, Mecmeu'z-Zevaid, 10/325

[2.] Buhâri, Tevhid 35; Müslim, Zikr 1; Tirmizi, Zühd 51

01.04.2002 - İrade İnsanını Tehdit Eden Diğer Unsurlar: İzzet, Gurur ve Korku

4. İzzet ve Gurur

İrade insanını tehdit eden diğer bir mânia ise izzet ve gururdur. İnsanlar içine 'örnek bir insan' modeli olarak gönderilen peygamberler ve onların izinden giden irade kahramanları 'onurum ve şerefim' dememiş ve hiçbir zaman şahsî izzetlerine, gururlarına takılmamışlardır. Nebiler Serveri'ne (sav): 'Sen bizim seyyidimizsin' diyenlere karşı O, 'Hayır. Bizim seyyidimiz Hz. İbrahim'dir' buyurmuş ve öyle bir pâyeden hep uzak durmuştur. Aslında O (sav), efendiler efendisidir ve bütün enbiyanın yanında, Hz. İbrahim'in de seyyididir. Zira Hz. İbrahim, Allah Rasulü'nün (sav) çekirdeğidir. Efendimiz (sav), o çekirdeğin ağacının meyvesidir. Ancak O (sav), Hz. İbrahim'in söz konusu edildiği yerde, edeb ve terbiyesinin gereği kendisine 'seyyid' dedirtmemiştir. Hz. İbrahim'in (as) görmediği hakaret, çekmediği meşakkat, uğramadığı bela ve musibet kalmamış; ateşler içine atılmış, ne hakaretlere maruz kalmış, zevcesine el uzatılmak istenmiş, ama o büyük nebi, 'izzetime dokundu' dememiş ve yüce davasını tebliğden bir an olsun geri durmamıştır.

Hz. Musa (as) çok şerefli ve onurlu olarak yetişmiş ama maruz kaldığı sıkıntılar karşısında 'onurum ve şerefim' deyip peygamberlik vazifesini terk etmemiş, Firavun'un karşısına çıkıp onunla hesaplaşmış ve orada da tevhidi ilan etmiştir.

Ya o çilekeş nebi Hz. Mesih (as), hayatının baharında kavmi tarafından ölümle tehdit edilmiş; çeşit çeşit hakaretlere maruz kalmış ve hatta aç ve susuz bırakılmış da O, görmüş olduğu bütün bu eziyetlere takılıp kalmamış 'onur ve gururum' diyerek kendine takılmamış, çarmıhların gölgesinde bile vazifesine devam etmiştir.

Evet bütün bunlar kendi dönemlerinin kahramanlarıdır ve hepsi de örnek ölçüsünde insanlardır. Bu vadiye zikredilebilecek daha pek çok kahraman vardır ama; bunların hepsini burada zikretmek mümkün olmadığından, bizim davamızı temsil etmesi itibariyle İnsanlığın İftihar Tablosu'nun (sav) hayatından bir kısım kesitler sunmakla iktifa edeceğiz:

Kâinât yüzü suyu hürmetine yaratılan ve alemlere rahmet olarak gönderilen

Allah Rasulü'nün (sav) şeref ve onurunu kelimelerle ifade etmek mümkün değildir. Nitekim Bedir günü O'na, bir yanında Cebrail, diğer yanında Mikail koruma memuru gibi hizmet ediyorlardı. Nizamî'nin ifadesiyle Miraç'ta mübarek ayağını semalara basınca göklerin etekleri mücevherlerle dolmuş ve hilal, adeta atının ayakları altında bir nal halini almıştı. Böylesine bir onur ve şeref sahibi Nebiler Serveri'nin (sav) başına toz- toprak saçılmış, işkembeler konmuş ve yüzüne en galiz küfürler savrulmuş olmasına rağmen O, bir kerecik olsun 'onurum ve şerefim' dememiş, girdiği reh-i sevdada hep koşup durmuş ve gittiği her yere ışık saçıp gönülleri aydınlatmıştı. Hz. Aişe Vâlidemiz (ra), 10-15 yaşında (Bu, Mevlana Şibli'nin tespiti) Efendimiz'in (sav) saadet hücreğine girmiş, henüz rüşte ermeden, erkek olarak sadece O'nu tanımış; vahyin sağanak sağanak yağdığı bir hânedede büyümüş; vahyin suyu ve havasıyla yoğrulmuş bir iffet âbidesidir ve iffet onun mübarek yanağında bir gül gibidir. Ama gel gör ki, bu pakdâmene çamurlar atılmış.. atılmış ve başta Allah Rasulü (sav) olmak üzere, babası Hz. Ebu Bekir, annesi Ümmü Ruman ve bütün ashab ızdırab içinde kalmıştır. Kendi onur ve gururuna çamur atılan Efendimiz (sav), buna takılıp kalmamış hep sabırlı ve kararlı davranmıştı. Bu çirkin işi tezgahlayanların başında, Allah Rasulü (sav) Medine'ye gelmeden önce, Medine'ye emir olmayı bekleyen, onun için daha Efendimiz (sav) gelmeden O'na karşı kinle gerilmiş, nefret ve gayzla bilenmiş münafıkların lideri meşhur Abdullah ibn Übey b. Selul geliyordu. Hangi mülâhaza ile olursa olsun bu meşhur münafık, öldüğünde, kefen olarak sarılmak üzere Efendimizin cübbesini ister. Allah Rasulü de onun münafık olduğunu bilerek yıllarca onur ve gururunu rencide eden bu adamın isteğini yerine getirir, hatta onun cenaze namazına iştirak eder. Ancak Allah (cc), 'Onlardan ölmüş olan hiçbirine asla namaz kılma; onun kabri başında da durma! Çünkü onlar, Allah ve Rasulü'nü inkâr ettiler ve fâsık olarak öldüler.' (Tevbe, 9/84) ayetiyle Efendimiz'e (sav) bu münafığın namazını kılmasına izin vermez. İşte bütün bunlar, Allah Rasulü'nün (sav) engin anlayışını, şefkat, müsamaha, toleransını ve kendini aşmışlığını göstermektedir.

Evet, Nebiler Serveri (sav), insanlığı ateşten kurtarmak için gelmiş ve bu en yüce duyguyla kendi ailesine iftira edenlerin cenazelerine dahi iştirak etmiş ve 'Allah, 70 defa istiğfar etsen de onu affetmeyeceğini ferman ediyor. Ben 70 defayla onun affedileceğini bilsem, ona 70 defa ve ondan da fazla istiğfar ederdim' demiş, o hoşgörü ve müsamaha ile çarpan engin sinisini herkese açtığını bir defa daha göstermiştir.

5. Korku

İrade insanını tehdit eden sebeplerden biri de insandaki korku hissidir. Evet, iradenin zafer duygusunu felç eden bir his varsa o da korkudur. Ehl-i dünya, müminlerin bu damarından her zaman istifade etmiştir/etmektedir. Bediüzzaman 'İnsanda en mühim ve esaslı bir his, hiss-i havftır. Dessas zalimler, bu korku damarından çok istifade etmektedirler ve onunla korkakları gemlendiriyorlar. Evet, bunlar avamın ve bilhassa ulemanın bu damarından çok istifade ediyorlar, onları korkutuyorlar ve evhamlarını tahrik ediyorlar' diyerek bu hakikate işaret eder. İrade insanı, bu tür bir tehdide takılıp kalmadan, Allah'a teslim ve tevekkül içinde, iradesindeki teslim gücüyle mutlaka onu aşmalıdır.

Peygamber Efendimiz (sav), böyle bir tehdit ve hücumun en şiddetlilerine maruz kalmıştır. Hatta birgün, O'nu müşriklerin saldırılarından koruyan amcası Ebu Talib'in ölümünü müteakip perakende hücumların, toptan hücum haline dönmesi üzerine Allah Rasulü (sav), inkisar içinde şunları söylemişti: 'Bağrını açıp beni koruyordun. Yokluğunu ne kadar da çabuk hissettirdin!' Ancak O (sav), o güne kadar olduğu gibi, ondan sonra da hep 'Allah, vekil olarak bize yeter' demiş ve bütün engelleri aşarak yoluna devam etmişti. Allah Rasulü'nün (sav) hayat-ı seniyyelerinden bir tablo daha arz ederek mevzuyu noktalamak istiyorum:

Efendimiz (sav) Bedir öncesi Ashabını, maddi ve manevi yönden çok iyi motive etmişti. Gözü dönmüş müşrikler, yürüdüğü yolda hep O'nun önünü kesmiş ve kalplere iman taşımasına müsaade etmemişlerdi. Bu sebeple Allah Rasulü (sav) ve Ashab'ı kendilerinden birkaç kat daha büyük bir orduyla savaşmak mecburiyetinde kalmışlardı. Böyle bir muharebe için Muhacirinin gerilimi tam ve yerindeydi. Efendimiz (sav), Ensar'ın da bu mevzuda kanaatini öğrenmek için onlara, 'Bana bir işaret ve yol gösterin. Ne yapayım?' demiş; bunun üzerine Ensar'ın ileri gelenlerinden Sa'd İbni Muaz ileri atılarak şunları söylemişti: 'Bana öyle geliyor ki bizi kastettin Ya Rasulallah. Biz, İsrailoğulları'nın peygamberlerine dediği gibi 'Sen ve Rabbin gidin savaşın; biz burada oturuyoruz' (Mâide, 5/24) demeyeceğiz. Biz, sizinle beraber düşmanla yaka paça olup, göğüs göğüse kavga edeceğiz. Ey Allah'ın Rasulü! Sen, Allah'ın dediğine bak ve yolunda yürü, biz Sana tabiyiz. İstediginle sıla-i rahim yapıp bütünleş. İstediginle istediğin gibi alakanı kes. İstediginle sulh ol, istediğine karşı düşmanlık ilan et. Malımızdan istediğini al ve istediğin yere infak eyle. Biz hep Seninle beraber olacağız.' Allah Rasulü (sav), Sa'd İbni Muaz'ın bu yürekli tavrı ve bu cesaret dolu sözleri üzerine memnuniyetini izhar sadedinde tebessüm etmişti. Bu tebessüm, aynı zamanda Bedir zaferini muştulayan bir

tebessümdü.

Cenab-ı Hak, sayılan bu mânialara takılıp kalmaktan günümüz neslini korusun ve Kur'an talebelerini bunlara takılıp mahvolmadan muhafaza eylesin.

08.04.2002 - Kur'ân'da Varlığın En Küçük Parçası

Hidrojen hariç, bütün atomun ortasında çekirdek, onun etrafında da hızla dönen elektronlar vardır. Hidrojen hariç, bütün atom çekirdeklerinde protonun yanı sıra mutlaka nötron da bulunur. Çünkü çekirdekte birden fazla proton bulunursa bunlar, pozitif yüklü, yani aynı yüklü oldukları için birbirlerini iterler. Bu durumda çekirdekteki nötronlar, protonların birbirlerini itmelerini önleyerek bağlayıcı rol oynarlar. Bu da protonlar, nötronsuz bir arada bulunamazlar demektir. Bunun tersi söz konusudur; nötronlar da her zaman protonlara muhtaçtırlar. Çünkü onlar da tek başlarına kaldıkları zaman 13 dakikada yarısı bozulmaya uğrayarak proton ve elektron çıkartırlar. Ancak çekirdek büyüdükçe proton ve nötron sayısı eşit olarak değil, nötron sayısı daha fazla olacak şekilde artar. Tabii herşeye rağmen bu artışın yine de bir sınırı ve ölçüsü vardır. Şayet nötron ve proton sayıları arasındaki fark, bu ölçüyü geçmişse atom çekirdeği kararsız bir durum arz eder. Kararsız bir çekirdek de kendi içinde meydana gelen radyoaktivite ile kararlı hale kavuşur.

Radyoaktif bozulma, sadece nötron-proton dengesizliğinden kaynaklanmaz. Bazen sadece proton sayısının yüksek oluşu da buna sebep olabilir. Çekirdeğinde 84 ve daha fazla proton bulunan elementler ne kadar çok nötrona sahip olurlarsa olsunlar kararsızdırlar. Bu kadar çok pozitif yük, atom çekirdeğinde devamlı tutulamaz. Çekirdek küçülerek kararlı bir duruma düşer. En istikrarlı atom hidrojen, en istikrarsız atom ise uranyum atomudur. Uranyum atomunun protonları, bulundukları yerde sürekli gürültü ve infilaklara sebebiyet verirler. Onun için atom bombasında da temel unsurlardan biri olarak uranyum kullanılmaktadır.

Uranyum, 238 atoma bir alfa parçacığı neşrederek proton sayısını 92'den 90'a, nötron sayısını da 146'dan 144'e düşürür. 90 protona 144 nötron biraz fazladır. Uranyum bu defa bir beta parçacığı neşreder ve proton sayısını artırır. Böylece yeni bir element olarak 91 numaralı sırada yerini alır. Bu işlem böyle devam eder ve nihayet uranyum, 82 numarada karar kılar. Lorent'e göre atomun çekirdeği ile elektronların arasındaki mesafe ve münasebet, adeta güneş manzumesinin bir minyatürü gibi küçük bir güneş sistemini andırmaktadır. Bir kısım kürelerin güneşin etrafında peykler halinde mütemadiyen dönmeleri gibi elektronlar da atom çekirdeğinin etrafında hareket etmekte ve dönmektedirler. Yani güneşin büyüklüğüne nazaran, dünya ile olan uzaklık mesafesi ne ise, atom

çekirdeğinin küçüklüğüne nazaran elektronlar arasındaki uzaklık mesafesi de aynıdır. Elektronların hareketi, çekirdeğe olan uzaklıklarına göre değişir. Güneşe en yakın gezegen en fazla hıza sahip olduğu gibi çekirdeğe en yakın elektron da en yüksek hıza sahiptir. Elektronların çekirdekten uzaklıkları, 1 mm'nin milyonda biri kadardır. Böylece saniyedeki hızları 1000 km. ile 15 bin km. arasında değişen elektronlar, çekirdek etrafındaki minicik yollarında saniyede milyarlarca defa tur atarlar. O kadar ki onlar, güneş etrafında dönen gezegenlerden farklı olarak bir bulut manzarası arz ederler ve bu bulut içinde her an, herhangi bir yerde bulunma vasfı gösterirler. Elektronlar, çekirdeğin etrafında hızlı dönüşleriyle onu korumaktadırlar. Eğer bir tren, elektron hızıyla yol alabilseydi, bir saniye içinde İstanbul'dan Erzurum'a birkaç kez gidip gelebilecekti. İşte elektronların bu yüksek hızından dolayı atomların içi dolu gibi gözükmemektedir. Maddenin içi dolu gibi gözükmediği halde aslında boş olduğunu ilk defa keşfedip kitabına yazan büyük İslam alimi İmam Rabbânî Hazretleri'dir. Elektronların çekirdeğin etrafında dönmeleri esnasında adeta çepeçevre herşeyi saran tayfunlar, hortumlar ve fırtınalar meydana gelmektedir. Ama bütün bunlar, insanlar tarafından duyulmamaktadır.

Evet elektronlar, alabildiğine küçük olmalarına rağmen çekirdek etrafında adeta kıyametler koparmaktadırlar. Şimdi şu ayet-i kerimedeki 'zerre' kelimesinin farklı mânâlarıyla mevzumıza nasıl ışık tuttuğunu görelim: 'Savrulup kaldıranlara (eserek bulutları, tozları kaldıran rüzgarlara, yanardağdan lavlar püskürten tabii kanunlara, atomlara) (yağmur) yüküyle yüklü (bulutlara).. Kolayca akıp giden (gemi ve gezegen)lere...' (Zâriyât, 51/1-3) Ayet-i kerimede, zerrelere ve cisimleri evirip-çevirerek ve karıştırarak hareket ettiren Allah'ın adına yemin edilmektedir. 'Zerr' kelimesi, Arapça'da aynı zamanda şu mânâlara da gelmektedir:

1) Zerr, az katıca ve yapışkan bir yemek pişirirken onu karıştırmak için içine sokulan cismin etrafında süratle karıştırma neticesinde meydana gelen toplanmaya denir.

2) Tefsircilerin büyük bir çoğunluğunun yaklaşımlarıyla 'zerr', 'rüzgar' manasına gelir. Yani rüzgarın esip savurması, tozutup durması, ortalığı karıştırıp hortumlar hasıl etmesi demektir.

3) Bazılarına göre ise 'zerr', 'rüzgarların tozutup durması ameliyesinde vazifeli melekler' mânâsına gelmektedir. Eski-yeni hemen her tefsirde bu mânâları bulmak mümkündür. Bu mânâlardan da anlaşılacağı üzere Allah (cc),

sadece zerreler âleminde değişiklikler yapmamaktadır. Yeryüzünde rüzgarlar vasıtasıyla da bir kısım değişiklikler meydana getirmektedir. Cenab-ı Hakk'ın fırtınalar vesilesiyle eşyayı ve cisimleri hareket ettirmesi, en büyük âlemden en küçük âleme kadar cereyan eden bir kanun-u umûmî gibidir. Milyarlarca yıldız kümesi, samanyolunun merkezi etrafında fırtınaya tutulmuş gibi saniyede 250 km. (dakikada 15 bin km) hızla dönmektedir. Elektronu atom çekirdeğinin etrafında belirli bir kanunla döndüren Allah (cc), yeryüzünü ve rüzgarları da aynı kanunla döndürmektedir. Yine aynı kanunla Cenab-ı Hak, feza-yı ıtlaktaki güneşten milyonlarca defa daha büyük olan cisimleri, fırtınaya tutulmuş toz bulutları gibi belli bir noktaya doğru hareket ettirmektedir.

İşte biz, 'Savrulup kaldıranlara (eserek bulutları, tozları kaldıran rüzgarlara)...' ayetine bakarken, en küçük âlemden, en büyük âleme kadar kopan fırtına ve tayfunlara beraber bakıyor ve herşeyde Allah'ın büyüklüğünü temâşâ ediyoruz. Evet Allah'ın kudret dairesinde, en büyük âlemdeki en büyük sistemler, en küçük atom parçacıkları gibi hareket etmektedir. Yeryüzünde meleklerin nezaretinde kopan fırtınalar, aynı kanunla, atom âleminde, çekirdeğin etrafında elektronlar vasıtasıyla meydana gelmekte ve nereye gidilirse gidilsin, ilâhî kanunun değişmediği görülmektedir. Eğer bu kabil kanunlar değişseydi, hiçbir ilim inkişaf edemez ve kanunlar muttarıt olamadığından hiçbir sabiteden bahsedilemezdi. Zira ilimlerin meydana gelmesi, işte bu değişmez kanunlar vasıtasıyla olmaktadır.

Atomun çekirdeğinde pozitif yüklü protonlar, etrafında ise negatif yüklü elektronlar bulunmaktadır. Bu iki zıt değer, birbirini çekmektedir. Dolayısıyla etrafındaki elektronları dağılmadan çekebilmesi ve döndürebilmesi için, çekirdek maddesinin çok büyük ve ağır olması gerekmektedir. Bu yüzden de protonlar, elektronlardan yüzlerce kez daha büyüktür. Mesela 1 elektronun ağırlığı 1 birim ise bir proton ondan tam 1836 defa daha ağırdır. Bu ağır cisim etrafında, hafif olan elektronlar kendilerine göre hareket etmektedirler. Allah (cc) bu kanunu da işte böyle vaz'etmiştir.

Bu hususun genel bir tasvirini yapacak olursak; etrafta şiddetli hareket etme, çekirdekte ise ağır bir yük yüklenme vardır. Dolayısıyla ağırlık merkezdedir. Kim bilir belki de şu ayet, işte bu gerçeğe işaret etmektedir: 'Bir de ağır yük taşıyanlara...' Evet Allah (cc) burada ağır yük yüklenenlere kasem etmektedir. Görüldüğü gibi ayet-i kerime, küre-i arzdeki toza-toprağa dikkat çekmenin yanında, büyük sistemlerin etrafındaki ağır dönen şeylere ve atom çekirdeğinin etrafındaki elektronlara da dikkat çekmektedir. Evet bu ayette ağırlığı ve tozu

toprağı ile küre-i arzın kendi etrafında dönmesi ve elektronların atomun etrafında dönmesi anlatılmaktadır. Ayrıca burada büyük sistemler ve onların bağlı bulundukları büyük çekirdeklere de işaret edilmektedir. Yine bu ayette en küçük âlemden en büyük âleme kadar sistemlerin merkez noktalarının ağırlığı kanunu yeminle dile getirilmekte, 'Ağır yükler yüklenenlere yemin olsun' buyrulmakta ve böylece çekirdeğin veya merkezi tutan ağırlığın ehemmiyetine dikkat çekilmektedir. Etrafındaki elektronlar dağılıp gitse, bu koca çekirdek müthiş bir gürültü ve tarraka ile infilak edip yok olacaktır.

Elektronların dönüş hızı, her atomda farklı farklıdır. Çekirdekte bir de elektrik bakımından yüksüz nötronlar vardır. Bu ağır parçalar, ağırlıklarına göre süratlenirler. Hızları ışık hızından saniyede birkaç km'ye kadar değişir. Bunlar, yüksüz oldukları için bir madde içinde uzun yol alabilirler. Bu süratle onlar, 30 cm. kalınlığındaki demir ve kurşundan bile geçebilirler. Ancak atom çekirdeğiyle çarpışmalarında enerjilerini kaybederler. Bazıları da çok ağırdır. Ama öyle hız kazanabilirler ki, en kesif maddelerin bile bir tarafından girip öbür tarafından çıkıverirler. Kuş havada ne kadar rahat uçuyor veya balık denizde ne kadar rahat yüzüyorsa, onlar da o hız sayesinde o kadar rahat hareket ederler. Bilmem şu ayet de buna mı işaret etmektedir?

'Bir de çok rahatlıkla akıp gidenlere...' Allah (cc), bu ayet-i kerimede çok kolaylıkla cereyan eden şeyler üzerine yemin etmektedir. Yani makro âlemde rahatlıkla akıp giden rüzgarlara, gemilere, feza-yı ıtlaktaki büyük gezegen ve sistemlere; mikro âlemde ise nötronlar ve elektronlara...

08.04.2002 - Medeniyet, Başkalarına Hayat Hakkı Tanıyıp Onları da Kabul Etmek Demektir

Medeniyet, zenginlik, s  r   kibarlık, bedenî hazları tatmin ve cism  niyetin sef  hetler içinde yüzüp gezmesi değildir. O, gönül zenginliği, ruh nezaketi, g  r     derinliği ve başkalarına hayat hakkı tanıyıp onları da kabul etmek demektir.

Ahl  k ve fazilete dayanmayan, akıl ve vicdan havuzlarından beslenmeyen medeniyet, insanlığın mutluluğuna değil, sadece birkaç zengin, birkaç da hev  perestin heveslerine hizmet eden gelip geçici bir   ehr  yindir. Yazıklar olsun onun yanıp sönen   ışıklarına aldananlara!

Medeniyet, tabiat ilimleri ve çeşitli fenlerde çok ileri olmak; vapurlar, trenler, u  aklar gibi modern imkânlarla sahip bulunmak; büyük   ehir, geniş cadde ve yüksek binalarda yaşamaktan ibaret zannedilmemelidir. İnançlı ve istikametli ellerde, her biri sadece medeniyetin birer vesilesi sayılan bu şeyleri medeniyetin kendisi kabul etmek, aldanmı  lıktan başka bir şey değildir.

Fertlerin meden   olmaları, insanın özünde bulunan iyi şeylerin nüvelerini geliştirmek geliştirmek ikinci bir fıtrat kazanmalarında aranmalıdır. Onu kılık kıyafet ve cisman   zevklerin her çeşidinden istif  adedenden ibaret sayanlar, bir kısım muhakemesizler ile, bir düzine de bedenî hayatın altında ezilmiş talihsizlerdir.

Vahşi, bedev   milletlerin, hunhar, zâlim ve yağmacı olduklarında şüphe yoktur. Ne var ki, onların bu h  ali herkes tarafından çok iyi bilindiğinden, başkaları için fazla zararlı olmadıkları da bir gerçektir. Ya, modern silahlarla mücehhez ve her zaman kan içme fırsatını kollayan meden   bedev  lere ne demeli!...

15.04.2002 - Allah, Bazı İnsanların Kötülüğünü Diğerleriyle Savmasaydı Dünyadaki Nizam Bozulurdu

'Eğer Allah'ın insanlardan bir kısmının kötülüğünü diğerleriyle savması olmasaydı elbette yeryüzü fesada uğrar (ve alt üst olurdu). Ne var ki Allah bütün alemlere (hususiyile de insanlığa) karşı lütuf ve kerem sahibidir.' (Bakara, 2/251)

Allah'ın buradaki tevcihi, pek çok hususa dikkatlerimizi çekmenin yanında tıpkı hayvanlarda olduğu gibi, insanlık alanında de ekolojik denge misüllü belli bir mizan ve ölçü vazedildiğini ve herşeyin, herkesin zabt u rabt altına alındığını belirtiyor. İşte, netice itibariyle böyle bir dengenin sağlanması için, insanlık hesabına, insanlığa ait bir yola bizleri hidayet ediyor ve bu hususla alakalı olarak içlerimizde mücadele etme gerilimini yaratıyor. Zira bu neticenin tahakkuku sebepler çerçevesinde ancak insan eliyle ve beşer müdahalesiyle gerçekleşebilecektir. Aksi halde, ayette de belirtildiği gibi, yeryüzü yaşanmaz bir hale gelebilir.

Evet, insanlar belli maksat ve maslahat için, tabiatlarına yerleştirilen bir kısım duygularını, dinin ehlileştirici disiplinlerine tâbî tutarak yararlı hale getirmezlerse, her zaman mütecaviz ve tahripkâr olabilirler. Böyle muhtemel mütecaviz ve tahripkârlara karşı, imanla, İslamiyet'le insanî duygularını geliştirmiş, hakperest, nizam aşığı, huzur ve emniyet soluklayan müdafiler bulunmazsa, yeryüzünde sürekli, bir yandan 'tegallübler, esaretler, tahakkümler, mezelletler' yaşanır; diğer yandan da devletlerarası müvazene, toplumlararası emniyet ve güven mütegalliblere ve müfsidlere kalır ki, bu da insanlığın fesada ve kargaşaya yenik düşmesi demektir. Fitneye fesada yenik düşmüş bir ortamda ise, ne insanca yaşamadan, ne ilim ve sanattan, ne din ve imandan ne de o millet ve topluma güven ve itimattan söz edilebilir. Böyle kargaşanın hüküm ferma olduğu bir zeminde olsa olsa herkes birbirinin kurdu olur ve kuvvetli kendini haklı görür.. gücü ölçüsünde hakk-ı temettu peşinde koşar.. hukuku keyfileştirir.. ve çarpık felsefesinin, bencil duygularının harmanı bir dünya kurmak ister.

İşte, bütün bu olumsuz şeylere fırsat vermemek ve tahdit edilmemiş iradeleri tadil etmek için Allah, insafsız ve imansız karşı inançlıyı, zalim düşünceye karşı hakperest ruhları, mütecavizlere karşı adil insanları, baskıcı mütegalliblere karşı da insani sevgiyle dopdolu müdafileri yaratmıştır ki,

tabiattaki denge gibi, insanlar arasında da, müvazene teessüs edebilsin.. ve dünya kuvvetin, hissin, ihtirasın hakim olduğu bir batakhaneye dönmesin.

Hatta, akli, iman, irfan olan kimselerin, yeryüzü fesada teslim olmuşsa, onu kurtarmaları, olmamışsa da böyle bir ihtimal söz konusu ise, salahın devamı için, kargaşa yanlılarını ve bozguncuları zabt u rabt altına almaları bir vecibedir. Bunun için ilim-irfan yuvaları tesis eder, insanları rehabilite edebilecek merkezler açar, gerekirse lobiler oluşturur, birlikler kurar ve çok alternatifli halas ve ıslah yolları belirler, fitne ve fesadın bütün menfezlerini tıkar ve açılma istidadı gösteren fitne kapılarının açılmasına da fırsat vermezler. Bunları yapabilme, yapanlara Allah'ın fazlı, keremi, yapanlar için de onları değerler üstü değerlere ulaştıran birer fazilet nişanesidir.

15.04.2002 - İlmi Dine Zıt Görmek Bir Peşin Hükümlülük ve Cehâlettir

Müspet ilimlerin ilhâda götüreceğinden korkarak, onlardan uzak kalmak bir çocukluk; onları bütün bütün dine, imâna zıt görerek, ilimleri inkâra vesile saymak da, bir peşin hükümlülük ve cehâlettir. İlimler, saâdetimizi garanti edip, bizleri insanlığa yükselttiği ölçüde faydalıdırlar. Aksine, insanoğluna korkulu rüyalar yaşatan ilim ve teknoloji, yolumuzu kesmiş bir cadı ve şeytandır.

Asrımızın başında ilmi ilâhlaştırarak her şeyi ona kurban eden bir kısım sığ görüşlü materyalistlere karşı, çağın dünya çapındaki ilim adamı: 'Dinsiz ilim kör, ilimsiz din de topaldır.' diyerek, bir asrı saran korkunç hezeyânı, en lâtif şekilde taşıyordu. Bilmem ki, günümüzün hem kör hem de topallarını görseydi, ne diyecekti!

Müspet ilimlerin hiçbir şey olmadığını iddia etmek bir cehalet ve taassup, onun dışında her şeyi reddetmek, toyca bir yobazlık; kazandığı her yeni bilginin ışığında, bilmediği daha yığın yığın şeyler olduğunu idrâk ve kabullenme ise, bir ilim zihniyeti ve düşünce istikametidir.

İlim ve teknik, insanın hizmetindedir ve ondan korkmak için ciddi hiçbir sebep de mevcut değildir. Tehlike, ilmîlikte ve ilme göre bir dünya kurmakta da değildir. Tehlike cehalette, şuursuzlukta ve mes'uliyet yüklenmekten kaçınmadadır.

22.04.2002 - Gerçek Bilgiye Ulaşmak İçin, Duyu Organları ve Akılla Birlikte Vahiy de Bir Kriter Olarak Kabul Edil

Batı dünyasında bilginin kaynakları kabul edilen pozitivizm, rasyonalizm gibi düşünce akımları hakkında genel tavrımız ve düşüncemiz ne olmalıdır? Bu akımlar ne kadar gerçeği ifade etmektedirler?

İslâm'a göre ilmin sebepleri üçtür: Bunlardan ilki, havass-ı selime dediğimiz, eskilerin ifadesiyle mubsırât, mesmûât.. gibi duyu organları ve onların ilgi alanı içine giren şeylerdir. Bunu bilginin tek kaynağı kabul eden anlayışa göre; duyu organlarımızla alınamayacak hiçbir şey bilgi ve tecrübe konusu olamaz. Batıda pozitivizm diye adlandırılan bu ekol, her şeyi duyu organları ve tecrübe üzerine bina ettiğinden, yer yer sarsıntıya maruz kalmıştır. En basit bir örnekle bunlar, güneş şuaları altında suya sokulan bir çubuğun, eğik ya da kırık şekilde görülmesini hakikat kabul edip, buna muhalif olan her düşünceyi yerden yere vurmuşlardır. İlmın sebeplerinden bir diğeri ise, selim akıldır. İslâm'da akılcılık denilen ve günümüzde rasyonalizm diye tarif edilen şeydir bu. Rasyonalizm, kadimden beri devam edegelen ve bilginin yegâne kaynağı olarak insan aklını, zihnini kabul ve müdafaa eden bir anlayıştır. Burada selim vasfı, herhangi bir şeye karşı şartlandırılmamış, eşyayı saf ve yalın haliyle algılayıp değerlendirebilen akıl demektir. Ne var ki, rasyonalizm de gerçek ilme ulaşmada tek başına yeterli bir kriter değildir. O halde her iki ilim sebebinden kaynaklanan yanılgıları, tashih edecek başka bir kaynağa ihtiyaç vardır ki, o da haber-i mütevatir yani vahiydir.

Haber-i mütevatir İslâm'a göre ilmin sebeplerinden üçüncüsüdür. Bu iki ayrı kategori içinde mütalâa edilebilir. Birincisi; yalan üzerinde ittifakı imkânsız denecek ölçüde insanların verdiği haber. Meselâ Amerika'ya gidip görmediğimiz, oranın keşfinde bulunmadığımız halde varlığından şüphe etmemekteyiz. Çünkü biz orayla ilgili haberleri bu tür bir kaynaktan almakta ve öyle değerlendirmekteyiz. İkincisi; semavî vahiy, yani Kur'ân'-dır.

Evet, insanlar bazen akıllarının altında kalıp ezilebilirler, pozitivizm karşısında nakavt olabilirler. Fakat meseleleri bir de vahy-i semavînin tayfları altında değerlendirdiklerinde, daha sağlam ve yanılmaz bir bilgiye

ulaşacaklardır. İlim dünyası bu şekilde örgülenip işlendiğinde, ilimden beklenen şey ancak o zaman hasıl olacaktır. Öyleyse gerçek bilgiye ulaşmak için, bu üç esasın birden ele alınması ve kriter olarak kabul edilmesi gerekir.

Aksi halde ikinci asırda Ömer Hayyam'larla başlayan ve sonraları 'İslâm Rasyonalizmi' adı altında devam edip giden her şeyin temeline akıl ve mantığı oturtan anlayış esas alınacak olursa, Kur'ân'ın bir kısım âyetlerinin reddedilmesi, ya da yanlış teviller içine girilmesi kaçınılmazdır. Veya sadece his-tecrübe esas alınırsa 'gördüğümden, duyduğumdan.. başka bir şeye inanmam' denilmek zorunda kalınacaktır. Bu ise, aklın ortaya koyacağı her şeye başkaldırmak anlamını taşır. Aslında her iki durum bir cihetle Cenâb-ı Hakk'ın yaratmış olduğu kâinatta insanların, kendi akıl, mantık ve his hendeselerine uygunluk arayışı içine girmeleri demektir. Buna göre akıl-mantık-his kriterlerine uyan şeyler doğru, uymayanlar da yanlıştır. Oysa ki Allah (cc), 'göklerin ve yerin yaratılışına insanları şahit tutmadık' (Kehf, 18/51) demekle, semavî vahyin hesaba katılmadığı her iddianın zan ve tahminden ibaret olacağına işaret etmektedir.

İşte bu kriterlerin bir bütün olarak ele alınmaması sonucu reddedilen nice Kur'ân âyeti ve hadîs vardır ki, ilmin gelişmesine paralel, onların gerçek olduğu yine ilmî verilerle te'yid edilmiştir. Mesela, Kur'ân-ı Kerim'de, ceninin anne rahminde geçirmiş olduğu embriyolojik safhaların anlatılması. Mûtezilî mânâda rasyonalist olan Ömer Hayyam'a bu mesele sorulduğunda, bu âyetlerde asıl anlatılmak istenen şey bu değil deyip, Kur'ânî gerçeklere karşı çıkmıştır. Veya bir kısım ulema, Bediüzzaman'ın yaklaşımıyla, haşre, kıştan sonra baharın gelmesi kat'iyetinde inanılması mümkünken, 'akıl mikyası ile ölçülecek bir şey değil, sadece inanılır' demişlerdir. Zira bunlar, bahsi geçen olaylarda aklı ve müşahedeyi esas almış, temel esasları bile tevil yönüne gitmişlerdir. Farabî, İbn-i Rüşd gibi dâhi kişiler bile, bir takım Batılı felsefe cereyanlarının etkisi altında kalıp, peygamberlik ve vahyi anlatırken -haşa- bunlara bir kurgu olarak bakmakta ve sonra da bunu dışarı aksettirmektedirler.

Bazıları da feylesofların, akıllarını kullanarak ihraz etmiş oldukları makam itibarıyla, peygamberlerden daha üstün olduklarını kabul etmişlerdir. Onlar Allah'ın; peygamberlerin dünyada vazife yaparken şakaklarını zonklatırcasına, göbeğini çatlatırcasına bir performans sergileyeceklerini bildiği için peygamberliği bir avans olarak onlara verdiğini düşünememiş, bu espriyi kavrayamamışlardır. Bu yönüyle feylesoflar Aristo'nun birer nakilcisi ve çıraqları kabul edilebilir. Fakat İslâm dünyası bir bütün halinde mütalâa edilecek

olduğunda, bu tür vartalar içine düşmeyen insanların da var olduğu görülecektir. Meselâ, Zehravî, Ali Kuşçu, Celaleddin Devvanî, Gelenbevî.. gibi İslâm âlimleri olabildiğine mütedeyyin olmakla beraber, hayatlarında bu türlü sakim anlayışlara girmemiş ve kendi zamanlarında ağırlıklarını hissettirmişlerdir. Molla Hüsrev, Harizmî.. gibi insanlar pozitivist mânâda ilimlere hakim oldukları gibi, kullandıkları alet ve eserlerle de asırlarca Batı ülkelerinde ilimde öncülük yapmışlardır ve bunlar % 95 itibarıyla istikametlerini koruyup mütedeyyin yaşamışlardır. Netice olarak; ilmin sebeplerini bir bütün halinde alıp neticeye gitmek gerektir. Bu sebepleri birbirinden bağımsız olarak ele almak, ilmî verileri yegâne kaynak kabul etmek, insanlığı yanılgılar içine düşürmüştür. Bu böyle devam ettiği müddetçe de düşürmeye devam edecektir. İnsanoğlu dün yanlış dediğine, bugün doğru demek zorunda kalacaktır. Halbuki bilginin temeline vahyin konulması, havass-ı selime ve akıl ile çerçeve altına alınması bu konuda yegâne ve yanılmaz bir yoldur.

22.04.2002 - İlim ve Marifetin Olmadığı Yerde Akıl Âtıl, Mantık Aldatıcı, Kararlar İse İsabetsizdir

İlimleri fişleyip kitaplara işlemek, mevcut şeylerin bir kere daha anlatılması bakımından yararlı ise de, ilham ve istinbat ruhunu felç etmesi itibariyle bin zararı olduğu söylenebilir...

İnsanoğlu için gerçek hayat, ilim ve irfanla kâbil olacağından, öğrenip öğretmeyi ihmal edenler, hayatta olsalar dahi ölü sayılırlar. Zira, insanın yaratılışının en önemli gayesi, görüp bilmek ve öğrendiklerini başkalarına bildirmekten ibarettir.

İlim, önemli bir hidayet rehberidir.. hele bir de vahye dayanıp vahiyle beslenirse, bu takdirde o, arz u semâyı aşacak buutlara ulaşır ve ayrı bir kıymet alır.

Bir ferдин tedbir ve isabetli kararları, o tedbir ve kararların akıl ve mantıkla münasebeti nispetindedir. Akıl ve mantık ise, ilim ve marifetle doğru orantılı olarak gelişir. Onun içindir ki, ilim ve mârifetin olmadığı bir yerde, akıl âtıl, mantık aldatıcı, kararlar da isabetsizdir.

Şimdi mûcit-kâşif yetişmiyor. Taklitçi adamlar yetişiyor. Kısmen her şeyi değiştirecek, isyancı ruha ihtiyaç var. Her şey değişecek. Kitap-mektep-kapı-sıra.. hepsi.. ve tenkit ile işe başlama esastır.

29.04.2002 - Kâinatta Her Şey, Allah'ın Yarattığı Kanunlar Çerçevesinde Bir Nizam ve Ölçüye Tâbidir

Bütün kâinatta her şey, Allah'ın vazettiği kanunlar çerçevesinde bir nizam ve ölçü içindedir. İnsanlar, kendi iradeleriyle bu kanunları dolayısıyla da hayat şartlarını karıştırıp bozmasa idiler, bu tabiat sarayı ve arz meşheri fevkalâde bir âhenk içinde olacaktı. Kâinatta, zerrelere kadar canlı-cansız, şuurlu-şuursuz her varlık, harikulade işler yapmaktadır. Zerreler, belli bir sürat içinde ve fevkalâde bir âhenkle faaliyetini sürdürmekte ve Allah'ın onlar için vazettiği kanunlar çerçevesinde bütün hareket ve faaliyetlerini bir nizam ve ölçü ile sürdürmektedirler.

Şimdi, bir meyveyi ağızımıza aldığımızı düşünelim; ağızdaki tat alma hücreleri ile o meyve arasında öylesine ciddi bir müvazenenin olduğu görülecektir ki dahası olamaz. Kudret eli, muhit ilmiyle insanın ağızıyla meyve arasında bir kısım münasebetler vazetmiş; tükürük bezleri, mide, bağırsak, böbrek, ciğer vb. gibi vücuttaki umumi uzuvların çalışma durumlarını bu münasebetlere bağlamıştır. İnsanın ağzının hücre yapısında vazife gören zerrelere ile meyvenin hücrelerinde vazife gören zerrelere aynıdır. Allah (cc) sonsuz kudretiyle, bu küçük zerrelere her varlığın içinde ayrı ayrı vazifeler gördürmektedir. Öyle ki, bu zerrelere, insanın ağzına girince tükürük bezlerini çalıştırmakta, tat ve lezzet alma hislerini harekete geçirmekte ve meyvenin içinde de ona ait hususiyetlerini meydana getirmektedirler. Öyle ki bunlar her varlıkta, o varlığın yaratılışına uygun vazife görmektedir ve durdukları, bulundukları duruma göre vaziyet almaktadırlar. İşte kâinatta her şey böyle bir ölçü ve nizam içindedir. 'Biz orada her şeyi gayet ölçülü olarak bitirdik.' (Hicr, 15/19) ayeti sadece bir konuyla alakalı olarak böyle bir hususu hatırlatmaktadır. Evet her zerre, kader kaleminin birer kelimesi gibi vazife görmekte; her şeye uygun elbise biçmekte ve her fıtrata uygun bir vücut çizmektedir. Zerrelere bütün bu işleri gördüren kader programıdır. Onlar asla, bu programın dışında hareket edemez ve kendileri için tayin ve takdir buyurulan ölçünün dışına çıkamazlar. Eğer insan vücudundaki zerrelere, bazen isyan ederek bu programı ihlâl etmiş olsalardı, belki de vücudun her tarafında kanser ırları meydana gelecekti. Ama böyle olmamakta; aksine onlar, sadık birer eleman gibi vücutta iş görmektedirler ve bu sayede de hiçbir yerde fuzulî bir yığılma olmamaktadır. Şayet beyindeki hücrelerde muvakkaten olsun, fuzulî bir yığılma olsaydı, insan

iflah olmaz, 'beynimde ur çıktı. Kanser oldum' gibi mülâhazalarla doktor doktor dolaşır dururdu. Ama böyle olmamış; aksine her şey yerli yerinde, her zerre vücuda belli bir nizam ve program dahilinde faaliyet göstermektedir. Dolayısıyla da hiçbir yerde lüzumsuz bir yığılma olmamaktadır. Umumiyetle bütün arızalar, insanların varlık, eşya ve kendi nefislerine yanlış müdahale ve mualeceleri sonucu meydana gelmektedir. Evet, çok defa insan, vücudundaki umumi nizamı bozacak işler yaptığından kendi kendine etmektedir. Eğer bir yerde, itaatsizlik ve başkaldırma varsa, muhakkak oraya insan iradesi ve eli karışmıştır. Zira vücuttaki zerreler, cansız ve şuursuzdur. Onlar, Allah'ın kendileri için takdir ve tayin buyurduğu kanun ve ölçüler içinde faaliyet gösterir ve asla ilahi kanunlara itaatsizlik etmezler. Onlarda esas olan sonsuz bir inkıyat ve itaattir. Bu inkıyat ve itaatten dolayıdır ki, insan, her şeyi kolayca kendiliğinden oluvermiş zanneder. Kâinatta cârî olan kanun ve nizamlar, öylesine arızasız yürümektedir ki insan, her işin arkasında adeta pek çok filozof aklının iş gördüğünü zannetmektedir. Oysa her şeyin verâsında, her kanunun arkasında o sonsuz güç ve kudret sahibi Allah (cc) vardır. Kâinatı tedvir ve tanzim eden O'dur ve mülkünde bir başkasının tasarrufu da söz konusu değildir. Her zerre ve her kanun, O'na dayandığından dolayı en büyük âlemden, en küçük âleme kadar, işini aksatmadan, vazifesinde fütur göstermeden yürür gider yaratılış gayesi istikametinde.

Ayrıca insan, kâinatta bir kısım karışıklıklar meydana getirdiğinde, orada bulunan koruyucu kanunlar sayesinde, kısa zamanda bu arızayı telafi edecek bir yapının mevcudiyeti söz konusudur. Adeta arı kovanına sokulan çomak gibi, kâinattaki nizamı bozmaya çalışan hâricî güçlere karşı, tabii denge kendini koruyacak bir polarizasyona sahiptir. Yani eşya ve hadiseler arasında vasıtalı ve vasıtasız normal hareketin dışında ayrı bir tesir daha koruyucu ve karşılayıcı olarak meydana gelmektedir. Zaten öyle olmasaydı, eşya ve hadiselerin bir ucuna yapılacak dış müdahale ile, bu bozulma zincirleme eşyanın ve hareketlerin bütününe sirayet edecekti. Ama öyle olmamaktadır ve o câmid zerreler, büyük bir tayin ve takdir içinde hareket etmektedirler ki, 'O'nun indinde her şey, bir tayin ve takdire göredir' (Ra'd, 13/8) ayet-i kerimesi bu hakikati ifade etse gerek... Evet, her şey Allah'ın indinde, bir kader ve ölçü içinde cereyan etmektedir. Bir zerre, başıboş hareket edemez ve gelişigüzel herhangi bir yere çekip gidemez. İşte Allah'ın bütün kâinata koyduğu bu nizam, tanzim ve muvazenenin temel taşları, yukarıdan beri izah etmeye ve farklı keyfiyetleriyle tanımaya çalıştığımız atom zerreleridir. Allah (cc), en küçük âlemden en büyüğüne kadar her şeyi bunlarla örgülemekte ve kâinat kitabını bunlarla

yazmaktadır. Atomu daha küçük parçalara bölseler ve bu parçaları yeni yeni isimlerle adlandırsalar da netice değişmeyecek ve kader kaleminin, her şeyde ve her yerde hükmünü icra ettiği apaçık görülecektir. Hasılı, Cenab-ı Hak, mikro âlemde makro âleme kadar, 'O göğü yükseltti ve (her şeyle alakalı) umumi bir denge vazetti' (Rahman, 55/7) mazmununca, her nesneye ona göre ağırlık, haklar, çevresiyle münasebetinde hudutlar koyarak genel bir nizam, denge ve adalet kanunu vazetmiştir. Buna ister, bütün eşya arasında varolduğu kabul edilen genel denge kanunları anlamında 'pesenteur' veya daha farklı mülâhazalara da açık olması itibariyle 'gravitation' dersiniz, ister konuyu insanlar arasındaki hak, adalet, müsâvat ve kardeşlik gibi hususlara bağlayarak ve biraz da daraltarak sosyal bir vak'a seviyesine indirirsiniz, fark etmez. Ayette vurgulanmak istenen, umumi nizam, umumi âhenk ve 'ekosistem'i de içine alacak şekilde bütün varlığı alakadar eden bir takdir ve tayindir. Ra'd sûresindeki 'Allah katında her şey bir miktara tâbi ve bir takdîr ileddir' (Ra'd, 13/8) ayeti de, atomlardan en büyük galaksilere kadar böyle bir ölçülmüşlüğü, biçilmişliği ve belli kaderî kalıplara bağlı olarak yaratılmış olmayı vurgulamaktadır.

06.05.2002 - Anne-Baba Çocuğuna Sahibi Nazarıyla Değil de Allah'ın Verdiğı Bir Emanet Olarak Bakmalı

'Sizi bir tek candan (Âdem'den) yaratan, O'ndan da yanında huzur bulsun diye eşini (Havva'yı) yaratan O'dur. Eşi ile (birleşince) eşi hafif bir yük yüklendi (hamile kaldı). Onu bir müddet taşıdı. Hamileliği ağırlaşınca, Rableri Allah'a: Andolsun bize kusursuz bir çocuk verirsen, muhakkak şükredenlerden olacağız diye dua ettiler. Fakat (Allah) onlara kusursuz bir çocuk verince kendilerine verdiği bu çocuk hakkında Allah'a ortak koştular. Allah ise onların ortak koştuğı şeyden yücedir.' (A'raf 7/189-190)

Şu bir gerçek ki, farkında olunsun olunmasın -müşrikler katiyyetinde olmasa dahi- ehl-i iman da bazen şirke girmektedir. Bu ayet-i kerimede de belirtildiğı gibi aşırı çocuk sevgisi de bu şirk yollarından biridir. Günümüzde, çocuklarımıza, torunlarımıza Allah'ın birer emaneti, hediyyesi, lütfu, ihsanı nazarıyla bakmak yerine, sanki onlara sahip ve malikmişiz gibi bakıyoruz. Hatta onlar uğrunda bazan namazı-niyazı bile terk edebiliyoruz. Öyle ki onlara karşı olan sevgimiz, adeta Allah'a olan sevgimizden daha fazla. Yani emanet nazarıyla bakıp, Allah için seveceğimiz çocuklarımızı -tabir caizse- Allah'ı düşünmeden öyle bir seviyede alaka ve irtibata giriyoruz ki, belki de farkına varmadan o zımni şirke yuvarlanıp gidiyoruz. Öyleyse, 'bir kalpte hakiki manada iki muhabbet olmaz' esasına göre hareket etmeli ve şirke karşı hep belli bir tavır içinde olmalıyız. Tabii bunu söylemek ve lafını etmek gayet kolay; hayata tatbiki ise zorlardan zor. Öyle de olsa, ne yapıp yapıp, şirkten arınmalı ve çok uzak mesafelerden de olsa, şirkin kokusu duyulan meselelere katiyyen yaklaşılmamalıdır. Bunlar yapıldıktan sonra da Allah Rasulü'nün (sav) şu duası önemli bir reçete sayılır: 'Allahım, bile bile herhangi bir şirke girmekten Sana sığınırım, bilmediğim şeylerden de Sen'den mağfiret dilerim.'

Evlat sevgisine farklı bir zaviyeden de şöyle yaklaşılabılır: Hissî olan meselelerden dolayı insan muaheze olmayabilir. Ancak o, dinî duygu ve düşüncesi ile fitratındaki duygularını ta'dil etmekle mükelleftir. Mesela insan, aşırı yeme, içme arzusu duyabilir ve aristokrat bir yaşayış isteyebilir. Hatta bu hususlarda şiddetli hırs gösterip, işin önünü-sonunu düşünmeden hareket de edebilir. Zira insan, fitratı itibariyle arzularına düşkün, cimri ve aceleci olarak halk edilmiştir. Yani bunlar onun fitratında mevcuttur. Ayrıca onda hem kin,

nefret ve adavet gibi hususlar hem de sevgi, muhabbet ve insanlık gibi hasletler vardır. İşte bunlar insanda, iyiye ve kötüye açılan birer koridor hükmündedirler. Bu itibarla da o, mahiyetindeki kötülöklere açılan kapıları kapamalı ve kötü duygularını, tutkularını mutlaka dinî düşünce ve dinî duygu ile zabt u rabt altına almalıdır ki -biz buna dindeki ifadesiyle, fıtrat-ı sâniye kazanma diyoruz- kendisi için mukadder olan kemâlatı idrak edebilsin. Yani herşey olmaya müsait olan fıtratını, tek bir şey olmaya ve Allah'la münasebete tevcih edebilsin.

İşte bunun gibi, evlat sevgisi de insanın fıtratında vardır. Bu sevgi olmazsa çocuklara bakılmaz, okutulmaz ve neticede de ülke ve insanlık yükselemez. Evet etrafımızda bir sürü asi evlat var; ama yine de ana-babaları onlara bakıyor. İşte eğer bu tabiî sevgi ve alâka olmasaydı, sokaklar terkedilmiş insanlarla dolar, taşardı. Ne var ki, diğler duygularda olduğı gibi bu alakada da, kalpler Allah sevgisiyle ta'dil edilmelidir ki, istikamet elde edilebilsin. Evet hayat, Allah'la irtibat yörüngeli olmazsa inhiraf kaçınılmazdır. Onun için evvela, her vicdanda Allah sevgisi gelişip kökleşmelidir. Bu ise bir egzersize bağıdır. Yani bir insan, ruhî hayatında hiç egzersiz yapmadan 'Ben mal ve evladımı sana feda ediyorum Allah'ım' dese, bu bazen riya, hatta yalan da olabilir. Bütün kötü huyların ruhtan kovulması ve bütün güzel hasletlerin tekrar ber tekrar yaşanması lazımdır ki, İslam benliğimizin derinliklerine sinsin, tabiatımızın bir parçası haline gelsin ve davranışlarımızı tabiileştirsin... Yoksa dual düşünme ve dual yaşamadan kurtulmamız mümkün olmayacaktır. Yukarıdaki ayet, şahs-ı Adem'den benî-Ademe geçerek fert fert, cemaat cemaat bir silsile halinde uzayıp giden, birliği içinde çok; nev'iyeti içinde bütün bir varlık kadar muhtevalı; tutturabildiğinde sevaplarıyla meleklerin önünde; kendini salınca veya tahribata dalınca, lanet ile anılan şeytanlara rahmet okutturacak kadar rezil, muamma bir sülalenin fasit veya salih halkalarından bahsederken aynı zamanda heyet-i umumiyesini de birden nazara veren bir üslup ihtiva etmektedir. Bu espri kavrandığı takdirde, artık kalkıp 'acaba bu eşler Adem ve Havva mı?.. Yoksa Kureyş'ten Kusay ve zevcesi mi? veya daha başkaları mı?' demeye ihtiyaç kalmayacak.

İnsanoğlu karakter, ruh, muhteva, istidat, zenginlik, ağırlık açısından eşiyile aynı özden veya ferd-i hakiki diyeceğimiz bir nefisten yaratılmış; sonra da ondan veya onun cinsinden, muhtevasından bir ikinci varlıkla eşler haline getirilmiştir. Yani insanın eşini de yine insanın mâyesini teşkil eden temel unsurlardan şekillendirerek birbirine muhtaç, birbirini tamamlayan, birbiriyle huzur ve itminana eren, birbirini duyan, hissedən, anlayan, birbirine açılabilen bir vâhidin iki yüzü gibi yaratarak görünümdeki çoğı, muhtevadaki vahdete ircâ

ederek, tevhid disiplinini hatırlatmış; böyle bir yaratılışa mazhariyetimizi hatırlatarak sinelerimizi şükürle coşturduğu aynı anda idraklerimizde de hamd hissini harekete geçirmiştir.

06.05.2002 - Bir Milletin Devam ve Bekâsı, İyi Yetiştirilmiş Nesillerle Mümkindür

Anne-babanın, evlâtlarını yetiştirip faziletlerle donattıkları nispette onlara 'evlâdımız' demeye hakları var ise de, ihmal edilmiş yavruları hakkında böyle bir iddiada bulunmaları kat'iyen muvafık değildir. Hele ona, fenanın-çirkinin yollarını gösteriyor, onu insanlıktan uzaklaştırıyorlarsa...

İnsan nesli, yine ancak insanla devam eder, kalbin ve ruhun hayat seviyesine doğru kanatlanmış insanla... Terbiye görmemiş, ruhî melekelerini geliştirememiş ve dolayısıyla da insanlığa yükselememiş nesiller, Âdem soyundan gelseler bile, insan azmanı bir çeşit garip yaratıklar; böylelerinin anne ve babalığını yüklenenler ise, bağında canavar büyüten bedbahtlardır.

İnsan, yaratılırken hayat arkadaşıyla beraber yaratılmıştır. Onun yalnız başına kaldığı devre, hemen hemen yok denecek kadar azdır. Bu şekilde, daha ilk varlığa ererken, eşiyle beraber yaratılmak, insan için izdivacın fitrî olduğunu göstermektedir. Bu fitrî vazifede en mühim maksat ise 'tenasül'dür. Binaenaleyh, nesillerin yetiştirilmesi hedef alınmadan yapılan evlilik bir eğlence ve macera, bu evlilikten meydana gelen çocuklar da bir anlık hissin kurbanı talihsizlerdir.

Bir milletin devam ve bekâsı, iyi yetiştirilmiş nesillerle kâimdir; millî varlığı ve millî ruhu mükemmelleştirilmiş iyi nesillerle... Milletler, geleceklerini emanet etmek üzere mükemmel bir nesil yetiştirememişlerse, istikballeri karanlık demektir. Hiç şüphe yok ki, nesillerin iyi yetiştirilmesinde en birinci vazife, anne ve babalara düşmektedir.

Anne-baba, çocuklarına sahip çıkar, onların duygu ve düşüncelerini hem kendileri hem de topluma yararlı olacak şekilde geliştirirlerse, millete yeni ve sağlam bir rükün kazandırmış olurlar. Aksine, onu insanî duyguları itibarıyla ihmal etmişlerse, cemiyetin içine herhangi bir haşere salmış sayılırlar.

13.05.2002 - Çok Konuşmak, Aklın ve Ruhun Dengesizliğine Dayanan Bir Hastalıktır

İnsan, çok söz söylemekle değil, söylediği sözlerin yerinde ve faydalı olmasıyla kadrini, kıymetini yükseltir. Aksine, her yerde ulu orta konuşan kimse, hele konuştuğu şeyler de yüce mefhumlara ve uzmanlık isteyen mevzulara dairse, hem bir sürü hatalara düşer, hem de kendi değerini düşürmüş olur. 'Çok konuşanın çok sakatı olur.' sözü ne kadar yerinde ve kıymetli bir sözdür.

Az söylemek, çok dinlemek bir fazilet ve ermişlik nişânesi, devamlı kendini dinlettirmek arzusu da, her zaman bir cinnet eseri sayılmasa da, mutlak bir dengesizlik ve hayâsızlık olduğunda şüphe yoktur.

Akıllı insan, konuşmak yerine, hem kendisi hem de başkaları için faydalı olabilecek şahısların konuşturulmasını sağlayan insandır. Aslında, aklı kâinat fen ve ilimleriyle; kalbi de ilâhî mevhibelerle doymuş ve olgunlaşmış kimselerin yanında başkalarının konuşması saygısızlık ve o kâmil ruhların susması da toplum adına bir mahrumiyettir.

Söylenecek her söz, bir meseleyi halletmeye ve bir soruya cevap olmaya yönelik bulunmalıdır. Söylerken de hem sorana hem de dinleyenlere bıkkınlık vermekten kat'iyen kaçınılmalıdır.

İnsanın, konuşmaması gerektiği yerde susması ve konuşması icap ettiği yerde de konuşması normal ve tabiidir. Ne var ki, daha istifadeli olabilecek kimselerin konuşmaları, her zaman tercih edilmelidir. Bu ise, her şeyden evvel bir edep işi ve susmanın faziletini idrak etmeye bağlıdır. Atalarımız ne hoş söylemişlerdir: 'Konuşman gümüş ise, sükûtun altındır.'

13.05.2002 - Günümüzde Medyumluk, Cinlerle İrtibattan ve Onların Verdiği Haberleri Aktarmaktan İbarettir

Cinler, şua ve enerji gibi varlık olduklarından, vücudun her tarafına nüfuz edebilme kabiliyetini haizdirler. Aslı cin olan şeytan için, Efendimiz (sav): 'O, kanın damarlarda dolaştığı gibi, insan vücudunda dolaşır' buyurmaktadır. Bu hadisten anlaşıldığı gibi cinler, vücudun en iç organlarına kadar nüfuz edebilir ve orada bir kısım hastalıklara sebep ya da o hastalıklara engel olabilirler. Ancak onların, bu özelliklerinden istifade etme niyetiyle tedavi vb. hususlarda kullanılması, -o mevzudaki metot ve kıstasları kendi dünyalarına ait olacağından- çok defa tehlikeli olabilir.

Cinler, Kur'ân'da bildirildiği üzere, 'Levh-i Mahv ve İsbat'ta olan şeylere muttali olmaya çalışır; oradan gözlerine ilişen bilgileri alır ve daha sonra da onları kendi hesaplarına değerlendirebilirler. Bazen, böyle hırsızlık sonucu elde ettikleri şeyleri, kendilerine açık insanların kulaklarına fısıldar; Efendimiz'in ifadesiyle 'gır gır' eder ve çoklarını baştan çıkarırlar; zira bu bilgilerin % 99'u kendi kattıkları yalanlarla doludur. Evet belki bunlardan % 1'i doğru çıkabilir; işte bu, diğer yalanlara referans olur... Kur'ân-ı Kerim'de cinlerin bu durumunu anlatan birçok âyet vardır. Şimdi onların birkaçının icmâlî mealini zikrederim: 'Andolsun, biz gökte birtakım burçlar yarattık ve seyredenler için onu süsledik. Onları, taşlanmış her şeytandan koruduk. Ancak kulak hırsızlığı eden müstesna. Onun da peşine açık bir alev sütunu düşmüştür.' (Hicr, 15/16-18), 'Biz yakın göğü bir süsle, yıldızlarla süsledik. Ve itaat dışına çıkan her şeytandan koruduk. Onlar, artık mele-i âla'ya (yüce topluluğa) kulak veremezler. Her taraftan taşanırlar. Kovulup atılırlar. Ve onlar için sürekli bir azap vardır. Ancak (meleklerin konuşmalarından) bir söz kapan olursa, onu da her şeyi delip geçen bir parlak ışık takip eder.' (Saffat, 37/6-10)

Bütün bu özellikleriyle cinler, insanları her zaman saptırmaya, aldatmaya.. açıktırlar. Nitekim tarihe baktığımızda, cinlerin getirdikleri haberleri bir şantaj olarak kullanıp insanların farklı yorumlara girmelerini sağlamaktan tutun da, bir virüs gibi, insanların en hassas organlarına kadar girip cinnetlerine sebep olmaya kadar birçok vak'aya şahit oluruz. Evet onlar, her vesileyle insanları aldatmaya çalışmışlar; neticede de dinî duygu, dinî düşüncelerini alt-üst edip

onları saptırmışlardır. Ondan öte, bu insanların kendilerini kendilerine farklı göstererek, yer yer müceddid, mehdi, mev'ud İsa.. gibi iddialarda bulunmaya sevk etmiş; onlarla beraber pek çoklarını da baştan çıkarmışlardır. Bu bakımdan her halükârda onların bu aldatma ve saptırmalarından Allah'a sığınılmalı ve gaybdan verecekleri haberlere de asla itibar edilmemelidir.

Gaybdan haber verme şekli, bir de medyumlukla olabilir ki, o biraz daha farklı bir olaydır. Günümüzdeki görülen şekliyle medyumluk, yine cinlerle irtibattan ve onların verdiği haberleri aktarmaktan başka bir şey değildir. Aslında gerçek mânâda medyumluk, zaman ve mekân üstü bir hâl alma demektir ki, bu, dünü ve yarını bugünle beraber görmeyi netice verir. Bu mertebedeki bir medyum, bir kısım hadiseleri önceden haber verebilir ya da geçmişteki hadiseleri anlatabilir. Ama bunların verdikleri, verecekleri haberler iltibastan hâli olmadığı için bir kıymet-i harbiyesi yoktur.

Geçmiş ve geleceği aynı anda görme meselesi, bazılarında velayeti ihrazla, bazılarında da ruha kendi gücünü kazandırmakla hasıl olur. Zannediyorum gerçek bir medyumluk varsa, onu bu ikinci kategori içindeki insanlar arasında aramalıyız.

20.05.2002 - "Her Şeyi Çift (Erkek-Dişi) Yarattık ki Düşünüp Ders Alasınız" (Zâriyât, 51/49)

Kur'an-ı Mu'cizü'l-Beyan'ın, zaman üstü haber verdiği ilmî hakikatlerinden biri de, her şeyin çift yaratılması hususudur. 'Her şeyi çift (erkek-dişi) yarattık ki düşünüp ders alasınız.' (Zâriyât, 51/49) ayeti, bu gerçeği ifade adına fevkalâde önemlidir. Öyle ki, zerrelere, kürelere, oradan sistem ve galaksilere kadar her yerde ve her şeyde bu gerçeği görmek mümkündür: İnsanlar ve hayvanlar çift çift olarak yaratılmıştır. Bitkilerin yaratılışı da aynı şekildedir.

Erkeği-dişisi, ilkah-telakkuhu ile her yerde aynı durum söz konusudur. Bitkilerde tozlaşma olsa da, erkek tohum, dişisiyle buluşmadığı müddetçe onların hayatlarını ve nesillerini devam ettirmeleri mümkün değildir. Keza, insanın vücuduna bakıldığında da aynı kanunun cârî olduğu müşahade edilmektedir; zira vücuttaki hücrelerin temel yapısı olan atomlar, eksi-artı yüklü bir kısım temel taşlardan müteşekkildirler.

İnsanla alakalı bu bedîhî hakikati Kur'an da şöyle ifade eder: 'Ondan erkek ve dişi olarak her iki cinsi yarattı.' (Kıyâme, 75/39)

'Orada (yeryüzünde) bütün meyvelerden çiftler çiftler yaratan O (Allah)'dur.' (Ra'd, 13/3) ayet-i kerimesi ise, meyvelerin de çiftler çiftler (dişili-erkekli) yaratıldığını hatırlatır. Bu ayette 'küll' kelimesi, Türkçe'de, 'Her, bütün, her şey' manalarına gelmektedir. Bu kelime, kendisinden sonra gelen kelimeye muzâf olur. Arapça'da buna 'izafet terkibi' Türkçe'de ise 'tamlama' denilmektedir. Terkipteki ikinci kelime, ya marife (bilinen) veya nekire (bilinmeyen) olur. Eğer bu kelime marife olursa, bir varlığın bütün parçalarına şâmil olur. Şayet nekire olursa, bu defa da o nesnenin umum efradını içine alır. Ayet-i kerimede 'şey' nekreye izafe edilmiştir. Dolayısıyla, bundan ne kadar 'şey' (nesne) varsa, hepsinin çift olarak yaratılmış olduğu anlaşılmaktadır.

Yâsîn sûre-i celilesinde ise, 'Ne yücedir O Allah ki, toprağın bitirdiklerinden, insanların kendilerinden ve daha bilmedikleri nice şeyleri hep çift yaratmıştır.' (Yâsîn, 36/36) buyrularak daha önce icmâlî verilen 'çift yarattık' sözü, burada biraz daha tafsil edilmiştir. Bu ayette evvela her şeyin çift yaratıldığına dikkat çekilmiş, sonra da yerin bitirdiği, ot, çiçek, ağaç vs.. gibi varlıkların hepsi dişi ve erkek olmak üzere bu umumi kanunun şümülüne dahil oldukları vurgulanmıştır.

'Ve nefislerinizden de..' Yani sizin nefislerinizde bulunan şeyler de çifttir. Siz, kadın-erkek olarak çift yaratıldığınız gibi vücudunuz da bu kaidenin dışında değildir. Orada da artı-eksi değerler mevcuttur.

Kur'an, 'Daha bilmedikleri nice şeyleri de hep çift olarak yaratmıştır.' ifadesiyle ise muhataplarına şu hususu hatırlatmaktadır: 'İnsanlar ve hayvanlar dişi ve erkek olmak üzere çift çift yaratıldığı gibi bitkiler de çiftler çiftler yaratılmıştır. Dolayısıyla aralarında aşılama olmadıkça üreme olmayacaktır. Ancak sizin bilmediğiniz daha nice çiftler vardır ki, onları da ileride göreceksiniz. Şu andaki ilim ufkunuz, araştırma imkanlarınız bunu tespiti kâfi değildir. Ne var ki ileride ilim ve fen inkişaf edecek ve siz daha bir sürü varlığın çift yaratıldığını görebileceksiniz. Biz, en büyük sistem ve galaksilerden, yıldızlar ile güneş arasındaki itme-çekmeye oradan da en küçük âleme, insan, hayvan, ot, tohum ve atomun içindeki temel unsurlara kadar her şeyi çift olarak yarattık.'

Maurice Dirac, elementer parçacık pozitronun keşfedilmesiyle çift yaratılma temel ilkesini kurmuştur. Elektron, atomu meydana getiren temel elemanlardan biridir. O, negatif olarak, en küçük elektrik yük birimine sahiptir. Pozitron da elektronun kütlesi kadar kütleye sahip olmakla birlikte onun aksine pozitif elektrik yükü taşıyan elementer bir taneciktir.

Fiziğin temel yapılarından biri olan 'çift yaratılma' kuralına göre, kâinatın herhangi bir noktasında bir partikül yaratılınca, onunla birlikte otomatik olarak ikizi, yani zıt olanı da meydana gelmektedir. Bunların en meşhurlarını şöylece sıralayabiliriz:

- 1) Elektronun zıt ikizi pozitron.
- 2) Protonun zıt ikizi antiproton.
- 3) Nötronun zıt ikizi antinötron
- 4) Nötrinonun zıt ikizi antinötrino.

Maddenin daha da derinliklerine inildiğinde yine çiftlerle karşılaşmaktadır. Bilindiği gibi hemen her madde atomlardan, atomlar da proton, nötron ve elektronlardan oluşmaktadır. Protonlar ve nötronlar da 'kuark' denilen partiküllerden meydana gelmektedir. Bunlar da çiftler halindedirler. Şöyle ki:

Yukarı (up), aşağı (down);

Tuhaf (strange), tılsım (charm);

Üst (top), alt (bottom).

En son bulunan üst kuarkın varlığı sadece teorik olarak biliniyordu. Standart modele göre partiküller de çiftler halinde olmalıydı. Bulunan beş kuarkı altıya tamamlayacak bir kuarkın bulunması gerekiyordu. 440 ilim adamı bu gerçekten hareket ederek 17 yıl süren hummalı bir çalışmanın sonunda 1995'te üst kuarkı da bularak maddenin sırlarını keşfetme adına büyük ilerlemeler kaydettiler.

Atomun pozitif yükü çekirdeğinde, negatif yükü ise diğer kısımlarındadır. Öyle ise çekirdeği negatif, elektronları da pozitif olan atomlar niçin olmasın! Yani maddenin zıt eşi niçin olmasın! Bu sahanın mütehassısları, yıldızlar, güneş, gaz ve tozlardan meydana gelen galaksimizde anti maddenin varlığını kabul etmektedirler. Belki de astronomların teleskoplarla gördüğü yıldız sistemlerinin bazıları tamamen anti maddeden ibarettir. Kâinatın yaratılışında ve işleyişinde temel rol oynayan elektriğin de pozitif ve negatif olmak üzere iki cinsinin bulunduğu ilk defa 1733 yılında keşfedilmiştir. Aynı cins elektrik yükleri birbirini iterken zıt yükler de birbirini çekmektedirler. Ayrıca bir mıknatısın iki ucunda güney ve kuzey olmak üzere birbirine zıt iki kutbu olduğu bilinmektedir. Öyle ki bir mıknatıs ne kadar küçük parçacıklara ayrılırsa ayrılsın her seferinde iki ayrı kutup meydana gelir. Yani tek kutuplu bir mıknatıs meydana getirilemez. Tıpkı elektrikte olduğu gibi aynı kutuplar birbirini iter, zıt kutuplar da birbirini çekerler. Dünyamız da dev bir mıknatıs gibidir ve kuzey ve güney olmak üzere iki zıt kutba sahiptir. Kur'an-ı Mu'cizü'l-Beyan'ın, asırlarca önce söylediklerini yukarıda gördük; ilmin söyledikleri de bunlar. Aradan bunca asır geçmesine ve ilim, her geçen gün baş döndürücü bir şekilde inkişaf etmesine rağmen değişen fazla bir şey yoktur. Kur'an'ın o gün söyledikleri, o günün ilim ve mantalitesi için ne kadar geçerli ise, bugünün ilim ve mantalitesi için de aynen geçerlidir. İşte bütün bunlar, Kur'an'ın, ezel ve ebed sultanı Allah'ın (cc), mu'ciz bir kelâmı olduğunu göstermektedir.

27.05.2002 - İnsanlara Karşı Kaba Davranmanın İslâmî Tebliğde Yeri Yoktur

'De ki: 'Ey Ehl-i Kitap, sizinle bizim aramızda aynı olan bir kelimeye gelin: Allah'tan başkasına ibadet etmeyelim ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmayalım; Allah'ı bırakıp da, kimimiz kimimizi rabler de edinmesin..' (Âl-i İmrân, 3/64)

İslâmî tebliğde, bilhassa Ehl-i Kitap'a karşı yumuşak olmak Kur'ân'ın emridir. Değil sadece Ehl-i Kitap, Cenab-ı Allah, Hz. Musa'ya, Firavun'a giderken dahi, 'Ona yumuşak söz söyle; olur ki, öğüt alır, kendine gelir ve Allah'tan korkar' (Tâhâ, 20/44) diye mülâyemeti emreder. Galiz sözlerin, insanları kınamanın ve onlara karşı kaba davranmanın İslâmî tebliğde hiç mi hiç yeri yoktur.

Bahis mevzuu ayet bize böyle yumuşak söz söyleme ve sevdirci, çekici tebliğin mücessem bir örneğini vermektedir. İslam'ı bütün bir kale ve hududullah ile çevrilmiş geniş bir kasr-ı muallâ olarak düşünecek olursak, bu sarayın müteaddit giriş kapıları olduğu gibi, bu kapılara ulaştıran ve içeri girmeyi sağlayan mahlukatın nefesleri adedince yolların var olduğunu da unutmamak icap eder. İslam, kendine has üslubuyla insanları bu yollardan herhangi birinde ve yine yolun herhangi bir noktasında kucaklar ve usûlüne göre onu kapılarının birinden içeriye çeker. İşte böyle bir husus ve tedriciliğin anlaşılamamış olması ya da tam idrak edilememesi, dün olduğu gibi, bugün de bazılarını belli yanlışlıklara sürüklemektedir.

İşte bu ayet, Ehl-i Kitap'ı, sözü edilen yollardan veya noktalardan birinde yakalıyor; onlara güler bir yüz ve tatlı bir dille yaklaşıp, 'gelin' diyor. Bu 'gelin' deyişte, 'sizi çağırdığım, davet ettiğim şeyler, sizin bilmediğiniz şeyler değil; tam tersine, bildiğiniz, ünsiyet ettiğiniz ve bizden çok önce karşılaşp da, şimdi unutmuş olabileceğiniz veya yanlış hatırladığınız şeyler türündendir.' diyor ki, bu da Kur'ân'ın, Ehl-i Kitap'la aramıza bir köprü kurarak onları gayet yumuşak bir şekilde, sıcak baktıkları bir noktadan yakalamasıdır. Bu husus, İslam'ın tebliğinde ve muhataplara yaklaşımda çok önemlidir.. ve siz isterseniz buna, şimdilerin moda tabiriyle 'diyalog' diyebilirsiniz. Evet, Kur'ân'ın Ehl-i Kitap'ı çağırdığı o me'luf nokta tek bir kelime ile hülâsa edilecek kadar kısadır; zira Kur'ân onlardan sadece ve sadece bir tek şey istemektedir ki, o da şu görülen köprüden geçilip, şu kapıya ulaşılmasıdır; her şey bir yana sadece 'sevâün' kelimesinde bile bu inceliği, bu yumuşaklığı ve arada kurulmaya çalışılan

köprüyü görmek mümkündür. Nedir bu köprünün hususiyetleri?

İşte Kur'ân, bu noktada müspeti tariftten ziyade, menfiyi nazara vererek konuya şöyle giriyor. Bir kere Ehl-i Kitap, önceleri kendi çerçevesiyle Allah'ı tanıyordu. Ne var ki böyle bir tanımanın üzerinden asırlar geçmiş ve dolayısıyla onların o marifetleri küllenmiş ve tazeliği de kalmamıştı. Öyleyse, yapılması gereken bir 'tahliye', yani 'arıtma' ameliyesi idi. Bu yapıldığında, gerçekler ayan beyan ortaya çıkacaktı. Esasen, 'lâ ilâhe illallah' cümlesinde de bu tahliyeyi görmek mümkündür. Yani İslam, her işe bir tahliye ile başlar; zihni yanlış kabullerden, saplantılardan; nazarları da şaşılıktan kurtarma, 'illallah'tan, yani müspeti tariftten önce gelen bir ameliye-i fikriye, bir ameliye-i nazariye, belki de bir ameliyat-ı tecdidiyyedir. Bu sebeptendir ki, ayette de, 'şunları şunları yapalım' değil de, 'şunu yapmayalım' ifadesi kullanılmıştır.

Evet, bir kısım Ehl-i Kitap, zamanla Allah'a şirk koşar hale gelmiş; O'na vesenîler gibi oğullar, kızlar isnat etmeğe başlamış, üç bir, bir üç gibi anlaşılmasız yanlışlara girmiş ve bazı hahamlarına, papazlarına, Allah'a ait olan tevbenin kabulü ve teşrî yetkisi gibi, ibadette Allah'a şirk koşma mânâsına gelen fonksiyonlar atfeder olmuşlardır. Ayette bazı 'hahamların ve papazların rab edinilmesi' tabiri daha çok gündelik hayatı alakadar eden hususlarda ve teşrîî konularda merci kabul edilmeyeceğiyle alakalıdır. Dolayısıyla da Kur'ân, kalplerin ve zihinlerin şirkten tahliyesine oradan başlamamakta ve önce Cenab-ı Hakk'ın uluhiyetine karşı şirk koşulmamasını, ibadetin O'na tahsisini nazara vermektedir. Namaz, oruç, hac, zekat Allah için olmalı; kurban O'nun için kesilmelidir. Burada Ehl-i Kitap, rahatlıkla 'biz zaten bunları Allah için yapıyoruz' diyebilir. Öyleyse, bu merhaleden sonra, Allah'a hiçbir şeyi şirk koşmama merhalesi gelmektedir. Yani, Allah'la beraber başka yaratıcı kabul etmeme; 'sebepler, tabiat veya birtakım başka güçler' dememe; yaratmayı, ölümü, yaşatmayı, rızıklandırmayı, kâinatın idaresini tamamen O'na verme; O'nu doğmadan-doğurmadan, üremekten ve başkalarına muhtaç olma gibi noksanlıklardan beri görme.. evet imanın üzerindeki bu kara örtü kaldırılınca, geriye sadece günlük hayatın, içtimai, iktisadi sahalarının da tevhide göre düzenlenmesi kalmaktadır ki, Allah'a iman ve ibadet yani her mânâda tevhid tamamlanabilsin. İşte, İslam'ın tebliğinde nasıl bir tedricilik varsa, zihinleri ve kalpleri, sonra da günlük hayatı tevhide raptetmede öyle bir tedricilik söz konusudur. Zaten, Hz. Üstad'ın ifade ettiği ve üzerinde hassasiyetle durduğu üzere, İslam, bir bakıma imanın tahsîl, tarsîn ve tahkîminden ibarettir. Evet, neticede her şey, imânâ ve tevhide dayanmakta ve bir bakıma iman ve tevhid,

merkezi, hakikati oluşturduğu gibi, muhitle alakalı meseleleri de tayin etmektedir.

İslam'da tebliğin ve tevhidin bu ölçüdeki enginliği, tedriciliği, yumuşaklığı ve toplumun değişik kesimleri arasında köprüler kurma stratejisinin bilinmemesi, hatta değişik ve yanlış anlaşılması bugüne kadar bir hayli insanı ondan kaçırmış ve özelliği cezb u celb olan bir yüce câzibe merkezini, yüzde yüz kendi ruhuna zıt görünümlere itmiştir. Bir yandan efkâr-ı âmme ve hissiyât-ı umumiye çarpıtılarak beşerî acüliyet her şeye hükmetmeye başlamış ve tedricilik bir yana bırakılmış; hatta, çok önemlidir, bu ayet-i kerimede sıralanan işaret taşları göz ardı edilerek, işe sonndan başlanılmış; neticede de saf kitlelerin aşırı bulabileceği temayüllere girilmiş; diğer yandan da ayetlerin mazmunu, muhtevası, çizdiği rota iyi kavranamayarak, tarik-i Ahmediye dışında gidenlerin bile cennete gireceği iddia edilmeye başlanmıştır. Halbuki, ayetler dikkatlice tetkik edildiğinde anlaşılacaktır ki, -mevzumuz olan bu ayette de görüldüğü üzere- Ehl-i Kitap'ın önüne köprüler konup, kapılar gösterilmekte, kapıdan girildikten sonra neler yapılacağı ise burada değil, başka ayetlerde tasrih edilmektedir. Siz bu ayete bakarak, Ehl-i Kitap, Allah'a ve Peygamberimiz'e iman ettikten sonra, Hz. Ahmed'in yolunda gitmese 'şöyle olacak-böyle olacak' diyemezsiniz. Çünkü, bu nev'i ayetler, onları Hz. Ahmed'in yoluna davet içindir. O yola girildikten veya O'nun kasrının kapısından içeri girildikten sonra, artık O'nun çizgisinin takip edileceği izahtan vârestedir. İslam'ı ve Kur'ân'ı iyi anlamak için, Kur'ân'a ve sünnete bir bütün olarak bakabilmek, parçaları bu bütünün içinde mütalaa edip, her birini yerli yerine oturtmak şarttır. Nasıl insan vücûdunun teşekkülünde, anne karnındaki partiküller ve zerreler -30. Söz'de ifade edildiği üzere- şaşırmadan yerlerine gidiyor, göze gitmesi gereken bir zerre kulağa gitmiyor; öyle de, İslami bir hayatın teşekkülünde de, böyle her parçanın yerli yerine oturtulması elzemdir. Bu da, Kur'ân'ı ve sünneti bütünlüğü içinde ve her parçanın bütün fonksiyonlarını bilmeye bağlıdır. Yoksa ceninde anomali oluşumlar ve sakat doğumlar, ya da anne karnındaki teşekkül safhalarının herhangi birinde boğulup gitmeler söz konusu olduğu gibi, bu mevzuda da çarpık yorumlar, hatalı içtihatlar, hatta tenâkuzlar-tesâkutlar kaçınılmaz olacaktır.

Hülasa olarak diyebiliriz ki burada, birbirinden farklı ruhların, ayrı ayrı vicdanların, değişik telakkilerle meydana gelmiş değişik kültür ve değişik medeniyetlerin, birbirinden farklı zamanlarda gelmiş farklı kitapların ve o kitapların yoğurup şekillendirdiği ümmetlerin, her gönlün 'evet' diyebileceği bir

izgide -siz isterseniz buna 'sulh çizgisi' diyebilirsiniz- birleştirilebileceği, birleştirilirken de her meselenin, rahmetin enginliği açısından ele alındığı ve her merhalede yaklaşımların evrensellik buudunun korunduğu apaçık ortaya konmuştur ki; her düşünce ve her vicdan ancak böyle bir hak hakemliği ile hallolabilir. Ruhlar, şahısların heva ve heveslerinin baskısından kurtularak Ma'bud-u Mutlak'a hakiki kulluğa erer ve dünya sahte ilahlara kulluktan kurtulur.

03.06.2002 - Sakın, Usûl Bilmezlerin Haline Bakıp da Sitemkâr Olma!

Ortalık henüz alaca karanlık içinde iken, etrafa Hakk'ın mesajlarını duyuran sen oldun. Kadirnâşinaslar bilmeseler dahi, bunun böyle olduğuna yer-gök şahittir. Sakın, usûl bilmezlerin haline bakıp da sitemkâr olma! Ettiğin hizmeti halk takdir etmese de, Hak biliyor ya.! Sen, seciyenin gereğini yaptın ve şimdi etrafın âdeta lâlezâr... Çevrende boy atıp gelişen bu kadar gül varken, üç-beş dikenden şikayet niye? Ve hele bu uğursuzluk, yetiştirmedeki bir kusur ve eksikliğe reaksiyon ise!?..

Hakk'a dilbeste olmuş bir gönül için, âhiret yolundaki hizmetlerin mükâfâtını dünyada istemek görgüsüzce bir davranış değil mi? Hem, dünya ve içindekiler fâni; âhiret ise, akıllara durgunluk veren o güzellik ve ihtişamıyla bâki değil mi?.. Öyleyse gel! Hak yolundaki cehdinin karşılığını istemekten vazgeç! Öteler ve ötelerin ötesi bin dünyaya bedeldir?

Halkın sana karşı olan teveccühünü -haklı dahi olsa- bir büyüklük emâresi sayıp hüsn-ü zannın verdiği makamlara bel bağlamamalısın. Ve hele, başkalarını kendinden küçük görme gibi bir görgüsüzlüğe katiyen düşmemelisin! Zira Hak katındaki kıymet ve değer, ruh safveti ve gönül yüceliğine göredir. Cismaniyete değer vererek, etin kemiğin altında kalıp ezilmek ne acı bir talihsizliktir!..

Büyüklere karşı hürmet hissi bir esas olsa bile, ona talib olmamak gerektir. Başkalarının sana karşı olan hürmeti istenmeden ve beklenmeden kendi kendine geldiği takdirde zararsız olmasına karşılık, arzu edilip arkasına düşüldüğünde, vaslına erilmez bir mahbup olur ve insanı sefaletler, ızdıraplar içinde bırakır.

03.06.2002 - Biz Kendimizi Değiştirmedeğimiz Müddetçe Allah da Bizi Değiştirmeyecektir

Allah'ın üzerimize sağanak sağanak yağdırdığı rahmetini 'tahdis-i nimet' olarak sık sık zikrediyoruz.. zikretmeliyiz de. Nasıl zikretmeyelim ki, bizler bir damla yağmura hasret kaldığımız günlerin, maneviyat adına kurumuş, çatlamış çorak yerlerin ve bir çorak dönemin insanlarıyız. O günlerden Rabbim, bizlere inayet ve lütufda bulunup bu günlere erıştirdi. Ne var ki, Allah'ın inayet kerem ve lütfunun bizi kuşatması ayrı bir mes'ele, bunların temâdisi de ayrı bir mes'eledir.

Kanaat-i âcizânemce bu nimetlerin devam ve temâdisi adına yapacağımız ilk iş, mevcut halin geriye tek adım bile atılmaksızın, istikamet üzere korunmasıdır. Bir misal verecek olursak; radyoda kanal ayarlaması yaparken evvela aradığımız kanalı bulur, sonra da bulduğumuz kanalda sabit kalıp artık diğer kanallar üzerinde ibreyi gezdirmeyiz. Belki, kanal üzerinde ibreyi hafif sağa-sola oynatıp en net dalgayı yakalamaya çalışırız. Aynen bunun gibi, sebepler plânında bu nimetlerin bize gelmesine vesile olan ızdırap, dua, aksiyon gibi özellikleri, onları muhafazanın yanında daha da ileri götürmeliyiz ki, üzerimizdeki lütuf ve ihsanların devamı adına ilk adımı atmış olalım.

Bir diğer nokta da, yaptığımız işlerde en halisaneyi, en müttakiyaneyi, en zahidaneyi, en veliyyaneyi bulmaya çalışmalıyız. Hem de bir ömür boyu bunun arkasında olma kaydıyla. Aksi takdirde, aksiyon ruhunun dumûra uğradığı an, 'Hücûmat-ı Sitte'deki gailelerin hemen çepeçevre bizi kuşatacağı kaçınılmaz olur. İşte o zaman birbiriyle çok irtibatlı ve biri diğeri hesabına işleyen fâsit dairelere götürücü olan bu gailelerden birinin ağına düşüp helâk olabiliriz. Zira bu öldürücü virüsler arasında öyle enteresan bir haber ağı vardır ki, biri bünyeye girip vücudun mukavemetini kırınca, hemen diğer virüslere 'sen de gel' sinyali gönderir. Böylece bu virüsler birbirlerine telgraf çeker gibi manevî bir irtibat kurmak ve bir fâsit daire teşekkül ettirmek suretiyle içine girdikleri bünyeyi yıkmaya başlarlar. Biraz daha açacak olursak; ferdin bünyesine giren korku virüsü, tenperverlik virüsünü çağırabilir. Vücudun mukavemeti biraz daha kırılınca, sinyali alan şöhret bir hamlede içeri dalabilir... En sonunda vücut bir daha da iflah olmaz bir hale gelir ki, Allah'tan inayet ola..! Evet, şayet hususî bir lütuf, inayet olmazsa bu kerteden sonra onun için ayağa kalkmak mümkün

olmayacaktır.

O halde bir yandan Rabbimizin lütuflarına mazhariyetimizi muhafaza ederken, diğer yandan da 'daha yok mu?' dercesine, daha yüksek mertebelere tırmanma gayreti içinde olmalıyız ki, bu gaileler başımıza gelmesin.

Evet, her lütuf kendi cinsinden şükür ister. Şayet Rabbimiz bize imâna uyanmayı ve aynı zamanda başkalarını da uyandırma şuurunu lütfetmişse, hatta bizi, hayatımızın gayesi bu olduğuna sık sık ihtarlarda bulunmuşsa, bu nimet de yine aynı cinsten bir şükür ister. İşte bu şükür ve şükrün devamıdır ki, lütfun devamına sebep olacaktır. Allah (cc) 'Eğer şükrederseniz nimetimi artırırım. Ama nankörlük ederseniz azabım çok şiddetlidir'(İbrahim, 14/7) buyuruyor. Dikkat edecek olursanız burada 'nankörlük ederseniz, nankörlüğünüzü artırırım' demiyor. 'Nankörlük yaparsanız azabım çok şiddetlidir' buyurmak suretiyle, bir taraftan bizi müstakim bir çizgiye çağırıyor, diğer taraftan azaptan korunma ve lütfâ mazhar olmanın yoluna işaret ediyor. İşte biz de, böyle bir imâna uyanma nimetine karşı, başkalarının imâna uyanmasına sebep olma şükrüyle mukabelede bulunuyor ve yeni yeni nimetlere mazhariyet bekliyoruz. İnşâallah bu sayede yakînımız daha da ziyadeleşiyor ve Rabbimizi daha da yakından hissediyoruz... Üstadımız 'Kendilerine verdiğimiz şeylerde infak ederler'(Bakara, 2/3) âyetinin tefsirini yaparken, umumîliğe gidiyor ve şu açıklamayı yapıyor; 'Malın zekâtı olduğu gibi bedenın, zekânın, hafızanın, muhakemenin, hatta nutkun da kendine göre zekâtı vardır.' Her şeye hakkını vermek gerekir. O halde bize gelen bu lütufların temâdisi için aynı cinsten şükürle mukabelede bulunmamız şarttır ve elzemdir.

Bu hususta takip edilmesi gereken bir başka metot da; birbirimize karşı açık kapı siyaseti izlemek suretiyle iç kontrolü temin etmektir. Tıpkı Sahabe-i kiram gibi. Az Asr-ı Saâdet'e gidecek olursak, orada Ashab-ı kiram efendilerimizin birbirlerine karşı söyledikleri dobra dobra pek çok mertçe sözlere şahid oluruz. Bu sözleri bir numune olarak nazar-ı itibara alınca, biz de bunu kametimize göre kendi içimizde tatbik edebiliriz. Yani, 'Arkadaş! Eğer bir mes'elede düştüğümü görürsen, elimden tutup kaldır.' 'Neydi yahu o halin?' diyerek beni ikaz et. 'Bu hususta temerrüd etmeyeceğim' diye karşı tarafa bir hak ve selahiyet tanıyarak, eğrildiğimizde belimizi doğrultacak bir arkadaş seçebiliriz. Yalnız burada önemli olan husus, Üstad'ın, 'perdeyi yırtmamak' tabiriyle dile getirdiği ölçünün iyi ayarlanmasıdır. Evet bence 'Allah'ım, beni göz açıp kapayıncaya kadar bile nefsimle baş başa bırakma' diye dua dua yalvaran şahsın bu kapıyı arkadaşlarına açması ve yapılan ikazları 'emr-i bi'l-maruf, nehy-i

ani'l-münker' olarak kabul etmesi gerekir. Selahaddin-i Eyyûbî veya Nureddin-i Zengî bir şahsın, Yavuz Zenbilli'nin, Kanunî Ebussuud Efendi'nin ikazları karşısında dize gelmiş ve 'Allah senden razı olsun, yoksa başımı almış gidiyordum' demişlerdir. O halde biz kim oluyoruz da, böyle ikazlara karşı kapımızı kapatıyor, hatalarımızı gösteren insanlara karşı tavır alıyoruz?

Hâsılı; biz kendimizi değiştirmedikçe Rabbimiz bizi değiştirmeyecektir. Ama kendi kendimizi değiştirmemizin temini hususunda nef-i emmaremize karşı bize yardımcı olacak ve bizi kendi halimize terk etmeyecek vefakâr dostlara da çok ihtiyacımız var.

10.06.2002 - İnsanın Yaradılışı

Günümüze gelinceye kadar Allah'a, Kur'an'a ve Hz. Muhammed'e (sav) inanmayanlar, Kur'an'ın içtimaî ve pedagojik yönünü tenkit ettikleri gibi ilmî hakikatlere dair beyanlarını da tenkit ede gelmişlerdir. Eğer bunlar, Kur'an'ın ayetlerini dikkatlice inceleselerdi, tenkit ettikleri ayetlerin ilimlerle çatışmadığını, aksine temelde, icmâlen ilmî gerçeklere işaret ve delaletleri görerek hayranlık duyacaklardı.

Şimdi, insanın yaratılışına bağlayarak konuyu biraz daha açalım: Cenab-ı Hak, bir ayette, insanın yaratılışını nazara vererek, menşeinin bir su olduğunu ve suyun da bel kemiği ile göğüs kemikleri arasından çıktığına dikkati çeker: 'İnsan neden yaratıldığına bir baksın! O, atılan bir sudan yaratıldı. (O su) bel kemiği ile göğüs kemikleri arasından çıkmaktadır.' (Târık, 86/5-7) Enteresandır, bu ayet, Kur'an'a dil uzatan talihsizlerin tenkit ettikleri ayet-i kerimelerdendir. Evet Kur'an: '(O su) bel kemiği ile göğüs kemikleri arasından çıkar' der. Onlar ise, annenin rahmine giden spermilerin erkeğin husyelerinden (=yumurtaları) çıktığını ve Kur'an'ın bu beyanının ilmî gerçeklere aykırı olduğunu söyleyerek, 'Bu, Kur'an'ın yanlışlığıdır.' derler. Şayet (hâşâ) Allah mevcut olsaydı ve Kur'an Allah kelâmı olsaydı, bu beyan, ilmin ortaya koyduğu hakikatlerle çelişen bir beyan olmayacaktı.' demektedirler.

Onların bu tenkidini, Kur'an-ı Kerim'in literatürüne vâkıf olmadıklarını ve O'nu gerektiği gibi incelemediklerini göstermektedir. Zira, ayet-i kerimede geçen 'sulb', insanın başının arka dibinden kuyruk sokumuna kadar uzanan arka kemiğine denir ki, bu kemik, 'omurga kemiği' ve 'bel kemiği' şeklinde de isimlendirilmektedir. Yeni Arapça sözlüklerde ise bu kelimeye, 'karbon', 'karbonhidrat' ve 'magnezyum' manaları da verilmiştir. İnsanın menşeinin anlatıldığı bu ayet-i kerimede 'sulb' kelimesinin özellikle seçilerek kullanılması oldukça manidardır. Çünkü sperm ve yumurta denilen küçük canlılar, bu maddelerden mürekkep birer hücredirler.

'Terâib' ise 'göğüs kemikleri' demektir. '(O su) bel kemiği ile göğüs kemikleri arasından çıkar' ifadesi oldukça dikkat çekicidir. Zira bu ifadeden o suyun bel ve göğüs kemikleri arasından çıkıp geldiği bildirilerek böyle bir aktivitede ilk sisteme işaret edilmektedir. Malum olduğu üzere alyuvarlar, kemiklerin içindeki iliklerde hasıl olmaktadır. Binaenaleyh, spermi meydana getiren ilk menşe,

bel ve göğüs kemiklerinin içindeki iliklerde hasıl olan kandır. Sperm, ikinci derecede, kanın içindeki sudan çıkıp gelmektedir. '(O su) bel kemiği ile göğüs kemikleri arasından çıkar' ayet-i kerimesine dikkat edildiği zaman Kur'an, sperm ve yumurtanın 'sulb' ve 'terâib'den, yani o kemiklerin içindeki iliklerden hasıl olmak suretiyle çözülüp gelmekte olduğunu ifade etmektedir.

İşin aslı böyle olunca, Kur'an ayetlerini kritik etmeye yeltenenlerin hem acelecilikleri, hem de önyargılı oldukları apaçık ortaya çıkacaktır.

10.06.2002 - Kur'an'da Sütün Meydana Gelişi

Kur'an-ı Kerim, dikkatlice tetkik edildiğinde O'nun hiçbir sûre ve ayetinin ilmî hakikatlere zıt ve ters bir yanı olmadığı hemen anlaşılacaktır. Hatta icmâlen ve vakayı rapor şeklinde, insanların çok sonraları keşfedip ortaya koydukları hakikatleri asırlar önce haber verdiği görülecektir.

Bu cümleden olarak bir ayette şöyle buyrulur: 'Kuşkusuz sizin için hayvanlarda da alınacak ibret vardır. Zira size, onların karınlarındaki fışkı ile kan arasından (gelen) ve içenlerin boğazından kolayca geçen hâlis bir süt içiriyoruz.' (Nahl, 16/66) Evvela Kur'an: 'Kuşkusuz sizin için hayvanlardan da alınacak ibret vardır.' diyerek hayvanlar âlemi itibariyle Allah'ın varlığına ve birliğine delalet eden delillere dikkati çekiyor. Bu deliller, herkesin anlayacağı şekilde, hem halkın hem de uzman ilim adamlarının anlayabileceği bir üslûpla anlatılmaktadır. Evet pek çok hayvan türü, ot, yem, saman ve su gibi gıdalarla beslenerek, insanlar için birer protein kaynağı olan et, süt ve yumurta gibi nimetleri onlar sunmaktadırlar ki, avam-havas hemen herkes bunu rahatlıkla anlayabilir.

İşte bütün bu nimetlerin hayvanlar vasıtasıyla bu şekilde bizlere lutfedilmesi, Allah'ın varlığına ve birliğine apaçık bir delildir. İkinci olarak: 'Zira size, onların karınlarındaki fışkı ile kan arasından (gelen), içenlerin boğazından kolayca geçen hâlis bir süt içiriyoruz.' ferman ederek, sütün ilk defasında 'fışkı'dan ikinci defasında ise 'kan'dan ayrılarak hâlis, tertemiz, içenleri rahatsız etmeyecek ve onlar için önemli bir besin kaynağı olduğu hatırlatılmaktadır.

Burada bir hususu hatırlatmakta yarar var: Sütün özellikle bebekler için daha fitrî oluşu, annenin memesinden aktığı andaki durumu itibariyledir. Şayet o, annenin memesinden aktıktan sonra bekletilip daha sonra şöyle veya böyle ısıtılarak bebeğe verildiğinde, onun tabiiliğine riayet edilmemiş olur. Sütün hâlis olması, onun bozulmamış ve mikrop bulaşmamış olması demektir. Ayet-i kerimede sütün hâlis ve 'sâiğ' oluşu, yani herhangi bir hastalık endişesi vermeyişi ve boğazdan rahat gidişi, biraz da hayvanın memesinden aktığı âna bağlanmaktadır. Zira süt, mikropların çabucak çoğalmasına müsait bir yapıya sahiptir. Burada bir ziraat uzmanının anlattığı bir hadiseyi onun ağzından nakletmek istiyorum: 'Biz, hayvanlardan sütü alıp onu muhafaza ediyor ve bu sütü buzağılara içiriyorduk. Yaptığımız denemeler neticesinde memesi temiz bir

hayvanın memesinden süt emen buzağı ile bizim süt verdiğimiz buzağı arasında gelişmeleri açısından gözle görülür bir fark söz konusu idi. Diğerine nispeten bizim süt vererek beslediğimiz buzağı daha az geliyordu. Bunun sebebini araştırıp tetkik ettiğimizde, karşımıza şu neticeler çıktı: Buzağı, annesinin memesinden emdiği sütü, fitrî bulmuş olacak ki daha içten emiyordu. Dolayısıyla sütü annesinin memesinden emen buzağı, kendi tabiatına daha uygun şekilde beslenmiş oluyordu. Aksine, süte annenin memesindeki tabii sıcaklığı vermek mümkün görünmüyordu. Evet, yavru, sütü tabii sıcaklığı içinde içtiği zaman daha içtendi ve emmeyi tabii bir iştihaya bağlı sürdürüyordu. Ayrıca süt, dışarıda tutulduğunda, az da olsa ona mikrop bulaşabiliyordu ki bu da değişik yönleriyle sütün vasıf ve değeri üzerinde menfi tesirleri oluyordu.'

İşte Kur'an-ı Kerim, 'içenlerin boğazından kolayca geçen hâlis bir süt' ifadesiyle sütün, kan ve fışkı arasından çıkmış olmasına rağmen, insanların rahatsız olmadan içebilecekleri saf, temiz ve tabii bir nimet-i ilahi olduğunu anlatmaktadır. Bilindiği gibi canlılar, gıdaları ağızlarına alıp yutmaktadırlar. Yutulan bu besinler, belli bir ameliye için mideye, mideden sonra da bağırsaklara gitmektedir. Bağırsaklara giden bu besinler burada bulunan kılcallar tarafından pislikler içinden tasfiye edilerek kana karışmaktadırlar. Bu, Allah'ın ihsan ettiği hoş bir içecek olan sütün fışkıdan ayrıldığı ilk safhadır. İkinci safhada kana dahil olan bu maddeler, kanın içinde deverân etmekte; daha sonra ise süt veren canlının süt guddelerine (bezlerine) gelen bu protein çorbası, bu bezler tarafından süt haline dönüştürülerek, memelere sevk edilmektedir.

Evet, işte böyle bir konuyu, hemen hiçbir tereddüde meydan vermeden açık-seçik olarak ifade etmek Kur'an'a has bir keyfiyettir ve mucizedir. Zira, hayvanın karnında olan bu enteresan hadiselerin insanlar tarafından bilinmesinin mümkün olmadığı asırlar öncesi bir dönemde Kur'an, daha başka ayetlerde de olduğu gibi, bu ayetiyle de adeta şöyle demektedir: 'Ben Hz. Muhammed (sav) dahil, yeryüzünde hiçbir beşerin kelâmı olamam. Hz. Muhammed sadece benimle irşat eden büyük bir mürşittir. Ben, ancak ve ancak bütün kevn ü mekânı birbirine bağlayan ve ezelden ebede kadar her şeyi ihata eden kelâm-ı ilahiyim. Sizin aklınızın ulaşamadığı, idrakinizin eremediği yerlerde benim asırlar öncesinden dikili olan bayrağım dalgalanmaktadır. İleride, değişik yöntem ve teknolojik imkanlarla daha enteresan şeyler keşfedeceksiniz. Teleskoplarınız, trilyonlarca kilometre ötede bulunan nebülozları getirip gözler önüne serecek ama, oralara gittiğinizde de yine benim bayrağımın dalgalandığını göreceksiniz.'

Evet, Kur'an'ın bu ayeti de, önceki ayetlerde olduğu gibi, haber verdiği ilmî hakikatlerin diliyle onun bir kısım ayetlerini tenkit eden münkirlerin tenkitlerini alıp onların suratlarına çarpmakta, dün olduğu şekilde bugün de bütün münkirleri susturmaktadır.

17.06.2002 - Müzik; İnceliği, Zerafeti, Estetiği ve Mükemmel Bir His Yapısını Gerektirir

Klasik Türk sanat mûsıkîsinin insanlara belli bir seviye kazandırdığı çoklarının kabul ettiği gerçeklerdendir. İcra edilen mûsıkînin derinliklerine inebilen, ondaki incelikleri kavrayabilen şahıs, bir müddet sonra belli bir inceliğe ulaşabilir ve üzerindeki bedevîliklerden uzaklaşabilir. Ve bana göre bu ikisi arasında telâzum vardır. Yani mûsıkî inceliği, zerafeti hattâ estetiği, bu hususlar da mûsıkîyi gerektirir. Ruh inceliğinden mahrum kaba hislerin bahsimizden hariç olduğu bilinmelidir. Neticede ruh bütünüyle nezaket, nezahet ve zerafet kesilir. Yalnız bu neticeye ulaşabilmek, ruhefza mûsıkîyle çok uğraşmaya ve hakikî mûsıkîşinaslarla oturup kalkmaya, sözden-sazdan ziyade ruha-mânâyâ yönelmeye bağlıdır.

Klasik Türk sanat mûsıkîsinin bu ruhu insana kazandırdığı her zaman söylenebilir. Ancak şu da unutulmamalı ki, bu işin kaynağı tek ve zaviyelerdi. Bu müesseseler gerçek misyonlarından uzaklaşıp, miskinler otağı haline gelince, sanat müziği çok önemli bir kaynağını kaybetmiş oldu. Bundan sonra da millet, tekrar bedevîliğe dönerek davul-zurnadan zevk almaya başladı. Bir diğer ifadeyle davul-zurnanın temsil ettiği ruh halini yaşayan insanlar etrafı doldurdu. Davul-zurna ile kaba duyguların gürültülü dünyalarını kastediyorum. Şimdilerde de aynı şey söz konusu; ama ben şahsen bütün bütün ümitsiz değilim. Mûsıkîdeki bu keyfiyet bunalımının, bir gün mutlaka sona ereceğine inanıyorum. Zira sosyolojik ve tarihî bir gerçektir ki, başta İslam ve daha sonraki dönemlerde Osmanlı olmak üzere, dünyanın kaderinde hakim olmuş bütün milletler böyle bir bunalımın peşi sıra doğmuştur. Tıpkı karanlığın son perdesinin aydınlığa menfez teşkil etmesi gibi.

Mesela Osmanlı'nın bidayetinde, herkes muhtaç olduğu ruh ve mânânın Osmanlılar tarafından temsil edildiğini görünce, ona sahip çıkmış ve onun etrafında halkalanmıştır. Böyle bir halkaya katılmayanlar ise, kemmiyetin bunaltıcı atmosferi içinde eriyip gitmişlerdir. Şu anda, birçok medeniyete beşiklik yapmış Anadolu topraklarında, hızla öze dönüşün yaşandığı yeni bir diriliş döneminde sayılırız. Bu diriliş, toplumun bütün ünitelerinde birlikte yürüyor. Mûsıkînin de bundan nasibini aldığı ve alacağı muhakkaktır. Nitekim sanat müziği alanında yapılan çalışmalar da bunun bir göstergesidir. İnşâallah

buna, bugünkünden daha fazla seviye kazandıracağımız günler de gelir ve bizim olan bu mûsikî ile akıl, kalb, ruh geliştirilir.. iç ve dış derinliğine ulaşmış seviyeli insanlar yetiştirilir.. dünya ve ukbayı denge içinde yürüten alperenler de bu sahanın temsilcisi olur.. ve yeniden Dede Efendi'ler, İtrî'ler ufkumuzda arz-ı didar eder. Fakat bu arada yukarıda bir cümle ile temas ettiğim şu husus da katiyen unutulmamalıdır. Osmanlı döneminde bunun kaynağı tekve ve zaviyelerdi. Dolayısıyla şimdi de tekve ve zaviyelerin misyonlarını üstlenecek ve mûsikînin şekillendireceği insanlara kaynaklık edecek kuruluşların olması şarttır. Bedevîliğini yaşayan sokaktaki insanlarla, yukarıda arz etmeye çalıştığımız hususların gerçekleşmeyeceği herhalde izahtan varestedir.

Kur'ân-ı Kerim Bütünüyle Müzikaldir

İster sanat, isterse halk müziği olsun, söylenen şarkı ve türkülerde, mânânın güçlü olmasına dikkat edilmesi çok önemlidir. Dolayısıyla o şarkı veya türkünün icrası anında bir taraftan his tufanı yaşanırken, diğer taraftan mânânın güçlülüğü, düşündürücülüğü ile insanın bir şeyler duyması, anlaması mümkün olacaktır.

Kur'ân-ı Kerim okuma meselesini Türkiye'de, Mısır'da, Suud'da veya bir başka yerde daha güzel okunuyor.. gibi yaklaşımlarla ele almak doğru değildir. Doğru olan, Kur'ân'ın muhtevasını kavrayabilme ve onu seslendirebilmedir. Zaten Kur'ân bütünüyle müzikaldir. Önemli olan, muhtevadan hareketle ondaki her bir kelimenin istediği seslendirmeyi, konumuna uygun olarak verebilmektir. Mesela; Kur'ân'da kafirin konuşması, mağrur, mütekebbir, mütecebbir bir eda ile ve elini kalçasının üzerine koyarak, caka satan bir insan imasıyla verilir. Mesela; Hz. Yusuf karşısında konuşan Zeliha. Onun Hz. Yusuf'a 'haydi gel' deyişini okurken kırta kırta, şuh bir edayla konuşan bir kadını görür gibi oluruz. Bu fettan teklife iltifat etmeyip ondan kaçan Hz. Yusuf ise olabildiğine kararlı, ürperti içinde ve tok sesli birisi olarak karşımıza çıkar. Ve daha yüzlerce misal... İşte ayet-i kerimleri okurken, sesiyle bu muhtevaları aksettirebilme önemli bir esastır. Mustafa İsmail dinî hayatı ve yaşantısı itibarıyla çok dikkatli birisi olmayabilir; ama bu mânâda Kur'ân okumada çok başarılı birisiydi. Abdülbasit'in çok güzel okuduğu yerler vardır; ama arz ettiğimiz anlamda Kur'ân okumada nadiren başarılıdır. M. İsmail söylenildiğine göre, Kur'ân okumadan önce, okuyacağı yeri piyano ile notalara vurarak kafasında iyice resmedermiş. Bunun -şer'î yanı mafhuz- mutlaka gerekli olduğuna kâni değilim. Şimdilerde her yerde bu çerçevede Kur'ân'ın okunduğu söylenemez. Ses ve nağme ile beraber muhtevanın hakkını yemeden, onu olduğu gibi ortaya koyma,

maalesef yok denecek kadar az. Hele, ihlasla onu soluklamak ender-i nadirattan.

Müzik, Bir Yol, Bir Sanat ve Bir İhtiyaçtır

Müziğe yakın olan bir dimağ dünyada her şeye yatkın olur. Zira müzik incelik ister, esneklik ister, oynaklık ister, duyarlılık ve mükemmel bir his yapısı ister. Bu açıdan herkesin yapabileceği bir şey değildir o. Hatta diyebilirim o, heykeltıraşıktan, ressamlıktan çok çok ileridir. Onun için sanat kabiliyeti olmayan bir insanın müziğe uyum sağlayabilmesi, müzik yapabilmesi âdeta imkânsızdır. Bu tespite bağlı olarak denilebilir ki, kadının fitraten duyarlı, hassas olması mûsikî adına bir avantajdır. Belki bu sebeple bayanlarda müzik kabiliyet oranı erkeklerden daha fazladır.

Mûsikî de bir yol, bir sanat ve bir ihtiyaçtır. Bediüzzaman bir yerde radyo programları içinde ona beşte birlik bir yer veriyor. Bunu başka mânâlarının yanı sıra toplumun en az beşte biri dinler şeklinde de anlayabiliriz. Halbuki şimdilerde toplumun onda dokuzu müzikle içli-dışlı. Öyleyse ihtiyaç diye nitelendirdiğimiz ve zaten toplumun içinde sürüklenip gittiği bu saha kendi düşünce çizgimiz içinde ele alınmalı ve katiyen ihmal edilmemelidir. Bunun için mesaj yüklü, mânâ yüklü, hisleriyle, düşünceleriyle insanı zenginleştiren eserler bestelenmeli ve yine Üstad'ın mahzursuz dediği insanı mâaliyata (yüksek fikirlere) götüren, iştiyakını coşturan eserler meydana getirilmelidir.

Bu konuda ölçü nedir denecek olursa? Mesela, dinlediğiniz bir eser, sizde Kur'ân okuma, Kur'ân dinleme iştiyakını coşturuyor, Allah'a karşı vuslat arzusunu köpürtüyor.. sizi Emrah (19. yüzyılda yaşamış Erzurumlu ünlü Türk saz şairi) gibi bağıryanık hale getirip secdeye zorluyor, millî, dinî değerlerinize karşı alâkalarınızı kanatlandırıyor.. size kendi romantizminizi fısıldıyor, bunları yaparken de, müstehcenliğe, bâtili tasvire vs. kapalı kalılabiliyorsa.. evet işte bu eser gayet güzeldir. Bünyesinde gıybeti barındıran, fuhşu tasvir eden, shehevânî hisleri tahrik eden, insanın ye's yani ümitsizlik duygularını kabartan eserlere gelince, onların caiz olduğunu, olabileceğini söylemek mümkün değildir.

İster sanat, isterse halk müziği olsun, söylenen şarkı ve türkülerde, mânânın güçlü olmasına dikkat edilmesi çok önemlidir. Dolayısıyla o şarkı veya türkünün icrası anında bir taraftan his tufanı yaşanırken, diğer taraftan mânânın güçlülüğü, düşündürücülüğü ile insanın bir şeyler duyması, anlaması mümkün olacaktır. Yani mûsikînin esas unsurları olan ses, enstrüman ve söz (tema) bir bütün halinde olunca insan üzerinde tam müteessir olsa da, tema-ses-saz bütünlüğü sağlanamadığı takdirde, insan his dünyasında boşluklardan

kurtulamaz. Oyle ki bazen birtakım eserlerde söz ahenge, muhteva ritme isyan eder.. Halbuki, mutlaka ahenk bütünlüğünü sağlayabilecek, muhteva derinliğini aksettirecek sözler bulunmalı ve sözler, sebep-sonuç münasebeti içinde bir tamamîyet arz etmelidir. Bir mısra birinden, bir mısra başkasından alınarak yapılmış güftelerde ise bunu sağlamak çok zor olsa gerek.

Kendi Müziğimize Sahip Çıkalım

Bugün Türkiye'de, değişik alanlarda milletçe kendi çizgimize dönüşün yaşandığı gibi, mûsikîde de böyle bir dönüşün yaşanması üzerinde mutlaka durulmalıdır. Üzerinde durulmak bir yana, bu mevzuda olabildiğine ısrarlı olunması gerekir. Pop müziğinin gençler arasında çok yaygın olması ve medyanın sürekli ona destek vermesi, stadyumların popla inim inim inlemesi, onun Michael Jackson gibi şarkıcılarla daha büyümlü bir hâl alması vs. gibi oldukça yoğun ve organizeli faaliyetler yanında, mûsikîmize sahip çıkmanın zorluğu meydandadır.

Ama bütün bu zorluklara göğüs gererek bu uğurda mutlaka olağanüstü bir gayret gösterilmelidir. Öyle inanıyorum ki, yakın bir gelecekte bu ülkede, genç-ihthiyar bizim insanımız, mutlaka kendi mûsikî anlayışımız, mûsikî zevkimizle bütünleşecek ve kendi mûsikî deryamız içinde eriyip gidecektir, eriyip gidecektir; ama bizim sistemli gayretlerimizle.. ihtimal işte o zaman, ülkemiz bu alandaki işgalden kurtulmuş olacak ve tekrar İtrî, Dede Efendi, Hacı Arif Bey, Sadettin Kaynak, Münir Nurettin Selçuk gibi dâhi mûsikîşinâslara kavuşacaktır. Unutmayalım, bu bir ihtiyacdır. Ve siz bunu meşrû bir çizgi içinde ele alıp, düzenlemez iseniz, millet gider gayr-i meşru bir çizgiye kayar.. kayar ve müzik diyerek çılgınlıklara ve hezeyanlara girer. Aslında böyle bir anlayışın psikiyatri açısından tahlilinin yapılması yararlı olur zannediyorum. Zira, böylesi çılgın şeylere müzik deyip, onunla tatmin olan, olabilen veya olduğunu zanneden insanların tavır ve davranışlarını normal kabul etmek oldukça zordur.

Yalnız şimdilerde bu düşünce birdenbire hüsn-ü kabul görmeyebilir. Ama unutmayalım; her yeni düşüncenin topluma mâl edilmesinde böyle bir süreç yaşanmıştır. Dün bu ülkede ilim ve irfan yuvaları açan, ehl-i himmet, ehl-i gayret insanlar, senelerce bir-iki insanla teselli olmuşlardır. Kimse yanlarına uğramamış; hiç kimse onları kabullenememiş. Ne var ki onlar, yılmadan, usanmadan doğru bildikleri yoldan ayrılmamışlar; Allah da onlara sadâkâtlerinin mükâfatını vermiştir. Aynen bunun gibi, mûsikî adına kendimiz olma yolunda yapacağımız düzenlemeler de birdenbire bir patlamanın,

toplumca ona sahip çıkılmasının ve milletçe desteklenmesinin beklenmesi acelecilik olsa gerek. Evet, bize doğru bildiğimiz yolda yürümek düşer. Alınmadan, fedakârca doğru bildiğimiz yolda ilerleyerek, yapmamız gerekli olan şeyleri yaparak yürümek.

Müzikte Felaket Dellallığı

Bizim bazı şarkı ve türkülerimiz Allah'a iman, ahirete iman, kadere iman ile te'lif edilemeyecek sözlerle dopdoludur. Mesela, gelin gencecik yaşında ölmüş, tipide birisi kaybolmuş, kurt dağın başında bir çocuğu öldürmüş vs. Hemen oturup bir destan yazmış ve bir ağıt kesmişizdir.

Şimdi eğer, her felâket karşısında, felâket dellallarının yaptığı gibi ağıtlar dizecek olursak Allah'tan şikayet adına destanlar tanzim etmiş oluruz. Aslında, böyle bir duygunun kaynağı, insanın zayıf yanlarının bulunuşu, Allah'a, ahirete, kadere imanının olmayışdır. Halbuki bu zaaf noktalarının mutlaka iman unsurları ile yok edilmesi ve çeşitli hadiseler münasebetiyle de olsa yeniden hortlamaması için devamlı iman takviye edilmesi ve payandalanması şarttır, elzemdir.

24.06.2002 - Allah'ın Sevdığı Bir Toplum Hangi Vasıfları Taşımalı?

'Ey iman edenler! İçinizden kim dininden dönerse, (bilin ki), Allah öyle bir kavim getirecek ki, O, bu kavmi sever, onlar da O'nu severler. Mü'minlere karşı başları yerde, kâfirlere karşı ise onurludurlar. Allah yolunda cihad ederler ve kınayanın kınamasından korkmazlar. İşte bu, Allah'ın bir fazlıdır, onu dilediğine verir. Allah, atâsı, ihsanı çok bol olandır ve her şeyi en iyi şekilde bilendir.' (Mâide, 5/54)

Doğrusu bu ayet-i kerime; pek çok önemli hususu ihtiva etmektedir ki, bunların başında, mü'minler içinde irtidatlar olabileceği ve gelecekte İslam'ı temsil konumunda olan kimselerin, zamanla bu emânetin gerektirdiği hassasiyeti yerine getirmede acze düşebilecekleri ihtar edilmektedir. Nitekim, bir zaman Emeviler'in yüklendiği bu misyon, böyle bir acz ve zaaf sebebiyle Abbâsilere geçmiş.. bilahare Selçuklulara ve ondan da Osmanlı'ya intikal etmiştir. Âyet-i kerime, Allah'ın getireceği topluluk, denilerek nekre ile ifade edilmektedir ki; bununla ayetin indiği dönemde o kavmin sahabe tarafından bilinmediği vurgulanmak istenmiştir. Dolayısıyla ayet-i kerime bir yönüyle Selçuklularla başlayan Türklerin İslamiyet'i temsiline parmak bastığı gibi, bir başka dönem itibarıyla da, sahabenin izdüşümü olacak bir topluluğa işarette bulunmaktadır, denebilir.

Burada, 'Allah, bir topluluk getirecektir' şeklinde, uzak gelecek için kullanılan 'sevfe' ile, uzak istikbalde geleceği müjdelenen bu milletin ilk vasfı, Allah'ın onları sevmiş olmasıdır. Burada büyük bir incelik vardır. Allah'la kul arasındaki sevgi, kuldan Allah'a ve mukabilinde Allah'tan kula olabileceği gibi -ki, bu müridin vasfıdır- önce Allah'tan kula ve sonra kuldan Allah'a şeklinde de olabilir. Bu ikincilere bir manada murad da denilir. Evet, Allah, din-i İslam'ı i'zaz için, din-i İslam'la da onları i'zaz için bazılarını bizzat seçer ki, peygamberler bu bizzat seçilmişlerden olduğu gibi -Abdullah bin Mesud'dan gelen bir hadiste de ifade buyurulduğu üzere^[1] -İslam'a hizmet için peygamberlerin ashabı da bu bizzat seçilmişlerdendir. Bunu şöyle açabiliriz: Allah, 'Ben, bu işi -mesela- Hz. Muhammed'e (sav) ve O'nun ashabına gördüreceğim.' der. Mezkur ayetin sonunda beyan buyurulduğu gibi bu, 'Allah'ın dilediğine verdiği bir fazıl ve rahmettir.' Bir başka ayette de ifade olunduğu üzere, O'nun bu şekildeki

taksimine kimsenin itiraza hakkı yoktur.

İşte Allah, nasıl Efendimiz ve ashabını, önemli bir zaman diliminde seçmiş; öyle de dine hizmet boyunduruğunun tamamen yere konduğu ve İslam kalesinin her yanıyla çepeçevre sarsıldığı bir dönemde de, bir başka topluluğu, dinini i'zaz için seçecektir. Gerçi bu seçme işi, bir manada belki ta ruhlar aleminde yapılmıştır. Öyle de olsa, Allah sevip seçtiği bazı insanlarla dinini bir defa daha i'la edecektir. Öyleyse, bu seçilmiş topluluğun vasıfları önemli olmalıdır. Bu açıdan seçilmiş bu topluluğun hangi tür hususiyetleri haiz olduğu önem arz etmektedir. İşte ayetin devamı da bu önemli hususu gözler önüne sermektedir.

Onlar, Allah'ı Severler

Önce bu topluluk, öyle nezih bir cemaattir ki, Allah'ın tedelli yoluyla kendilerini sevip seçmesine; yani cemaat halinde murad kılınmalarına mukabil, onlar da gönülden Allah'ı severler. Hem öyle severler ki, bir başka ayette ifade buyurulduğu üzere, bunlar, babaları, dedeleri, oğulları, kardeşleri ve kabileleri bile olsa, Allah'a düşmanlık yapan kimseye karşı katiyyen hakiki manasıyla alaka duymazlar. Onların bütün sevgileri yalnız ve yalnız Allah içindir: Allah için sever, Allah için buğzeder, Allah için alır ve Allah için verirler. Onların kalblerinde ve muamelelerinde hiçbir şey Allah sevgisinin yerine geçemez. İşte, mevsimi gelince sahabinin izdüşümü olarak zuhur edecek topluluğun birinci vasfı budur; Allah'ı sevmek ve O'nun muhabbet ve rızasını her şeyin önünde tutmak...

İkinci olarak, bu cemaat, mü'minlere karşı tevazu kanatlarını yerlere indirecek kadar mahviyet içindedirler ve her ferdiyle birer tevazu kahramanıdır. Burada Hz. Üstad'ın, 'Bedevilere karşı galebe cebr ile, medenilere karşı ise ikna iledir.' tespitiyle dayanarak, farklı açıdan şöyle bir değerlendirme yapmak da mümkündür:

Sahabe asrında, onların karşılarındaki düşman cephesi bedevilerden müteşekkildi ve dolayısıyla, onlara karşı zafer, galebe ve caydırma bir bakıma zoru gerektiriyordu. Ayrıca, iman ve İslam'ın neticesinde ailelerde bile bölünmeler meydana gelmişti ve 'cahiliye asabiyeti' denilen kavim ve kabilecilik, toplumu birleştirmede önemli bir unsurdu. İşte böyle bir zamanda, ehl-i ilhad ve küfre karşı şiddetli olmak, kendi şartları içinde ehemmiyet arz ediyordu. Hatta bu hususa ince bir remiz olarak, kaderî programın Hz. Ebu Bekir'i öne çıkarmasının ardından, kafiye karşı şiddetiyle meşhur Hz. Ömer'in ikincilik tahtına oturmasına bu işaret ve remiz açısından bakılabilir.

Medenilere Galebe İkna İledir

Ne var ki bugün, dünya eskisine nazaran kısmen medenileşmiş durumdadır; dolayısıyla da bugünkü galebe şiddetten ziyade ikna ile, ilimle ve sözle olacaktır. Buna karşılık, ferdiyetçilik çok ön plana çıktığı ve insanlar arasındaki birleştirici bağlar gevşediği ve artık devir, şahıslardan, ferd-i feridlerden ziyade, cemaat ve kolektif şuur devri olduğu için, mü'minlere karşı -merhametli olmanın da ötesinde- mütezellilane davranma ve dövene elsiz, sövene dilsiz olma; hatta mü'minlerin ayaklarının altına baş koyma; münkirlere, mülhidlere karşı olması, bulunması düşünülen şiddetin çok çok önünde olmalıdır. Zaten bu hizmet-i medeniyede vifak ve gelişmenin en birinci şartı da -Allah rızası ve O'nun muhabbetinden sonra- aramızda te'sis etmemiz gereken böyle bir tezellül atmosferidir; yani birbirimize karşı mütevaziyane iki büklüm olma halidir ki bu hususta ne kadar tahşidat yapılsa değer. İhlas ve uhuvvet risalelerinin ehemmiyetine ve neden lâakal onbeş günde bir okunması gerektiğine bu açıdan da bakabiliriz. İhtimal, bizim en büyük imtihanımız da, kendi aramızda ve birbirimize karşı kardeşlik münasebetleriyle alakalı olacak.

Sonra, 'mülhid ve mütecavizlere karşı, çetin ve onurludurlar' deniliyor ki, bu da bizim anladığımız şekliyle şiddetin altında bir şeydir. Yukarıda arz edildiği gibi, günümüzde hasmâne düşüncelere karşı galebe, şiddetten ziyade ikna ile olduğundan, onlar karşısında İslam'ın izzet ve onurunu taşımak bize kafi gelecektir. Ayetin devamındaki, Allah yolunda cihad ve kınayanın kınamasından korkmama vasıflarının da yine bu mülahaza ile irtibatı vardır. Hepinizin bildiği gibi, bir zaman mü'minler hep horlanmış ve hakir görülmüş ve 'Müslüman'ım' demek adeta horlanma sebebi sayılmıştır. Bu yüzden, dünden bugüne hizmetimizde, mesleği, makamı, üniformayı, malı, serveti değil de; ancak Müslüman olmayı yegane izzet sebebi saymamız yeğlenmiştir. İzzet, Allah'ın, O'nun Rasulü'nün ve mü'minlerindir. Şu halde, inanmayanlar karşısında aşağılık duygusuna kapılmamak; aksine onların karşılarında iç alemimiz itibarıyla İslam'ın izzetini duymak; dolayısıyla onlara karşı irşad vazifemizi evde-mektepte, çarşı-pazarda, nerede olursak olalım her zaman dinimizi temsil ve tebliğde, kınayanların kınamasından çekinmemeye esasına göre sürdürmeliyiz. Kur'ân, bu cemaatin vasıflarını sayarken, işarî olarak ve mefhum-u muhalifiyle, günümüzde cereyan eden bir kısım hadiseleri de mucizevi bir şekilde ortaya koymaktadır. Evet, bu ayet, sadece bu noktadan ele alındığında dahi pek çok manalara açık olduğu görülecektir.

Allah'ın İsteddiği Toplum

Ayrıca bu ayet-i kerimenin bir de gaybı ihbar buudu var ki, başlı başına bir konu teşkil eder. Ayet hangi hadise münasebetiyle nazil olursa olsun, Kur'ân-ı Kerim'de bulunan pek çok emsali ayetler gibi, bunun hükmü de umumidir.. ve müminlere, onlarda ürperti hasıl eden bir üslupla önemli bir mevzu ihtar edilmek istenmiştir. İhtar edilen bu konu, dallı-budaklı, çok şubeli olmanın yanında aynı zamanda her dönemin Müslümanlarını titretecek ölçüde yaygındır da. Hem öyle bir yaygındır ki, Esved-i Ansi'nin başını çektiği Benî Müdlic irtidadından, Müseyleme'nin serkârlığında gerçekleştirilen Benî Hanife ilhadına, Tuleyha ibni Huveylid'in azdırdığı Benî Esed'in tuğyanından Hz. Ebu Bekir döneminde baş gösteren Fezâre, Gatafan, Benû Selim, Benû Yerbû', Temim'in bir bölümü, Kinde, Benî Bekir, Gassan'a kadar pek çok kabile ve bölge bu talihsizlikten nasibini almıştır. Hatta izafi planda Emeviler de, Abbasiler de, Osmanlılara kadar arkadan gelenler de ve daha sonraki dönemler de bundan hisselerini almış ve belli ölçüde mutlaka onu tatmışlardır.

Bu itibarla ayet, İslam ümmetinin başına geçen herkese: Ey iman topluluğu! İçinden kim tamamen veya kısmen dinden dönerse, bilsin ki Allah onları geriye çekip bugün sahnede olmayan, yerleri meçhul, zamanları meçhul; ama evsafı malum öyle yüce bir topluluk getirecektir ki, Allah onları, onlar da Allah'ı, hem de aşık-maşuk münasebeti ölçüsünde sever; onlar mü'minlere karşı fevkalade tevazu, mahviyet ve hacalet içinde; mülhid, mütemerrid ve mütecaviz inkarcılar karşısında ise olabildiğine izzetli, onurlu, kararlı ve muvazenede hakim bir unsur haline gelme peşindedirler; rıza-i İlahi hedefleri, i'la-yı kelimetullah vazifeleri Allah yolunda mücahede eder dururlar; eder dururlar da, şunun bunun hatırına-gönlüne, kınamasına-ayıplamasına bakmaz, hep yüksek bir performansla vazifelerini yerine getirmeye çalışırlar. Bu bir mazhariyettir ve bu mazhariyet de Allah'ın onlara hususi bir fazlı ve ihsanıdır.

Bu umumi tevcihten anlaşılıyor ki, ne irtidat vakaları ne de bu kabil dinden dönüşler veya daha başka saiklerle meydana gelen tarihi tekerrürler devr-i daimi, olanlara münhasır kalmayacak; bir bir tarih sahnesinde yerlerini alanlar, ettikleriyle bir bir silinip gidecek; geriye hep O ve O'nun tutup kaldırdığı dostları kalacaktır.

24.06.2002 - Kendini Bilmek, Basiret; Kendini Görmek İse Körlüktür

Ebetlere kadar devam edecek olan ruhun için hep yeni yeni şerefler, mansıplar ara! Kazandığın şerefleri kaybetmemek için de hep tetikte ol!

Din, millet, vatan, namus ve devlet gibi yüksek mefhumlara duyulan şiddetli muhabbet, civanmert ruhların işidir. Onlar, bu yüksek hakikatleri çiğnemez, çiğnetmez; gerektiğinde tereddüt göstermeden o uğurda seve seve ruhlarını feda ederler. Böyle bir ruh yüceliğinden mahrum olan talihsizler ise, buna divanelik derler.

Geçmişteki büyüklerimizi hayırla yâd etmek onların hakkı, bizim için de bir kadirşinaslık ifadesidir. Zira onlar, millete asalet kazandıran birer kök gibidirler; onları çürütmeye çalışmak, milleti şerefli mâzisinden ürkütüp uzaklaştırmak demektir.

Kendini bilmek, basiret; kendini görmek ise körlüktür. Kendini bilen, hem Hakk'a hem de halka yaklaşır; kendini gören ise benliğinden başka her şeyden uzaklaşır.

Geçmişe ait hataları değerlendirip onlardan istifade etmek ve geçmişteki insanları bir ölçüde affedip onlarla meşgul olmamak akıllıca bir davranış, gereksiz yere mâzi ve mâzidekileri karalamak ise bir ahmaklıktır.

01.07.2002 - Kur'an Ayetleri Işığında Ana Rahminde Bebeğin Meydana Gelişi

Allah (cc), hem hücreler, hem de hücrenin içindeki DNA ve RNA gibi önemli moleküller arasında ciddi bir vahdet temin etmiştir. Şayet hücre içinde bu sistemler arasındaki vahdet bozulacak olursa, hücreler arası ve hücre üstü âhenk de alt-üst olur. Ayrıca hücrenin içinde DNA ve RNA'dan başka çeşitli aminoasit dizileri vardır ki, bunların çoğu hakkında henüz ciddi bir bilginin varolduğu söylenemez.

Bilinen bir husus varsa o da, hücrenin içinde bulunan maddelerin adeta bir hükümet gibi âhenk ve nizam içinde çalışıyor olmalarıdır. Evet bütün bu hücreler, bir araya gelerek insanın vücudunu oluşturmaktadırlar. İnsan, milyarlarca hücreden meydana gelmiş adeta tek hücre gibi bir varlıktır. Onu meydana getiren bu hücreler arasında öylesine bir irtibat ve âhenk vardır ki, insan hiçbir zaman kendisinin parça parça ve birbirinden kopuk farklı nesnelerden meydana geldiğini asla hissetmez. Yine bu hücreler arasında birbirinden kopuk olmalarına rağmen öyle bir vahdet vardır ki, insan, birbirine karıştırmadan herhangi bir nesneyi gördüğü aynı anda o şeyi veya başka bir cismi duyabilmekte, tadabilmekte, koklayabilmekte ve tabii yürüyebilmekte, konuşabilmektedir. Halbuki bütün bunları kumanda eden hücreler farklı farklıdır. Fakat bütün bu farklı farklı hücreler arasında bir ayrılık değil, aksine, tıpkı bir aile fertleri arasında olduğu gibi kuvvetli bir birlik, sevgi ve dayanışma vardır.

Evet, insanın vücudundaki bütün organlar, böylesi bir birlik, irtibat ve dayanışma içindedirler. İşte bu organlardan biri de, eskiden 'rahm-i mâder' veya 'meşîme', günümüzde ise 'döl yatağı' denilen ana rahmidir. '(Ey insanlar!) Biz sizi hakir bir sudan yaratmadık mı? İşte o suyu, belli bir zamana kadar sağlam bir yere yerleştirdik. Biz bunu böyle takdir edip kararlaştırdık. Ne güzel takdir ederiz Biz!' (Mürselât, 77/20-23) ayet-i kerimesinde, bu organa işaret edilmektedir. Ana rahmi, kendisine 9 aylığına misafir olarak gelen ve yumurta ile aşılandıktan sonra bir canlının meydana gelmesine vesile olan spermi karşılamak için ciddi bir şekilde hazırlanmakta ve daha sperm gelmeden onda bir kısım kimyevî değişiklikler olmaktadır. Bu değişmeler esnasında rahmin duvarları kalınlaşmakta, bezler büyümeğe başlamakta ve yumurtalığın

salgıladığı bir kısım hormonların rahmin duvarlarını uyarmasıyla rahim içinde bir hareketlilik meydana gelmektedir. Daha sonra rahmin duvarları vitaminlerle donatılmakta ve araları tarak ve testere dişleri gibi olmakta ve bütün bu dişlerin arası meydana gelecek yavruyu besleyecek gıda maddeleriyle donatılmaktadır ve bu faaliyetler her ay tekerrür etmektedir. Rahim, misafirinin rahatlıkla kayıp gelebilmesi için, onun geleceği istikamete doğru kaygan bir sıvı salgılamaktadır. Bütün bunlardan sonra şayet rahimde bir aşılama olmazsa, bütün bu fazlalık maddeler, 'aybaşı' denilen hadiseyle dışarıya atılmaktadır. Çünkü bu maddeler, orada daha fazla kalacak olurlarsa, rahmi tahriş eder ve bir kısım hastalıkların meydana gelmesine vesile olabilirler.

Aşılama olduğuunda ve bu maddeler dışarıya atılmama durumunda ise, içeriye giren spermle aşılama olmuş olan yumurta, rahmin bir tarafına asılarak oradan beslenmeye başlar. Daha sonra bir tane olan yumurta hücresi, bir hafta gibi kısa bir sürede çoğalarak binlerce hücreye dönüşür. Anne rahmindeki mekanizma, her zaman öylesine mükemmel işlemektedir ki, tohumun aşılması esnasında, aşılama olmuş bu mikro varlığın hemen yanı başında küçük bir nokta da belirlemektedir. Tohumun gelişmesine paralel olarak bu nokta da devamlı gelişmektedir. Buna halk dilinde 'eş', tıpta ise 'placenta' denilmektedir. Çocuk, anne karnında 9 ay hiç durmadan gelişirken bir bakıma onun karaciğer, akciğer, böbrek ve sindirim sistemi, işte bu placentadır. Yavrunun göbeğinin bir ucu kendisine, diğer ucu ise gerek insanda gerekse hayvanda doğumdan sonra gereksiz olduğuundan dolayı dışarıya atılan, adeta bir torbaya benzeyen ve zâhiren biçimsiz görünen bu placentaya bağlıdır. Göbek bağı, spiral şeklinde ve ne tarafa bükülürse bükülsün kırılmaz bir keyfiyette yaratılmıştır. Göbek bağında iki tane atardamar, bir tane de toplardamar vardır. Atardamarlar, yavrunun metabolizma artıklarını placentaya ulaştırırken, toplardamarlar da annenin vücudundan protein ve vitamin gibi yavruya faydalı maddeleri toplayıp anne rahmine getirerek çocuğu beslemektedir. En küçük şeylere en büyük işleri yaptıran Cenab-ı Hak, bütün bu akıl almaz işleri basit bir kordona yaptırmaktadır.

Bebeğin Yaratılış Safhaları

Anne karnı, yavrunun çok emin, rahat ve her türlü ihtiyacını görebileceği bir şekilde hazırlanmıştır. Yavru orada 9 ay boyunca güzelce beslendikten sonra rahim, onu dışarıya atar ve böylece yavru dünyaya gelir. Bundan sonra rahim, 9 ay boyunca içinde taşıdığı pislikleri dışarıya atarak kendisini yeniden temizler. Bu durum en fazla 40 gün sürer ki, bu hale 'nifas' yani 'lohusalık hâli' denir.

Bütün bu olup biten başdöndürücü hadiselerin tesadüf ve sebeplere verilmesi mümkün değildir. Zira bütün bu hadiseler, Allah'a değil de tesadüf ve sebeplere verildiğinde her şey birbirine karışacak ve allak bullak olacaktır. Halbuki cereyan eden bu farklı farklı hadiseler arasında bir vahdet vardır. Bu vahdet de, gayet açık bir şekilde bunların bir olan ve eşi-menendi bulunmayan Cenab-ı Hak tarafından yaratıldığını göstermektedir. Şimdi de, bütün bu anlatılanların geniş yorumlara açık, Kur'an'daki özetini görmeye çalışalım: 'Ey insanlar! Eğer yeniden dirilmekten şüphe içinde iseniz, şunu bilin ki, biz sizi topraktan, sonra nutfeden, sonra alakadan (aşılanmış yumurtadan), sonra uzuvları (önce) belirsiz, (sonra) belirlenmiş canlı et parçasından (uzuvları zamanla oluşan ceninden) yarattık ki, böylece size (kudretimizi) gösterelim. Biz dilediğimizi, belirlenmiş bir süreye kadar rahimlerde bekletiriz; sonra da sizi bir bebek olarak dışarı çıkarırız...' (Hac, 22/5) buyuran Kur'an, anne karnındaki yavrunun, dünyaya gelinceye kadar geçirdiği embriyolojik safhaları anlatmaktadır. Şu ayet-i kerime ise, bu safhaları daha net bir şekilde ortaya koymaktadır: 'Andolsun biz insanı, çamurdan (süzülüp çıkarılmış) bir özden yarattık. Sonra onu emin ve sağlam bir karargâhta (rahimde) nutfeye haline getirdik. Sonra nutfeyi alaka yaptık. Peşinden, alakayı, bir parçacık et haline soktuk; bu bir parçacık eti kemiklere (iskelete) çevirdik; bu kemikleri etle kapladık. Sonra onu başka bir yaratışla insan haline getirdik. Şimdi bak da Allah'ın ne mükemmel yaratan olduğunu bir düşün.' (Müminûn, 23/12-14)

'Andolsun biz insanı, çamurdan (süzülüp çıkarılmış) bir sülâle (öz)den yarattık.' Ayet-i kerimede geçen 'sülâle' kelimesi 'sell' masdarından türetilmiş bir kelimedir. 'Sell', bir şeyi bir şeyden incelik ve yumuşaklıkla sıyrıp çıkarmak, 'sülâle' ise birşeyden sıyrılıp çıkarılan bir 'öz' manasına gelmektedir. İşte insan, ilk önce böyle bir çamurdan sıyrılıp çıkarılmış bir sülâleden yaratılmıştır. Bu merhale, ilk insan olan Hz. Adem'in yaratıldığı, dolayısıyla insan cinsinin ve onun organlarının yaratılmasının başladığı ilk merhaledir.

'Sonra onu emin ve sağlam bir karargâhta (rahimde) nutfeye haline getirdik.' Yani bu sülâleyi (özü), sağlam bir karargâh olan (karâr-ı mekîn) rahimde nutfeye haline getirdik. 'Karâr-ı mekîn', nutfenin beslenmesinin, emniyetinin, rahat ve huzurunun temin edildiği sıcak ve emin bir yuva olan 'rahim'dir.

'Sonra nutfeyi alaka yaptık.' Bu ayet-i kerime, küçük bir hücre olan nutfenin, rahimde, belli bir zaman sonra kan pıhtısı görüntüsünde büyük bir hücre haline geldiğini ve rahmin cidarlarına yapışarak orada beslendiğini bildirmektedir. 'Alaka' kelimesinin karakteristik yapısından nutfenin hem bir kan pıhtısı halinde

olduğu, hem de rahme alâka peyda edip onun duvarına yapıştığı anlatılmaktadır. 'Peşinden, alakayı, bir parçacık et haline soktuk...' Kısa bir zaman sonra ise, bu kan pıhtısı halindeki alaka, zâhiri görünümü itibariyle çiğnenmiş bir et parçası haline gelmektedir.. evet 'Mudğa', mikroskop altında değil de çıplak gözle ağızda çiğnenmiş biçimsiz bir et parçası şeklinde değerlendirilmektedir.

'Bu bir parçacık eti kemiklere (iskelete) çevirdik...' Şöyle-böyle bir et parçası haline gelen bu küçük canlının ilk hücreleri daha sonra kemik ve kıkırdak haline gelmektedir. Esasen bütün bunlar, ancak röntgen ışınlarıyla görülebilecek hadiselerdir. Çünkü insanın çıplak gözle anne karnındaki yavrunun kemik hücrelerinin et hücrelerinden ayrı olduğunu görmesi mümkün değildir. Evvela yavrunun çok şeffaf bir kıkırdak halinde olan kemik hücreleri, daha sonra ise et hücreleri yaratılmaktadır.

İşte Kur'an-ı Kerim, 'Bu bir parçacık eti kemiklere (iskelete) çevirdik; bu kemikleri etle kapladık.' mu'cizbeyan ifadeleri böyle bir özetle önemli bazı hususlara dikkati çekmektedir. Ayet-i kerimede ilk defa kemik hücrelerinin yaratıldığı, daha sonra ise o kemikler üzerine et hücreleri yaratılarak bir elbise gibi ona giydirildiği ifade edilmektedir ki üzerinde durulması gereken bir konudur.

Darwinistlerin Aldandığı Nokta

Bu hakikat, ancak bilim ve teknolojinin geliştiğı ve küçük spermin doğum ânına kadar hemen her ceninin geçirdiğı gelişmelerin takip edilebildiğı bu asırda muttali olunabilen bir husustur. Tıp ilminin verilerine göre, yedinci haftaya kadar insan yavrusu ile diğer herhangi bir canlının gelişmesi arasında fark yoktur. Bu benzerlik, Darwin'i, Darwinistleri ve Neodarwinistleri aldatmış olacak ki, onlar bu konuya aşağı-yukarı şöyle yaklaşırlar: 'İnsan, anne karnında geçirdiğı safhalarda ilk atalarına benzemektedir. İnsan yavrusu, anne karnında gelişirken bir noktaya kadar diğer hayvanların yavrularıyla farksız olarak gelişir. Bu da insanın menşeyinin başka hayvanlarla irtibatlı olduğunu göstermektedir. Menşe birliğı, yavrunun embriyolojik gelişmesinin başlangıcında müşahade edilmektedir. Öyleyse insanın menşeyi, insan değil hayvandır.'

Onların, insan yavrusuyla diğer canlıların yavrularının gelişmeleri arasındaki benzerlikten yola çıkarak vardıkları bu sonuç, imtihan buutlu bir yanılmadır. Çünkü yavruların gelişmeleri arasındaki bu benzerlik, ancak belli bir noktaya kadar devam etmekte ve o noktadan itibaren insan yavrusu ile insan

olma istidat ve kabiliyetinden uzak bulunan diğer yavrular, genlerindeki farklılık çizgisine göre hemen ayrılmaktadır.

Evet insan, teçhiz edildiği kabiliyet ve istidatlarıyla inkişaf edip ilerlemekte, diğerleri ise, kendi fitratları çerçevesinde sıkışıp kalmaktadır. Nitekim 'Sonra onu başka bir yaratışla insan haline getirdik.' ifadesi, 'halk-ı âhar' kelimesiyle insan yavrusunun belli bir noktadan sonra diğer yavrulardan farklı bir vetirede yoluna devam ettiğini göstermektedir. 'Şimdi bak da, Allah'ın ne mükemmel yaratan olduğunu bir düşün.' Yukarıda zikredilen ayetlerin ifadelerindeki âhenk, ton, mûsiki, insana 'insanı hor ve hakir bir sudan en mükemmel şekilde yaratan ve sonra da onun bu yaratılış serencâmesini anlatan Allah (cc) ne güzel yaratıcıdır' dedirtmektedir. Evet Allah (cc) ne güzel yaratıcıdır ki, en küçük bir şeyden en mükemmel bir varlığı inşa ve ihdas etmekte, yarattığı şeyleri en güzel şekilde yaratmakta, hilkat âlemiyle alakalı meseleleri insanları irşad etmek için onların nazarlarına arz etmekte ve bunları arz ederken akla hayale gelmedik esrareniz hakikatlere kapılar aralamaktadır.

20. asırda, Kur'an'ın mucizevî oluşu hususunda çok şey söylenmiş ve söylenmeye de devam etmektedir. İhtimal ileride, bu asrın insanının ulaşamadığı 'Kur'an ufkuna dair hakikatler' diyeceğimiz daha pek çok sır keşfedilecek, Kur'an'ın ayetleri ile ilmî araştırmalar değerlendirilerek vicdanlarımız yeni bir Kur'an çağına uyarılacaktır. Kur'an'ın ayetleri bir göz, kâinattaki âyât-ı tekviniye ise diğer bir gözdür. Bir başka ifadeyle hakikate ulaşma adına, kâinatı didik didik inceleyip araştıran bilimler bir göz, Kur'an-ı Mu'cizü'l-Beyan da diğer bir gözdür. İnsan, eşya ve hadiseler bu iki gözle baktığı takdirde kendisini tam görecektir, nefsini bilecek ve bunun ışığında da ilahi irfana ulaşacaktır. Bir Allah dostunun söylediği ve benzerini Sokrates okulunun kapısına yazdırdığı rivayet edilen şu söz bu hakikati ne güzel ifade eder: 'Men arafe nefsehu fekad arafe Rabbehu; Nefsini bilen Rabbini de bilir.'

08.07.2002 - Rüya İle Amel Edilir mi?

Rüya, hadisin ifadesiyle 'mübeşşirat'tandır. Yani o bir muştular kaynağıdır. Allah (cc) rüyalarla bize müjdeler verir. Buna, kendi adımıza 'şekerleme kabilinden ihsanlar, lütuflar' diyebiliriz. Elbette rüyanın da bir hakikati var. Ancak soruda, rüyadan ziyade, rüya ile amel edilip edilemeyeceği hususu sorulduğu için, biz de daha çok mes'elenin o yönüne temas etmek istiyoruz. Ayrıca, rüya ile beraber melekûta açılan diğer kapılara da yine bu çerçeve içinde işaret etmenin yararlı olacağına inanıyoruz.

İnsanın mükellefiyetlerini ifa edeceği saha 'yakaza' dediğimiz uyanıklık hâlinin devam ettiği zaman ve mekânla kayıtlıdır. Yani uyku ve baygınlık hâli gibi durumlar, mükellefiyet dışı bırakılmışlardır. Bu itibarla da, bunların, ne emredici ne de emir alıcı olarak hükümlere esas sayılabilecek yanları yoktur. Bu cümleden olarak bir insan, rüyasında kelime-i küfür söylese dinden çıkmaz ve baygınlık hâlinde, dinin bütün mükellefiyetlerinden muaf tutulur. Mes'eleye bu zaviyeden baktığımızda; ister müspet, ister menfî ma'nâda, rüyalarla gelen müjde veya ikazların objektif bir değer ifade ettikleri söylenemez. Bu yönüyle de onların bağlayıcı birer delil veya bürhan kabul edilmeleri mümkün değildir. Ancak, şer-i şerife muvafık ve mülayim olan mes'elelerde rüyaların o rüyayı görene özel bir mesaj ifade etmesi -tabîî Kitap ve Sünnet'le çatışmaması bir ön şarttır- söz konusu olabilir. Aksi haldeki rüyaların, hiçbir kıymet-i zâtiyeleri yoktur.

Diyelim ki, üzerine hac farz olan bir insan, bütün şartlar mevcut iken, sırf gördüğü bir rüyayı, hacca gitmemesi gerektiğine bir işaret şeklinde yorumlayarak, bu vecibeyi îfâdan vazgeçmesi kesinlikle doğru değildir ve onun gördüğü bu rüya, onun için asla şer'î bir mesnet ve menat sayılmaz. Çünkü haccın farziyeti Kitap ve Sünnet'le tespit edilmiştir.. ve durumu bu şartlara uygun herkes mutlaka hac farizasını yerine getirme mecburiyetindedir. Ayrıca bu konuda mazeret kabul edilebilecek hususlar da, yine Kur'ân ve Sünnet'in bir uzantısı sayılan fıkıh kitaplarında tespit edilmiştir. Bir insan bir değil yüz defa, bunun aksine rüya görse, yine fıkıh kitaplarında tespit edilen hükümler doğrultusunda amel etmek mecburiyetindedir.

Hele rüyaları başkalarını ilzam etmede kullanmak çok büyük bir hata ve açıkça dinin nasslarıyla savaş demektir. Bununla beraber, rüyaların mübah

mes'elelerde, rüyayı görene münhasır kalmak şartıyla, yönlendirici bir fonksiyonunun olduğu da her zaman kabul edilebilir. Yine de bunun, Kur'ân ve Sünnet'te içtihat edilerek çıkarılmış bir hüküm ölçüsünde ağırlığının olduğu söylenemez. Ben şahsen rüyalarla amel hususunda söylediğim bu kanaate, melekût âlemiyle irtibata geçirici diğer yolları da katmak isterim. Meselâ; bir insan, temessülen Efendimiz'le görüşebilir. Farz-ı muhal, bu görüşme esnasında Efendimiz'den ona söylenenler eğer şer'î ölçülere muhâlif ise, -bunu farz-ı muhâl çerçevesinde dahi olsa ürpererek söylüyorum- o insan kesinlikle şer'î ölçülere ters düşen o ifadeleri tatbik edemez ve Efendimiz'le görüşmesini kendisi için delil ve hüccet sayamaz. Efendimiz misalini bilhassa arz ediyorum ki, diğerleri için de bir ölçü olabilsin. Yani insan temessül etmiş şekilleriyle nebileri de görse, velileri de görse hüküm değişmez. Söylenenler şer'î ölçülere tatbik edilir ve davranışlar ona göre ayarlanır. Diğer taraftan melekût âlemiyle irtibatını cinler vasıtasıyla da temin edenler vardır. Şunu kesin ve net bir dille ifade edeyim ki; bu yol, hiç mi hiç yol değildir. Zira, cinler insanlara kıyasla, istidât ve kabiliyet bakımından çok daha düşük varlıklardır. Bunların söylediklerinin her zaman yüzde doksan dokuzunun yalan olma ihtimali söz konusudur. Bu sebeple de onlara dayandırılarak alınacak kararlar da yüzde doksan dokuz nispetinde hep yanlış demektir.

Günümüzde medyumluk moda hâline gelmiş gibidir. Aslında medyumlar kendileri himmete muhtaç insanlardır. Onlardan fayda ummak, insanın kendi kendisini aldatmasından başka bir şey değildir. Cinler çeşitli şekil ve kılkta görünebilme kabiliyetine sahiptirler. Bu sebeple de, bazı insanları kandırmaları her zaman söz konusudur. Nitekim bu yolla onlar, pek çok insanı kandırıp iğfal etmişlerdir. Hatta bazılarını o denli kandırmışlardır ki; bu zavallılar kendilerini mehdi, hatta peygamber zannetmişlerdir...

Bu konuya, velayet yolundaki vartaları da ilave etmek mümkündür. Ancak bu mes'ele ayrıca tahlil gerektirdiği için şimdilik sadece bu küçük işaret ile iktifa ediyoruz.

Bütün bunlar ve bunlara benzer gerekçelerden dolayı, sorunun cevabını şöyle özetlemek mümkündür:

Gerek rüyalar, gerekse başka yollarla melekût âlemine açılmalar neticesi elde edilen bilgiler veya yorumlanan müşahedeler, insanı ilzam edecek ve bağlayacak değerde hükümler değildirler. Hele şer'î ölçülerle çatışma durumu varsa, kesinlikle onlara itibar edilemez ve bir Müslüman için böyle bir tercih de asla

söz konusu olmamalıdır.

08.07.2002 - Rüya zerine Bazı Mülahazalar

Rüya, hakikat âlemine açılan pencerelerden, olmuş ve olacak hâdiselerin aynen veya bir kısım sembollerle müşahede edilmesinden ibarettir. İnsan zihni, değişik baskı ve şartlanmalardan uzak kaldığı ölçüde, her rüya, ötelere bir ışık, bir işaret gibi insanın önündeki karanlıkları aydınlatıp, ona yol gösterebilir.

Rüyalar sayesinde ki, kalb ve basiret gibi iki ayrı hassamızın var olduğunu idrak eder ve cismin üç boyutlu zindan ve mahbesinden kurtuluruz. Vâkıa, hakikatle bütünleşmiş yüksek ruhlar için öteleri müşahedede rüyalara ihtiyaç yoktur. Onlar her zaman, orayı ve burayı bir arada görür ve sonsuza ait güzelliklerle mest ü mahmur yaşarlar. Ne var ki, bu kapı herkese açık değildir; açıldığı kimselere de çok ciddî mücadele ve ruhî tecrübelerden sonra açılabilir.

Rüya görmeyen insan yok gibidir. Bu itibarla da ona, ruhun tabîî müşahedesini diyebiliriz. Bu müşahadeyle insan âdeta cismaniyet çeperinin dışında ve tamamen ayrı bir buudda yaşar ve aynı kuşakta kadere ait kim bilir, pek çok sırları sezebilir...

Rüyalarda göze, maddeye ve ışığa ihtiyaç duyulmadığı, görülen şeyler basiret ve ruhun idrakiyle sezildiği içindir ki, onlar çok defa insana, tasavvur edemeyeceği kadar güzel ve geniş şeyler de anlatabilirler. Bir tek rüya ile dün, bugün ve yarına dair kitaplara sığmayacak kadar geniş malmatın verildiği hiç de az değildir.

Her temiz gönlün istidadına göre öteki âlemden insanın müşahade ufkuna sarkmış nice rüyalar vardır ki, gönül, o rüyalara girip tenezzüh eder, her biri birer gül bahçesi sayılan o bahçelerdeki kevser çeşmelerine varıp kana kana içer ve sonsuzluğa açılan o gizli menfezlerden gözlerin görmediği, kulakların işitmediği ve ruhların tasavvurundan âciz bulunduğu ne manzaraların müşahadesiyle kendinden geçer...

15.07.2002 - Allah, Adaleti, İyiliği ve Akrabaya Yardım Etmeyi Emreder

'Muhakkak ki Allah, adaleti, iyiliği, akrabaya yardım etmeyi emreder; çirkin şeyleri, fenalık ve azgınlığı da yasaklar. O düşünüp tutasınız diye size öğüt veriyor.' (Nahl, 16/90)

Bu ayet-i kerime pozitif ve negatif altı önemli esası ihtiva eden câmi bir ilahi beyandır. Adalet; dinde hayatî ehemmiyeti haiz bir disiplindir. Ve bazıları onu, dinin dört temel esastan biri kabul etmişlerdir. Bazen ubudiyet, bazen adalet şeklinde Kur'ân ve Sünnet-i sahihada geçen bu kavram, pek çok şeyin kendisine irca edileceği genel bir kavramdır. Mesela mealini sunduğumuz ayette, iyilik yapma, akrabaya yardımda bulunma ve ihsan şuuruna ulaşma gibi hususların hemen hepsi adaletle irca edilebilir. Zaten ubudiyet mânâsında adalet bir insanda veya bir toplumda tam anlamıyla oturmamışsa, böyle birinden sair hususların beklenmesi de beyhudedir. Evet, adaletsiz ihsan olmaz. Onsuz yakınlara, akrabaya bakmak gerçekleşmez. Hele ihsanın bir hadis-i şerifte beyan edilen o enfes mânâsı ki, 'Allah'ı görüyor gibi kullukta bulunma' (Buhari, Tefsir-i sûre, [31], 2; Müslim, İman, 57) hiç mi hiç hayata geçirilemez. İhsan; yukarıda ifade ettiğimiz gibi, 'Allah'ı görüyor gibi' kulluk yapmaktır. Ne var ki, bu duygu, bu düşünce ve bu tasavvurların, sağlam bir imana bina edilmesi ve iman gerçeğinin de, İslami esaslarla derinleştirilmesi icap eder ki, ihsan şuuru kendinden bekleneni verebilsin. Yakınlara yardım etme veya daha geniş bir dairede herkese yardımda bulunma, ihsan şuurunun yaygınlaştırılması ve intişarı demektir. Bu açıdan ayetin mazmununu tahlil edecek olursak, adalet ihsanın, ihsan da iyilik etme duygusunun hem temeli hem de kaynağıdır. Negatif planda esas alınan şeylere gelince; bu konuda önce fuhşiyat zikredilmiş. İhtimal, hem ferdî planda hem de toplum planında bütün münkeratın başlangıcını fuhşiyat teşkil ettiği için ona öncelik verilmiş.. zira hemen herkesin bildiği fuhşiyatın yaygın olduğu toplumlarda sair olumsuz şeylerin hemen hepsi çorap sökücü gibi ard arda sökün eder gelir ve zamanla toplumu bütün bütün şirazedenden çıkarır. Bu açıdan da hiçbir zaman onun küçük görülmemesi gerekir.

Münker; Allah'ın yasaklamış olduğu şeylerin açıktan açığa yapılması mânâsına gelir. Diğer bir yaklaşımla o, evrensel doğrulara başkaldırma ve isyan etme mânâlarına gelir ki her din ve her millette merduttur. Bağy yani azgınlık

ve taşkınlık; bu olumsuz sıfat da ferdî ve içtimaî hayatta değişik şekillerde kendini gösterir. İnsanın kendine zulmetmesinden, ana- babasına isyanına, devlete başkaldırıp toplum huzurunu bozmadan, Allah'ı inkara kadar geniş bir taalluk sahasının olduğunu söylemek mümkündür. Burada da tıpkı adalet, ihsan ve iyilikte bulunmada gördüğümüz gibi, fuhşiyat münkerin, münker de azgınlık ve taşkınlığın hem temeli, hem de kaynağıdır.

Yalnız Hanefi mezhebine göre 'vav' mutlak cem ifade eder. Ayet-i kerimede ise pozitif ve negatif hususlar 'vav' harfi ile birbiri üzerine atfedilmiştir. Buna göre tertip ve tasnif bahis mevzuu olmayabilir de. Ne var ki Şafii mezhebinin nokta-i nazarı esas alındığında 'vav'da aynı zamanda bir tertip mânâsı da melhuzdur. Bu açıdan arz etmeye çalıştığımız silsile içinde müsbet ve menfî hususların birbirlerine sebep-netice münasebeti içinde irtibatının olması akla uygun gözükmektedir. Hülâsa İbni Mesud Hazretlerinin de ifade ettikleri gibi, Kur'ân-ı Kerim'de hayrı-şerri bundan daha câmî bir ayet yok gibidir.. ve tek başına mücelletlere sığmayacak bir muhtevayı haizdir.

15.07.2002 - Okuma, Ruhun En Önemli Gıdalarındandır

Okuma, mütalâada bulunma ve mârifet arayışında olma, ruhun en önemli gıdalarındandır. Bunlardan yoksun olmak ise, telâfisi imkânsız çok ciddi bir mahrumiyettir.

Yabancılar, dağ-taş ülkemizin her yanını didik didik edip, bize ait ilim, sanat ve kültür hazinelerinden istifade ederken; bizler, geçmişimize ait ilim ve kültür kaynaklarını araştırmaz, okumaz ve okuyamazsak, oturup hâlimize ağlamamız gerekir.

Şanlı cedlerimizin miras olarak bırakıp gittiği ve bugünkü dünyanın da aşkla-şevkle arkasına düşüp araştırdığı bunca ilmî ve edebî eserlere karşı milletçe alâkasızlığımız, doğrusu anlaşılır gibi değil...

İlim adına anlatılabilen şeyler, anlaşılmış kabul edilir; anlatılamayanlar ise, bir ölçüde hazmedilmemiş sayılır. Bu itibarladır ki, mekteplerde bir şey anlamayan gençler üzerinde durulurken, biraz da muallimlerin durumu ile meşgul olunmalıdır.

Yaşamak; görüp bilmek, yiyip içmek değildir. O, duyup hissetmektir. Bilen faydalı, bilmeyen zararlıdır; az bilen ise, bilmeyenden daha zararlıdır. Tam bilenlerle hiç bilmeyenler, nadiren aldansalar da aldatmazlar; az bilen, çok aldatır.

15.07.2002 - Allah Mü'minlerin Fâni Olan Canlarına ve Mallarına, Bâki Bedelleriyle Taliptir

'Allah mü'minlerden canlarını ve mallarını kendilerine verilecek (cennet) karşılığında satın almıştır...' (Tevbe, 9/111)

Bu ayetin ifade ettiği manaya göre, Allah mü'minlerin fani olan canlarına ve mallarına, bâki bedelleriyle talip demektir. Evet, onların mallarına, canlarına talip ama ahirette bunun karşılığında onlara cenneti verecektir. Ancak görüldüğü gibi burada sıralamada, can, malın önüne geçmiştir. Zira ahirette öncelikle insanın nefsi önemlidir. Allah yolunda kullanılmış ve değer kazanmış mal sonra gelir. Yani ben cennete girmedikten, giremedikten sonra, cennetin basit bir aksesuarı olan mal ne ifade eder ki? İşte bu hakikatı ifade sadedinde başka yerlerden farklı olarak can, malın önünde zikredilmiştir.

İnsanların canları dahil muvakkaten sahip göründükleri her şey aslında Allah'ın mülküdür. İlk varoluştan, onun devamı için gerekli olan vesilelerin lutfedilmesine kadar her şey cebrî bir ihsan; bu ihsanların emanetçinin elinde onun mülküymüş gibi kabul edilip ona göre bir kısım hukuki muamele diyeceğimiz hususlara imkan verilmesinin iş'ârı ikinci bir ihsandır. Kendi malını-mülkünü emanetçisinden, onun malıymış gibi gerçek bedelinin bin kat fazlasıyla satın alma talebi -ki bu mal ve can aynı zamanda sonuna kadar sahip olamayacağımız kadar kaypak, gelip-geçici ve fanidir- lütuflar, ihsanlar üstü bir keremdir. Bu öyle bir keremdir ki, o yok farzedildiği takdirde, ya emanetçiler ellerindeki vedâları nefisleri, hevaları istikametinde harcayacak ve gerçek mal sahibi, mülk sahibine hıyanet etmiş olacaklar veya uhdelerinde bulunan şeyler mevsimi gelince yok olup gidecek, onlar da en kârlı ticaretlerden daha kârlı bir kazancı ebediyen kaybedecekler.

Evet, böyle lütuf dalga boylu bir akit gerçekleştiği zaman, fani canlar yerlerini ebedi varoluşa bırakıp öyle gidecekler.. gelip-geçici dünya metayı gidecek, ötede sonsuz nimetleri netice verecektir.. üç-beş günlük dünya, tohum gibi toprağın altına atılarak feda edilecek, baki bir alemde ebedi cennetleri sümbül verecektir.. nefsin, arzu istek ve hoşlandığı şeyler ölçülü olarak terk edilecek, karşılığında Allah'ın rızası kazanılacaktır. Bütün bu mübadeleler gerçekleştirilirken iradi ve ihtiyari olma çizgisinde gerçekleştirilerek, insanın hür iradesine değerler üstü değerler bahşedip elinden alınan şeylerin, cebrî

alınmış gibi anlaşılmasına meydan vermemek için mesele, bir alış-veriş esprisi içinde sunulmuştur.

Böyle bir ezeli misakın lâyezel'deki tenfiz ve icrası o kadar beşeri ve evrenseldir ki, bu derinlikteki bir akit hem Tevrat'ta, hem İncil'de hem de Kur'ân'da yenilenmiş durmuş ve farklı üsluplarla hep üzerinde durula gelmiştir.

15.07.2002 - En Büyük Eksikliğimiz, Bizi Daima Canlı Tutacak Bir Tefekküre Sahip Olamayışımızdır

'Göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün birbiri ardınca gelip gidişinde akl-ı selîm sahipleri için gerçekten açık ibretler (ve deliller) vardır.' (Âl-i İmrân, 3/190)

Bizim en büyük eksikliğimiz de işte böyle bir kapsamlı tefekkür. Evet, imanımızı yenileyecek, bizi daimâ canlı tutacak olan bir tefekkür.. nasıl alışmamış vücuda bir damla soğuk su verdiğinizde şok tesir yapar; öyle de bizler daimâ, imanımızda şok tesiri yapacak şeyler bulmalı, onları mîrsad-ı tefekkür yaparak, hakiki müessire, eşyanın hakiki sahibi ve mâliki olan Allah'ın esma ve sıfatlarının cilvelerini müşahade etmeliyiz. Böyle bir ameliyenin vicdanlarımızda doğuracağı nur ile ve hep O'nun rızası dairesinde, dünya hayatındaki sayılı günlerimizi geçirme gayreti içinde olacağız.

Ne var ki, yerleri ve gökleri ve ikisi arasındaki her şeyi sarıp kuşatan ruhu-mânâyı, sesi-soluğu, rengi-deseni, şîveyi-neşveyi duyup anlamak, anlayıp değerlendirmek de herkese müyesser değil; bu engin, rengin ve zengin armoniyi kavrayıp yorumlamak için, yanlışlıklara şartlanmamış, hissilik ve nefsaniliklerle balans ayarı bozulmamış entellektüel akla 'ulü'l-elbâb' ihtiyaç var.. gökleri ve arzı, mekan mefhumunun hatırlattığı bütün özellikleriyle; onlarda yaratılan şeyleri irade, ihtiyar ve hususi tevcih isteyen bütün yönleriyle, tenasüb-ü illiyet prensibinden hareketle, bütün bunlara tam ve kamil illet olabilecek bir Kudret-i Kâmile'yi kavrayabilme mantık, muhakeme, tahlil ve terkebine yetebilecek 'ulü'l-elbâb'a ihtiyaç.. fitri olarak her insan ruhu ve aklı bunu kavramaya müsait olarak yaratılmıştır, ama kibir, haddini bilmemezlilik, bakış zaviyesi yanlışlığı gibi hususlar hedefi net görmeye mani şeylerdir. İnsan allame de olsa, bunlardan kurtulamayınca yanlış kararlardan da kurtulamaz.

22.07.2002 - Mucizeler Diliyle Kur'an'ın Gösterdiği Ufuklar

Nebiler, toplumların, manevî olduğu gibi maddî terakkilerinin de rehberidirler. Toplumlar, onların gösterdikleri yoldan gittikleri, onları izledikleri sürece, hem dünya hem de ahiret saadeti yoluna girmiş olurlar. Nebilere ait mucizelerde de toplumların terakki, huzur ve saadetiyle alakalı önemli mesajlar vardır. Aynı zamanda nebilerin sunmuş oldukları mesajlar ve göstermiş oldukları mucizeler kendi dönemleriyle sınırlı da değildir. Her mucize, bir yönüyle nebinin nübüvvetine, diğer yönüyle de hayatî bir hakikate ve gelecekte ortaya çıkacak bir meseleye delalet etmektedir.

Mesela Kur'an-ı Kerim'de, Süleyman'la (as) alakalı: 'Sabah gidişi bir aylık mesafe, akşam dönüşü de yine bir aylık mesafe olan rüzgârı Süleyman'a (onun emrine) verdik...' (Sebe, 34/12) buyurulmaktadır ki, ayet-i kerimede ifade edilen rüzgar, bilinen rüzgarlardan değil, Hz. Süleyman'ın (as) emrine verilmiş özel bir rüzgardır. Süleyman (as), emrine verilen bu rüzgarla, -Cenab-ı Hakk'ın kendisine lutfettiği bir mucize olarak- bir günde vasıtasız olarak havada bir aylık yol katederek dilediği yere gidebiliyordu. Vasıtasız olarak semalara çıkıp havada gezmek, terakki adına insanoğlunun ilerleyebileceği en son sınırdır.

Beşer, bugüne kadar havada sürtünme meselesini aşmış, yerçekimini halletmiş ve havada uçmayı başarmıştır. Kur'an-ı Kerim'in havada uçulabileceğine işaret eden bu ayetini çok iyi anlayan İsmail Cevherî, Hazarfen Ahmet Çelebi ve Lagari Hasan gibi kimselerin yaptıkları uçuş denemelerini, bu ayetin mümin ruhlarda uyardığı azim ve heyecana bağlamaktayız. Onlar, ellerindeki imkanlar nispetinde değişik uçuş denemeleri yapmış.. dahası bazıları itibariyle bu uğurda canlarını feda ederek şehit olmuşlardır. Ne var ki daha sonra gelen kimseler, hem Kur'an'a hem de Cenab-ı Hakk'ın kâinatta vazettiği kanunlara sırtlarını dönmüş ve seleflerin açtıkları bu yolda yürüyememiş ve bu düşünceyi daha ileri götürememişlerdir. Hatta bu kabil atılımları gereksiz bulmuş ve tenkit bile edebilmişlerdir. Sadede dönelim; bu ayet aynı zamanda bize, gelecek adına da ümit dolu mesajlar fısıldamaktadır. Bu mesajlara göre müminler için, Kur'an'ın ayetleri yanında, kâinatta cârî kanunlara da uygun hareket ettikleri ölçüde, ulaşmayacakları zirve yoktur.. ve mucizeler bu zirveleri işaretler.

Her nebinin mucizesi, tenâsüb-ü illiyet prensibine uygun olmasa da bir kısım sebepler üzerine bina edilmiştir. Mesela Allah Resulü'nden (sav) sâdır olan harikulade hallere bakacak olursak; O, (sav) bir defasında susuz olan ordusunun su ihtiyacını gidermek için parmaklarından şakır şakır su akıtır. Tabii önce parmaklarını esbâb-ı âdiye içine sokar; yani onları bir miktar suya daldırır.. bir başka defasında ise 300 civarında sahabiyi doyurmak için bir-iki avuç hurmayı değerlendirir ve Allah'ın yaratmasıyla onu bereketlendirir.

Evet, Allah (cc), sebepler dairesi içinde bulunduğu sürece sebepleri tamamen ortadan kaldırmamaktadır. O, peygamberlerden sâdır olan mucizeleri dahi cüz'î sebepler vasıtasıyla lutfetmekte ve bununla sebeplerin ehemmiyetine dikkat çekmektedir. Hz. Musa'nın (as) harikalar meydana getiren âsâsını taşa vurup su fışkırttığı mucizesinde taşın içindeki az bir miktar suyun bu mucizeye mesnet teşkil etmesi ve âsânın bir vasıta olarak kullanılması bu hakikati teyit eden ayrı bir misaldir. Elindeki kitabın ahkâmına harfiyyen tâbi olan ve Allah'ın huzurunda adeta gassalın elindeki bir meyyit haline gelen Hz. Musa (as), bütün heva ve hevesini terk edip onların üstüne çıktığı noktada harikulâde nevinden ve hiç beklemediği bir yerde elindeki cansız âsâsının yine cansız bir madde olan taşa temas etmesiyle 12 adet kaynak fışkırmıştır. Nitekim 'Musa (çölde) kavmi için su istemişti de biz ona: 'Âsân ile taşa vur!' demiştik. O vurunca da derhal (taştan) oniki kaynak fışkırmıştı.' (Bakara, 2/60) ayet-i kerimesi bu hadiseyi haber vermektedir.

Bu mucize, beşerin en sert kayaları sinesinde barındıran zeminin altından su ve hayâtî şeyler çıkarma mevzuunda varacağı serhat ve son sınırdır. İnsanoğlu, hiçbir zaman bunu aşamayacak ve bir âsâ ile Hz. Musa'nın yaptığı işi yapamayacaktır. Fakat Hz. Musa (as), gösterdiği bu harikulâde işle, yerden su çıkarma mevzuunda insanoğluna bir son sınırı işaretlemektedir ki, Cenab-ı Hakk'ın vazettiği kanunlara riayet eden beşer, bir âsâ ile olmasa da elindeki değişik teknik aletlerle en sert toprak tabakalarından dahi sular çıkarabilecektir.

29.07.2002 - Mümini Tehdit Eden Dört Unsur: Göbek Bağlamak, Çok Uyku, Tembellik ve Yakın Azlığı

Allah Resûlü (sav) bir hadis-i şeriflerinde 'Ümmetim hakkında en çok korktuğum şeyler: Karın büyüklüğü (göbek bağlamak), çok uyku, tembellik ve yakîn (iman) azlığıdır' buyurmaktadır. Hadiste belirtilen ve Nebiler Serveri'ni korkutan hususlar üzerinde önce kısa kısa durup, sonra bunlar arasındaki irtibata geçelim.

Göbek Bağlamak: Hadisteki ifadesiyle 'kiberu'l-batn' kendini gaflete salıp çok yiyen, yeme ve içmeyi gaye-i hayat edinen ve tabir caizse yemek için yaşayan ve tabii bunun neticesi olarak da olabildiğine şişman olan insan demektir ki bu Allah Resulü'nün dünya ve ukbâ hayatları adına endişe duyduğu insanların birinci özelliğidir.

Çok Uyumak: Aslında bu tabir izafîdir. Bugün bir insanın günde ne kadar uykuya ihtiyacı var diye hekimlere sorduğunuzda genellikle 5 saat cevabını alırsınız. Ve hekimler bunun ötesinde bir uykunun insan vücuduna zarar verebileceği üzerinde ısrarla dururlar. Kaldı ki bu meseleye hekimlerin yanı sıra İmam Gazalî'den Bediüzzaman Hazretleri'ne varıncaya kadar birçok ehl-i tahkik parmak basmış ve Allah ile irtibat adına çok uykunun sebebiyet verdiği tehlikeler üzerinde durmuştur. Aynı düşünceden hareketle medrese ve tekkelerde uyku meselesi disipline edilmeye çalışılmış ve uykunun oralarda 3 saate kadar indirildiği olmuştur. Nitekim fakir de bir dönemde bu hususta özen göstermiş ve uykumu 2 saate indirmiştım. Öyle ki bazen 2 saatten fazla uyursam akşama kadar esneyip duruyordum.

Bu açıdan 'çok uyku' izafî bir kavramdır. Bazısına 8 saat uyku az, bazısına 3 saat çok gelebilir. Ama ne olursa olsun tıp ilminin verilerine göre günde 5 saat uykunun insan vücuduna yettiği gerçeğinden hareket ederek günlük uykumuzu azamî olarak 5 saate düşürmeli, ondan sonra bunu tedricen daha aşağılara çekmeye gayret göstermeliyiz.

Yalnız bu arada şu hususa dikkatlerinizi çekeyim; yeme ve içmesini disipline edemeyen, önüne her geleni abur-cubur yiyen bir insanın uykusunu azaltması mümkün değildir. Buna hadiste ifade edilen hususların birbiriyle irtibatını ele alırken tekrar döneceğiz.

Tembellik: Allah Resûlü'nün dualarında Allah'a sığınmış olduğu hususlardan biridir tembellik. İslâm'ın temel felsefesi, varlık âleminin her bir parçasında canlılığın ve hareketin olmasıdır. Bu felsefeye zıt olan hemen her hususa İslâm müdahale etmiştir. Mesela; âtil olarak bırakılan ve üzerine hiçbir şey ekilip biçilmeyen toprağa, ihyâ etmek şartıyla el koyma hakkı vermiştir. Ticarî hayata sirküle edilmeyip, bir kenarda âtil bırakılan paranın sahibine ciddi tehditte bulunmuş ve sair hikmetlerinin yanı sıra bu atâleti önleyebilecek bir tedbir olarak o parayı da zekâtı verilmesi gerekli olan mallar arasına almıştır. Tembellik adına cansız eşyaya karşı tavrı bu olan İslâm dininin tembel tembel bir kenarda oturup, âdetâ asalak hayatı yaşayan insana karşı da tavrı herhalde bundan farklı olmayacak, aksine daha sert olacaktır. Nitekim Allah Resulü'nün yukarıda ifade ettiğimiz duası veya üzerinde durmaya çalıştığımız hadiste onu, ümmeti hakkında korktuğu şeyler arasında sayması bu tavrın bir-iki göstergesinden ibarettir.

Yakîn Azlığı: Yakîn'in ilme'l-yakîn, aynel-yakîn, hakka'l-yakîn gibi mertebeleri vardır. Buna göre bir insan inandığı hakikatleri ilme dayandırarak yorumlayamıyorsa onun hiç yakîni yok demektir. Yani insan Allah'a, peygamberlere, kitaplara, haşre ve imanın sair unsurlarına olan imanını ilimle besleyememiş, onu kainattan alınıp süzülen afâkî delillere dayayamamış veya enfüsî delillerle irtibatlandıramamış ise, bu insanın hiç ama hiç yakîni yoktur. Dikkatinizi çekerim, yakîn azlığı değil, yakîni yok! Çünkü yakînin başlangıcı ilimdir. İnsan için ondan daha aşağı bir mertebe bahis mevzuu değildir. Zira bunun aşağısı behâimin içinde yaşadığı bir hayattır.

Yakîn mertebelerinin başlangıcı ilimdir dedik. Mesela; şu karşımızda âdetâ meşher gibi serilen kâinat kitabını bir seyyah, bedî zevki olan bir sanatkâr veya ekoloji ilmine vâkıf, onun derinliklerine dalmış bir ilim adamı gibi tetkik etme ve bundan sonra Allah'ın kelâm sıfatından gelen Kur'ân'ı okuyarak Kur'ân ile kâinat arasında köprüler kurup Cenâb-ı Hakk'ı kabullenme, O'na aksine ihtimal vermeyecek ölçüde inanma yakînin ilk mertebesidir ki buna ilme'l-yakîn denilebilir. Şayet insanın ister Allah hakkında, isterse Hz. Muhammed (sav) hakkındaki ilmi, örneğini verdiğimiz bu seviyenin altına düşerse buna hayvanlık denir. Yanlış anlaşılmasın; o kadarcık imanı olan bir insan hayvan değildir. Zira onun da aşağısında iman ile hiç ilgisi olmayan ve Kur'ân'ın 'Onlar hayvan, hayır hayvandan da aşağı' dediği kâfirler vardır. Fakat bu durum hayvan sıfatlarından biridir. Onun için fitratın sınırları içinde yürüyen insanoğlu iradesinin hakkını vermek zorundadır. Böylece kendisi için Allah'ın tayin buyurduğu yolda

yürürken, Akif'in şairane konuştuğu bir yerde dediği gibi 'hürr-ü mutlak' veya daha doğru bir tabirle 'hürr-ü mukayyed' haliyle insanlığı iradesiyle yakalayıp, insan için mukadder olan insanî duygu ve düşünceleri elde etmeli ve o makama yükselmelidir.

Hemen belirtelim ki ilme'l-yakîn'in de kendi içinde mertebeleri vardır. Mesela; bir insan ağaçların yapraklarına bakar, onlardaki canlılığı, insana anlatmak istediği mânâyı özümsemeye çalışır, onların ifraz ettikleri karbondioksit bakar, gece-gündüz değişimlerine dikkat eder, bitkilerle insanlar arasındaki uyuma göz gezdirir, ihtimal hesaplarını nazara alarak bu hadiselerin rastlantı olabilme durumlarını araştırır, sonra güneşten gelen değişik dalga boyundaki ışınların ağaçlar üzerindeki tesirlerini inceler, o ışınların meyvelerin meydana gelmesindeki katkısını ele alır... İşte insan bu ve buna benzer incelemeler sonucu almış olduğu özlerle marifet peteğini örmeye çalışır. Üstad Hazretleri'nin yaklaşımıyla dışarıdan aldığı bu doneleri içeride bulunan 'musaddık-tasdik edici' ile birlikte değerlendirmeye tâbi tutarak bir neticeye ulaşır.

Evet, bunca gayret sonucu ulaşılan seviye ilme'l-yakîn'in avamcasıdır. Bunun havassına gelince; buna ulaşmak yukarıda ağaç-yaprak diyerek âdetâ bir çoban anlayışıyla yaklaşıp misalini vermeye çalıştığımız şeyleri bir laborant, bir ilim adamı hassasiyeti içinde ele almakla mümkün olur. O zaman ulaşılan netice riyazî kat'iyet içinde ayrı bir hüviyet kazanır. Dolayısıyla bu insanın imanı 'iki kere iki dört eder' kat'iyetini çok aşar ki bu aynı zamanda ayne'l-yakîn'in başlangıcı sayılır.

Burada istidradî olarak bir hususa temas edeyim; Risale-i Nur iman adına ele almış olduğu meselelere bu zaviyeden yaklaşmıştır. Dâvâ-yı nübüvveti temsil etmesi cihetiyle de mebbe ile müntehayı bünyesinde cem' etmiştir. Yani onun satırları arasında çobanlara anlatılan şeyler olduğu gibi, gözlerini her açıp kapayışlarında -haşa!- Allah'a mekân tahsisinin dışında 'Rabbim şuradasın' diyecek ve kendisini O'nun kucağına atacak kadar ilerlemiş seviye insanların da alacakları marifet dersleri vardır. Bu sebeple Risale-i Nur'dan herkes kendi seviyesine göre istifade eder. Kimisi onun sayfaları arasında yüzer-gezer, kimisi de satır aralarından Allah'ın marifetine giden bin-bir yol bulur ve oralarda seyahat eder. Fakat şunu da ifade edelim, marifetullahın asgarî seviyesine ulaşmış bir insan azamî zühd, azamî takva, azamî ihlas ve azamî velayeti hedef edinerek yoluna devam ettiği müddetçe gerçek marifetin sağnak sağnak yağmur damlaları halinde yağması gibi bir lütufa mazhar olabilir. Tabîî iç âlemleri

marifetin sağnak yağmurlarına mazhar olanların imanları da, eşyayı duyuşları da elbette farklı olacaktır.

Ayne'l-yakîn ise; eşyanın çehresinde Allah'ın tecelli edişinin görüldüğü bir mertebedir. Yani insanın 'Vallahi ben şu ağaçta Allah'ı görüyorum' dediğı mertebe. Yalnız bu, şahsın hususî mütalâasına, sezmesine, hissetmesine bağlıdır ve bu yönüyle objektif değil, bütünüyle sübjektiftir. Bu mertebede insan, çiçeklerin açmasında, ağaçların semalara doğru ser çekmesinde, kuşların cıvıldamasında, suların şırıl şırıl akmasında... hâsılı her şeyde kemmiyetten, keyfiyetten, araz olmaktan münezze Cenâb-ı Hakk'ın arkasında, tıpkı Mecnun'un Leyla arkasında koşturduğu gibi devamlı koşturur durur ve sürekli O'nu arar. Şu iz, şu hülya, şu silûet galiba evet galiba O der. Üstad Hazretleri'nin dediğı gibi 'şiddet-i zuhurundan gizli' yani zıddı, niddi bulunmadığından dolayı gözlerin idrak edemediğı ama her şeyden daha âyân olan Allah'ı görme çabasının sergilendiğı bir mertebedir bu. Burada insan 'buraya kadar mülk, bundan öte melekût' veya 'buraya kadar illet, bundan öte ma'lul' gibi net değerlendirmelerde bulunamaz.. bulunamaz zira her varlığın arkasında vicdanıyla Rabbini müşahede edecek kadar his dünyası inkişaf etmiştir.Tasavvufî ifadesiyle 'seyr ilallah'a ulaşmıştır. Bu makamda her şeyi ayrı bir zevk, ayrı bir neşe halinde duyuyor ve yaşıyordur. Veya bir hayret makamı olan, elinde kâsesi etraf-ı âlemde baygın baygın, sarhoş sarhoş dolaştığı 'seyr fillah'da bulunuyordur. Veya İmam Rabbanî'nin vesilesiyle literatürümüze giren ve ancak velâyet-i kübraya mazhar olanlara nasib olan 'seyr billah'da yürüyordur. Yani halk içinde Hakk'la beraberdir. İrşad ve tebliğ vazifesiyle vazifelidir. İşte bunlar ilme'l-yakîni bütün mertebeleriyle yaşamaktan öte, bizim ancak sözünü ettiğimiz ayne'l-yakîni yaşarlar.

Ve hakka'l-yakîn; o bütün bütün Allah'ta fani olma, O'nun bekâsıyla bekâya erme demektir. Tasavvufî ifadesiyle fenafillah-bekabillah makamıdır bu. Üstad'ın yaklaşımları içinde 'heme ez ost.' Yani eşyanın ancak O'nun varlığıyla kâim olduğu hakikatinin bütün mertebeleriyle sezildiğı makam.

Aslında bütün bu mertebeler birbirine kuvvet ve destek veren ve iç içe yaşanan mertebelerdir. Bana göre insanın, mutlaka bu mertebelerden hiç olmazsa birinde hissesi olması lazımdır. Aksi halde insan hadisin ifadesiyle Allah Rasûlü'nün 'ümmetim hakkında en çok korktuğum' dediğı tehlikeli bir daire içine girmiş demektir.

Hadiste ifade buyurulan hususların birbiriyle olan irtibatına gelince; bir

insanın hayatında yeme ve içme gaye olmuşsa, onda yakîn'in olması mümkün değildir. Yakîn, hayretin dehşeti içinde yaşayan ve yemesini-içmesini ancak ayakta kalabilecek kadarla sınırlayan kimseler için söz konusudur. İhtimal Nebiler Serveri bu noktayı dikkat nazarlarımıza sunmak için 'Ademoğlu karnından daha kötü bir kap doldurmamıştır. Oysa ki Ademoğlu için belini doğrultacak birkaç lokma yeterlidir. Şayet mutlaka yemesi gerekiyorsa, o zaman (midesinin) üçte birini yemek, üçte birini su, üçte birini de nefes için ayırsın' buyurmuştur. O halde insan midesinin altında kalıp ezilmemeli, yemesini-içmesini disipline eden, edebilen bir irade insanı olmalıdır. Yani mide insanı olmamalıdır. Aksi halde abur-cubur kendini yemeğe salıveren birinin, az uyuması da, tembellikten kurtulması da, yakîne ulaşması da mümkün değildir.

Meseleye bir başka açıdan yaklaşacak olursak, bir insan çok yiyorsa onun şişmanlaması, tabir yerindeyse 'kilo insanı' olması gayet normaldir. Böylelerinin kendini uykudan alıkoyması, tembellikten kurtarması imkânsızdır. Dolayısıyla çok yiyen bir insan kendini uykuya salar, uyku onun şişmanlamasını sağlar ve böylece fasit bir daire teşekkül eder. İşte bu tip insanların yukarıda ifade etmeye çalıştığımız gibi yakînden nasiplerinin olması söz konusu değildir. Veya başka bir ifadeyle çok yiyen, çok uyuyan insanların tembel tembel oturmaları ve âdetâ bir ceset insanı olmaları gayet normaldir.

Bu hadis-i şerifte bahis konusu olmasa da Allah Rasûlü'nün başka hadislerinde çokça ifade buyurduğu ve tasavvuf büyüklerinin 'killet-i menam, killet-i taam, killet-i kelim, uzlet ani'l-enam' diyerek formüle ettikleri hususlar içinde az konuşma ile ilgili birkaç şeyi buna ilave etmek istiyorum.

Bir yerde, mü'min kendi konumu içinde ele alınıp tarifi yapılırken 'Sükûtu tefekkür, konuşması da hikmettir' denilen insandır. Dolayısıyla onun konuşması Rabb'in rızasına matuf bir şekilde Kur'ân veya sünnetin şerhidir. Bu sebeple hakiki mü'min İslâm'ın ruhuyla telifi imkansız olan hoş vakit geçirelim düşüncesiyle hiçbir yerde oturmaz, boş konuşmaz, ahbaplık yapmaz; daha doğrusu yapamaz. O, konuşurken gözleri eşyanın perde arkasına kapalı olanların gözlerini açmak için konuşur. Etrafindakileri insanlığın zirve noktalarına çıkartmak için onlarla beraber olur. Aksi halde hem israf-ı kelâm hem de israf-ı zaman yapıyordur ki dinde bunun hükmü haramdır.

Fakat günümüzde bazı insanlara hak ve hakikati anlatabilmek için önce onlarla diyalog yollarının araştırılması, anlatılacak hususların hüsn-ü kabul görmesi için samimiyetin ilerletilmesi, arada emniyet ve güvenin sağlanması,

tarafların birbirlerini daha iyi tanımasının şart olması gibi düşüncelerle fuzûlî gibi gözüken oturup-kalkmalar, sohbetler hatta yeme ve içmeler olabilir. Siz daha önce böyle bir zemini hazırlamadan onlarla tanışır tanışmaz kalkıp marifetullah'tan bahsederseniz onları kaçırsınız. Hadis ölçüsünde bir sözde 'İnsanlarla akılları, idrakleri, mantıkları, muhakemeleri ölçüsünde konuşun' denir. Onun için Allah'ı tanıma gibi ulvî bir gayeye matuf yeme ve içmeler, oturup-kalkmalar mazur görülse de, bu gayenin gözetilmediği biraraya gelmelerin, konuşmaların, yemelerin en azından haram şüphesi taşıdığı muhakkaktır.

Netice itibarıyla, mü'min Peygamberinin endişe ederim dediği şişmanlık, çok uyku, tembellik ve yakîn azlığından ve bunlara sebebiyet verebilecek her şeyden yılından-çıyandan kaçır gibi kaçmak zorundadır. O, İbrahim Hakkı Hazretleri'nin

'Az ye, az uyu, hayrete var, fâni ol An'dan,
 Bul bekâ, ol An'a mihman gecelerde.'

dediği gibi, az yemeli, az uyumalı, hayretin dehşeti içinde yaşamalı ve sonra Rabbinin misafiri olup O'nun enfâs-ı kudsiyesini daima içinde hissetmelidir. Ve gecelerde Râbiatü'l-Adeviyye'nin herkes yatağına çekildikten sonra, kalkıp dediği gibi 'Dostlar dostuna kavuştu, işte ben de Sana geliyorum' deyip Allah'a vuslat arzusu içinde coşmalı, aralanan perdelerden maiyet-i İlâhiyeye ulaşmaya çalışmalı, O'nun kapısının tokmağına dokunmalı.. dokunmalı ki yakîn kendisine nasip olsun.

Hâsılı; bu hadisin unsurları arasında öyle bir telazum ve irtibat var ki onları birbirinden ayrı düşünmek mümkün değildir. Ayrıca bu hadisin tıp dünyasını alâkadar eden ve mutlaka tıbbî açıdan incelenmesi gereken yönleri de var. Onu da bu sahanın müstesna simalarına havale ediyoruz.

05.08.2002 - "Her İnsanın Amelini Boynuna Bağladık"

'Her insanın amelini boynuna bağladık. İnsan için kıyamet gününde, açılmış olarak önüne konacak bir kitap çıkarırız.' (İsra, 17/13)

Bu ayet, insana idamlık birinin idama götürülürken cürümlerinin menşûru bir levhanın onun boynuna asılmasını çağrıştırıyor. Bu hususu tefsir sadedinde birkaç şey söylenebilir:

1) Bu, insanın amelidir; hadis-i şeriflerdeki ifadelere göre iyi ise 'hasenü'l-vech' çirkin ise, 'kabîhu'l-vech' şeklinde insanın karşısına dikilecek olan onun iyi-kötü amelleridir.

2) Şayet Allah, bir kulunu rüsvay etmek isterse, yani onu yaptıklarından ötürü adaletinin gereği olarak cezalandırmak dilerse amel defterini onun boynuna asar ve ettiklerini fâş eder; yok af etmeyi murat buyurursa, onun kusurlarını saklar ve kimseye göstermez.

4) Bir başka tevcih olarak da şu söylenebilir; insanın boynuna bağlanan bu 'tâir', ondan hiç ayrılmayan vicdanın derinliklerinde daima kendini hissettiren ve halk arasında sıkça kullanıldığı üzere, ameale bağlı olarak 'vicdan azabı' veya 'vicdan rahatlığı' demektir.

Hasılı, her insanın nisbî-kisbî de olsa iradesi etrafında örgülenen bahtı, kaderi, cesedin canla irtibatı, gölgenin bedenle münasebeti ölçüsünde hep onun boynunda ve koynunda kendisini hissettirir de, ya bir sevinç ve inşirah olur onun içine akar ya da bir hafakan ve gönül daralması şeklinde bir lahza onun yakasını bırakmaz; bırakmaz ve kıyamet gününde bir hesap, bir kayıt defteri gibi açılır ve onun önüne serilir.. serilir de ona 'oku kitabını; hesaba çekilmene esas olarak bugün senin nefsin sana yeter' denir. Dünyada her gün kendini okuyan ve sorgulayan, o çetin günün hesabını daha önceden yapıp kapadığı için emniyetle yürür cennetlere ve rıdvana; açıkları olanlar da apışır kalırlar kalakaldıkları yerde.

Biz, Sizden Önce Gelip Geçenleri de Biliriz, Geri Kalanları da

'Andolsun biz, sizden önce gelip geçenleri de biliriz, geri kalanları da biliriz.' (Hicr, 15/24)

Önceden gelip-geçenleri bilme bir yandan kaderi gösterirken, öte yandan

tevhidi ifade eder. Zira gemişı yaratan, geleceği de yaratan, ya da yaratacak olandır. Ayrıca önce ve sonra gelenlerin bilinmesi ile alakalı şu tevcihler de söz konusu olabilir.

1) Nispetler perspektifinde dünyaya önce gelenleri de mesela, Hz. Adem zamanındakileri de, sonra gelenleri de biliriz.

2) İslamiyet'e ilk girenleri de, sonradan dehalet edenleri de biz biliriz.

3) Namaz saflarında tekaddüm edenleri, yani namaza erken koşanları da arkadan gelenleri de biliriz.

4) Herkesin şahsi hayatına bağlı olarak, öncesini, sonrasını yani zerrelerini, moleküllerini ve halihazırdaki durumunu da, kabirde çürümüş kemikler haline geleceğini de biliriz.

Daha şmll bir ifade ile imanda, İslam da, ihsanda ilk safta yerini alıp yarışı gtreni de biliriz, bu konuda takılıp yollarda kalanları da. Bundan başka, camiye erken gelip ilk saflarda namazını eda edenlerden, geç kalıp arka saflara düşenlere kadar konuyu teferruata indirenler de olmuştur.

İniş ve ıkışlar Helezonunda İnsan

'Andolsun Biz insanı (pişmiş) kuru bir çamurdan, şekillenmiş kara balçıktan yarattık.' (Hicr, 15/26)

İnsanın ilk yaratılışta üzerine bina edildiği çamurun kokuşması, ihtimal onun içinde bulunan bakterilerdendir. Mebdei uzun süre sıvı kalmış, kokuşmuş, değişerek başka hl almış, üzerinde zamanın geçmesiyle hâlden hâle, şekilden şekile girerek devam eden bir 'hame-i mesnûn'dan, müntehası da pişmiş, kurumuş, kiremit ve tuğla haline gelmiş ve vurulduğunda tıngırdayan bir 'salsl'dandır. Bunun tersi de söz konusu olabilir ki, neticesi çok fazla değişmez. Bir yönü itibariyle, tebeddül ve tegayyre maruz ve içinde sadece mikroorganizmaların bulunabileceği bir çamur, yaklaşık olarak bir protein orbası; diğer yönü itibariyle de mikroorganizmalara bile kapalı tamtakır ve mutasallıb kuru bir çamur.. zerinde ilim şualarının planlayıp şekillendirici, kudret ve iradenin bir kalıba ifrağ edip insani suret vereceği, hayatın bir ilahi nefha halinde onun içine üflenip bir hilkat mucizesi olarak, ilahi isim ve sıfatların nokta-i mihrakiyesi haline geleceği ana kadar o, su-toprak arası bir berzahta bütün bütün hayata kapalı bulunuyordu.

Sonra insan oldu ve o kökten gelen baēı fertleri itibariyle melekleri de aştı

ama bir yanında o tamtakır olmayı ve potansiyel kokuşmuşluğu da bugünlere kadar taşıyıp durdu. Yer yer ilahi isim ve sıfatlarla münasebeti ölçüsünde şekillenip bir kalıba girse de, böyle bir münasebetin söz konusu olmadığı dönemlerde, menşeinin bütün hususiyetleri nüksedip ortaya çıktı. Evet o, insanoğlunun yaratılışıyla hedeflenen gaye istikametindeki cehdi ve gayretiyle âlâ-yı illiyyin-i kemâlâtâ yükselmesinin yanında beklenen performansı gösteremediğinden ötürü hiçbir zaman kokuşmadan da kurtulamadı.

05.08.2002 - İniş ve Çıkışlar Helezonunda İnsan

'Andolsun Biz insanı (pişmiş) kuru bir çamurdan, şekillenmiş kara balçıktan yarattık.' (Hicr, 15/26)

İnsanın ilk yaratılışta üzerine bina edildiği çamurun kokuşması, ihtimal onun içinde bulunan bakterilerdendir. Mebdei uzun süre sıvı kalmış, kokuşmuş, değişerek başka hâl almış, üzerinde zamanın geçmesiyle hâlden hâle, şekilden şekile girerek devam eden bir 'hame-i mesnûn'dan, müntehası da pişmiş, kurumuş, kiremit ve tuğla haline gelmiş ve vurulduğunda tıngırdayan bir 'salsâl'dandır. Bunun tersi de söz konusu olabilir ki, neticesi çok fazla değişmez.

Bir yönü itibariyle, tebeddül ve tegayyüre maruz ve içinde sadece mikroorganizmaların bulunabileceği bir çamur, yaklaşık olarak bir protein çorbası; diğer yönü itibariyle de mikroorganizmalara bile kapalı tamtakır ve mutasallıb kuru bir çamur.. üzerinde ilim şualarının planlayıp şekillendirici, kudret ve iradenin bir kalıba ifrağ edip insani suret vereceği, hayatın bir ilahi nefha halinde onun içine üflenip bir hilkat mucizesi olarak, ilahi isim ve sıfatların nokta-i mihrakiyesi haline geleceği ana kadar o, su-toprak arası bir berzahta bütün bütün hayata kapalı bulunuyordu.

Sonra insan oldu ve o kökten gelen bazı fertleri itibariyle melekleri de aştı ama bir yanında o tamtakır olmayı ve potansiyel kokuşmuşluğu da bugünlere kadar taşıyıp durdu. Yer yer ilahi isim ve sıfatlarla münasebeti ölçüsünde şekillenip bir kalıba girse de, böyle bir münasebetin söz konusu olmadığı dönemlerde, menşeinin bütün hususiyetleri nüksedip ortaya çıktı.

Evet o, insanoğlunun yaratılışıyla hedeflenen gaye istikametindeki cehdi ve gayretiyle âlâ-yı illiyyin-i kemâlâtâ yükselmesinin yanında beklenen performansı gösteremediğinden ötürü hiçbir zaman kokuşmadan da kurtulamadı.

05.08.2002 - Maddî-Manevî Bütün Kuvvet O'nun Elindedir

'Eğer okunan bir kitapla dağlar yürütülseydi veya onunla yer parçalansaydı, yahut onunla ölümler konuşturulsaydı (o kitap yine bu Kur'ân olacaktı.) Fakat bütün işler Allah'a aittir..' (Ra'd, 13/31)

1) Mealde de belirtildiği gibi, dağların yürütülmesi, yerin parçalanması, ölümlerin konuşması bir kitab ile olacak olsaydı, bu Tevrat, Zebur veya İncil değil, muhakkak Kur'ân olurdu diyerek, Allah (cc) dikkat nazarlarını Kur'ân'a tevcih buyuruyor.

2) Eğer bu meseleler tahakkuk etseydi, mucize olacaktı. Kavimlerinin iman etmeleri için peygamberler bunları istese bile, olmadığına göre, dava-yı nübüvveti tasdik için olan mucizeler de, demek ki Allah'ın meşiet ve iznine tabi...

3) Kur'ân'ın 'Bütün işler Allah'a aittir' ayetinde, düşüncedeki inhirafa dikkatler çekilerek, neyin kimlerden ve nereden istenmesi gerektiği ihtar edilip, maddi-manevi bütün kuvvet ve tesirin O'nun elinde olduğu, dilediğinde bütün bunları yapabileceği; hatta hârikulade şeyler olmadan dahi, kalblerin imana açılması, onların itminana ulaştırılması hepsi O'na aittir ve asla zorluk da söz konusu değildir. O isterse, arzı paramparça eder, dağları yürütür, nice bin seneden beri çürümüş canları konuşturur; haddizatında bunların hiçbirisi Kur'ân'ın, Allah'ın dilediği gönüllerde bıraktığı tesir ölçüsünde kalıcı bir tesir icra etmezler. Bu açıdan sizin gözünüzde büyüttüğünüz o şeyler, Kur'ân'ın meydana getirdiği âlemşümül inkılabın yanında çok önemsiz kalırlar. Eğer tahayyül ve tasavvurlarınıza göre çok büyük gördüğünüz bu hârikulade hadiseler için bir sebep düşünülecekse, umumi ve köklü tesirleri açısından o Kur'ân olmalıdır. Ama Hak dileyince, dağlar gibi en sağlam cisimleri sağa-sola fırlatacak, yeri paramparça edip savuracak, ölüme hayat soluklatacak ve ölümleri kendi hesabına birer enstrüman gibi konuşturacak bu Kur'ân'ın iniş sebebi bunlar değildir. Onun hikmet-i tenzili -Allah'ın izniyle- mevcut insanlardan yeni bir insan tipi inşa etmek; kimsenin nüfuz edemediği kalblere girerek insanlar üzerinde iman gücünün hakimiyetini sağlamak; fani insana beka yollarını göstererek onu bütün beklentilerine ulaştıracağı sözünü vermek ve hatta, daha öbür aleme gitmeden insana vicdanının menfeziyle ebediyeti ve ebedi saadeti temaşa ettirmek gibi şeylerdir. Asıl marifet de onun hikmet-i tenzili sayılan bu

gibi hususlara karşı açık hale gelmektir. Evet dağlar sağa-sola savrulsa, yer parçalanıp didik didik olsa, mezarlardaki kemikler dile gelip konuşsa, bunların gelip geçici o muvakkat tesirleri, Kur'ân'ın insanlar üzerindeki kalıcı ve ebedi tesirinin yanında çok sönük kalır.

05.08.2002 - Tedbir-Tevekkül Münasebeti

'Sonra şöyle dedi: Oğullarım (şehre) hepiniz bir kapıdan girmeyin, ayrı ayrı kapılardan girin...' (Yusuf, 12/67)

Hız. Yakub'un (as) oğullarına yaptığı bu tavsiye münasebetiyle ilk akla gelenleri şöyle hülasa edebiliriz:

1) Bazı yorumcuların da belirttiği gibi Hız. Yakub'un oğulları, hem şekil ve şemâilleri hem de kılık ve kıyafetleri bakımından görkemli, gösterişli olduklarından, daha önceki gelişlerinde, Melik'in de, Mısır halkının da dikkatlerini çekmişlerdi. Bu sebeple halkın bunları tekrar gördüğünde, bilhassa kıskanç nazarların isabeti, hatta çekememeleri söz konusu olabilirdi.

2) Keza, böyle kısa aralıklarla birkaç defa Mısır'a gelip gitmeleri ve Hız. Yusuf ile yakınlık te'sis etmeleri, Yusuf'un (as) makamını sarsabilirdi. 'Böyle farklı bir muamele de neden?' veya 'On kardeşler yine gelmiş' gibi sözler dedikodu halinde, her yanda şüyû bulabilirdi.

3) Ayrıca Hız. Yakub (as), Bünyamin'e de Yusuf'a yaptıkları gibi yaparlar endişesi ile, bunları ikişer ikişer dağıtmayı, yeniden yanlış bir işte ittifak etmelerine fırsat vermemeyi de düşünebilir.

4) İsrailoğulları Mısır'a girince orayı manen ihya edecek ve orada bir kısım yenilikler meydana getireceklerdi; böyle bir gaye-i hayalin en makul yolu da 'sırren tenevveret' esasına göre dağınık yürüme, dağınık yerleşme ve toplu görünmeme mülâhazasına göre gerçekleştirilmeliydi.

Tabii bütün bunlar birer tedbirdi; sebepler dünyasında bunlara riayet de tekvini bir vecibeydi; bir vecibeydi ama bu tedbir ve stratejilerin, tedbirlerin stratejileri aşkın belaları, musibetleri önleyeceği anlamına gelmezdi.. gelmezdi ki, sebeplere riayetle Müsebbibü'l-Esbab'a itimadı ifade sadedinde, üstteki ayeti müteakip hemen şu tamamlayıcı ifade gelir:

'Ayrı ayrı kapılardan girin ama ne yapsam hiçbir hususta sizden Allah'ın takdir ettiği şeyi defedemem; hüküm Allah'a aittir.. ben O'na tevekkül ettim ve tevekkül edecekler de yalnız O'na tevekkül etmelidirler.' (Yusuf, 12/67)

12.08.2002 - Mucize ve Keramet Ne Demektir?

Mucizeye inanmayan, Allah'ı ve O'nun kudretini de takdir edememiş demektir. 'Mucize ile ay parçalanmaz' diyen 'Allah ayı parçalayamaz' demektedir. 'Ölüler dirilmez' diyen, Allah'ın bu işi yapamayacağını iddia etmektedir.

Keramet, peygamberlik iddia etmeyen hak dostlarının eliyle ortaya konan ilâhî bir armağandır ve bunu da ancak insanı anlayanlar anlayabilirler. Keramet, velîde zuhur eden bir harikulâdedir ki, dolayısıyla peygamberin mucizelerini ve onun peygamberliğini teyit eder.

Velî, sahib-i hikmet demektir. Hikmet felsefeden ne kadar yüksekse, velî de feylesoftan o kadar büyüktür; hatta, kıyas edilmeyecek kadar... Normal insanların his, idrak ve anlayışlarının çok üstünde mevhibelere açık bu yüksek kâmetler, bir bakıma peygamberlik hakikatının gölgesini temsil ederler. Aradaki mesafe de buna göredir.

Velîlik, Allah'ı sevme ve Allah tarafından sevilme makamıdır. Allah, kendi kapısının bu sadık bendelerini, akla-hayale gelmedik lütuf ve ihsanlarla serfiraz kılıp, halk içinde belli edeceği gibi, sadefi içinde inciler misillü, son durağa kadar hem kendilerinden, hem de başkalarından saklayabilir de...

12.08.2002 - Hz. Süleyman'ın (as) Mucizeleri

1) Kuşlardan İstifade Etmek

Kur'an-ı Kerim, 'Süleyman, Davud'a vâris oldu ve dedi ki: Ey insanlar! Bize kuş dili öğretildi...' (Neml, 27/16) buyurarak, Hz. Süleyman'a (as) verilen bir mucizeden bahsetmekte ve bu vesileyle bizlere, kendi dar dünyamızın dışında yeni açılım ufukları göstermektedir.

Bu ayet-i kerimeden ilk anladığımız şey bir mucize olarak Hz. Süleyman'a kuşların dilinin öğretildiği gerçeğidir. Kur'an, bu hakikati ifade ettiği dönemde kuşların kendilerine göre konuşup anlaştıkları bir dilleri ve anlaşma yollarının olduğu bilinmiyordu. İnsan dışındaki canlıların konuşmadıkları zannedildiği için de eski mantıkçılar, insanı 'insan, hayvan-ı nâtıktır (konuşan hayvandır)' şeklinde tarif ediyor ve konuşmayı, onu diğer canlılardan ayıran temel vasıf olarak görüyorlardı. Onları kendi anlayışları içinde bırakalım, meseleyi çok iyi anlayan 'Mantıku't-tayr' isimli eserin yazarı Feridüddin Attâr, Lafonten'den asırlarca önce kuşları konuşturuyor ve hayvanların dili konusunda bize bir kapı aralıyordu.

Ayet-i kerimede ki 'kuş dili' ifadesinden kuşların kendilerine göre bir dillerinin olduğu ve hemcinsleriyle bu yolla konuştukları anlaşılabilirse de burada esas vurgulanmak istenen şey bunun daha ötesinde bir şeydir. O da, beşerin kuşların dillerini öğrenebileceği ve çeşitli aletlerden de istifade ederek kuşların yaşayışlarına vâkıf olup onlar vasıtasıyla pek çok şey başarabilecekleridir.

2) Metafizik Varlıklardan İstifade Etmek

Bu konuya temas sadedinde Kur'an, 'Şeytanlar arasından da, onun (Hz. Süleyman) için dalgıçlık yapan (ve inciler çıkaran) ve bundan başka işler görenler vardı.' (Enbiya, 21/82) ayetiyle, şeytanlar arasından Hz. Süleyman'a hizmet edenlerin bulunduğu bildirilmektedir ki, bundan insanların cin, şeytan ve ruhanîler gibi fizik ötesi varlıklarla muhabere yapabilecekleri ve onlarla, değişik yollarla diyalog kuracakları ve anlaşma tesis edilebileceklerini anlamak mümkündür. Günümüzde bu varlıklarla irtibat kurmak ve onlardan değişik sahalar da istifade etmek adına pek çok çalışmalar yapılmaktadır.

Aynı zamanda bu ayet-i kerimede, kendisine hem peygamberlik, hem de

saltanat lutfedilen bir nebinin durumu arz edilerek, manevi yönü itibariyle dört başı mamur olduğu gibi, maddi yönüyle de muasırları üzerinde hükümlan olan üstün bir toplumun durumu anlatılmakta ve böyle bir durumu ihraz edebilmek için takip edilmesi gereken yol gösterilmektedir. Aslında bununla, insanların ihtiyaçlarını karşılamak için sadece teknik sahadaki gelişmeler yeterli olmadığı, olamayacağı ve maddenin sınırlılığı içinde halledilemeyen daha pek çok mesele bulunduğunu/bulunacağını hatırlatılmaktadır. Bu meselelerin çözümü ise ancak metafizik varlıklardan istifade etmekle mümkün olacaktır. İhtimal gelecekte, devletlerarası bir kısım muhaberelede cinlerden istifade etme de gündeme gelebilir. Hz. Süleyman'ın (as), hiçbir alet ve edevâta ihtiyaç hissetmeden şeytanlardan bazılarını değişik işlerde kullanması, bu sahada beşerin ulaşabileceği işte bu son sınırı göstermektedir.

3) Eşyanın Suretinin veya Kendisinin Nakli

Cenab-ı Hak, Hz. Süleyman'ın mucizelerinde eşyanın naklini ifade eden bir başka ayet-i kerimede de şöyle buyurur: 'Kitaptan (Allah tarafından verilmiş) bir ilmi olan bir zat (Hz. Süleyman'a): 'Gözünü açıp kapamadan ben onu sana getiririm' dedi.' (Neml, 27/40)

Bu ayette, Hz. Süleyman'ın kendisinin bir mucizesi veya yine O'nun bir mucizesi olarak İbni Mesud'a göre Hızır'ın, İbni Abbas'a göre ise Hz. Süleyman'ın veziri Asaf bin Berhiya'nın kerameti olarak Sebe melikesi Belkıs'ın tahtını göz açıp kapama gibi çok kısa bir zaman dilimi içinde ta Sebe'den Hz. Süleyman'ın getirmesi anlatılmaktadır. İşte bu ayet -burada anlattığı gerçek mahfuz- gelecekte eşyanın sûretinin veya kendisinin nakledilebileceği mevzuunda bir kısım ipuçları vermekte ve insanları bu mevzuda düşünüp araştırmaya sevk etmektedir. Eşyânın aynıyle ve suretiyle nakledilmesinin yanında, suretleri sadece iki buuduyla nakleden televizyonların, halihazırdaki durumları itibariyle çok geri sayıldıklarını söyleyebiliriz. Gelecekte belki daha çok buudlarda suret nakleden aletler icat edilecektir. Hatta bu ayet-i kerimeden teknik ve teknolojinin -günümüzdeki seviyesi itibariyle imkansız gibi görülse de- bir alıcı cihaz bulunmadan nakil meselesinin gerçekleştirilebileceği üzerinde de durulabilir..

19.08.2002 - "Ahir Zamanda İslam Batı'dan Doğacak"

Ahir zamanda İslam Batıdan doğacak deniyor. Şu anda görebildiğimiz kadarıyla Batılı İslam'a sempati ile bakmıyor. Nasıl değerlendiriyorsunuz?

Batı dünyası, kadimden bu yana İslam'a hiçbir zaman sıcak bakmamış ve ona karşı hiç mi hiç alaka duymamıştır. İslam'ın ilk zuhuru itibariyle Batı, ona günümüzden daha çok muhtaç idi. Ne var ki, bu karanlık dönemde bütün batılılar kör bir taassup uğruna, İslam'a sığınacaklarına, antikiteyi İslam'ın karşısına çıkarmış ve çok önemli bir fırsatı kaçırmışlardır. Evet onlar, geçmişteki şanlı ve muhteşem tarihlerine sığınarak, onunla İslam'a karşı koymuş ve böylece yeni bir düşmanlık süreci başlatmışlardır. Bu önemli yanılmayı ve hüsrana aşağıdaki sebeplerle hülasa etmek mümkündür:

Her şeyden önce, bu dönemde Hristiyanlık, maksadı aşan bir tavırla İslam'a karşı olabildiğine müteassıbâne davranmıştır. Dinler ve mezhepler arasında bir kısım farklılıkların olması ve bu farklılıkların bazı çekişmelere sebep olması tabii karşılanabilir. Ancak Hristiyanlık, İslamiyet'e ve Müslümanlara karşı hiçbir zaman itidali koruyamamış ve çok sert tavırlar almıştır. Bu katı taassup sebebiyle de Müslümanlarla Yermük, Mute gibi yerlerde savaşmış.. ve daha sonra da, her fırsatta Müslümanların üzerine haçlı seferi düzenlemiş ve ne kendi rahat eylemiş ne de başkalarına huzur vermiştir. Hasılı Batı insanı, kendisini İslam'a karşı sürekli olumsuz bir gerilim içinde tutmuş ve neticede bu yüce dine karşı hep kinle, nefretle kapalı kalmıştır.

Bu arada, Müslümanların İslamiyet'i hakkıyla temsil edememelerini zikredebiliriz. Evet, İslamiyet ve onun zengin kültürünün insanlar üzerinde iz bırakabilmesi için, Müslümanlar tarafından çok iyi bir şekilde yaşanması ve temsil edilmesi gerekmektedir. İslamiyet'i Müslümanların şahıslarında tanımaya çalışan batılı için, bilhassa yakın tarih itibariyle gördüğü manzara hiç de hoş değildir. Zira, bu tâlisiz dönemde Müslümanlar, fakir, olabildiğine bilgisiz (Müslüman'a saygısızlık olmasın diye 'cahil' diyemiyorum), görgüsüz ve tefrika içinde, hatta gruplar halinde birbirini yiyen yığınlar görüntüsü arz etmektedir. Böyle bir temsil, batılıya 'Müslümanlık, araştırılmaya ve üzerinde durulmaya değer bir din' mülâhazası veremezdi; vermedi de. Dolayısıyla İslam'ı temsildeki bu seviyesizlik, batılının İslam'a karşı geçmişten tevarüs ettiği o kötü imajı biraz daha pekiştirdi. Bu itibarla da o, dün olduğu gibi, bugün de İslam'a karşı asla

sempati duymadı ve duyamadı. Zaten Hıristiyan misyonerler böyle olmasını istedikleri.. ve şu anda dünya medyası da bunu böyle planladığı için, dünden bugüne devam ede gelen olumsuz tavırlar, daha bir şiddet kazanarak sürüp gitti. Batının İslam'a karşı sempati beslemesi ve önyargısız olabilmesi, her şeyden önce salim bir mülahazayla, bu meseleye yaklaşmayı gerektirir. Oysa Batı, Müslümanlığa sıcak bakmayı her zaman kendisi için bir kayıp saymış ve sekiz-on asırdan beri devam ede gelen düşmanlığından hiçbir zaman taviz vermemiştir.

Devletler platformunda çok geniş bir coğrafyayı içine alacak şekilde İslamiyet'e karşı bir sempatinin oluşması, hiç şüphesiz zaman isteyen bir mevzudur. Bazı alimler, ahir zamanda güneşin batıdan doğacağını haber veren hadis-i şerifle İslam'ın batıdan bir güneş gibi doğuşunu anlamışlardır. Türkiye'de Süleyman Efendi Hazretleri ve talebeleri bu yorumu yaptıkları gibi Bediüzzaman'ın talebelerinin de bu manada yorumları söz konusudur. Nitekim Bediüzzaman hazretleri İstanbul'da bulunduğu sırada, Mısır Camiü'l-Ezher Üniversitesi reislerinden meşhur Şeyh Bahît Efendi'nin Bediüzzaman'ı ilzam için, Ayasofya camiinden çıkıp bir çayhaneye oturulduğunda diğer alimlerin de hazır olduğu bir anda ona sorduğu 'Avrupa ve Osmanlılar hakkında ne diyorsunuz, fikriniz nedir?' şeklindeki sorusuna Üstadın; 'Avrupa, bir İslam devletine hamiledir, günün birinde onu doğuracak; Osmanlılar da Avrupa'ya hamiledir, o da (vakti geldiğinde) onu doğuracak' cevabını vermiştir. Cevap vermiş ve Şeyh Bahit'i hayrete düşürmüştür. (T. Hayat: 53-54)

Tabii ki devletler arası bu türlü istihaleler uzun zaman ister. Bununla birlikte fırsat henüz kaçmış değildir. Bizim hesabımıza bu yüksek idealin gerçekleşebilmesi için henüz yeterli vakit fevt olmuş sayılmaz. Hatta şimdilerde, güneşin batıdan doğuşu, geçmişe nispeten daha güçlü bir ümitle beklenebilir. Zira bugün Batıda; 'İsevîyim ama Hz. Muhammed'in de Hz. İsa gibi Allah'ın Rasulü olduğunu kabul ediyorum' diyenlerin sayısı hiç de az değildir. Ve yine bugün Batı dünyasında, İslam'ı arayan pek çok aşına gönül ve salim düşünce sahibi mütefekkir ve geniş kitleler vardır.

İşte zikrettiğimiz bütün bu hususlar, zuhur edecek bir fecr-i sâdıkın şafak emareleri sayılabilir. Böyle bir atmosferde bize düşen, büyük bir vazife şuuru içinde, kavli dualarımızın yanında fiilî dualarımızı da en güzel şekilde eda etmek ve bir yarım asır, belki de bir çeyrek asır daha ümit ve sabırla beklemektir. Bekleyelim ve görelim, 'gün doğmadan meşîme-i şeb'den neler doğar.'

19.08.2002 - Batı İle Münasebetler Adına Düşülmüş Bir Not

Batılılarla, Batı düşüncesi ile bütünleşmemizde, mahzursuz ve gerekli olan noktalarda bir bütünleşmenin gerçekleşmesinde bence bir beis yok. Zaten bu kaçınılmazdır da... Allah; insanı, aklı ve vicdanıyla 'mükerrerem' yaratmıştır. Akıl ve vicdan sahibi bir insan olmanın va'd ettiği bir kısım 'keramet'ler vardır. İslâm ile tanışmayanlar da insandır. Onların da akılları ve vicdanları vardır. Bu aklın, bu vicdanın ve insan olmanın insanlığa va'd ettiği şeyler vardır. Elli bin türlü yanlışlık içine girmiş olabilirler. Üstadın bir ifadesi ile 'Allah, insanı kerim olarak yaratmıştır. Hep iyiyi, güzeli arar. Ama bazen batıl, bir külâh gibi insanın başına geçebilir...' Demek ki, insanın tabiatında hep iyiyi, güzeli araştırma temayülü var. Eğer biz kendi benliğimizi bulmuşsak, onlardan alacağımız şeyler ancak güzellikler olur. Ve Batı'dan alınacak birçok güzelliğin olduğu da söylenebilir.

Mutlak manâda, kayıtsız şartsız bir Batı düşmanlığı, zannediyorum bizi çağın dışına iter. Ve zaman tarafından elenirsiniz. Kaldı ki onlar, bizden alınacak şeyleri almada geri durmamışlar. Azıcık bilim tarihi okuyanlar bilirler ki, Batı'da Rönesans olmadan önce, gerçek manâda bir Rönesans Hicri 5. asırda Asya'da gerçekleşmiş. Birunî'lerden Harizmî'lere, İbn-i Sina'lara kadar... Bunlardan bazılarının İslâmî düşünce açısından inhırafları olabilir. Ama genelde hepsi Kitab'a ve Sünnet'e bağlı bu insanlar, Endülüs'te, Avrupa içlerinde duyulacak derecede gürül gürül bir ses haline gelmiş, büyük bir medeniyetin soluğu olmuşlardır. Ve yine birçok bilim tarihçisinin ifadesine göre, Batı'da gerçekleşen Rönesans'ın temelleri Asya'da atılmıştır. Batılıların bazı mutaassıpları, bunları isim değiştirerek almışlardır. Meselâ, İbn-i Sina'ya Avicenna, İbn-i Rüşd'e Averos diyerek, onları adeta Lâtinleştirmişlerdir. İnsaflı Batılı yazarlar, bunu itiraf etmektedir. Batılıların alıp geliştirdiği şeyleri, bence bizim bugün almamızda hiçbir beis yoktur. Biz de alır, bu meseleleri daha ileri götürürüz...

Batı'yla entegrasyon, bir istihale (dönüşüm) meselesidir. Daha evvel Gümrük Birliği sürecinden önce, Avrupa Topluluğu'na girme söz konusu iken birtakım endişelerim vardı. Çünkü o zamanlar, ekonomi uzmanları, akademisyenler, Türk toplumunun (Türkiye'de ve Avrupa içerisindeki uzantısıyla) böyle bir zifafa hazır olmadığını düşünüyorlardı. Türk toplumunu, kalbinde iskemi olan bir

yıgın gibi görüp, 'heyecana tahammülü yok, böyle bir zifafta kalbi durabilir' diyorlardı. Ben de yer yer bu endişeye iştirak ediyordum. Bir asimilasyon söz konusu olabilirdi. Çünkü bir sarsıntı, bir buhran ve bir kriz yaşıyordu. Fakat o günden bugüne, çok hızlı ve sürekli bir değişim söz konusu oldu. Türk toplumu, hem yurt dışında, hem de yurt içinde ruh köküne inmeye başladı. Böyle bir zamanda Türk insanının Batı'yla bütünleşmesi, bir entegrasyona girmesi, yaşadığımız çağda kaçınılmazdır. Böyle bir yolda Türkiye, aklıyla, mantığıyla, kendi dinamiklerini, kendi değerlerini gözden geçirerek bu işin içine girerse, hiç-bir kaybımız olmayacağı kanaatindeyim.

26.08.2002 - Nimetler Gel-Gitinde Sabır ve Şükür

'Şüphesiz ki bunda çok sabırlı, çok şükreden herkes için ibretler vardır.'
(İbrahim, 14/5)

Hemen hemen yukarıda kaydettiğimiz şekilde fezleke ile biten dört ayet-i kerime vardır Kur'ân-ı Kerim'de. Bunlar İbrahim 5, Lokman 31, Sebe 19 ve Şûrâ 33. Bu ayetlerin bütününe siyak-sibak itibariyle bakılabilse görülecektir ki, bu fezlekenin geçtiği hemen her yerde, Allah'ın o insanlara ihsan ettiği nimetler anlatılmaktadır ki, ardından da, siga-i mübalağa ile çok sabreden, çok şükredenler için bunlarda Allah'ın varlık ve birliğine işaret eden deliller vardır deniyor.

Evet, yine Kur'ân'ın ifadesine göre, Allah'ın ihsan buyurduğu nimetler, lütuflar sayılamayacak kadar çoktur; çoktur ama ülfet ve ünsiyet kucağında büyüyen, gelişen ve cismaniyetine takılıp kalan insanoğlu, bunların kadr ü kıymetini ancak elinden gittikten sonra anlar. Oysaki esas olan, o nimetlerin varlığında kıymetlerini anlama; anlayıp bir şükür fabrikası gibi, bütün fakültelerimizle Allah'a yönelmedir. Onlar çeşitli hikmetlere mebni, elimizden alındığında da, yine kulluğumuzun gereği sabır fabrikası gibi çalışmalı. 'Kahrın da lütfun da birdir Allahım' diyerek kulluğa münafi hiçbir davranış gösterilmemelidir; gösterilmemeli ve şu hadîse bir misal-i mücella olunmalıdır: 'Mü'min'in hali taaccub edilecek bir haldir. Başına müsibet gelince, sabreder; bu onun için hayırlıdır. Nimet isabet eder, şükreder; bu da onun için hayırlıdır.'
(Müslim, Zühd, 64; Darimi, Rikak, 61; Müsned, 5/24)

Evet, mübalağa sigası ile zikretmiş Kur'ân, 'şekûr' ve 'sabûr' kelimelerini ve çok çok şükreden ve sabreden demiş; demiş ama neden? Zira, Allah'ın bizlere sunmuş olduğu nimetlerin küçüğü yoktur.. evet hangi nimete küçük diyebilirsiniz ki? Ellerinizde beş parmağın oluşuna mı? Ağzınızın içindeki tükürük bezlerinin çalışmasına mı? Hususiyle bu fezlekelerle biten ayetleri ele alarak, gemilerin denizde yüzmesine mi? Havaya mı, suya mı, hayata mı, imana mı, hangisine..? Hayır, küçük diyebileceğimiz hiçbir nimet yoktur. Öyleyse, bu nimetlere karşı mübalağalı bir şükür ister. Ve bir imtihan gereği bu nimetler elden gittiğinde de mübalağalı bir sabır ister. İşte size bir sabır örneği! Hz. Eyyub'un sabrı. Sabır kahramanı diyor Üstad ona. Dünyaya ait varlığının hepsi elinden alındığı halde, hiç mi hiç tavır değiştirmemişti...

Ayrıca iman, sabrı netice vermiş bir marifet ve irade kahramanı, değişik mihnet ve meşakkatlerin geliş esprisini kavradığı için en sabırsız hadiseler karşısında bile ümitsizlik ve telaşa düşmeyecek, şerlerin dahi bir hayırlı yanı olabileceği mülahazasıyla sabrettiği aynı anda gönlü şükürle atacaktır.

Ne var ki böyle bir şükür ve sabrın duyularak eda edilmesi de, herkesin iman ve irfan ufkuna göre, vazife ve sorumluluğunun çerçevesine göre olacaktır. '... halkını karanlıklardan aydınlığa çıkar...' (İbrahim, 14/5) hakikatinin muhatabı, sadece bir toplumu karanlıklardan aydınlığa çıkarmanın '... insanları karanlıklardan aydınlığa çıkarman için...' (İbrahim, 14/1) fermanının müstesna mümessili ise, bütün insanlığı aydınlığa çıkarmanın sabr u şükrünü birden yaşayacaktır.

02.09.2002 - Herkes Malının Bir Kısımını İnfak Etmekle Mükelleftir

Malî ve bedenî ibadetler hakkında bilgi verir misiniz? Günümüzde malî ibadet adına imkânı olan mü'minler için bir ölçü söyleyebilir misiniz?

Dînimizde ibadetler, esas itibariyle iki bölümde mütalâa edilir:

1) Malî ibadetler.

2) Bedenî ibadetler.

Yalnız bu taksimi birbirinden kesin hatlarla ayrılmış, birinin diğeri ile uzaktan yakından ilgi ve alâkası olmayan bir ayrım şeklinde düşünmek doğru değildir. Belki bu ikisi birbiri ile iç içe ve omuz omuzadırlar. Meselâ namaz bedenî bir ibadettir ama, namazı bütün bütün maddeden tecrid etmeniz mümkün değildir. Namazda zaman, mekân unsurları tamamen madde ile izahı yapılabilecek hususlardandır ki, namazın içindeki ve dışındaki şartları tetkik edildiğinde bunlar apaçık görülecektir. Hem meselâ zekât malî bir ibadettir ama, kişinin zekât verebilecek seviyeye gelinceye kadar çarşıda-pazarda çalışması, çabalaması da onun bedenle olan ilgisini gösterir. Bir de hac vazifesi vardır ki, bu da, bir yönüyle malî, bir yönüyle bedenî bir ibadettir. Hac farızasını ifada harcanacak paraları temin, işin malî cihetini teşkil ederken, uzun hac yolculuğu, tavaf, vakfe, şeytan taşlama sa'y vs. gibi menâsik de işin bedenî cihetini teşkil eder. Oruç da bu çerçeve içinde değerlendirilebilir. Görüldüğü gibi, İslâm'ın şartları içinde yer alan 4 ana unsurun mânâ ile olduğu gibi madde ile de çok ciddî bir alâkası vardır. Dolayısıyla Allah'a karşı yapılan ubudiyetlerin âdetâ maddeden tecerrüdü imkânsız gibidir.

Bu kısa açıklamadan sonra, soruya esas teşkil eden mevzuya geçebiliriz: Günümüzde, imân ve Kur'ân'a sahip çıkmada ve onu neşretme vazifesini üzerine alma konusunda, çok defa, madde ön plâna çıkmaktadır. Meselâ; malıyla Allah yolunda mücadele etme, yani onu hak yolunda, zekât ve zekâtın ötesi hibe, vakıf, sadaka vs. şeylerle destekleme.. (Yalnız burada yanlış anlamalara sebebiyet verebilecek ince ve dakik bir noktaya işaret etmek istiyorum). Allah'ın kendilerine mal-mülk ihsan ettiği insanlar, zekâtlarını versinler, hatta zekâtın ötesinde ve onun çok çok üstünde infaklarda bulunsunlar, ama bedenlen hizmet yolunda koşmasalar da olur demek doğru değildir. Bu konudaki mütalâalarımı

farklı yerlerde ve defaatle arz etmişimdir. Yeri geldiği için kısaca tekrar etmek istiyorum: Meselâ, Hz. Ebû Bekir (ra), İnsanlığın İftihar Tablosu'nu (sav) tanıdığında, Mekke'nin ileri gelen zenginleri arasındaydı. Vefat ettiğinde ise geride bıraktıkları hepimizin mâlumu!. Evet O, Allah Rasûlü'nü (sav) tanıdıktan sonra, bütün mal varlığını İslâm yolunda harcamış ve bitirmişti. Ama beri taraftan da, başta hicret olmak üzere, Bedir, Uhud, Hendek, Hayber, Tebük vs. bütün muharebelere, bütün mücahadelere bedenen de iştirak etmişti. Görüldüğü gibi malın hepsini Allah yoluna infak etmek, bedenen yapılan mücadelelere katılmaya engel değil. Farz-ı muhal, Hz. Ebû Bekir (ra), bunlardan birisine katılmasaydı, belki de Allah Rasûlü (sav) Tebuk hareketi dönüşü, Ka'b b. Malik'e, dediği şeyleri ona da diyecek; Ka'b b. Malik ve arkadaşlarına uyguladığı boykotu ona da uygulayacak ve hakkında semavî afv fermanı gelinceye kadar onunla konuşmayacak, kimseyi de konuşturmayacaktı. Nereden biliyorsunuz?

Evet, başa dönecek olursak, İslâm ve Kur'ân'a hizmette bazen madde ön plâna çıkar.. çıkar ama, bu mutlak bir hakikat değildir. Zamana, mekâna ve kişilerin durumuna göre değişkenlik arz eder şekilde çıkar.

Bunu böylece tespit ettikten sonra, meseleyi iki ayrı açıdan değerlendirebiliriz:

1) İnsanların az veya çok sahip oldukları maddî imkânları Allah yolunda harcamaları ve infak etmeleri.

2) Bu mevzuda yapılabilecek fedakârlığın, İslâm'ın getirmiş olduğu sınırlar içinde ele alınması.

Evet; günümüzde, mü'minler arasında çok çarpık ve çarpık olduğu kadar da yanlış bir anlayış var. Diyorlar ki; 'benim maddî imkânlarım geniş değil, servetim yok, dolayısıyla malî ibadetler, yani zekât, hibe, vakıf, sadaka vs. benim işim değil.' Hayır. Bu düşünce kat'iyen doğru değil. Herkes, Allah'ın kendisine bahsettiği imkânlarla, O'nun yolunda kullukta bulunmakla mükelleftir. Öyleyse, on milyona sahip olan da, yüz milyara sahip olan da, elinde bulundurduğu meblağ içinde, Allah'ın hakkını araştırarak, halkın hakkını araştırarak infakta bulunup Rabbisinin rızasını kazanmaya çalışacaktır. Hususiyle günümüzde, Allah'ın yüce dîninin yüceltilmesi ve yükseltilmesi uğrunda, bu yüce davaya inanan herkesin ama herkesin, sahip bulunduğu imkânlarla bu kervana katılması şarttır. Dolayısıyla 'şu anda fakirim, zengin olayım da, ondan sonra infak ederim' mü'min anlayışı değildir ve olamaz da.

Evet, Allah kendi katında amelleri değerlendirirken, onun azlığına ve

çokluğuna göre değil, o işin ihlaslıca yapılp yapılmadığına bakar. Onun için Bediüzzaman'ın ifadeleriyle 'bazen bir zerre ihlaslı amel batmanlarla halis olmayana racih gelebilir.'

Netice itibariyle; herkes sahip bulunduğu imkânlarla Allah yolunda seferber olmakla mükelleftir. Birinin atı vardır; o atını alıp gider ve kervana katılır; bir diğerinin atı da yoktur, arabası da, o da o haliyle orduya katılır; bir başkasının atı hatta atları yanında, birçok askerî teçhizatı vardır, o da onları alır askere gider ve hep birlikte, Allah yolunda mücadele ederler. İşte bütün bunlar belki de Cenab-ı Hak indinde atbaşı sayılabilir ve hepsi de aynı sevabı alır. Çünkü, bunların hepsi sahip oldukları bütün imkânlarıyla seferber olmuşlardır.

Burada bir ayrı hususa bilhassa temas etmekte fayda mülâhaza ediyorum: Bir insanın hem çok vermesi hem de ihlasını koruması olabildiğine zordur.. zordur ama 'meşakkat miktarınca sevap' kaidesince böyle bir davranışın sevabı da çok fazladır. Evet, maddî imkânların bir yandan refah, ferah vaat ettiği, bir yandan da riya ve sum'aya kapılar açtığı bir dönemde, insanın ihlasını, samimiyetini ve Rabbisi ile irtibatını koruması elbette onun ecir ve sevabının da çok olmasını netice verecektir.

Meselenin diğer yanı, İslâm'ın fedakârlıklar adına getirmiş olduğu ölçü ile alâkalı idi. Şahsen ben bu mevzû üzerinde sabit bir ölçü bilmiyor ve hatırlamıyorum. Gerçi zekât ve öşür adına âyet ve hadîslerle tespiti yapılan sabit miktarlar vardır.. ve bu miktarlar insanı mes'uliyetten kurtaracak minimum sınırları bildirirler. Meselâ; altın, gümüş ve ticarî emtia'da nisab 20 miskal altın, tarladan elde edilen ürünlerde onda bir vb. gibi. Yalnız bu miktarlar, işin minimum yanıdır.. ve bu, zekât veya öşür verilirken bu İlâhî kıstasların altına düşülmemesi demektir. Tıpkı namazlarda olduğu gibi... Yani biz nasıl 5 vakit namazı 4'e, 3'e indiremiyor 6'ya, 7'ye çıkartamıyoruz; vakitlerde veya rekât adetlerinde değişiklik yapamıyoruz; aynen öyle de zekât veya öşürde de aynı şekilde yorumlama mecburiyetindeyiz. İbn-i Mâce'nin rivayet ettiği bir hadîse göre sahibi bulunduğumuz mallar üzerinde zekâtın haricinde hak vardır ki, hadîs şarihlerinin ifadelerine göre, devlet reisi ihtiyaç anında bunu teb'asından talep edebilir. Nitekim devlet ve millet bütünlüğünün tehlikeye düştüğü dönemlerde, sadece mallar değil, canlar da istenmiş ve millet seve seve bunu vermiştir. İşte bu duruma düşmemek için, malların infakı hem de zekât miktarından çok çok üstün ölçülerle infakı gerekiyorsa, bu mutlaka yapılmalıdır.

Evet, herkes inandığı ölçüde Allah yolunda -malıyla, canıyla- hizmet etmekle mükelleftir. Bunun ölçüsü de bir manâda yoktur veya bunun ölçüsü izafîdir. Yani kim ne kadar Allah'a ve O'nun yüce adının ufkumuzda şehbal açmasının lüzumuna, Rasûlullah nam-ı cemilinin sinelerimizin dermanı olduğuna inanıyorsa, değil sadece malını, o canını dahi verecektir.. verecek ve 'ah keşke, kırk canım olsaydı onu da verseydim' diyecektir. Tıpkı Abdullah İbn-i Hüzafetü's-Sehmî gibi.

Hani onu, Bizanslılar esir edip, işkencenin akla-hayale gelmeyenini tatbik ettikten sonra idamına karar kıldıklarında Abdullah İbn-i Hüzafetü's-Sehmî ağlamaya başlar. Ona: 'Niçin ağlıyorsun?' diye sorarlar. O dakikaya kadar defalarca kafasını kaynar suya sokmuşlar, atların arkasına bağlayıp sürüklemişler ve Abdullah'ın dayanıklılığı karşısında hayran olup 'Keşke Hristiyan olsa' düşüncesine kapılmışlar.. onu çok iyi tanıyorlar, tanıyorlar ve bütün bunlara katlanan birinin ağlamasını görünce de hayrete düşüyorlar.. ve 'Korkuyor musun?' diye soruyorlar. Abdullah ise; 'Hayır! Böyle bir tek canla gideceğim için üzülüyorum. Arzu ederdim ki, başımdaki saçlarım adedince canlarım olsun da, onları sevdiğim Allah ve Rasûlünün uğrunda feda edeyim. Ama şu anda buna sahip değilim ve ben burada çok basitçe, sadece bir insan olarak ölüyorum...'

Bizler de, o şanlı sahâbi gibi varımızı-yoğumuzu Allah yolunda infak etsek, ikame etmeyi düşündüğümüz hakikatin ikame edilmesi karşısında yine de az görmemiz, 'keşke başımızdaki saçlarımız adedince başlarımız olsaydı da, hepsini feda etseydik' düşüncesine iştirak etmemiz gerekir.

02.09.2002 - Sadaka Malı Eksiltmez, Artırır

Allah Rasulü (sav) sadaka ve zekatın malı eksiltmediği bilakis artmasına sebep olduğu üzerinde ısrarla durur:

'Sadaka (zekat), maldan hiçbir şey noksanlaştırmaz.' Rasûlullah'ın (sav) bu ifadesinden, Allah'ın emtiaya bereket vermesi neticesinde, zâhirdeki noksanlaşmanın, bu bereketle izale edilmesi anlaşılabileceği gibi; getirdiği sevap cihetiyle, az fedakârlıkla çok sevap kazandırması da anlaşılabilir.

'İnfak et ki, infaka mazhar olasın.' diyen Allah Rasulü (sav), sadakanın, Allah tarafından artırılacağını da şu ifadeleriyle anlatmaktadır: 'En temizinden -ki Allah en temizini kabul eder- veren birisinin sadakasını Rahman olan Allah alır. Bu bir hurma bile olsa, Rahman'ın elinde öyle bereketlenir ki, Uhud'dandaha büyük olur. Aynen sizden biriniz, tayını veya deve yavrusunu besleyip büyütüğü gibi, Allah da (cc) sizin sadakalarınızı öyle geliştirir.'

09.09.2002 - Kutlu Zaman Dilimi Üç Aylar

Üç ayların kendilerine mahsus bir tadı bir şivesi vardır ki, onları yılın diğer aylarından ayırır.. her ayın güzellik ve nefâsetinin zâhirî duygularımızla hissedilip yaşanmasına mukâbil, bu müstesna zaman dilimi kalple ve bâtinî duygularla yaşanır. Bu aylarda gönül dünyalarına yönelen insanlar, iman ve iz'anlarından fişkırان ışıklarla eşyanın perde arkasını süze süze, duygularıyla, içinde ebedî bir ömür sürecekleri firdevslere uyanmış ve ulaşmış gibi olurlar. Onlar için bu aylardaki günler, geceler, hatta saatler ve dakikalar âdeta bir başka büyüyle gelir-geçer; gelip geçerken de derecesine göre herkese mutlaka birşeyler fısıldar.

Bu aylarda zaman hep uhrevî renklerle tülленir.. insanlar tıpkı öbür âlemin sakinleriymişçesine mûnisleşir ve sırlı bir derinliğe ulaşırlar. Herkes kendi iç derinliklerinden olduğu gibi, varlığın sînesinden de ukbâ buudlu bir şiiri dinler ve yığın yığın hülya ve hatıraların, beklenti ve rüyaların gurup ve tulû'larında dolaşır. Yer yer hüznölü, zaman zaman da neşeli tedâileriyle üç aylar, bize hem yitirilmiş bir cennetin hasretini hatırlatırlar hem de buğu buğu onu yeniden bulabileceğimiz ümidiyle bütün benliğimizi sararlar. Evet, hayatımızın her dakikasını ayrı bir saadet ve neşeye, ayrı bir gerilim ve hamleye çeviren bu günlerdeki hâtıra ve tedâiler, duygularımızı sessiz bir şiire, hayatlarımızı da sihirli bir güzelliğe çevirirler.

Biraz da üç aylardaki nurların gönüllere sinmesiyle sokaklardaki ışıklar, minarelerdeki mahyalar, her taraftaki rûhânî canlılık ve mabetlere koşan insanların simalarındaki letâfetle dünyadakinden daha çok cennetteki zamanları hatırlatan bu nûrefşan zaman dilimi, kadrini, kıymetini bilenlere ayrı ayrı lezzetler ve zevk-i rûhânîler sunar. Evet o, imanı, İslâm'ı, mabeti ve ibadeti duyup anlayanları; marifet, muhabbet ve ledünnî hazlara açık olanları, değişik dalga boyundaki ışıklarının renkleri, latîf latîf esen havasının incelikleri, uğradığı herkesi büyüleyip geçen zamanın seslerinden toplanmış ve ruhları sarıp okşayan o sonsuz zevk meltemleriyle kucaklar hepimizi.

Hemen her sene zamanın bu altın dilimini idrak edince, âdeta, ötelerin ayn-ı hayat olan o sevimli, neşeli mavimtırak günlerine bir kere daha kavuşur gibi oluruz. Evet, bir kere daha gönül gözlerimizde her yan baharla tülленir.. her tarafta yeniden hayat köpürür.. dağ-bayır yeşerir ve renklerle kahkaha atar..

çiçekler raksa durur, bülbüller n ralar yağdırır.. ve duygular g lden, lüleden alevlerini aliyor gibi olur. Öyle ki her yanda esen bu umûmî hava gönüllerimizi bir mutluluk vaadiyle kaplar ve bize ne bilinmedik, ne sezilmedik şeyler fısıldar. Hatta hayatları bedbinliğe, karamsarlığa kilitlenmiş insanlar bile bu semâvî  ehr yinden nasiplerini alırlar. Hele günler, o ibadetle derinleşen saatlerini, hayatın gerçek m n sını terennüm etmek için gönüller üstünde bir mızrap gibi hareket ettirdiğinde, kuş civıltıları safvetinde ve bir  ocuk neşesi tadındaki ezan dakikalarının cennet güzellikleri kadar tesirli ve bu g zelli lere meftun bir kalp gibi olgun ve dolgun ibadet saatlerinin, Hakk'ı muhatap alma ve Hakk'a muhatap olma m n sıyla tüten zeberced duyguların zikr u fikirle s nelerimizi coşturan şiiri ba lar.. ba lar da, varlığın  ehresindeki perdeler sıyrılır ve Hakk'a yakın olmanın o kendine mahsus, huzur ve itmi'nan dolu lezzetli, sımsıcak mavi dakikaları bizim olur. Günde beş, haftada lâakal otuz beş defa, âdeta bir nurdan helezon çevresinde dolaşır, gönüllerimizde miraç fırsatlarına erer ve hep insan-ı kâmil olmanın r yalarıyla yaşarız.

   ayların başlangıcı, kamer birkaç gün önce zuhur etse de, rağbetlere açık inayetle tüllenen bir perşembe akşamı 'merhaba' der ve bir mızrap gibi gönüllerimize iner. Ulu günlere ve daha bir ulu güne akort olmaya teşne duygularımızı ilk defa uyarıp coşturan 'Reg ibi bir ses ve enstrüman denemesi gibidir. Yirmi k sur gün sonra gelecek olan Miraç ise, tam hazırlanmış ve gerilime geçmiş ruhlar i in âdeta, semâvî düşüncelerle, gök kapılarının gıcırtilarıyla ve uhrev lik esintileriyle gelir. Bera t bu tembihlerle uyanmış ve tetikte bekleyen s nelere kurtuluş mu tularıyla seslenir. Kadir Gecesi'ne gelince, bu kadirşinas insanları, tasavvurlar üstü ve ancak bin aylık bir ceht ile elde edilebilecek feyiz ve bereketle kucaklar ve onları afv u mağfiret meltemleriyle sarar.

   ayların bu olabildiğince tatlı ve imrendiren sıcaklığı, imanlı gönüller için gece-gündüz demeden devam eder. Her gün bütün parlaklık ve canlılığıyla bereketlerini başımıza boşalttıktan sonra gidip ufka kapanınca, arkadan yepyeni,  s de ve buğu buğu güzellikleriyle bir başka sabah tulû' eder.. gönüllerimizi dolduran, i   lemlerimizde gizli gizli bir eyler  rg leyen h  yar gönüller i in oldukça hülyalı bir sabah..

Recep ayının girmesiyle Rahmeti Sonsuz'a karşı du , niyaz, hamd u sen  ve tam bir teyakkuza hazırlığa geçen ruhlar, ayın sonuna doğru ötelere uyanmış gibi tam bir temâşâ zevkine ererler.. ererler de hemen herkesin dili, ed sı,  sl bu değişir ve çehrelerini bir heybet, bir haşyet ve bir  mit sevinci bürür.

Herkes daha ziyade kalp diliyle konuşmaya başlar.. beşerî sertlikler daha bir yumuşar.. ve bunlar arasında bir hayli insan, miraç yapacakmışçasına bütün dünyevî ağırlıklarını atar ve âdeta ruh hiffetine ulaşır. Derken Hakk'a yönelmiş bu insanların gönüllerinden taşan nûrâniyet ve sîmâlarındaki rengârenk incelik en katı kalpleri dahi yumuşatacak ve rikkate getirecek ölçülere ulaşır.

Receb ayının girmesiyle, her zaman ayrı bir derinlikle tüllenen geceler, daha bir büyümlü hal alır ve herkese ne dâhiyâne düşünceler ilham ederler. Hele, ondaki bu gecelerin ötelere açık menfezleri sayılan kutlu zaman parçaları, her zaman bize, gönüllerimize benzeyen emeller ve cennet duygularıyla coşan hülyalar aşılırlar.. aşılırlar da, sonsuzluk arzularımızı kucaklar ve ruhlarımıza yeni yeni rüyaların kapılarını aralarlar. Hemen her gece benliğimizde uyukluyor gibi sessiz sessiz duran hislerimizi uyarır ve bize dünyadakinden daha derin saadet düşünceleri ilham ederler.

Kitaplarda 'Şehrullâhi'l-Muazzami diye geçen Şaban ayını, bütün varlığa ve benliğimize sinmiş bir lezzet gibi duyar ve gönüllerimizin ümide, beklentiye, uhrevî güzelliklere kaydığını hisseder gibi oluruz. O, gecesiyle- gündüzüyle, insana Ramazan besteli büyümlü bir mûsikî gibi tesir eder.. ve kendisine sığınanları semâvî kollarıyla sarar.. bir anne şefkatiyle kucaklar ve onları rahmetin enginliklerinde dolaştırır. Onu kendi ruhuyla idrak edenler için, sanki zaman delinmiş de, duygularımıza zaman üstü âlemlerden bir şeyler akıyor gibi olur. Öyle ki, herkes onun aydınlık dakikalarında ve onu duymanın enginliklerinde bir adım daha atsa, kendini, bir sihirli merdivene binip ötelere yürüyecekmiş gibi sanır. Hemen her gün, her gece, her saat ve her dakika fitratlarımızdaki gizli sonsuzluk arzusu ve ebediyet düşüncesiyle kim bilir kaç defa ötelere ihtiyacımızı hisseder ve bu Allah ayının araladığı menfezlerle emellerimizi temâşâyâ koşarız.

Derken sımsıcak, olabildiğince yumuşak ve hummalı dakikalarıyla Ramazan ufukta belirir.. vicdanlar teyakkuza geçer, bütün gönüller uyanır, bütün duygular coşar.. ve insanlar oluk oluk mabete akar; oradan da Rabbine yürür. Ramazan'ın gelmesiyle ruhunun râbitaları daha bir güçlenir.. uhrevî arzu ve emeller daha bir köpürür; köpürür ve duygular üzerine bir mızrap gibi inip kalkan bir Ramazan mülâhazası, inanmış sîneleri aşkla, şevkle coşturur ve onların ruhlarında âdeta yangınlar meydana getirir. Denebilir ki, Ramazan senenin en nurlu, en içli, en tesirli, en lezzetli günleri ve ledünnî hayatımızın da en önemli bir iç dinamizmi olarak bütün benliğimize siner ve bize en uhrevî hazlar yaşatır. Çarşı-pazar ve sokakların görüntüsü ötelere ait duygularla

köpürür. Minarelerin solukları gönüllerde Kur'an hüznüyle yankılanır.. mabetler ışıktan fistanlara bürünür ve imanlı gönüllerin avazlarıyla inler. Evden mabete, mabetden mektebe her yerde Hakk'a yönelişin sevinç ve itmi'nânı yaşanır.. ibadetle şahlanan sîneler, bütün güzelliklerini ortaya döker.. en mahrem çizgileriyle iç dünyalarından kopup gelen aşklarını, şevklerini haykırırlar. Bu insanlar, güya 'vuslata hazırlanın' emrini almış gibi her geceyi bir şeb-i arusi arefesi sayar ve her günü de engin bir vuslat duygusuyla geçirirler.

Evet, Ramazan'daki her seste bir başlangıç vaadi, her solukta bir kurtuluş ümidi nümâyândır. İftarlar, bize bir kısım sırlar fısıldar ve ufkumuzda büyük buluşmanın çağrışımlarıyla tülleenirler.. teravihler ümit dünyamıza neler neler vaadedeler.. geceler, âdeta nazlı bir gelin edâsıyla bize harem kapılarını aralar ve vâridâtın her türden dalga boyuyla ışık olur gönüllerimize akarlar.. imsaklar tıpkı vapur düdüğü, uçak sesi ve füze tarrakalarıyla tınlar ve Dost'a vuslat yolunda bir gece yolculuğunu salırlarlar... Nihayet upuzun bir gün, o tatlı buluşmanın telaşlı ama dikkatli, heyecanlı fakat ümitle dolu saatleriyle gelir her yanımızı sarar.

Ramazan'da hayat o kadar derin ve anlamlıdır ki, konuşulan her söz, duyulan her ses insana, onun gönlünden fışkıran bir besteymiş gibi gelir; gelir de en tatlı nağmeler halinde duygularımız süzölmeye başlar. Her zaman ruhun bir tomurcuk gibi açılmasına ve benliğin derinliklerinde uyuyan duyguların uyanmasına vesile olan ve bizi en büyüleyici, en enfes hülyalar âleminde dolaştıran Ramazan, hepimizi ta iliklerimize kadar bir aşk u şevk ve bir vuslat ihtiyacıyla yoğurur ve gönüllerimize gerçek hayatın neşvesini duyurur.

Ramazan'da tam azığını alabilen herkes, burada elde ettiklerinin ötesinde, yürüdüğümüz bu nurlu fakat biraz buğulu yolun sonunda, hep özleyip durduğu bir ebedî saadetin var olduğunu anlar ve bütün benliğiyle O'na yönelir. Evet, her iftar ve her imsakta insan, kendine yepyeni bir vuslat kapısının aralandığını seziyor gibi olur ve iki adım ötede daha çaplı ve daha büyüleyici bir buluşma ihtiyaç ve ümidini duyar; duyar da bir tarafta gurbet ve yalnızlık, diğer tarafta da beklenti ve hülyalar onları daha engin bir büyü ile sarar ve hakîkî aşkın derinliklerine çeker. Öyle ki, onların sînelerinin enginliklerinde olduğu gibi, mekânın sonsuzluğunda da her şeyin aşk etrafında cereyan ettiğini duyar ve kendilerinden geçerler. Kadın-erkek, genç-ihtiyar, zengin-fakir herkes, kendi idrak seviyesine göre, Ramazan'da önemli bir hazırlık dönemi yaşar; sonra da hiç bitmeyecek bir yol mülâhazasıyla hep Allah'a yürüyor gibi olurlar...

16.09.2002 - Hz. Mesih'in Mucizeleri

Hristiyanlar, ilim ve teknikle; ümmet-i Muhammed de ruh, kalb ve içe doğru derinlemesine gelişip bazı ortak noktalarda buluşarak aralarında bir vahdet tesis edeceklerdir. Beşer, bir gün Hz. Mesih'ten bir mucize olarak sâdır olan bu harikulade halleri, ihtimal tekrar hayatiyete geçirme imkanına kavuşacak ve bir nebi vasıtasıyla tıp sahasında son noktayı gösteren Allah'a ve O'nun diğer elçilerine inanacaktır.

Hz. Mesih'le (as) ümmet-i Muhammed arasında ciddi bir alakanın var olduğu söylenebilir. Her şeyden evvel, Allah Rasulü (sav) ile Hz. İsa'nın halef-selef olmaları söz konusudur. Nebiler Serveri (sav), Hz. Mesih'le arasındaki işte bu irtibatı ifade sadedinde 'Ben, İsa'ya herkesten daha evlâyım. Zira O'nunla benim aramda hüsn-ü kabul görmüş bir nebi yoktur.' buyurduğu rivayet edilir ki, böyle bir münasebetin neler vadettiği bizim idrak ufkumuzu aşar. Ayrıca Hz. Mesih de Allah'tan ümmet-i Muhammed içinde bir fert olmayı dilemiştir ki, üzerinde durulmaya değer. O'nun âhırzamanda -ihtimal- bir şahs-ı manevi olarak ümmet-i Muhammed içinde zuhur edeceği bu duaya bir icabet gibidir. Şimdilerde, Hristiyanlığın tasaffi etmiş efkârıyla Efendimiz'in (sav) getirmiş olduğu tertemiz esasları tevfik eden birtakım Hristiyanların mevcudiyeti, Hz. Mesih'in ümmet-i Muhammed'le olan yakın alakasının remzi sayılabilir. Büyük bir ihtimalle ümmet-i Muhammed, günümüze kadar Muhammediyet gölgesi altında devam ettirdiği maddî-manevî seyrini, âhırzamanda Hz. Mesih'in gölgesinin de iştirakiyle ayrı bir televvünle sürdürecektir ve insanlık, fenle, teknikle alakalı hususları, Hz. İsa'nın mesihîyeti ile manalandırarak beşerî hârikaları nebevî mucizelere bağlayıp ilimlere yeni blokajlar belirlemek suretiyle asırlardan beri süregelen düalizmi sona erdirecektir. Daha sonra ümmet-i Muhammed'le tevafuk noktaları temin ve tespit edilerek asgarî müştereklerde bir araya gelinecek ve bu iki cemaatten birisi fen ve tekniğini, diğeri de iman ve aksiyonuyla ateizm ve inkarcılığa karşı bir güç oluşturacaklardır. Bu itibarla da Hz. Mesih'e lutfedilen mucizelerin, son dönemde gelişecek olan ilimlerin serhaddi olduğu söylenebilir.

Hz. Mesih'in pek çok mucizesi vardır; ancak biz burada Hz. Mesih'in kendi ağzından bir kısım mucizelerini haber veren şu ayet-i kerime üzerinde durmak istiyoruz: '... Ben, Allah'ın izni ile körü ve alacalıyı (abraş) iyileştirir ve ölüleri diriltirim...' (Âl-i İmran, 3/49) Hz. Mesih, bu mucizeleriyle dikkatleri çekmiş ve

insanları etrafında toplamış, dejenerasyona uğramış bir dînî telakkinin yerine, tevhid akidesini tesis etmiş ve Hz. Muhammed'e (sav) adeta zemin hazırlamıştır. Daha sonra İslamiyet de, tahrife uğramış Hıristiyanlık için bir diriliş kaynağı olmuştur. Ve bir gün o da tasaffi etmek suretiyle İslamiyet'le omuz omuza verecek ve küfr-ü mutlaka karşı mücadele edeceklerdir. Hıristiyanlar, ilim ve teknikle; ümmet-i Muhammed de ruh, kalb ve içe doğru derinlemesine gelişip bazı ortak noktalarda buluşarak aralarında bir vahdet tesis edeceklerdir. Beşer, bir gün Hz. Mesih'ten bir mucize olarak sâdır olan bu harikulade halleri, ihtimal tekrar hayatiyete geçirme imkanına kavuşacak ve bir nebi vasıtasıyla tıp sahasında son noktayı gösteren Allah'a ve O'nun diğer elçilerine inanacaktır.

Ayrıca ayet-i kerimede, en onulmaz cilt hastalıklarından körlüğe ve asrın vebası olarak nitelendirilen kanser ve AIDS'e varıncaya kadar bütün hastalıkların dermanının bulunabileceğine, hatta ölümlerin bile yarı canlılığın ötesinde bir canlılığa kavuşturulabileceğine dikkat çekilip hiçbir hastalıktan dolayı ümitsizliğe düşülmemesi gerektiği bildirilerek, mutlaka bu hastalıkların çarelerini araştırmaya teşvikte bulunmaktadır. Nitekim Allah Rasulü de (sav), 'Allah (cc), her ne hastalık indirmişse onun devasını da indirmiştir.' (Buhari, Tıbb 1; Ebu Davud, Tıbb 1; Tirmizi, Tıbb 2; İbn Mace, Tıbb 1) buyurarak bunu destekleyici bir mesaj da verir.

Evet, nebilerin göstermiş oldukları mucizeler, beşer için terakkide bir son noktadır. Kur'an-ı Kerim, mucizelerden bahseden bütün ayetleriyle, beşerin, çalışıp-çabalayarak bu ufka ulaşmasını teşvik etmektedir. Ne var ki insanlık, bilim ve teknolojiye ne kadar ilerlerse ilerlesin ve ayette zikredilen hastalıkları tedavi etme adına kaç çeşit ilaç üretirse üretsın, ölümleri diriltmek için hangi yollara müracaat ederse etsın bunlar, geçici birer müdahaleden ibaret kalacak ve mucizelerin ulaştığı ufka asla ulaşamayacaktır.

16.09.2002 - Anne-Babaya Karşı Kusur Eden Hakk'a Karşı Gelmiş Olur

Anne-baba, insanın en başta hürmet edeceği kudsi iki varlıktır. Onlara hürmette kusur eden, Hakk'a karşı gelmiş sayılır. Onları hırpalayan, er-geç hırpalanmaya maruz kalır.

İnsan, daha küçük bir canlı hâlinde var olmaya başladığı günden itibaren, hep, anne-babanın omuzlarında ve onlara yük olarak gelişir. Bu hususta ne peder ve vâlidenin çocuklarına karşı olan şefkatlerinin derinliğini tayine, ne de onların çektikleri sıkıntıların sınırını tespiti imkân yoktur. Bu itibarla, onlara hürmet ve saygı, hem bir insanlık borcu, hem de bir vazifedir.

Ebeveynin kadrini bilip, onları Hakk'ın rahmetine ulaşmaya vesile sayanlar, bu dünyada da, ötelere ötesinde de en talihlilerdendir. Onların varlıklarını istiskal edip, hayatlarına karşı bıkkınlık gösterenler ise, sürüm sürüm olmaya namzet bir kısım uğursuzlardır.

İnsan, peder ve vâlidesine karşı hürmeti nispetinde Yaraticısına karşı da hürmetkâr sayılır. Onlara hürmeti olmayanın, Allah'a (cc) da hürmet ve saygısı yoktur. Günümüzde, ne garip tecellidir ki, sadece Allah'a karşı saygısız olanlar değil, O'nu sevdiğini iddia edenler bile, anne ve babalarına sürekli saygısızlıkta bulunmaktadırlar.

Evlât, anne ve babasına fevkalâde hürmetli ve itaatkâr, onlar da, en az onun cismaniyetine verdikleri ehemmiyet kadar kalbî ve ruhî hayatına ehemmiyet verip, onu bir an evvel en maharetli hekimlerin terbiyesine teslim etmelidirler. Çocuğunun kalp ve ruhunu unutan anne-baba ne cahil, böyle bir görgüsüzlüğe kurban giden çocuk, ne talihsizdir..!

23.09.2002 - "Kendinizi Öldürmeyin!"

'Ey imân edenler! Karşılıklı rızaya dayanan ticaret olması hali müstesna, mallarınızı, bâtil (haksız ve haram yollar) ile aranızda (alıp-vererek) yemeyin. Ve kendinizi öldürmeyin. Şüphesiz Allah size karşı Rahim'dir.' (Nisa, 4/29)

Kur'ân, mallarınızı aranızda batıl yollarla yemeyin derken şumullü bir tabir kullanmakta, hem umumi malların hem de akraba ve yakınımız olan kişilere ait emtianın rızaya dayanmadan kullanılmasının haram olduğuna dikkati çeker ki; buna çalıp-çırpma girdiği ve gireceği gibi, gasp, tefecilik, kumar, israf ve sefahat uğruna harcamalar ve daha değişik spekülasyonlarla mal ve imkan elde etmeler de girer. Herkesin birbirinden hoşnut olduğu bir yolla mal mübadelesinde elde edilen kazanç, gönül rızasıyla yapılan ticaret -ki burada en önemli kazanç yolu olması itibariyle bilhassa o zikrediliyor- kazanmaya, yaşanmaya yeter; haram ve şüpheli yollara girmeye ne zaruret ne de ihtiyaç vardır.

Bu ayet-i kerimede ifade edilen 'kendinizi öldürmeyin' kaydını iki şekilde anlamak mümkündür:

1) Faiz, kumar, rüşvet.. vs. haramın hangi çeşidi olursa olsun, bunları irtikap etmekle insan kendisini manen öldürmüş sayılır.

2) İnsanlar arasında bâtil, haram ve haksız yollarla mal kazanma ve yeme mânâlarına gelen her türlü davranış veya kapitalizm, aşırı liberalizm hatta pragmatizm ve makyavelizme girerseniz, komünizm gibi tepki sistemlerinin doğmasına sebebiyet verir ve katillere, teşridlere yol açarsınız.. evet, daha başta böyle sistemlerin içine girerseniz, neticede birbirinizle boğuşur, ölür ve öldürürsünüz. Öyle ise İslam'ı bırakıp da değişik yanlışlıkların arkasında birbirinizi öldürmeyin! Evet, bugün bu sistemlerin uygulandığı dünyanın hali, ayet-i kerimenin en büyük tasdik edicisi olarak, gözlerimizin önündedir.

3) İnsanın intihar ederek kendi kendini öldürmesi ki, ayetin siyakı zahiren buna pek muvafık düşmemektedir. Ancak böyle bir yaklaşımın bile kendine göre bir kısım muvafık yanlarının var olduğu söylenebilir. Şöyle ki, toplumun değişik kesimleri arasında dengeyi bozmanın bir iç bunalıma ve vuruşmaya müncer olması; bazı cahillerin zühd telakkisine göre, meşru yolları işletip mal kazanma yerine, fakr u zaruret içinde kalıp top yekün bir milletin ölümüne sebebiyet verilmesi; meşru olmayan yollarla başkalarının malına el uzatmak suretiyle

öldürölmeye istihkak kesbetmesi veya başkalarını böyle bir şeye tahrik etmesi muvâfakat noktalarından bazılarıdır. Allah (cc) bu emriyle size, yolun en selametlisini göstermek suretiyle engin rahmetinin bir tecellisini daha ortaya koyuyor ki, O Rahim'den beklenen de budur.

23.09.2002 - "Allah'tan O'na Yaraşır Şekilde, Hakkıyla Korkun"

Tedellî yoluyla müessirden esere giderek, kendimizi itminana kavuşturmalıyız. Müsebbibü'l-esbâb'ın Allah olduğunu, dolayısıyla da bütün sebeplere o hâsiyeti veren Cenab-ı Hakk'ın, sebepler dairesi dışında da halk ve icadda bulunabileceğini sık sık hatırlayarak mü'mince düşüncelerimizi yenilemeliyiz.

'Ey iman edenler! Allah'tan O'na yaraşır şekilde, hakkıyla korkun ve ancak Müslümanlar olarak can verin.' (Âl-i İmrân, 3/102)

Allah'tan hakkıyla korkma, marifetullah ile doğru orantılıdır. Bu itibarla da denilebilir ki, marifetimize yardım etmeyen bütün bilgiler, zahiri marifetle kıl ü kâlden (dedikodudan) ibarettir. Yine bu marifete yardım etmeyecek olan sohbetler, müzakereler, sorular, cevaplar bir ölçüde israf-ı zaman ve israf-ı beyan sayılır. Allah Rasulü (sav), 'Allah şu üç şeye gazab eder'^[1] deyip bunların içinde çok sual sormayı da zikrederek bu hakikate işaret etmiştir. Yine bu abes suallere misal olarak 'Şunu Allah yarattı, bunu Allah yarattı. Pekala Allah'ı kim yarattı'^[2] sözlerini zikreder.

Bu son hususla alakalı şu mütalaaları serdetmekte yarar var. Zaman gelmiş bize esbab planında öyle şeyler anlatmışlar ki, herkes üzerinde sanki (haşa) Allah âciz, her şeyi sebepler yapıyor ve yaratıyor gibi bir his uyarmışlardır. Kanseri denince, 'tedavi olmaz' demişler. AIDS adı geçince, 'çaresi yok' diye mırıldanmışlar. Derken mü'mince bütün düşünce, tevekkül ve teslimiyeti yıkmışlardır. Bugün, hemen herkeste, cüz'î, küllî vardır bu. Bence, tedellî yoluyla müessirden esere giderek, kendimizi itminana kavuşturmalıyız. Müsebbibü'l-esbâb'ın Allah olduğunu, dolayısıyla da bütün sebeplere o hâsiyeti veren Cenab-ı Hakk'ın, sebepler dairesi dışında da halk ve icadda bulunabileceğini sık sık hatırlayarak mü'mince düşüncelerimizi yenilemeliyiz. Allah'a karşı, O'na yaraşır şekilde takva mülâhazası içinde bulunmak; değişik bir ifadeyle, O'nun mehafet ve mehabetiyle oturup kalkmak, böyle bir duyguda sadık olmanın gereği sayılan her sebep ve her vesileye fevkalade dikkat ederek hayatla hedef arasında boşluklara meydan vermemek; her hâdis, her söz, her düşünceden bir girizgah olarak düşünceyi O'na çekmek, sözü O'na kaydırmak; saymakla bitmeyen

nimetleriyle, o nimetlerin keyfiyet ve gelişleri üzerinde durup şükürde şuur temadisini yakalamak hakiki takva yoluna girmek demektir. Aynı zamanda Müslümanca ölmenin de yoluna girmek demek olan böyle bir takva, enbiyaya ve has mânâda dava-yı nübüvvetin vârislerine has bir halet-i marziyyedir. Böyle bir haleti ihraz için ashab-ı kiram efendilerimiz elleri ayakları nasır bağlayacak ve bîtab düşecek şekilde ibadete koyulup bu hedefte günlerce koşmuş ve hayat-ı tabiinin hasıl ettiği boşluklarını niyetlerin safvet ve enginliğine emanet ederek seyr-i ruhanilerini 'gücünüz yettiği ölçüde Allah'tan ittika edin!' ufkunda devam ettirmişlerdi.

[1.] Buhari, Zekat, 53; Müslim, Akdiye, 10, 13, 14

[2.] Buhari, Bed'ü'l-Halk, 11; Müslim, İman, 214

23.09.2002 - Allah'ın Hidayet Nasip Etmediği Kimseler

'İman edip Rasul'ün hak olduğuna şehadet getirdikten ve kendilerine apaçık deliller geldikten sonra inkarcılığa sapan bir kavme Allah nasıl hidayet nasip eder ki? Allah zâlimler topluluğunu doğru yola hidayet etmez.' (Âl-i İmrân, 3/86)

İyiye bütün güzellikleri ile gördüğü, kötüyü bütün şenaatleri (fenalıkları) ile müşahade ettikleri halde, kötüye, çirkine ve küfre taraftar olan zalimlerin ve inkarcıların yanında yerlerini alan insanlar, haddini bilmez, inhiraf içinde zâlim insanlardır. Bunlar cibilliyetleri bozulmuş, hidayet kabiliyetlerini köreltmış öyle talihsizlerdir ki, âdet-i sübhaniyesince artık Allah, bu türlü kimselere hidayet nasip etmez, onları asla ve kat'a doğru yola iletmez.. etmez çünkü bunlar İslam'ın câzibe-i kudsiyesinden anilmerkez bir hareketle uzaklaşma sürecine girdikleri için, hep uzaklaşmanın gerektirdiği ruh haleti içinde olacak ve hep ayrıldıkları merkezi suçlayacak, karalayacak ve dolayısıyla da kendi tabîî renklerini aşkın şekilde kararacaklardır. Böyle yapmakla, güyâ tanıdıkları ehl-i imanı, onları bilen içlerinden birileri gibi olumsuz şekilde deşifre ederek ilhad ve küfür cephesinin moralini yükseltip onları sevindirecek; mü'minleri de inkisar ve kedere gark edeceklerdir.

Ayrıca, Allah nezdinde, diğer dinlere nisbeten ışığı, vâridatı ve va'dettikleri güneşler mesabesinde olan İslam'dan ayrılmakla, hep arayış içinde olacaklar; ama daha parlağını bulamadıklarından dolayı da ömürleri bir bulunmazın arayışında tükenip gidecek; yol ve erkan bilmeyen şaşkın kitlelere de fena bir örnek teşkil edeceklerdir.

30.09.2002 - İmtihan Unsuru Olan Çocuk, Allah'ın İnsana Vermiş Olduğu Bir Emanettir

Dünya hayatı, acı-tatlı birçok yönüyle, bizim ebedî âleme geçişimizi sağlayan bir hayattır. Aynı zamanda bu hayat, birçok fitne ve imtihanlarla doludur. İmtihan unsurlarından birisi olan çocukların ise, hayatımızda ayrı bir yeri vardır. İnsan için tamamen farklı bir nimet ve aynı zamanda tamamen farklı bir imtihandır çocuklar.

Anne için imtihan, haml döneminin ilk günlerinden itibaren başlar. Hemen her anne, kendi ruh dünyasında çocuğun aldığı havada bile kendi hissesinin olduğu kanaatini taşır. Çünkü yediği bir lokma, içtiği bir yudum su karnında bölünür ve ikisinin de gıdası olur. Sonraki dönemlerde onu, bazen sırtında bazen kucağında yine anne taşır. Uykularını böler onun için. Her an, çocuk merdivenden düşer, balkondan kayar, elektrik duyuna bir şey sokar, sıcak suyu başına döker veya sobaya tutunur yanar diye binbir türlü hafakan ve endişe içinde yaşar.

Çocuk, Allah'ın insana vermiş olduğu bir emanettir ve vakti geldiğinde de geri alacaktır. Şayet ona iyi bakılır, terbiyesi iyi yapılır ve başkalarına faydalı olacak bir insan olarak yetiştirilirse; imtihan kazanılmış demektir. Fakat insan, sadece nefsanियeti adına, kendisinden bir parça mülâhazasıyla ona bakar ve bundan zevk duyar; Allah'a olması gereken sevgiyi tamamen çocuğa sevk ederse; 'bir kalpte iki sultan olmaz' düsturunca, imtihanı kaybetmiş demektir.

Bir âyet-i kerimede dünya malı da çocuklarla birlikte imtihan vesilesi olarak zikredilmiştir. 'Mallarınız ve çocuklarınız bir fitnedir (imtihan), Allah, onlarla sizi imtihan etmektedir. Allah ise, işte büyük ödül O'nun yanındadır (kim Allah sevgisini mal ve evlat sevgisinden üstün tutarsa o, Allah'ın yanındaki mükâfata erişir' (Teğabun, 64/15). Bu âyetin ifade ettiği hakikate göre her şeyde Allah'ın rızasını aramak ve O'na yönelmek; diğer şeyleri de tâlî olarak kabul etmek çok önemlidir. Zaten hayatını bu çizgide sürdürenler, imtihanı kazanırken diğerleri kaybetmektedirler. Yalnız bu, dünyayı ve evlat ü iyali tamamen terk etme demek değildir. Bilakis bütün bunların sahibi adına, onlara tam anlamıyla sahip çıkma demektir. Bu açıdan insan, kendisini bir emanetçi gibi görmelidir. Allah'ın kendisine emanet olarak verdiği diğer nimetlerle birlikte evlad ü iyale de sahip çıkmalı ve kendisine verilen bu emanete hıyanet etmemelidir.

İslâm dini, çocuklar hakkında anne-babaya güzel bir isim koyma, iyi bir eğitim verme ve vakti geldiğinde onu evlendirme gibi üç önemli vazife yükler. Bu vazifelerin çok iyi idrak edilmesi gerekir. Çünkü bu vazifeler, bütün bir hayatı kuşatır. Onun için hekimlerin beşikteki çocuğa gıda takvimi uyguladıkları gibi, ana-baba da çocuklarının yaş ve idrak seviyelerine göre hayat boyu eğitimlerine dikkat etmelidirler. Hele onu evlendirirken İnsanlığın İftihar Tablosu'nun (sav) beyanıyla servete, güzelliğe ve soya takılıp kalmamalı ve dinî hayatı, tercihte birinci unsur kabul etmelidirler.

Çocuğu terbiye mevzuunda da onunla aradaki mesafeyi koruma önemli esaslardan birisidir. Bir taraftan vakar ve ciddiyet muhafaza edilirken; diğer taraftan onun dertlerini ve sevincini paylaşma çok önemlidir. Ana-baba olarak vakar ve ciddiyet korunmadan, onunla sadece çocuksu şeyler paylaşılır, oyun oynanır, güreş tutulursa; mesafe korunamayacak ve sair hususlarda çocuğa müessir olunamayacaktır. Böyle bir atmosferde yetişen çocuk, şımarıp çeşitli davranış bozuklukları gösterebilir ve hatta küstahlaşabilir. Bu açıdan gerek kendi çocuklarımız olsun, gerekse terbiye edilmek üzere bize teslim edilmiş çocuklar olsun, onların sağlıklı bir terbiyeden geçmelerini istiyorsak; onlarla aramızdaki bu mesafe daima korunmalıdır.

Ayrıca çocuk, daima kendisine ideal bir model edinme ihtiyacını hisseder. İşte ana-baba çocuğun model olarak seçtiği insanlardır. Zaten ileri yaşlarda kendi ailesinde aradığı ideal modeli bulamayan çocuk, dışa yönelir ki bu da ruh dünyasında çatışmalara sebep olur. Aradığı ideal modeli ailesinde bulan çocuk ise mutlu ve huzurlu bir hayat yaşar.

Bu faslı bir âyet meali ile bitirelim: 'Ey inananlar! Eşlerinizden ve çocuklarınızdan bazıları size düşmandır. Onlardan sakının. Ama affeder, hoşgörür, bağışlarsanız muhakkak ki Allah da Gafûr ve Rahîm'dir (O da sizi bağışlar)'. (Teğabun, 64/14) Demek ki mal ve evlat bir yönüyle potansiyel düşman, diğer yönüyle dosttur. Bunlar Allah yolunda değerlendirilebilirse, insan onlar vasıtasıyla hem dünyasını hem de âhiretini mamur edebilir.

30.09.2002 - Geleceğin Büyüklerini Yarına Hazırlamak Hepimizin Görevidir

Her otuz-kırk senede bir milletin en aktif ve en verimli kesimini teşkil edecek nesiller, bugünkü çocuklardır. Çocukları küçük ve değersiz görenler, millet hayatında nasıl mühim bir unsuru hafife aldıklarını düşünüp ürpermelidirler.

Bugünün nesillerinde görülen fenalığın, bir kısım idarecilerde müşahade edilen yetersizliğin ve milletçe çekilen sıkıntıların mes'ulleri, otuz sene evvelki hakim unsurlardır. Çeyrek asır sonraki her türlü facia veya faziletler de, bugünkü nesillerin talim ve terbiyesini derpiş edenlere ait olacaktır.

Geleceğini teminat altına almak isteyen her millet, sağa sola harcayacağı zaman ve enerji kadar bir kısım imkânları da, yarının büyük insanları olacak çocukların yetiştirilmesine sarf etmelidir. Başka yönlerde harcanan şeylerin büyük bir kısmı bâdihevâ gitse bile, nesillerin insanlığa yükseltilmesi istikametinde sarf edilen şeyler, bitip tükenme bilmeyen bir gelir kaynağı gibi devam edip duracaktır.

Günümüzde toplumun yüz karası sayılan sefiller, şerliler, anarşistler, ayyaşlar, morfinmanlar, esrarkeşler.. dün terbiyelerinde ihmal gösterdiğimiz çocuklardır. Bilmem ki, bugünkü ihmallerimiz yüzünden, yarın sokaklarımızı ne türlü nesillerin dolduracağını hiç düşündük mü..?

Yarının kaderine, teknik ve teknolojik üstünlüğe sahip olan milletler değil; evlilik müessesesini ciddi olarak ele alan ve kendi nesillerini insanlığa yükseltmesini bilen milletler hakim olacaktır. Evlilik ve doğum meselesini ciddî olarak ele alamamış, kendi terbiye felsefesiyle nesillerine sahip çıkamamış milletler, bugün olmasa da yarın, zamanın insafsız dişlileri arasında eriyip gitmeye mahkumdurlar.

İnsan nesli, yine ancak insanla devam eder, kalbin ve ruhun hayat seviyesine doğru kanatlanmış insanla... Terbiye görmemiş, ruhî melekelerini geliştirememiş ve dolayısıyla da insanlığa yükselememiş nesiller, Âdem soyundan gelseler bile, insan azmanı bir çeşit garip yaratıklar; böylelerinin anne ve babalığını yüklenenler ise, bağında canavar büyüten bedbahtlardır.

07.10.2002 - Kur'an Kâinat Kitabını Şerh Ediyor

Burada bizim arz etmek istediğimiz şey, Cenab-ı Hak, kudret ve iradesiyle yazdığı kâinat kitabında o baş döndürücü nizam ve intizamını ve Kur'an'ın bize bu nizam ve intizamı özetler halinde anlatarak fikir ve irfanlarımızı inkişaf ettirip, bizi kâinat meşherlerinin zümrüt tepelerinde gezdirip zatına ve ötelere uyarması hususudur.

Her ilmin kendisine mahsus bir kısım sabit hakikatleri vardır. İşte bu hakikatlere dayanılarak çeşitli kanunlar ortaya konulmaktadır. Şekli devamlı surette değişen harflerden müteşekkil bir kitabın okunması mümkün olmadığı gibi, birer harf mahiyetinde olan kanunların sürekli değişmesi de kâinat kitabını okunup anlaşılmaz hale getirecektir. Evet, kâinattaki kanunlar sabit ve değişmez olduklarından dolayı, insanlar onları keşfetmekte -bu kanunlar keşfedenlere nispet edilerek anılsalar da (Newton kanunu, Arşimet kanunu.. vb. gibi)- ve bu muhteşem kitapta Allah'ın vazettiği esasları, disiplinleri değerlendirmektedirler. Cenab-ı Hak, Kur'an-ı Kerim'inde, işte bu sabit hakikatlerin yüzündeki nikabı kaldırarak onların arkasındaki esas sabit hakikat olan isim ve sıfatların tecellilerini göstermektedir.

Her şeyin sağlam bir şekilde ayakta durabilmesi için sağlam bir mesnede dayanması gerekmektedir. Kâinatta müthiş bir nizam ve intizam vardır. İnsan, varlığın ruhundaki bir takım hakikatlere ancak bu nizam ve intizam vesilesiyle ulaşabilmektedir. Bu nizam ve intizamın muallakta durması söz konusu değildir. Onun da mutlaka sabit bir mesnede dayanması gerekmektedir ki, işte o mesnet Allah'ın 'Munazzım' ismidir.

Kâinattaki her tekevvün, bir tertip ve tanzîme bağlı meydana gelmektedir. Bu tertip, sabit bir hakikattir. Mesela bir yavru, sperm ile yumurtanın aşılmasından, dünyaya geleceği ana kadar geçirdiği zaman diliminde, anne karnında cereyan eden bütün gelişmeler fevkalâde bir tertip ve tanzîm içinde cereyan etmektedir. Bu, sabit bir hakikattir. İşte bu hakikate dayanılarak, aşılandığı andan itibaren yavrunun anne karnında, kaç aylık olduğu tespit edilerek gerekli müdahaleler yapılabilmektedir. Ama bu hakikatin de sabit bir mesnede dayanması gerekmektedir ki, o da Allah'ın 'Hâlık', 'Rezzâk' ve 'Musavvir' isimleridir.

Yine cansız olan tohumlar, toprağın altına atıldıktan belli bir süre sonra,

önce küçük bir rüşeym, sonra da bir filiz halinde arz-ı endam etmektedirler. Derken bu filiz, bir taraftan yerin derinliklerine, diğer taraftan da yukarılara doğru dal-budak salmaktadır. Ne var ki, bütün bu tekevvünler de yine kendi kendine olmayıp, 'Tane ve çekirdeği yaratan Allah'tır' (En'am, 6/95) hakikatine dayanmaktadır. İşte bütün bunlardan anlaşılan şudur ki, her şey lisan-ı hâliyle 'Lâ ilâhe illallah' diyerek vahdâniyete şehadet eder ve bizi de bu yüce hakikate uyarır.

Allah'ın varlığını, kâinattaki kanunlarla böylesine belîğ bir şekilde dile getiren Kur'an-ı Kerim, Mütakellim-i Ezelî'nin beyanı bir kitap olduğunun önemli bir referansıdır. İnsanlık, hangi ilim dalında, hangi noktaya ulaşırsa ulaşsın, netice itibarıyla varacağı her zirvede Kur'an'ın bayrağının dalgalandığını ve insanlığa yol gösterdiğini görecektir.

Evet, semâvî kitaplar ve bütün nebiler, insanlara maddî-manevî her sahada ışık tutmuş ve onların hayatlarını tenvir etmişlerdir. Beşer, Allah'ın rızasına ve cennete giden yolu semâvî kitaplar ve nebiler sayesinde gördüğü gibi, Allah'ın kâinatta vazettiği kanunlara muvafık hareket etmekle de dünyevî başarı ve saadetlere ermeyi de yine onların irşatlarıyla tanıyabilmiştir. Evet beşer, pozitif ilimlerde vahy-i semâvînin ışığından istifade ettiği gibi, kalplerin tenviri, ruhların terakkisi ve duyguların hüşyar hale gelip Hâlik-ı Zü'l-Celâl'i duyması ve O'nunla doyması konusunda da yine semâvî kitaplar ve nebilere çok şey borçludur.

Biz, buraya kadar mevzuyu müşahhaslaştırmak için tahrife uğramamış ve uğramayacak yegâne semâvî kitap olan Kur'an-ı Kerim'in müspet ilimler ve teknolojik gelişmelere işaret eden sadece birkaç ayeti üzerinde durmaya çalıştık. Teknik ve teknolojik gelişmeler arttıkça, Kur'an-ı Kerim'in ayetlerinin o sahadaki işaret ve beşaretlerinin neticesini görecektir ve Kur'an-ı Kerim'in ilahi bir kelâm olduğunu daha iyi anlayacağız.

07.10.2002 - İnsanlık İçin En Muntazam Hayat, Kur'an'ın Solukladığı Hayattır

İnsanlık, cehalet ve küfrün vahşetleri içinde bocalayıp durduğu bir dönemde, o vahşî muhitte bir aydınlık tûfanı şeklinde belirip, bir hamlede dünyaları nura gark etme gibi, tarihin emsâlini gösteremediği en büyük inkılâp bir kere olmuş, o da Kur'ân'la gerçekleştirilmiştir. Şâhit olarak buna tarih yeter..!

Kur'ân'ı üstûre ve hurafelere kaynak göstermek, on dört asır evvelki cahiliye Araplarından bugünün dinsizlerinin tevârüs ettiği bir kısım tutarsız hezeyanlardan başka bir şey değildir. Böyle bir anlayışla hikmet ve hakikî felsefe alay eder...

İnsana, insanın mânâ ve mahiyetini, hakkı, hikmeti, Allah'ın Zât, sıfât ve isimlerini en hassas muvazenelerle öğreten kitap Kur'ân'dır.. ve bu sahada ona denk ikinci bir kitap göstermek de mümkün değildir. Asfiyânın hikmetlerine, hakperest filozofların felsefelerine baksan, bunu sen de anlayacaksın..!

Hakikî adaleti, gerçek hürriyeti, dengeli müsâvâtı, hayrı, namusu, fazileti, hatta hayvanlara varıncaya kadar her varlığa şefkati emredip; zulmü, şirki, haksızlığı, cehaleti, rüşveti, faizi, yalanı, yalan şهادeti açıkça meneden biricik kitap Kur'ân'dır.

İnsanlık için en muntazam hayat, Kur'ân'ın solukladığı hayattır. Öyle ki medeniyetin, bugün dünyanın dört bir yanında takdirle yâd edilip alkışlanan bir kısım güzelliklerinin, tamamen Kur'ân'ın yüzlerce sene evvel teşvik ettiği şeyler olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Kusur ve kabahat kimde..!?

14.10.2002 - Misyon İnsanları Bir Mıknatıs Gibi Etrafındaki Kabiliyetli İnsanları Kendisine Çeker

Daha yaratılırken, bir misyon insanı olma donanımı ile yaratılan ve bi'l-istidad, bi'l-kuvve büyük insan olmaya müheyya zatlar müsait bir ortam elde eder ya da bulurlarsa pek çok başarıya imza atabilirler. Tabiî böyleleri için yardımcı çevre de çok önemlidir. Bu itibarla da bunların bazı istidatlı kimseleri çevrelerinde toplama gibi bir yanıları da vardır. Hatta denebilir ki, dehâ ve şahsî kabiliyet önemli bir şey ise, onun kadar, belki daha önemli bir husus da insanları etrafında toplayıp projelerini gerçekleştirmede onların iştiraklerini sağlamaktır.

Mesela Efendimiz (sav), peygamberlik vazifesiyle serfiraz kılındıktan sonra, adeta bağı kopmuş ve istidatları itibarıyla sağa- sola saçılmış bulunan her biri kıymetli birer inci mahiyetindeki o insanları birer birer çevresinde toplamış ve âdetâ sağa-sola elini her uzatışında bir Ebu Bekir, bir Ömer, bir Osman, bir Ali yakalamış; onlar da, gelip Efendimiz'in rahle-i tedrisinden alacaklarını alınca veya O'nun potasında yoğrulup şekillenince, bütün benlikleriyle O'na yönelmiş, Efendimiz'le aynı çizgide bir misyon yüklenebilecek hale gelmişlerdir. Tabii onların bu yükselişleri, onunla aynı seviyeye ulaşmaları da demek değildir. Zaten onlar, Efendimiz'le aynı seviyede yaratılsa ve aynı şeyleri paylaşılsalardı, bu kadar misliyetle bir itme de olabilir ve dolayısıyla da bir araya gelemezlerdi. Başka bir ifadeyle pozitif olanın yanında öbürü negatif olmalıydı ki, aralarında çekme olsun ve uyum sağlanabilsin... Bu açıdan, her büyük davanın temsilcisi, Efendimiz'den evvel peygamberlik çerçevesinde, O'ndan sonra da vilayet planında, hemen hepsi birbiri ile irtibatlı gibi davranmış ve Hz. Adem'den başlayarak tâ Hz. İsa, Hz. Musa, Hz. İbrahim ve Hz. Nuh'a (as) kadar aynı şeyleri yapmışlardır. Bazen, Hz. İbrahim'in; 'Bütün insanları hacca davet et ki gerek yaya, gerek uzak yollardan gelen yorgun argın develer üzerinde sana gelsinler' (Hac, 22/27) şeklindeki seslenişinde olduğu gibi, ses ve soluklarını, bir yönüyle yokluğa salmış ve derken, tıpkı Cenab-ı Hakk'ın nurundan hakikat-i kainat meydana geldiği gibi, onların çağrıları da âdetâ böyle bir diriliş ve varoluşa mebde' teşkil etmiştir.

14.10.2002 - Vahiy ve Heva Birbirine Taban Tabana Zıttır

Vahiy ve heva, birbirine zıdd-ı nâkısla zıt iki kelimedir. Vahiy, şaşırtmadan, dosdoğru; insanı, değerler üstü değerlere ulaştıran gerçek bir vasıta olduğu gibi, ilmi marifete dönüştüren çok önemli bir ışık kaynağıdır. Bu manada Efendimiz için, Kur'an: 'Mâ dalle sâhibiküm ve mâ ğavâ ve mâ yentiku ani'l-hevâ - Arkadaşınız Muhammed (sav) asla yanılmadı, sapmadı, aldanmadı. Ve O kendi heva ve hevesine göre de konuşmuyor.' (Necm, 53/2,3) buyurur. Evet, O'nda dalalet yok, taşkınlık yok; O, her an vahiyle irtibatlı ve ne konuşursa, vahiyle konuşur asla kendi heva ve hevesiyle konuşmaz...

Bunun karşısında heva ise, nefis yörüngeli bir şeydir ki, onun için Cenab-ı Hak: 'Baksana kendi heva ve hevesini ilah edinen, ilmi olduğu halde Allah'ın kendisini şaşırtıp, kulağını ve kalbini mühürlediği, gözlerine de perde çektiği talihsizin haline!' (Câsiye, 45/23) buyurur. Demek ki heva ve heves, insanı hedefe ulaşmaktan alıkoyan öyle bir engel, öyle baş edilmez bir gâile ki ona takılanın sonu küfür ve sefalettir. Onun hakim olduğu her yerde dalalet vardır.. ve derecesine göre herkes ondan ne kadar nasibini almışsa, bir o kadar sapıklık içinde demektir. Leyla Hanım, ondan şekva mahiyetinde: 'Heva ü nefsim uydum, pek çok günah ettim, Huzura hangi yüzle varayım ya Rasulallah' der. Aynı manada bir başka şair ise,

'Hevâ-i nefsin elinden el aman.
Senden ola inayet ya Rahman!'

Evet, hevayı sadece insanın kendi cismânî arzu ve isteklerine kapılması, bazı şeylere arzu duyması ve iştihasının kabarması şeklinde anlamak yanlış ve eksik olur. O, bazı şeyleri kişinin kendi duygu ve mantığına göre alıp algılamasından, dine ait meseleleri gerçek kaynağından araştırma yerine, aklına estiği şekilde yorumlamasına kadar geniş bir dairede tesiri olan bir mahiyet-i insaniye virüsüdür.

14.10.2002 - Sevgide de Denge Korunmalı

Ben, arkadaş yönünden dünyanın en talihli insanlarından biri sayılırım. Benim öyle arkadaşlarım var ki, onlardan bir gün bile ayrılmaya dayanamam; alışmışımdır onlara ve değişik sebeplerle ayrılıp bulunduğum beldenin dışına gittiklerinde onları bir anne-baba, bir abi gibi özlerim. Hatta bazen memuriyet veya yatırım ve ticaretleri icabı bir yere gittiklerinde, ancak ahiret beraberliği ile teselli olmağa çalışırım.

Bir insanın kendi arkadaşlarını, böylesine ifrat derecede sevmesi, ifrat derecede onlara bağlılığı, ifrat derecede sadakati, ifrat derecede vefası güzel bir şey olsa da, her şeyde olduğu gibi, bunda da dengenin korunması lazımdır. Mesela sevdiğimiz bir insana sevgimizi ifade adına, 'Onun için İmam Gazali mi desem, İmam Rabbani mi desem..' deyip abartı ile anlatmamız kat'iyen doğru değildir. Bu tür ifadeler yakışksız şeylerdir ve bize Rabbimizle münasebetlerimiz açısından çok şey kaybettirir. Arkadaşlarımıza karşı hüsnü zannın verdiği şeyleri büyük makamlar şeklinde ifade etmektense, o büyük makamlardan daha büyük şekilde, kardeşimiz deyip bağrımıza basmamız bence daha önemlidir. Böyle olunca o artık benim düşse de kardeşim, kalksa da kardeşim, koşsa da kardeşim, otursa da kardeşim.. bu ise tamamen sevginin aklileştirilmesi, yani her şeyde aradığımız gibi, kardeşlikte de mantıkî bir alaka kurmak, esbabını bilerek kardeşlik tesis etme demektir.

21.10.2002 - Kâinattaki Kanunlar Karşısında İnsan

Kur'an'ın bu kanunlardan bahsetmesinin bir sebebi, insanın dikkatini çekmek, bu konularda onu düşünmeye, araştırmaya teşvik etmek ve bunları yaparken de, tatbik etmesi gereken metot konusunda bir fikir vermektir. Mesela Kur'an-ı Kerim, arzın genişlemesi, atomların, bulutların ve dağların hareket etmesi gibi hususları anlatarak insanı metotlu düşünmeye sevk etmektedir. Bu sayede insan, darmadağın fikirlerden ve perişan düşünce kırıntılarından daha çok sistemli ve metotlu düşünme imkanını elde eder.

Mesela avamdan bir insan, yağmurun yağmasını 'gökyüzünde yağmur bulutları belirdi, yağmur yağacak' şeklinde ifade ederken, Allah'ın, kâinatta cârî olan kanunlarını bilen bir bilim adamı aynı hadiseyi, rüzgarın eserek zıt kutuplu bulutları bir araya getirmesinden, bu bulutlardan yağmurun yağmasına kadar cereyan eden pek çok hadiseyi değişik alet ve yöntemlerle tespit edip katiyete yakın bir şekilde tahminde bulunarak yağmurun yağacağı zamanı bildirir. Burada, bu iki insan arasındaki fark, bunlardan biri, hadiseye çıplak gözle bakıp maksadını basit bir düşünce içerisinde ifade ederken, diğeri, sebep ve neticeleri kompoze ederek maksadını sistemli bir düşünce içerisinde ifade etmektedir. Bundan da anlaşılmaktadır ki eşya, ancak ilim nazarıyla bakıldığı zaman, gerçek değeriyle kavranabilecektir. İşte Kur'an-ı Kerim, kâinatın, bir nizam ve sisteme bağlı olduğunu vurgulayarak, insanlara sistemli düşünmenin kapılarını aralamaktadır. Böylece O, insanı darmadağın düşünce kırıntılarından kurtarıp, sistemli düşünmeye ve kâinatı sebep-netice perspektifinden mütalaa etmeye sevk etmektedir ki, bu sayede insanlar, büyük mesele ve problemleri halletme imkanını da elde etmiş olacaklardır. Sistemli düşünme metodunu kavrayan insan, aynı zamanda, düşünce noktasında ahlaka ermiş, terbiyeye mazhar olmuş ve insan-ı kamil olma yoluna da girmiş demektir ve bu meselenin bir yönüdür. Diğer yönüne gelince, insanın beyan derinliğini ihtiva eden bir buut vardır. İşte bu yönüyle o, hem konuşur hem de muhatap olur ve dinler. Evet insan bu yönüyle öyle enteresan bir santraldır ki, mekan ötesinden mesajlar alır ve ötelere dilekler sunar. Evet o, yerinde Allah'ın kelâm sıfatına muhatap olur yerinde de Mütেকellim-i Ezeli'ye karşı mütেকellim-i hâdis olarak içini döker, arzularını dile getirir. İşte bu yönde insanın rûhen ve kalben terakkisine medar olabilecek önemli bir kaynak ve rehber vardır ki, o da Kur'an'dır.

Kâinatta cârî olan kanunlar cebrîdir; dolayısıyla da olabildiğine müsamahasız ve affa kapalıdır. Beşer, bunlara bir miktar kadar ters düştüğünde, hemen cezalandırılır. Mesela insanın beynine bir kurşun isabet ettiği takdirde kâinat kitabının bir kanunu olarak Allah (cc) onu öldürür. Evet O'nun ayarladığı ve cebrî bir şekilde bağladığı bu dolabın kanunları bunun böyle olmasını iktiza etmektedir. Yine bir insan, kendisini yüksek bir yerden boşluğa attığında, yerçekimi kanunu perde, yere çakılıp ölür. Kâinatta şartlı bir determinizma hakimdir. Allah (cc), kâinatta, bir nokta-i nazara göre 'ism-i zatıyla', diğer bir nokta-i nazara göre, 'ism-i rahmanıyla' tecelli ederek mutlak planda ve mutlak manada öylesine bir hakimiyet izhar etmiştir ki, bu hakimiyet karşısında insan belli çerçevede mahkum ve mecburdur. Ama Cenab-ı Hak, rahimiyetinin gereği olarak Kur'an-ı Kerim'i insanın eline vermiş ve onu cebrî dönen bu dolabın içinde herhangi bir tarafa çarpmayacak şekilde -tabii Kur'an'ın rehberliğinde- hedefine sevk etmektedir. Bu yürüyüş esnasında yürüyen merdivenlere binen veya döner kapıların arasından geçen insanların, yükselmek ve içeriye girmek için kendilerini onlara uydurma zorunda oldukları gibi, insan da cebrî dönen bu dolapların içinde, etrafa çarpmamak için Kur'an'ın rehberliğinde O'nun prensiplerine riayet etmek suretiyle kendini korumaya almalıdır. Bu dolaplar kendi kuruluş disiplinlerine göre sürekli dönmektedirler. Beşerin bunlara müdahale etmesi de mümkün değildir. Dolayısıyla hiçbir hareketin, bunlara ters olduğu müddetçe muvaffak olması söz konusu değildir. Zaten, hiçbir nebi de bunlara ters bir hareketle, ümmetine mesaj vermemiştir. Bundan da anlaşılmaktadır ki, Kur'an-ı Kerim ve nebilerin bütün himmet ve gayretleri, insanların nazarlarını fıtrata çevirmek ve fıtratın değişmeyen kanunlarıyla onların uyumlarını sağlamaktır. Bu itibarla da insan, fıtratla içli-dışlı yaşamalıdır ki, ayakta kalabilsin. Bunu temin edecek olan da ancak Kur'an ve Sahib-i Kur'an olan Allah Rasulü'dür (sav). Nitekim O, bir hadis-i şeriflerinde şöyle buyururlar: 'On şey fıtrattandır: Bıyığın kesilmesi, sakalın bırakılması, misvak, istinşak (burna su çekmek), mazmaza (ağza su çekmek), tırnakları kesmek, parmak mafsallarını yıkamak, koltuk altını yolmak, etek traşı olmak, intikâsu'l-mâ (istinca) yapmak.' İlk bakışta bıyığın, tırnakların, koltuk ve etek altındaki kılların uzaması insanın fıtratının bir gereği olduğu zannedilebilir. Halbuki Allah Rasulü (sav) bu hadis-i şerifiyle bunların uzamasının değil, kesilmesinin fıtrattan olduğunu ifade etmiştir. Bundan anlaşılan şudur; insanların her zaman fıtrata ve fıtratın kanunlarına derinlemesine vâkıf olmaları zordur. Onlar bunu ancak, Kur'an-ı Kerim ve Allah Rasulü'nden (sav) öğreneceklerdir. Nitekim Allah: '(Rasulüm!) Sen yüzünü hanîf olarak dine, Allah,

insanları hangi fitrat üzere yaratmış ise ona çevir. Allah'ın yaratışında değişme yoktur. İşte dosdoğru yol ve din budur; fakat insanların çoğu bilmezler.' (Rûm, 30/30) ayet-i kerimesi bu önemli hususu hatırlatmaktadır.

Zaten, kâinattaki bütün canlılara bakıldığında, onlara, Cenab-ı Hakk'ın değişmeyen bu kanunlarının hâkim olduğu açıkça görülecektir. Şeriat buna Allah'ın vazettiği esaslar manasına 'fitrat-ı ilahî'der. Bununla, kâinatı yaratan el ile insanı halk eden elin aynı el olduğu vurgulanmaktadır. Evet kâinat ile insan arasında adeta bir şiir âhengi vardır. Ve asıl mesele, insanın Kur'an'a kulak vererek, kâinatta hâkim nizama uygun hareket etmesi ve 'şeriat-ı fıtriye'nin kurallarına muhalefetle elimine edilmemesidir.

İnsan, Kur'an'a kulak verip onu dinlediği, hareketlerini kâinatta cârî olan kanunlara uydurduğu ve nizâm-ı âleme uygun hareket ettiği nispette rûhen huzura kavuşacak ve elemsiz bir lezzet ve kedersiz bir zevk elde edecektir. Aksine o, kâinattaki kurallara riayet ederek bilim ve teknolojiye ilerlemeler sağlasa da, Kur'an'ı dinlemediği ve O'na ters düştüğü durumlarda da cinayetler, huzursuzluklar, haksızlıklar, şikayetler ve problemler birbirini takip edecektir. Evet, Kur'an'la beslenmeyen toplumlarda, ilim ve irfan hangi seviyeye ulaşırsa ulaşsın, haksızlıkların, cinayetlerin ve daha nice problemlerin önü asla alınamayacaktır...

28.10.2002 - Bir Milletin Yıkılışına Sebep Olan Hususlar, Dirilişine de Sebep Olur mu?

Yıkılışa sebep olan şeyler, doğrudan doğruya dirilişe sebep olmaz; dolayısıyla yıkılış kendi sebepleriyle geldiği gibi, diriliş de kendi sebep ve kendi dinamikleriyle gelir. İsterseniz bunu biraz daha açabiliriz:

Yıkılma, bir şeyi ayakta tutan erkanın veya şartlardan bir tanesinin fıkdanı (kaybolması) ile gerçekleşebileceği gibi, bütünün birden yok olması ile de gerçekleşir. Yeniden dirilişe gelince durum tamamen farklıdır. Ben varoluşla yıkılış sebepleri arasındaki irtibatı hep erkân ve şeraitiyle namaza benzetirim; nasıl ki namazın namaz olabilmesi için, onun içindeki ve dışındaki şartların eksiksiz yerine getirilmesi bir esastır. O şart ve rükünlerden bir tanesinin eksik olması halinde namaz, namaz olmaktan çıkar. Aynen öyle de, varoluş yada diriliş için bütünü meydana getiren parçaların bulunmasının şart olmasına mukabil, yıkılış ve çözülüş için o cüz' ve parçalardan bir tanesinin bulunmaması yeterlidir. Bunu tamir ve tahrip münasebeti çerçevesinde de ele alabiliriz: Şöyle ki; tamirde bir şeyin vücudu neye mütevakıf (bağlı) ise, onun varlığı söz konusu olduğunda o vücudu meydana getirecek bütün esasat ve şartların bulunması lazım gelir. Tahripde ise, sadece bir rüknün fıkdanı yeterlidir.

Kur'an-ı Kerim, devletlerin ve milletlerin yıkılış sebeplerini anlattığı çok yerde bir 'mütrefin' grubundan, yani refah içinde şımarıklaşmış aristokrat bir gruptan bahseder ki, böylelerine göre ukba tamamen unutulmuş, hayat zevk ve sefa yörüngeli bir hale gelmiş, insanlar beden ve cismaniyetlerine takılmıştır ki böyle bir toplum için çöküş kaçınılmaz olmuş demektir. Zira insanlığın yaratılışından gaye bunlar değildir; gaye, iman-ı billah, marifetullah, muhabbetullah ve zevk-i ruhânidir. Bunların dışındaki muhabbet-i beden, muhabbet-i dünya gibi şeyler, bu gayeye ters düştükleri sürece, onlara karşı alaka ve muhabbet söz konusu olmamalıdır. Üstad'ın verdiği ölçüler içinde ifade edilecek olursa; onlara alaka, ifade ettikleri manadan, yani esma ve sıfat-ı İlahinin tecelligâhı, tezahürleri olmasından, yine ahirete bakan bir tarla vazifesi gördüğünden dolayı olmalı; ama katiyen kendilerinden dolayı olmamalıdır.

İşte eğer bir toplumda mütrefin hayat anlayışıyla bu kriterler altüst olmuşsa, insanlar mânâsız yaşıyor demektir ki, zaten kıyamet de bundan dolayı kopacak ve o günü idrak eden insanlar bu manasızlığın altında kalıp ezileceklerdir. Evet,

yeryüzünde Allah diyen insan kalmayınca, küre-i arzın da bir manası kalmamış ve her şey bir hiç etrafında dönüp duruyor demektir. Oysa ki Allah, abes hiç bir şey yaratmamış, her işte mutlaka bir hikmet veya pek çok hikmet gözetmiştir.

Bana göre yıkılış sebeplerinden biri de zulümdür. Gerçek manadaki bir zulüm, aslında imana da mânidir. Kur'an, onu değişik ayetlerde küfrün sebeplerinden biri sayar. Bundan dolayı da diyebiliriz ki eğer yeryüzünde bir millet başkalarına zulmediyorsa, er-geç Allah (cc) o milleti mutlaka yıkar ve yıkmıştır. 'Zulmiyle âbâd olanın âhiri berbat olur' ne hoş sözdür. Bundan başka insanlar arasında çalım, caka satma; yani insanları istihkar etme, kendini üstün görme, başkalarına köle muamelesi yapma, hakkı kuvvette görme, sürekli kendi doğrularını halka dayatma, milletleri yıkan âmillerin başında gelir. Bunun en güzel örneklerini, bu vasıflarından dolayı Allah'ın kendilerini yıkıp yok ettiği Firavunlarda ve Roma diktatörlerinde görmek mümkündür.

Bütün bunların dışında, ilhad ve inkar kaynaklı başka sebeplerden de söz etmek mümkündür. Ancak şurası da bir gerçektir ki, sosyologların ifadesine göre, nasıl ki insanların malum tabii birer ömürleri vardır ve zamanı geldiğinde bir bir buraya geldikleri gibi bir bir gitmeleri de muhakkak ve mukadderdir. Aynen öyle de, milletler için de her zaman bir yıkılış söz konusudur. Onlar da, fertler gibi doğar, büyür ve ölürler. Hiç kimse bu devvâr-ı gaddarın elinden kurtulamaz. Ünlü sosyolog Ali Şeriatî'den Gibe, ondan Hamilton'a kadar hemen herkes bunun değişmez bir hakikat olduğunu ifade ederler. Tabii şartlarına riayet edilerek bazen bu ömür, oksijen çadırında bir insanın ömrünü -Allah'ın izniyle- uzatma gibi uzatılabilir. Bana göre, mesela Osmanlı Devleti ömrü uzatılmışlardandır. Bu da, yine esbap açısından o devletin arkasındaki baş döndürücü firâset, kiyaset, fetânet ve zincirleme dehalara bağlanabilir.

Bu yönüyle, ömr-ü tabîî dediğimiz şey -ki, bu tabiri Üstad insanlar için de kullanıyor- milletlerin yıkılması için önemli bir faktör sayılabilir. Ben, hem vicahi görüşmelerimde, hem yazılarımda, hem de vaazlarımda -ki ihtilalden evvel Bornova Camii'nde son vaazım bunun üzerine idi- bu meseleyi belki en çok işleyenlerden biriyim; evet tıpkı yer fiziğinde olduğu gibi, bazen en yüksek zirveler çukurlaşır deniz olur; bazen de denizlerin dibinden fışkırarak yeni zirveler ortaya çıkar. Nitekim küre-i arz, -Yunus Emre'nin diliyle ifade edecek olursak- yedi kez dolup boşalmış, belki elli defa şekil değiştirmiş, kabuklar kırılmış ve yeni tekevvünler meydana gelmiştir.

İşte yer fiziğinin bu değişmez kanunu ve bu esbab-ı âdiye, insan toplumları

için de aynıyle olmasa da misliyle söz konusudur. Yani bir millet bittiği, tükendiği bir yerde, aynı çizgide ya da az farklı bir çerçevede yeni bir başlama olmaktadır. Zira dünyada hadiseler, hatt-ı müstakim gibi değil, dâirevi cereyan etmektedir. Bu ise sonla başın yan yana gelmesi demektir. Başka bir ifadeyle Cenab-ı Hak, servet-saman, mal-menal ve hakimiyet gibi şeyleri birinden alır, başka birine verir. Dolayısıyla bugün birilerine bayramsa, yarın da başkalarına bayram olacaktır ve bu Allah'ın değişmez kanunudur.

Bu kanun zaviyesinden bakılınca denebilir ki, her son aynı zamanda bir başlangıç demektir. Ancak böyle bir başlangıcı başlatıp götürecek ve temsil edecek yürekli, kafaları kadar kalpleri de olan, ilimleri kadar Allah'la münasebetleri kavi bulunan hisleri derin insanlara ihtiyaç vardır. İşte bu manada bir yapılanma ve dirilişi, başta peygamberler, daha sonra da müceddidler temsil edegelmişlerdir. Bu yok oluş ve tahripler, onlarda bir ba's-ü bade'l-mevt (öldükten sonra dirilme) düşüncesi, ba's-ü bade'l-mevt azmi, ba's-ü bade'l-mevt ceht ve heyecanı meydana getirir ve bu duygularla onlar yeni bir dirilişe koyulurlar. Ve onu - biiznillah- gerçekleştirirler.

Buna bir örnek vermek gerekirse, mesela bir İngiliz müstemleke nâzırının, elinde Kur'an, gazetecilere poz verip, 'bu Kur'an Müslümanların elinde olduğu sürece onları yenmek mümkün değildir. Öyle ise, İslam dünyasını dize getirmek, çökertmek için Kur'an'ı onların elinden almak lazımdır ' demesi ve taraf olduğu milletleri bu yöne yönlendirmesi; onların da, pompaladıkları şeylerle Müslümanları bölüp parçalamaları, birbirleriyle vuruşturmaları hep Kur'an'sızlık dönemlerine rastlar. Elbette o nâzırın bu sözlerinden ötürü bir hayli gayret-i diniye sahibi insan harekete geçmiştir, ama o süreç de belli ölçüde devam etmiştir. Ben burada sadece o gayret-ı diniye kahramanlarından birinin kükreyişini verip konuyu noktalamak istiyorum. Bu kahraman: 'Ben de bu Kur'an'ın Allah kelamı olduğu gerçeğini ortaya koyacağım ve siz asla onu bu milletin elinden almaya muvaffak olamayacaksınız' demiş ve yeni bir ba's-ü bade'l-mevtin temellerini atmıştır. Bu durum, yıkılma döneminde ruhen diri olan bir insanın, yıkılmaya karşı baş kaldırışı ve yeni bir tekevvün arzusuyla ortaya atılışı demektir ki, bizler için henüz şafak horozlarının dahi ötmediği o dönemde, onun yazmış olduğu eserlere bakıldığında, onun hakikaten diri olduğu ve gezdiği her yerde, çevresindeki insanlara hayat ve diriliş üflediği görülür.

İşte yıkılma bazen böyle bir duygu da meydana getirebilir insanda. Yoksa yıkılmaya sebep olan şeyler, doğrudan doğruya dirilişin sebebi olmaz.

04.11.2002 - Işığın Görüldüğü Ufuk: Ramazan

Işık, karanlıklarla savaşıarak gerçek derinliğine ulaşır.. güzellik, çirkinlikler içinde daha bir belirginleşir.. iyiler, fâikiyetlerini tam olarak ancak kötüler arasında ortaya koyabilir; hiç olmazsa bazıları için bu böyledir.. toplum, huzura ihtiyaç hissettiğinde onu daha iyi duyar; duyar ve onun için ölür ölür dirilir. Rahatı, gerçek derinlikleriyle ancak meşakkat görmüşler anlayabilir; cenneti de sırat yaşamış, sıratı geçmiş olanlar.. karanlığın en azgın ânı ışığın şafağını soluklar.. gündüzler, döl yatağı dönemini gecenin bağrında geçirirler; baharlar da karın-buzun sînesinde. Sebepler bütün bütün tesirsizleşince, ruhları Kudreti Sonsuz mülâhazası sarar, 'meşakkat teysîri celbeder' fehvâsınca, sıkışma da her zaman ferah-fezâ iklimlere açılmanın önemli bir rıhtımıdır.

İç içe bunalımlarla sarsılıp çeşitli kaoslar fâsit dairesi içinde kıvrandığımız şu günlerde, rahatı, huzuru daha iyi anlayabiliyor.. ışığın kadrini daha içten takdir edebiliyor.. imanı ve Hakk'a kulluğu, o derin güzellikleriyle daha net görebiliyor.. kaynağı iman, vicdanlarımızdaki hakikî güveni daha engin duyabiliyor.. iyiliklere karşı arzularımızın köpürdüğünü, kötülöklere karşı da tiksinti duyduğumuzu daha açık hissediyor ve tam bir iyilik banyosu yapmak için kendimizi, şu aydınlık günlerin çağlayanlarına salarak son bir kez daha Ramazan diyoruz.

Kim bilir, şimdiye kadar kaç defa Ramazan görmüş, Ramazan duymuş, Ramazan yaşamışızdır ama, değişik olumsuzlukların milleti çepeçevre kuşattığı, iradelerimizin çatırdayıp azimlerimizin sarsıldığı ve gurbet içinde gurbetler yaşadığımız böyle kasvetli bir zaman diliminde, hırpalana hırpalana tam mazlûmlaşmanın, her gün ayrı bir saldırı karşısında buruklaşmanın hasıl ettiği farklı bir hisle -bu biraz da kulluk insiyaklarımızdan kaynaklanıyor- sînelerimizi Rabbimize açıp en içten duygularla sızlanıyor ve 'Ey Müsebbibü'l-esbâb, sebepler bütün bütün uçup gitti! Düşmanların cefâsı, dostların da hâl bilmezliği acz ve zaafımıza inzıam edince yol mülâhazalarımızı yoldakilerin hayreti sardı; bahtına düştük, bizi takılıp yollarda kalan yalnızların talihsizliğine uğratma!' diyoruz; diyor içimizi çekiyor; mâruz kaldığımız ızdırapları duyma ölçüsünde, ihtiyaç ve ıztırar hâliyle O'nun kapısının tokmağına dokunuyor; böyle bir tevhid mülâhazasına iltifatlarının ifadesi sayılan teveccühlerini, yine O'na olan itimad ve güvenlerimizle bekliyoruz ki, bu seviyede tabiatlarımızın derinliklerinde duyarak bir başka Ramazan yaşadığımızı hatırlamıyorum ve

yaşayacağımıza da fazla ihtimal veremiyorum.

Evet, şimdiye kadar bu mübarek ayı, değişik iltifat esintileriyle defaatle idrak ettik ve defaatle Ramazanlaşmaya çalıştık; millet olarak şanlı günlerin içli ve derin Ramazanları.. harb u darblerin yaşandığı o tozlu-dumanlı günlerin sisli atmosferinde, ziyâsı ve bereketiyle maytaplar gibi yanıp-sönen buruk Ramazanları.. maddî-mânevî iç içe yoklukların ortalığı kasıp kavurduğu hazanlı Ramazanları.. azimlerimizi ümitlerimize bağlayıp 'Hak tecelli eyleyince her işi âsân eder/Halk eder esbâbını bir lâhzada ihsan eder' duygularını mırıldanarak, iftar-sahur arası gelip-gidip fevkalâdeden bir kapı aralanacağı ümidiyle hep aktif bekleyişte bulunduğumuz canlı fakat yetim Ramazanları... Evet, hem birbirine benzeyen hem de benzemeyen bütün bu Ramazanlar, birer inkisâr ve burkuntu faslı da ihtiva etmesiyle hep aynı tulû ile tüllendi ve gidip aynı gurûblara kapandı; kapandı ve bize o hicranlı günler adına bir seher yıldızı şarkısı sunup geçti.

Şüphesiz, bugüne kadar gelip geçen hemen her Ramazan, sezilebilen veya sezilemeyen ziyâsı, nuru ve kendine has tadıyla âdeta başlarımızın üzerinde melek kanatlarının rikkatli sesiyle gelip geçti. Vicdanlarının derinlikleriyle bu yumuşak sesleri duyan hüşyar gönüller, hemen her zaman bir eşref saate koşuyor gibi, beraberinde bir ebedî doğuşun müjdesini de getiren Ramazana yöneldi ve onu duymaya çalıştılar.

Bazen konjonktüre göre, o günlerin ve gecelerin ilham ettiği mânâlar ile, tıpkı havada yumuşakça yüzen kuşlar gibi rahat, âhenkli, mevzun, hallerinden memnun, aynı düzen üzerinde, belli bir ufka yürüyüş neşvesiyle, hep güzelliklere konup-kalkarak; çevrenin isinden-pasından, içlere bulantı levsiyatından alabildiğine uzak ve yaşadıkları hayatın daha muntazam, daha anlamlı, daha derin bir geleceğe aktığı hissiyle dopdolu ve gergin.. bazen de, ümidin, neş'enin sonbaharını yaşıyormuş gibi tam bir inhizam içinde; iradeleri sarsılmış, azimleri kırılmış, beklenti ufukları daralmış, ruh atlasları renk atmış, korkunç bir çözülme ve bir ayrışma ile sürekli bir irtifâ kaybederek, ruh ve mânâ dinamikleri itibarıyla kendi semâlarının üveyki iken, ayaklarının altındaki arzın sürüm sürüm talihsizleri haline gelmişlerdir.

Şimdilerde, türlü türlü baskı ve dayatmalar, tagallüpler, tahakkümler, istibdatlar bize varlığımızı yeniden keşfetme imkânını verdi. Evet, her uzvunda ayrı bir ağrı, ayrı bir sızı bulunan bir muzdaribin her an bütün mevcudiyetini duyması gibi, biz de yıllardan beri yaşadığımız mağduriyet, mahkûmiyet ve

mazlûmiyetler sayesinde, sessiz ama derinden, âheste âheste fakat kararlı, sımsıkı hak mülâhazasına bağlı, ancak hakkın da hiçbir zaman birileri tarafından bağışlanacak bir sadaka olmadığı şuuruyla ve tam bir metafizik gerilim içinde geleceğimiz adına yepyeni günlere kapı aralayan bir Ramazanla el eleyiz.. el eleyiz ve meltemler gibi yumuşak, hareketsiz akan yüksek debili suların görünüşlerindeki sessizlik ve tabii mehâbetine denk bir kararlılıkla gözleri gönülleri doldura doldura kendi özümüzde doğru yürüyoruz. Evet, bizimle aynı duyguyu paylaşanlar bazen, havada kanat çırpmadan duran kuşlar gibi mevzun, kendilerinden emin, daha yüksek irtifâlara açık ve geniş intihab yelpazeleriyle; bazen, her şeye rağmen bir kısım seçenekleri -li hikmetin-kullanmadan aktif bekleyişleriyle; bazen de, kendilerinden beklenenin kat kat üstünde bir temkin ve ciddiyetle hep dilbeste oldukları mefkûrelerine yürüyorlar.

Yürüyorlar oruçla, terâvihle, mâbetle meleklerin Hakk'a yürüdükleri gibi.. fevkalâde yumuşak, olabildiğine rikkatli, gözlerinde yaş, sînelerinde ürperti bütün samimiyetleriyle yürüyorlar durmadan.

Sabahlara kadar kendilerine rağmen par par yanıp eriyen mumlar gibi, çevrelerine ışık saçıp hep karanlık yudumlayan, yaşamaya boş verip ömürlerini yaşatmaya adanmış bu kahramanlar, ellerinde milletin mânâ ve ruhunu seslendiren enstrümanları, dillerinde geçmişimizin özünden, usâresinden süzülüp gelmiş argümanları bize muhteşem günlerimizi iade etme gayreti içinde çırpınıp duruyorlar. Biz de onların bu ulü'l-azmâne gayretlerini, bu gayretlerle yükselen zamanı, gelip geçici bir âna sıkıştırılmış vakitçik olarak değil de; özüyle, vâridatıyla, vadettikleriyle hiçbir zaman tam geçmeyen, bir ucu en kadîmlerden daha kadîm ve mâzinin şanlı bir döneminde, diğer ucu da sonsuza namzet ve hâle yaslanmış birbirinden muhteşem bütün devirleri, zaman ve mekan üstü, ruhun rasat noktasından, derin bir temâşâ zevki içinde seyrediyor ve iman sayesinde ne olmazların olur hâle geldiğini hayretle müşâhede ediyoruz.

Gerçeğe açık bu rüyalarda, onları çağrıştıracak sâikleri bulabilenler için, her yeni gün kim bilir ne bilinmezlerle kapılar aralar, bize 'buyurun' eder, mağmûm gönüllerimize inşirah üfler ve bizi kendimize ve hâle takılı olmadan kurtararak imanın, ümidin en ferah-fezâ iklimlerinde gezdirir.

Ramazan, hem en münasip bir dua, münâcât ve Hakk'a yönelme mevsimi, hem de çok canlı bir tedâî kaynağıdır. Onun gökkuşağı gibi rengârenk

atmosferinde, gönüller her zaman buhurdanlar gibi tüter; her seher bir şehriyin gibi tülânir; her koyda yüzlerce bülbül öter. Ramazanın ışıktan ikliminde her hâl, her tavır, her duygu, her ibadet, bize sadece şanlı geçmişimizden bazı sesleri, bazı sözleri, bazı düşünceleri, bazı mülâhazaları taşımakla kalmaz; onun sihirli atmosferinde bazen tâ ötelere ötesinden dahi neler duyar ve neler dinleriz! Hele bu Ramazan, bir uzun imsak döneminden sonra, asırlar boyu süregelen bir sessizliği yırtan Ramazan ise... Ramazanın böyle bir aydınlık kaynağı olduğuna inanan bizler, küçüklüğümüz ölçüsünde değil, Ramazanın büyüklüğü ve Hak rahmetinin enginliği nisbetinde onda öyle bir âhenge erer, öyle yerli yerine oturur ve öyle ufkî bir derinliğe ereriz ki, gönlümüz Hakk'a en yakın olmanın huzurunu duyar ve bütün benliğimiz yer yer O'nun rahmet tecellileri karşısında ra'shelerle ürperir, zaman zaman da üns esintileriyle sarıldığımızı hisseder gibi olur;

'Ey Rab Seni bilmemek hasret, yakınlık ateş,
Sînelerde yanan kor ocaklardakine eş..
Hele aşkın hele aşkın, aşkın tam bir cennet!
Ne olur aşkınla dirilmeme inayet et!'

diye mırıldanır, ufkumuzla bütünlüğümüzü gözden geçirir ve içinde bulunduğumuz havaya öyle uyarır ki, hem en saf neş'elerle coşan bir çocuk, hem de bin âhı birden duyabilen bir hassas ruh gibi, iki kutuplu bir dünyanın merkez noktasında, elemi zevklerine eş, endişeleri sevinçleriyle at başı, ümitleri her zaman temkine dayalı, korkuları recâ payandalı, ikilemler içinde ama mutlaka tevhid hedefli en engin duygularla ufuktan ufuğa koşarız; koşar ve âdetâ ruhlarımızın kubbesi çatlayıp da açıkta kalacakmışız gibi bir hisle ürpeririz.

Bazen, bu mübarek günler içinde yaşadığımız kutlu saat ve dakikalar, iç dünyamızı öyle ifşâ eder ve sırlarımızı öyle açığa vurur ki, ifade etmeye muktedir olmadığımız düşüncelerimizin böyle net seslendirilmesi karşısında, sevindiğimiz aynı anda, gözün, kulağın kalbin önüne geçmiş olmasını düşünerek, haddimizi aşmış olma mülâhazasıyla da iki büklüm oluruz.

Ramazan esintileri bazen o kadar hâle uygun, yumuşak, mûnis ve beklenenin üstünde cereyan eder ki, gönüllerimiz çok defa tartamadığımız hislerle dolar-taşar ve biz sırlı bir akıntıyla kendimizi cennetlere taşıyan bir köprüde veya bir mecrada sanırız; sanırız da, bu akıntı kesilecek, bu seyahat sona erecek; erecek de farkına varmadan rıhtımına kadar ulaştığımız bu cennet koridorundan dökülecekmişiz mülâhazasıyla ürpeririz. Ne var ki arkadan hiç beklenmedik

şekilde daha derin bir tedâî ve kabaran yeni bir dalgayla, tekrar hudutlarımızı aşarak kendimizi onun cebrî-lutfî çağlayanları içinde bulur; hiçbir şey olmamış gibi bu enfüsî seyahat ve müşâhedeye devam ederiz. Ramazanda hemen her gece, uzun bir yolculuğa hazırlanıyor olma çağrışımlarıyla yataklarımızdan fırlar, bedenin arzularına bir noktada kerte vurur, dünyaya kapalı, Dost'a açık duygularla O'na mahrem olacakmışız gibi bir hisle koşar ve sevinçle köpüren bir hâl alırız; alırız da dört bir yandan gelip benliğimizi saran bir kısım sihirli esintilerle gündelik düşüncelerden bütün bütün sıyrılır ve âdeta uhrevîleşiriz. Bu türlü ahvalde çok defa eşref saatler ruhlarımıza kendi büyülerini üfler ve gönüllerimizde Sonsuzun ateşini tutuştururlar. Böyle anlar bize, o kadar içli, o kadar tatlı, o kadar mûnis ve o kadar yumuşak gelir ki, böyle bir süreçte zamanın sâniyeleri, sâliseleri o kendilerine has nefâsetleriyle ruhlarımızın derinliklerine sindikçe, bir vuslat çağına girdiğimiz hülyalarına kapılarak varlığımızın kubbesi çatlayacakmış da öteye geçecekmişiz gibi olur. Aslında, 'Cânı Cânan dilemiş vermemek olmaz ey dil/Ne nizâ eyleyelim o ne senindir ne benim' mülâhazasını paylaşanlar için bu tabîî bir vetiredir.

Bu ledünnî hisler içinde ömrün dakika ve saatleri o kadar halâvetli geçer ki, onların üzerimizden böyle sür'atle gelip geçmelerinden âdeta rahatsızlık duyar ve 'keşke bu şirin zaman parçacıkları hiç geçmese, zaman çağlayanı bu kadar hızla akmasa; akmasa da, iftar vaktinde yudumladığımız soğuk bir şerbeti, akıp geçtiği her noktada duyup zevk ettiğimiz gibi bu kutlu dakikaların sâniye, sâlise ve âşirelerini de öyle hissetsek' temennisinde bulunuruz.

Güneş her sabah bizim bu duygularımız üzerine doğar; her öğlen minarelerden yükselen ezanlarıyla bizde bu hisleri çağrıştırır geçer; her gurûb ruhlarımıza hem sevinç hem de hüznün kâselerini birden sunar; her gece, bir halvet büyüyle gelir ve bizi bürür; bürür ve dilimizin bağını çözer, bize içimizi dökmemizi fısıldar. Biz de bu sese, seccâdelere koşarak, hasret ve hicranlarımızı söyleyerek, sevinçlerimizi mırıldanarak, bazen inleyerek, bazen de çığlık çığlık seslerimizi yükselterek cevap veririz.

Böylece düşünce ufkumuzda hep aynı ruh, aynı mânâ ve sürekli O'nunla irtibat yollarını araştıra araştıra bir koca ay, 'gitme' deyip yalvarmamıza rağmen çeker-gider; çeker-gider ama, onun hilâlinin gurûba kapanmasını müteâkip de, güneşler gibi ufkumuzu aydınlatan bayramla yüz yüze geliriz.

07.12.2002 - Bayramlar, Bizim Dünyamızda Bir Dolunay Gibi Doğar

Bayram, bütün bir Ramazan'ın özü, usâresi ve ötelerin sihirli vâridatıyla gelir boşalır başımızdan aşağı ve bize bitiş içinde başlangıcın müjdesini verir. Böyle bir müjdenin duyulup hissedilmesi, fertten ferde, toplumdan topluma değişebilir; geçirilen Ramazan'ın derinden duyulması, gönüllerin Ramazan rengine boyanması, şuurların ötelere ve ötelere de ötesine uyanması ölçüsünde bayram da daha bir nazlı gelir, daha bir farklı yaşanır ve daha bir büyüğü geçer.

Gönüllerin derinliğinde duyulan bir bayramda her ses, her soluk, her hareket, her davranış ruhlara tesir eden müphem, fakat sihirli öyle beyan tarzlarıdır ki, azıcık ifade ve hâlden anlayanlar için daha müessiri olamaz. Genç-ihtiyar, kadın-erkek, alim-cahil, talebe-muallim, işçi-esnaf gönlünün menfezleri az açık olan hemen herkes belli bir seviyede bu beyanın sihriyle oturur kalkar ve bulunduğu her ortam da bayram rengiyle tülünür, bayram sevinciyle tebessüm tebessüm bütün gözleri okşar ve gönüllere kevserler gibi akar.

Bayram, Herkesi Kendi İklimine Çeker

Bayram, her kesimden insana fevkalâde mûnis gelir.. hemen herkesin içine işler.. herkese kendini dinletir ve ne yapar yapar herkesi mutlaka kendi atmosferine çeker. Kimseye karşı cebir kullanmaz, protokollere bağlı kalmaz, açık-kapalı kendisini kabul etmeyenleri tehdit etmez, ama herkes ona yürekten, gönüllü ve selim fitratının tabî inisiyaları ile koşar; koşar ve onu kutlamaz, sadece yaşar.

Bayrama eren bütün inanmış gönüller, onun senelere denk ışıktan saniyelerini yaşarken, kendilerini hep sevincin, neşenin bürüdüğü sırlı bir atmosferde sanır ve gezip dolaştıkları her yerde, yukarılardan başlarına bir şeylerin boşaldığını, boşalıp ruhlarının derinliklerine kadar her yanlarını sardığını duyar; bütün benlikleriyle o vâridatın kaynağına yönelir; derken, canlı-cansız çevrelerindeki her varlığın eriyip gittiği ihsaslarıyla kendilerini ötelere davetlisi birer misafir gibi düşünerek hep sınırlarını aşkın yaşarlar. Böyle ruhanî bir atmosferde kendi mevhabelerini duyup seslendirmesini bilenler, marifet ufuklarının aydınlığı ve zenginliği, aşk u şevklerinin canlılık ve harareti ölçüsünde, hayatlarına bu engin hislerini karıştırarak, her zaman,

kendileriyle beraber çevrelerindekiilerini de lezzetten heyecana, aşktan insanî münasebetlere sürükler dururlar.

Ramazan'da Gelen İçli Nağmeler

Ramazan'da çok defa, her ses, her soluk, her davranış bize, âdeta beşiklerimizin başında ninni söyleyen annelerimizin içli nağmeleri gibi gelir. Bazen bu sözleri, bu düşünceleri o kadar ince, bu tavırları ve bu davranışları o kadar yumuşak buluruz ki, gezip dolaştığımız her yerde, aldığımız bu nezaket banyosuyla kendimizi kuşlar gibi hafiflemiş, ruhanîler gibi de mekân üstü bir hâl almış zannederiz.

İnsan, bayramda karşılaştığı birinden gördüğü muameleyi, karşılaşacağı daha başkalarından da göreceği mülâhazasıyla, gün boyu, realitenin elinden yudumladığı zevk ve lezzetlerin yanında, iyiliğe bu kadar açık insanlardan göreceği mutasavver hazları da doya doya yaşar; realitelerle tasavvur ve tahayyül dünyasından kendine göre yepyeni bir âlem inşa ederek, mekânın dar üç buuduna karşılık ve zamanın izafilik esprisine dayalı göz görmemiş, kulak işitmemiş, dünyevî aklın sınırlarını aşkın bir sihir dünyasında dolaşır durur.

Bayramlaşabilmiş İnsanlar

Evet bayram, bazen tam bayramlaşabilmiş insanlarla o kadar aşkınlığa erer, o kadar ledünnîleşir ve o kadar Cennetin Cuma Yamaçlarına dönüşür ki, insan yer yer onu kendi dublesi, zaman zaman da melek tüylerinden örülmüş kanatları gibi hisseder ve gezdiği her yerde bu gizli refîkin azizliğini görür ve heyecanını yaşar. Gerçi bayram, bir ölçüde herkese kendi boyasını çalar; herkesi kendi gibi söyletir ve herkese hükmettiğini bar bar bağırır ama, onun bazı ruhlar üzerindeki tesiri daha bir başkadır. Bazen bayram, minarelerin gülbanklar gibi gürleyen sesinde, mihrapların ukbâ buutlu iniltisinde o denli farklılaşır ve aşkınlaşır ki, o eşref saatlerde hemen pek çok kimse, göklerin bütün mânâ ve usârelerinin üzerlerine boşaldığını ve ötelere ait esrarın sağanaklaştığını sanır ve her an ayrı bir cennet duygusu yudumlar durur.

Hemen her bayram, onda füyuzât hislerimizi coşturacak âmillerin güçlülüğü nispetinde, onu başımızın üstünde ışıktan, renkten, mânâdan, ruhtan örülmüş bir kubbe gibi tahayyül eder ve kendimizi, o kubbede bulunan irili-ufaklı menfezlerden sonsuzu temâşâ etme konumunda hissederek, imanın mü'minlere kazandırdığı bu engin mülâhaza sayesinde, bu daracık zaman ve mekânın ne kadar çok buutlu olduğunu düşünür; çok kanatlı, çok buutlu melekler gibi duygu

ve düşüncelerimizle bir yerde fakat çok aynada, hâl fânusu içinde ama kanatlarımızı hem mâziye hem de âtiye açılmış görür, çok zamanlılığı ve çok mekânlılığı birden yaşarız, hattâ bazen bu mülâhaza daha da genişleyerek bizimle beraber başkalarını da içine alacak vüs'ate ulaşır ve bütün bir inananlar olarak, henüz vicdanlarımızda imanî bir nüve mahiyetinde varlığını hissettiğimiz Cennette, ruhların uçuşup durduğu tepelerde, onlarla beraber kanat çırpıp sonsuza uçtuğumuzu düşler; liyâkatlerimizi aşkın bu bin bir vâridat karşısında her birerlerimiz,

'Değildir bu bana lâyük bu bende
Bana bu lutf ile ihsan nedendir?'

mırıltılarıyla hayretlerimizi ifade eder ve kendi kendimize 'meğer bayram buymuş!' deriz.

Bayram, Gönüllere Uhrevilikler Fısıldar

Her bayram bizim dünyamızda, bir dolunay gibi doğar.. ufkumuzu bir gökkuşağı gibi tutar.. ışık kaynağı ötelere, bize donanma gecelerinde göremeyeceğimiz şehriye'ler yaşatır.. arz üzerinde uğradığı hemen her dairede, bir teşrifat üslûbuyla bizler gibi bütün başkalarını da ayağa kaldırır..

Bazen, Rahmeti Sonsuz'a olan inançlarımızın feverânı sayesinde, vicdanlarımızda patlayıp çevremize yayılan ışık tufanları, etrafımızdaki maddî çeperleri darmadağın edip her yanı öyle bir nura gark eder ki, vicdanın çok menfezli o engin rasathanesinden gökleri bütün derinlikleriyle temâşâ eder gibi olur, varlığın perde arkası esrarına ulaşır, bu dar âlem içinde yeni âlemlerin inkişâfını yaşar, tecessüs ve hayallerimizde de olsa, şu birkaç buutlu mekânın üstüne çıkarak, mekânların 'lâmekânî olduğunu, cümle cisimlerin cân olduğunu, Hak tecellilerinin ayân olduğunu duyar gibi olur, iliklerimize kadar ürperir; mehâbet ra'shelerinin yanında muhabbetin sıcaklığını da hisseder ve

'Ey Rab Senin varlığını duymak bir cennet
Ne olur beni de bu duygu ile âbâd et.'

der, ona intisapla yaşamanın ne erişilmez bir pâyeye olduğunu zevk eder.. 'Hazîretü'l-kuds'e daha yakın olma yollarını araştırır.. hep O'na koşar.. O'na bağlı yaşar.. O'ndan ötürü her şeyi kucaklar.. baharları zevkle temâşâ eder.. çiçekleri koklar.. varlıkla hasbîhâl içinde olur.. zaman gelir, dağlarla, tepelerle, ovalarla, obalarla söyleşir.. hayat ve varlık karşısında mü'min olmanın bütün hususiyetlerini ortaya koyar.. ve sık sık en nazlı dilekler, en içten iniltilelerle

O'nun kapısının tokmağına dokunur, sonra başımızı o kapının eşiğine koyarak içimizi sadece O'na dökeriz.

Sadece O'nun Kapısına Yönelmek

Ezanlar, kâmetler, namazlar, dualar, münâcâtlar, istiğfarlar, iç murakabeler farklı yöntemlerle o kapıya yönelmenin birer remzi ve işaretidir. O kapının önünde yüksелеcek bu ses ve bu davranışlar, ruhun solukları olması ölçüsünde, ötelerde nasıl kabul görür onu bilemem ama, biz, bazen varlığımızın, o duyuş ve söyleyişler içinde eriyip gittiğini hissederiz. Öyle ki bazen, içimizden kaynaklı gelen duyguları ifadeye kelime yetiştiremediğimizden fokur fokur kaynayan bir sükûta gömülür ve sessiz infiallerimizle, bu içli, bu derinden, bu ledünnî durumumuza bir yerden cevap verileceğini, bizim susmamıza bedel, ötelerin sesinin gürül gürül yükselineğini beklemeye koyuluruz. Meleklerden mi, ruhanîlerden mi, yoksa kendi vicdanlarımızın meçhul bir menfezinden mi kopup geleceğini beklediğimiz böyle bir sesi net duymasak bile, mutlaka cevap verildiğine ve verileceğine inancımızla, ürpertilerimizde onu duyar gibi olur, haşyetle sarsılır veya sevinç gözyaşlarıyla boşalırız.

Hemen her zaman, böyle bir ruh hâliyle, hayata bakışımızın değiştiğini, her varlık ve hadisenin bir farklılaşma süreci yaşadığını görür gibi olur, içine sürüklendiğimiz bu fevkalâdelikler karşısında, bizden olmayanların hiçbir zaman duyamayacakları, bizi anlayamayanların kat'iyen anlayamayacakları neler duyar ve neler hissederiz!..

Bayram, Ufku Bir Gökkuşağı Gibi Tutar

Bu duygu ve bu hisler sayesinde bazen, erken dönemlerde ve iptidâî bilgiler mahiyetinde ruhumuzun derinliklerine yerleştirilen o mukaddes fakat müphem gerçeklerin, kuvve-i inbâtiyesi iman ve nur olan kalb yamaçlarında, nasıl çiçekler gibi açtığını, bir çocuk saffetiyle kabullendiğimiz o mücerret hakikatlerin ne kadar varlığımıza ait olduğunu duyar ve içlerimizde sessiz sessiz uyuyan esrarın nasıl tomurcuklaştığını, nasıl meyveye yürüdüğünü hayretler içinde zevk ederiz.

Hâsılı, her bayram bizim dünyamızda, bir dolunay gibi doğar.. ufkumuzu bir gökkuşağı gibi tutar.. ışık kaynağı ötelerden, bize donanma gecelerinde göremeyeceğimiz şehrâyinler yaşatır.. arz üzerinde uğradığı hemen her dairede, bir teşrifat üslûbuyla bizler gibi bütün başkalarını da ayağa kaldırır.. şivelerin en mükemmeli, nağmelerin en tatlısıyla ruhlarımıza demet demet besteler sunar..

îmâ ve işaretleriyle meraklarımıza kapılar aralar ve gönüllerimize uhrevîlikler fısıldar.

13.12.2002 - Önce Temel Kaynaklarımızı, Daha Sonra Diğer Eserleri Okumalıyız

Bir insanın, kendi temel kaynaklarını çok iyi bildikten sonra, başka kitapları okumasında da bir mahzur olmasa gerek. Başka bir ifadeyle, esas kendine ait terminolojiye, kendi kıstas ve kriterlerine vakıf olduktan; yani din nedir, iman nedir, Allah'a, peygamberlere, haşr ü neşre ait inanç nasıl olmalı ve Kur'an'ı anlamada takip edeceğimiz metot iyi belirlenip tespit edildikten sonra, diğer eserlere de geçebilir. İsterseniz bunu biraz daha açabiliriz:

Mesela, pozitif ilimlerin felsefeden ayrılmadığı dönemde -ki eskiden bu ikisi müşterek mütalaa edilir ve birbirinin müteradifi lafızlarla ele alınırdı- fen, henüz araştırmalar ve pozitivist kriterler açısından günümüzde ulaştığı vuzuha ulaşamamış, ilim namına söylenen şeyler de, büyük ölçüde nazariyeler mecmuası olarak görülüyordu. Bunun karşısında felsefe ise, Necip Fazıl'ın tarifi ile, bir insanın parmak ucu kadar glikoz veya şeker ihtiyacını karşılamak için, bir çuval keçi boynuzunu yemek gibi bir şeydi. Evet işte böyle bir dönemde, Şark'ın feylesof olarak isimlendirilebilecek müthiş insanı Hafız'ın, Uluhiyet tanımlamalarına baktığımızda, onda panteizmin etkilerini görürüz, ve bu etki onda başka şeylerin çok önündedir. Yine onun düşüncesinde varlık, adeta vahdet-i vücud telakkisine göre örgülenmiş gibidir. Dolayısıyla eğer siz, meseleyi kendi özünden öğrenip sağlam bir itikada sahip olmadan, Hafız'ın bu düşüncelerine, yine bu dönemde kaleme alınıp klasikler içinde tercüme edilen Hallac'ın 'Tavâsîn'ine, Bedreddin-i Simavi'nin 'Vâridât'ına -ki, o da kaskatı bir monizm mülahazası içindedir ve ukûl-ü aşereciliğin olumsuz bütün neticelerine kâildir. Tabî bu haliyle de, Efendimiz'den daha çok Hegel'e yakındır- şerh edilmemiş şekli ile Muhyiddin İbni Arabi'nin Füsûs'una ve hatta Cîlî'nin İnsan-ı Kamil'ine müracaat ederseniz, Nesîmî'nin, 'Veli söylediğim haldir, bu ne kıldır bu ne kâldır' dediği gibi, her biri birer duyma, birer haz, birer zevk olan bu halleri, birer realite olarak alır ve -hafizanallah- sapıtırınız. Bu açıdan, neyin öncelikli olarak okunması lazım geldiği hususunda dengeyi çok iyi ayarlamak gerekir; eğer siz insanlara, 'her şeyi okumayın, kafanızı karıştırmış olursunuz' dersanız, bu yanlış olur. Çünkü başkaları okuyor ve belki kafası da karışıyor; halbuki bizim insanımız, kendi meselelerini onlar karşısında savunamıyor ve bir fikir kısırlığı yaşıyor. Diğer taraftan da, herkes, önüne gelen her şeyi okusun dediğiniz zaman, fikirler bulanıyor ve bir kısım yanlışlara düşme ihtimali

doğuyor.

Öyle ise, bu yanlışlara girmemek için, evvela bize ait şeylerin dikkatle okunması lazımdır. Yani önce; tefsirde, hadiste, fıkhıta, kelimada kendi usulümüze göre kendi düşünce dünyamızı örgülememiz ve ona tutunup her türlü derinliğe dalabileceğimiz müktesebatımız; yani Ebu Hanife'nin Fıkh-ı Ekberi'nin, İmam Maturidi'nin Tevhid'inin, Eş'ari'nin Makâlât'ının, Bediüzzaman'ın Risaleler'inin -ki bütün bunlarda, bizlere sağlam bir akide, sağlam bir Kur'an telakkisi ve peygamberliğe ait gerçekler anlatılmaktadır- her şeye yetecek kadar zengin ve sağlam olmalıdır ki boğulmayalım. Ondan sonra istenirse Hallac'ın 'Tavâsîn'inin, Sühreverdi'nin 'Heyâkilü'n-Nur'unun, Cîlî'nin 'İnsan-ı Kâmil'inin okunmasında zarar olmayabilir; hatta yarar bile melhuzdur.

Evet, her şey okunmalı; ancak her şeyden evvel bizim için her şey sayılan kendi kitaplarımız okunmalıdır. İşte o zaman çizgiyi korur, şirazeden çıkmaz ve Allah'ın izniyle sapıtmayız.. sapıtmayız ve onlar sayesinde Şark'ın da, Garb'ın da birikimlerini değerlendirebilecek bir fikrî seviyeye ulaşırız.

Biz, bugün hâlâ, bu ölçüde bir fikrî olgunluğa erememiş, yüzüp gezen ve zebil olup giden bir sürü insanla karşılaşırız. Onlar, saplandıkları materyalist felsefe ile sabah bir cereyana takılıp onun arkasından koşuyorlar; akşam ayrı bir hezeyanın dümen suyuna giriyor ve sürekli mihrap değiştirip duruyorlar. Maalesef bu hal, bizim neslimizin bir talihsizliğidir; onlar, Kur'anî hakikatlere hep önyargılarla yaklaşmış ve hiçbir zaman da işin hakikatini öğrenme lüzumu duymamışlardır. Sadece bir kısım müsteşriklerin ve onların dümen suyundaki kimselerin, kendilerince bir altından bir üstünden kopararak, püf nokta deyip -ki, haşa ne Kur'an'ın, ne Sünnet'in, ne de onların şerhleri içinde püf nokta yoktur- neşretmek suretiyle zihin bulandırdıkları şeyleri okumuş; okumuş ve onlarla bizim insanımızın karşısına çıkıp demagoji yapmışlardır. Aslında diyalektik türünden bu kabil şeylerin, şimdiye kadar belki elli defa cevabı verilmiştir. Onların bu halini Akif'in şu sözleri ne güzel ifade eder:

'Şark'a bakmaz, Garb'ı bilmez, görgüden yok vâyesi
Bir kızarmaz yüz, yaşarmaz göz bütün sermayesi.'

13.12.2002 - İnsana Ancak İman Soluk Aldırtabilir

Benim çok farklı bir vefa hissiyatım var. Bu, başkalarına tuhaf gelebilir; ama benim için gayet tabiidir. Mesela birisi kalkıp benden elbiselerimi istese, hemen çıkarır veririm, hatta canımı dahi verebilirim. Ama kahve içtiğim bir fincan kırılınca sanki kafamın bir tarafı kırılmış gibi olur ve fevkalade üzülürüm. Bana bu esnada deseler ki, 'bunların kırılması mukadderdi. Bu kadar teessüre gerek yok'; ben de, 'aman benim yanımda kırılmasın da, nerede kırılırsa kırılsın' derim.

Keza üzerinde notlarım bulunan bir kağıdı atarken, 'Aman saygısız davrandım, bu kağıt çok işe yaramıştı' der ve üzülürüm. Bu sebeptendir ki, uzun zaman not aldığım kağıtları bir yere istif edip biriktiriyorum. Onları çöp kutusuna yırtıp atmak ağır geliyor bana. Ama o kadar işe yaramaz kağıdı korumak da zordu. Şimdi bir değirmen buldum, onları değirmene atıp öğütüyorum, sonra da ebediyete mazhar olsun diye parçalarını bir yere gömüyorum.

Ayrıca sonbaharda sararıp solan yaprakların dallarından kopup düşmeleri karşısında içim hep kan ağlar ve ancak her şeyin yeniden dirilişlerini tahayyülle kendimi teskin etmeye çalışırım. Aynı şekilde başımda gölge edip salınan bir ağacın dalını, ters bir hareketimle kırsam, öyle müteessir olurum ki, kendi kendime 'O ağacın da yaşama hakkı vardı; bunu nasıl yaptın.' derim.

Üstad da Barla'da, Ankara davasının çok ağır, çok şiddetli geçtiği bir dönemde, dağın başında o kurumuş ağacın dibinde otururken, 'Bana deseler ki, Ankara'da sizi beraat ettireceğim, fakat şu ağacı kesmek istiyoruz. Ben beraat istemiyorum, yeter ki ağacıma dokunmasınlar derim' şeklinde düşünür. Biri kuru bir ağaç, öbürü de hayatını vakfettiği davası!.. Yine bir defasında yemek yediği tahta kaşığı kırılınca, onu çiviyle raptederler. Sonra birisi, onu atıp yerine bir başka kaşık koyar. Eski kaşığını göremeyince, 'nerede benim 30 senelik kaşığım?' der ve rahatsızlık izhar eder. Kaşığı bulup getirirler, o da sakinleşir.

Benim gelmek istediğim asıl nokta şudur; bu bizim mini bir şefkat ve alakamızdır ki, Cenab-ı Hakk'ın rahmet ve şefkatinin binde biri bile değildir. Bunun, binde dokuz yüz doksan dokuzu, kendi katında olan O yüce Allah, var edip yarattığı ve diğer bütün canlılardan üstün kıldığı insanları hiç zayi eder mi? Hiç onların amellerini, güzel söz ve davranışlarını boşa çıkarır mı? Aslında

insan, etrafında neye bakarsa baksın, zannediyorum hepsinde 'Mâ veddeake Rabbûke vemâ kalâ=Allah sana ne küstü, ne darıldı ne de yalnız bıraktı!' (Duha, 93/3) sırrını görür. Zaten Cenab-ı Hak, çürüttüğü şeylere bile, yeni beka yolları açmıyor mu? Dâne başağa, tohum ağaca, sperm insana yürümüyor mu? Öyle ise, insan da toprağın altından ebediyete yürüyor demektir.

Şayet İslam olmasaydı insan, bunları bu ölçüde duyup değerlendiremez, duyguda istikameti yakalayamaz ve bu türlü engince teessürlerin ızdırabı altında mahvolur giderdi. Evet insana ancak iman soluk aldırabilir ve bir yerde bunalıp gırtlığı sıkıldığı anda, 'Allah bes, baki heves' diyerek, imanın güç ve zenginliğiyle ferahlayabilir.

20.12.2002 - "Biz İnsanı, Kuru Bir Balçık, Kokusu Değişik ve Şekillenmiş Siyah Bir Çamurdan Yarattık"

'Kasem olsun Biz insanı, kuru bir balçık, kokusu değişik ve şekillenmiş siyah bir çamurdan yarattık.' (Hicr, 15/26)

Burada, belli istihalelere uğrayıp değişen ve insan biçiminde şekillenen, iç ve dış dengelerle dengelenen, sonra da ilahi nefha ile şereflendirilen bu yeni varlık, maddenin-mananın birleşik noktasında bir varlıktır. Allah (cc), onun üzerinde son düzenlemeyi yapıp, kendi içindeki ahengi, çevresiyle olan dengesini topyekün varlıkla olan münasebetlerini tesis ettiğini şöyle açıklar:

'Ben onu son kez düzenlediğim ve ruhumdan üflediğim zaman, siz (bu hitabın muhatabı bütün melekûtteki asnâf) hemen onun için (imtihan ve inkiyat) secdesine kapanın.' (Hicr, 15/29)

O güne kadar namı-nişanı bilinmeyen, melekûtte mahfuz, mülkde esâmesiz - ki Kur'an: 'Dehrin cereyanı içinde öyle bir zaman gelip geçti ki, o dönemde insanın adı bile anılmazdı.' (Dehr, 76/1) der- bir varlığı seleflerinin kavrayabilmeleri ve fâikiyetini kabullenmeleri, emre itaattaki inceliğin ortaya çıkması için bir imtihandı. Bu imtihanı kazanan kazandı, kaybeden de etti.

Kur'an-ı Kerim daha başka ayetleriyle insanın kaderî plandan, değişik hilkat safhalarına kadar merhale merhale yaratılışını öyle bir üslûpla anlatır ki, dönüp bu ayetlere baktığımızda onun anne karnında geçirdiği embriyolojik süreci de görebiliriz. Bu iki sürecin de Kur'an'da, hassasiyetle üzerinde durulmuştur. Bu süreç içinde açık bir kısım farklı merhaleler söz konusudur. Birinci merhale toprak, ikincisi, 'tîn' kelimeciğiyle ifade edilen özel çamur; üçüncüsü, insan iskeleti haline getirilen siyah balçık manasına gelen 'hame'; dördüncüsü, pişirilmiş, kurutulmuş çömlek benzeri 'salsal' dır.. bunlar, belli vetire ve belli oluşum merhalelerini ima etmektedir ki, biz benzer bir sürecin anne karnında da yaşandığını görmekteyiz. Bu safhaların dört veya altı olması fark etmez; bunlardan bazılarının bazılarına ircaı her zaman mümkündür. Önemli olan değişik mineralleriyle toprak bulamacının safha safha insan yaratılışına esas teşkil etmesidir. Toprağın bir mineral veya protein çorbası haline getirilmesinde elbette ki su da çok ehemmiyetli bir unsurdur. Böyle bir karışımı ifade sadedinde Kur'an:

'Kasem olsun biz insanı süzölmüş bir çamur veya bir hülâsadan yarattık.' (Müminün, 23/12) buyurur ki, 'Biz her canlı nesneyi sudan yarattık.' (Enbiya, 21/30) ifadesi de suyun bu ehemmiyetini vurgulamaktadır. Su ve toprağın ayrı ayrı muhtevalarıyla izdivacı ayrı bir merhaleyi teşkil etse gerek. Bundan sonra şekillenme ve bir surete ulaşma faslı gelir ki, Kur'an bunu da:

'Andolsun Biz insanı bir kara çamur ve şekillenmiş bir balçıktan halkettik.' (Hicr, 15/26) ayetiyle işaret eder. Bunu müteakip, tam bir düzenleme, iç ve dış dengelere bağlama mertebesi söz konusudur ki, onu da Kur'an-ı Kerim:

'Ben onu düzenleyip insan şekline koyduğum ve ona ruhumdan üflediğim zaman derhal onun için (inkıyad) secdesine kapanın.' (Hicr, 15/29) ayetiyle hatırlatır.

Bu son safha ile artık kâinatta, manasının yanında maddesi, ruhuyla içli-dışlı bir bedeni olan; fiziki mükemmeliyeti ölçüsünde metafizik derinlikleri de olan yeni bir varlık daha vardır. İnsan, bu seviyeye geleceği ana kadar Kur'an ayetlerinin işaretiyle gerçek mahiyetleri ne olursa olsun, tafsilen şu safhalardan geçmiştir: Toprak, çamur, süzölmüş çamur, yapışkan çamur, bir şekle bağlanan siyah balçık, sertleşmiş balçık ve ilahi ruhla serfiraz Allah'ın (cc) halifesi eşref-i mahluk.. daha sonra insanoğlunun hayatında bütün bu safhalar, insan hususiyeti çerçevesinde teksir edilircesine devam edecektir ki, dikkatle bakanlar için mebd'e ile temadi arasındaki bu tedâî her zaman çok renkli bir süreç olarak zevkle temaşa edilebilecektir.

Adem ve Havva ile mucizevi bir yaratılışla başlayan insanoğlu macerası, asbabın perdedarlığı ile âdiyât (sıradan hadiseler) içinde sürüp gidecektir. İnsanların isteyip dilemesi ve Allah'ın (cc) yaratmasıyla temadi edip duran yeryüzündeki insan hayatıyla hedeflenen asıl gaye, Yüce Yaratıcı'yı bilip O'na kullukta bulunmaktır. O, insana irade, şuur, his ve gönöl vererek onu bütün varlıkların önüne geçirme ve Adem'in şahsında bir mihrap haline getirme irade ve meşietine karşılık, insan da O'nu tanıma-tanıtma, sevme-sevdirme vazifesiyle vazifelendirildiğini bilmeli, 'ahsen-i takvim'e mazhariyetin hakkını eda etmelidir.

20.12.2002 - Göklere Çıkabilme ve Onun Zorlukları

'Allah (cc) kimi doğru yola hidayet ederse, onun sinisini İslam'a açar; kimi de saptırmak isterse, o kimse sanki göğ'e yükseliyormuşçasına onun göğ'sünü sıkıştırır ve tıkanıklaştırır, işte böylece Allah (cc) imana gelmeyenlere rüsvaylık takdir eder.' (En'am, 6/125)

İnsanoğlu yaratıldığı günden beri hep gökleri merak edegelmiştir. Astronomi düşüncesi ve fezaları gözleme süreci bu merakla başlamıştır. Bu yukarı âlemler, bazen yıldızların yumuşak ve sıcak göz kırpışlarıyla recâ hislerimizi coşturmuş, bazen de değişik patlamalar, yıldız kaymaları, hatta gök gürültüleriyle içimize korkular salmıştır. Hatta bazen nazarlarımızın hayellerimize aksettirdiği resimlerde, zaman-mekan üstü âlemlerin tasavvur ve tahayyüllerine açılmış, ebediyet arzumıza, sonsuzluk mülahazalarımıza şehadet âleminin dışında cevaplar aramışızdır. Kimimiz oraları bir kısım sırlı ve sihirli âlemler, hatta mevhum tanrıların otağları gibi görmüş, yıldızlara, aya, güneşe yönelmiş onları ilah saymışız; kimilerimiz de kaderlerimizi, tâli'lerimizi onlara bağlamış ve o yüce âlemlerdeki her nesneyi bir fal malzemesi olarak görmüşüzdür.

Bugün müminler bu türlü çarpık telakkilere takılıp gitmemişlerse onu peygamberlere borçlular. Hz. İbrahim, önce düşüncelerdeki bu çarpıklığı düzeltiyor; ayın, güneşin, yıldızların ne olup ne olmadığını ortaya koyuyor, sonra da zihinlerdeki zaferini, elindeki balta ile putları hurdahaş ederek taçlandırıyor. Kur'an bu serencâmeyi: 'Böylece biz, İbrahim'e şirkin çirkinliğini gösterdiğimiz gibi, imanda yakîne, kesinliğe ulaşması için göklerin ve yerin hükümranlılığını (melekûtunu) gösteriyorduk.' (En'am, 6/75) ayetiyle gayet net olarak ortaya kor. Firavun'un yüksek kuleler yaptırtıp gökyüzünü rasata yeltenmesindeki sâiklerinden birisi insanoğlundaki gökleri rasat merakı olduğu gibi, muhtel Babil kulesinin projelendirilmesinde de bu merakın tesiri büyüktür. Günümüzdeki göklerin fethi projelerinde de bu sâik gözardı edilmemelidir. Şimdilerde buna ekonomik sebebler, uzay hakimiyeti, hayata müsait yeni gezegenlerin keşfi, dünyanın değişik uydularla kontrol altına alınması.. gibi sebebler de inzimam edince, bu gün de yarın da uzay her milletin matmah-ı nazarı olarak kalmaya hatta hergün daha bir artan hırsıyla kalmaya devam edecektir. Hırs artarak devam edecektir ama, acaba göklere (yakın sema-uzak galaksiler) çıkmak kolay olacak mı? Kur'an: 'Sanki göğ'e çıkıyormuş gibi göğ'sü sıkışıp daralacak' diyor.

Burada semalara doğru yükselirken göğüsün sıkışıp daralması dolaylı yoldan anlatılsa da imana karşı sinesi dar, kapalı ve tıkalı bir insanın yukarılara doğru çıkarken sıkışma yaşayan bir insana benzetilmesi gayet manidardır. Bunlardan biri manevi havasızlıktan sıkışmakta, diğeri de maddi havasızlıktan. Ayet, icmalen vakanın raporu şeklinde konuşsa da, yukarılara doğru yükselirken karşılaşılabilecek problemlerin başlıcasına işaret ettiği açıktır; havasızlık. Diğer problemler de, yerçekimi, sürtünme ve atmosfer şartları gibi hususlardır.

İnsanlık, yükselme hedefinin uzaklık ve zorluğuna göre tekvini emirlere riayet edip Allah'a (cc) sığındığı nisbette muvaffak olur. Ayrıca bu ayetten bugünkü feza teknolojisinin çok daha ilerilerine bir teşvik yapıldığı işareti alınabilir ki, Rahman sûresindeki bir ayet, iyi bir donanımla arz ve sema kuturlarının aşılabileceğine sarahate yakın delalette bulunmaktadır: 'Ey cin ve ins topluluğu, gücünüz, takatınız yetiyorsa, haydi geçin bakalım göklerin ve yerin çevresini ve çeperini; ama üstün bir güç, kuvvet ve tekvini emirleri teshir gibi bir hakimiyet olmayınca geçemeyeceksiniz.' (Rahman, 55/33) Gerçi burada Allah'ın (cc) azabından kaçış olamayacağı vurgulanıyor; ne var ki ifade karakteristiğinin bu mülâhazaya açık olduğu da bedîhidir. Hatta, ilim aşıkları ve araştırma meraklıları bu ifadeleri, Allah'ın (cc) insana dünyaları aşması, güneş ailesinin ötesine geçmesi, bir sistemden başka bir sisteme açılması ve hergün yeni yeni âlemler keşfetmesi çağrısı şeklinde de algılayabilirler. Ayet, açıktan açığa göklere nüfuz ve oralara açılmadan -imkan dahilinde veya değil- bahsettiğine göre, insanoğlunun, temelde ruhunda var olan bir duyguyu teyid ettiği açıktır. Burada ayrıca yerkürenin derinliklerine de öyle bir 'sultan'la nüfuz edileceği vurgulanmıştır ki, zannediyorum, bu işaret küre-i arz adına şimdiye kadar bildiklerimizden çok farklı bir hususa işaret ediyor...Arz edilen bu hususlar bir işaret, üslûptan damlayan birer remiz 'müstetbeâtü't-terâkip'de dökülen birer mazmun olsalar da, Kur'an'ın bazı vakaları noktaladığı açıktır ve bu yaklaşım müfrit fennî yorumcuların tevil ve yaklaşımlarından da farklıdır.

27.12.2002 - Cahiliye İçinde Yaşayıp Cehalete Bulaşmayan Talihliler

Efendimizin, bir cahiliye çağında neş'et etmesine rağmen, O'nun o dünyanın dışında olduğunu vurguluyorsunuz. Bugün de O'nun mesleğini temsil eden insanların kendi çağlarının önünde veya çağ üstü diyebileceğimiz bir konumda bulunmaları söz konusu mudur?

Efendimizin (sav), neş'et ettiği döneme, o günkü kültür ve anlayış itibarıyla 'Cahiliye çağı' diyoruz. Bir başka yaklaşımla 'Cehl' kelimesi, daha ziyade Allah bilmeme manasına da kullanıldığından, çoğunluğu itibarıyla o Allah bilmeyenler çağına cahiliye denmiştir. Ayrıca ulema arasında şöyle bir yaklaşım da vardır; bir insan, allâme-i cihan da olsa, şayet Zat-ı Uluhiyet'i bilmiyor ve O'nu tanımıyorsa, o insan cahil sayılır. Zira o asıl bilmesi gerekli olanı bilmiyor demektir. Ve böyle bilgisizlerin yaşadığı dönem de câhilî ve karanlıktır.

Bundan başka şöyle bir yaklaşım da söz konusudur. Eğer bir insan, bilip kabullendikleriyle amel etmiyorsa, yani onun bilgisi amele dönüşmüyorsa ona cahil denir ve onunla bir şey bilmiyor gibi muamele edilir. Hususiyle de bilgi marifete dönüşmüyor ve insan kendinden, yaratanından habersiz yaşıyorsa o tam bir cahildir. Yunus Emre bu hali,

'İlim ilim bilmektir,
İlim kendin bilmektir.
Sen kendini bilmezsen
Ya nice okumaktır.'

mısralarıyla ifade eder.

Bu itibarla bilinen şeylerle bir yere varılması gerekir. Aksine insanın, duygu, düşünce ve davranışlarını, onun yaratılış gayesine yönlendirmeyen ve onda yeni bir hal hâsıl etmeyen ilmin cehaletten farkı yoktur.

Efendimiz, Cahiliyenin Dışındaydı

İşte biz, 'Cahiliye dönemi' derken, bu türlü insanların yaşadığı ve toplumun hemen her katmanında bu duygu ve bu düşüncede kimselerin bulunduğu bir çağı kastediyoruz. Bu itibarla Efendimizi (sav), yaptığımız böyle bir cahiliye tarifi içinde, o çağla irtibatlandırmamız mümkün değildir. Çünkü O, hayat-ı

seniyyelerinde hiçbir zaman, Allah bilgisinden gafil olmamıştır. Değil inanç ve itikada ait meselelerde bir yanlışla düşmesi, daha genç bir delikanlı iken, Kâbe'nin tamiri esnasında mübarek vücudunun bazı yerlerinin açılması karşısında Hz. Cibril O'nun gözüne görünmüş ve Sahabilerin ifadelerine göre, bu hadiseden sonra kimse O'nun o ölçüde açılmasına şahit olmamıştır. Evet, peygamberlikten önce bile kendisine mekan ötesi alemlerden ihtarda bulunan böyle bir insanın, bizim tarifimiz çerçevesinde cahiliyede bir yere konması mümkün değildir. Bu açıdan biz 'Allah Rasulü (sav) döneminde bir cahiliye vardı, ama O, o cahiliyenin dışındaydı' diyoruz.

İşin gerçek yönü bu olmakla beraber, peygamberlikle serfiraz kılınmış, insanlığın medar-ı iftihar ve her şeyimizi ona borçlu olduğumuz bir Zat'ı ele alırken, O'nun (sav) tasavvurlarını, düşüncelerini, Allah'la olan münasebetlerini hesaba katmadan onu sırf o döneme ait kriterlerle ele almamız fevkalada saygısızlık olur. Hatta, değil İnsanlığın İftihar Tablosu'nu, O'nun sadık bendeleri kabul ettiğimiz Ashab-ı Kiram'ı dahi kendimizi esas alarak değerlendiremeyiz. Bir hadislerinde Allah Rasulü (sav): 'Allah beni seçtiği gibi ashabımı da seçti.' buyurarak kıyamete kadar tek din olan İslam'ın temsilcilerinin seçme insanlar olduğuna dikkatleri çekmiş ve bizi temkine çağırmıştır. Elbette onlardan da bir kısım hatalara düşenler olmuş ve yer yer gaflet yaşayanlar bulunmuştur. Ancak onlar, Allah Rasulü'ne arkadaşlık etmiş olmaları, sürekli vahiy sağanağıyla sulanmış, peygamber boyasıyla boyanmış olmaları açısından değerler üstü değere sahiptirler. Dolayısıyla onları da cahiliye kriterleri ile değerlendiremeyiz. Kur'an, 'Onlardan sonra gelenler, 'Ey kerim Rabbimiz', derler, bizi ve bizden önceki mümin kardeşlerimizi affeyle, içimizde mü'minlere karşı hiç bir kin bırakma. Duamızı kabul buyur ya Rabbenâ; çünkü Sen Raufsun, Rahimsin: Şefkat ve ihsanın son derece fazladır.' (Haşr, 59/10) buyurmakla onları ele alıp değerlendirmede bizlere edeb dersi vermektedir. Allah Rasulü (sav) de aynı şekilde: 'Ashabıma sebbetmeyin (dil uzatmayın). Nefsim elinde olan Zât-ı Zülcelâl'e yemin olsun (sizden) biriniz, Uhud dağı kadar altın infak etse, onlardan birinin infak ettiği bir müdd'e (18 litrelik bir ölçek) hatta yarım müdd'e bile mukabil gelemez' buyuruyor.

Bence bu ifade, onların hukukuna daha saygılı olmamız açısından önemli bir tembih ve irşad olsa gerek. Haddizatında Cahiliye döneminde bile, onlardan Hz. Ebu Bekir gibi, 'Ben cahiliye döneminde, evet, Kabe'nin açık-saçık kadınlar tarafından tavaf edilip el çırpılarak dolaşıldığı bir dönemde bile, harama uçkur çözmedim, ağzıma içki koymadım, puta secde etmedim..' diyen aşkın insanlar

vardır. Benzer ifadeleri daha nicelerinden duymak mümkündür. Mesela, Hz. Süheyb için Allah Rasulü (sav): 'Ne güzel kuldur o; inancı olmasa bile günah işlemez' der. Yani o tabiatı itibariyle günaha kapalı ve fitraten saygılı yaratılmış...

Bu itibarla bize, başta Efendimiz olmak üzere, Sahabe-i Kiram'ı saygıyla ele almak düşer. Aksine, o dönemde yaşanan bir cahiliye vardı diye, onların hepsini o cahiliye içinde düşünmemiz katiyen doğru olamaz. Bu yüzden, çoğu zaman ben o dönemi, 'Efendimizin (sav) yaşadığı devirde, o dönemi paylaşan insanların yaşadıkları dönem' diye tavsif etmeyi yeğledim ve O'nun, zaten Allah katında muallâ, müberrâ, mukaddes ve münezzeh olan hayat-ı seniyyelerini, bu dönemle aynı tutmamaya çalıştım. Bilindiği gibi Efendimizin (sav) isimlerinden biri de Mustafa'dır. Bu, Cenab-ı Hakk'ın, 'Allah meleklerden ve insanlardan bir kısım kimseleri elçi olarak seçer, onları saf ve temiz tutar.' (Hac, 22/75) ayetiyle ifade buyurduğu hususla irtibatlıdır. Yani Allah (cc) O'nu seçmiş, O da bütün ömrünce tam bir seçilmişlik örneği sergilemiştir.

O, Seçilmişlik Örneği Sergiledi

Evet, sanki Allah (cc) ta baştan O'nu önemli bir misyon ve vazife için seçerken, daha sonra ortaya koyacağı performansı görmüş, ilk seçmeyi de ona bina etmiştir. Başka bir ifadeyle, bu mevzudaki istidat, kabiliyet ve performans, Efendimiz'e baştan bir avans olarak verilmiş, O da, o avansın hakkını çok iyi yerine getirince, Cenab-ı Hak O'nu Nebiler Sultanı olmakla serfiraz kılmıştır. Hz. Musa (as) için de, Kur'an'da benzer ifadeler kullanılır; 'Seni insanların üzerinde saflardan saf kaymak haline getirdik.' (A'raf, 7/144) Bu ifade, hayâl, süt kaynarken, kaymağın sütün üzerine çıkması gibi bir manayı hissettirir. Bu açıdan bütün insanlık kaynayan sütse, peygamberler de o kaynayan sütün kaymağıdırlar diyebiliriz. Bu açıdan da Allah'ın (cc) böylesine seçkin kıldığı o zatlari, bizim, cahiliye içinde bir yere oturtmamız fevkalâde yanlış olur.

Aynı şeyler, günümüzde iman ve Kur'an hakikatlarını neşr ve temsil eden insanlar için söz konusu olmasa da, böyle bir işi temsil eden Zat/zatlar için düşünülebiliriz. Muhammed Kutub'un '20. Asrın Cahiliyesi' dediği, yani boyunduruğun tamamen yere konduğu bir dönemde, iman ve Kurân davasına sahip çıkan gönül insanları ve fikir mimarları için aynı şeyler söz konusu olabilir. Gerçi Allah Rasulü (sav), Sahabe, Tabiin ve Tebe-i Tabiin dönemleriyle yaşanan bir altın devirden sonra, artık İslam milletleri velûdiyetlerini kaybetmiş, üretici yanları kalmamış ve şablonculuk yaşanmaya başlamış. Ciddi

eserler ortaya konamamış, eski eserlere şerhler ve haşiyeler yazma dönemi başlamış ve bu hal Fatih'in İstanbul'u fethetmesine kadar da devam etmiştir. Bu, işin bir yanı; diğer yanına gelince, bu mütalaarın katiyen İslamiyet'ten geri dönüldüğü ve tekrar bir cahiliye yaşandığı şeklinde anlaşılmamasıdır. Evet, 5-6 asır Batı yamaçlarında İslam dünyasının karakolluğunu yüklenmiş, şanlı, namlı, hatta Muhyiddin İbn-i Arabi'nin Şecere-i Numaniye'sindeki ifadelerine göre, Sahabe'den sonra onlar kadar idarede başarılı ve muvaffak bir millet ve mübarek bir nesil için bu ifade doğru olmaz. Ne var ki baştaki o velûdiyet, o kariha zenginliği daha sonraları devam ettirilememiş ve Fatih'in İstanbul'u fethetmesiyle daha da durmuş, Tanzimatla ise beklenmedik bir kısım fezâi ve fecâinin patlamasıyla bütün bir toplum yerle bir olmuştur. Son 40-50 yıldaki durumu ifade içinse kelime bulmakta galiba biraz zorlanacağız...

Günümüzde de Cahiliye Yaşanıyor

Bu zaviyeden de günümüzde bir çeşit cahiliyenin yaşandığından söz edebiliriz. Bu cahiliyenin en önemli yanı ise, ilimlerin ilhad ve değişik ideolojiler adına kullanılmasıdır. Eskiden insanlar, cehaletleri değerlendirerek küfür ve dalaletle çekiliyorlardı; şimdilerde küfür ve sapıklık fenden ve felsefeyle besleniyor. Zannediyorum bu cahiliye, Efendimizin (sav) neşrettiği nurlarla bertaraf edilen cahiliyeden daha tehlikeli. Öyleki, adeta bugün bütün ilimler, ilim adına değil de, dalalet hesabına yorumlanıp değerlendiriliyor gibi bir durum söz konusu. Dolayısıyla dünya kadar insan, bu cahiliyenin 'alfa'sından, olmazsa 'beta'sından, o da olmazsa 'gama'sından mutlaka müteessir oluyor. Bu hususa Allah Rasulü (sav) bir hadis-i şeriflerinde şöyle işaret buyururlar: 'Bir dönemde bir buhar zuhur edecek. Bu kafirleri bütün bütün öldürecek, müminler de zükkam (nezle)a tutulacak (yani onların da burunları akacak, gözleri sulanacak).' Merhum Muhammed İkbal, kendi döneminde yetişen pek çok aydın için, 'Kalbleri mümin, fakat kafaları kafir.' der. Cemil Meriç merhum da aynı tabiri, yerinde başka fikirlere, yerinde bizim duygularımıza ve düşüncelerimize tercüman olmuş olan kendi dönemindeki aydınlar için kullanır. Mesela Yahya Kemal yerinde Süleymaniye'de bizim insanımızın namazını, bayramını dile getirir, yerinde Koca Mustafa Paşa'da kendisinden başka oruç tutmayanın bulunmadığını ifade eder ve bunun inkisarını yaşar. İhtimal böyleleri, bizim kültürümüzü beğenip benimsiyor, milletimizin maddî- manevî dinamiklerini takdirle karşılıyor, ama kafasındaki yüzlerce şüphe ve aksi hükümlerden de bir türlü sıyrılamıyor. Geçmişteki bu insanları bu şekilde tavsif etmenin bir yararı var mı, yok mu? bilemeyeceğim ama, pek çok aydınımıza ait hayat karelerinin

pek de iç açıcı olmadığı açık. Ve yine bu dönemde, her adını anışımızda sinelerimizin saygıyla çarptığı ve eserlerini tavsiye edip herkesin okumasını istediğimiz öyle kimseler oldu ki, Darwinizmin zihinleri bulandırdığı bir dönemde, yaratılışla alakalı ayetleri, evlûsyona uydurma lüzumu duymuş ve evrime, olabilir nazarıyla bakmıştır. İşte bu, bir yönüyle küfrün 'beta'sından, 'gama'sından müteessir olup, nezleye tutulma demektir. Yanlış anlaşılmasın, o insanların bu hale düşmesi, onların Allah'la irtibatlarının kopması demek değildir. Bu, bir teknik nakavt ve meselelere çözüm bulmada aciz kalma demektir. Ve bir manada hepimiz cevaplayamayacağımız istifhamlarla karşı karşıya kalmışızdır. Fakir de Darwinizm'le alakalı bazı şeyleri okuyunca, ciddi manada sağlam cevaplar bulamamanın telaşını yaşadım. Bu mevzuda size yardımcı olacak ve elinizi uzattığınız zaman onlarcasını bulacağınız kitap, dergi şöyle dursun, o günlerde, konuyla alakalı bir makale bile yoktu. Adeta can havliyle Şeyhülislam Hayrullah Efendi'ye sığındım, ama baktım o da ona kâil ve bir sarsıntı daha yaşadım. Bu dönemde azıcık okuyan herkes sarsıktı; sarsığı bol o günlerde sarsılmayan bir insan vardır, o da, bir yönüyle bu cahiliyeye karşı kavga veren, küfrün planlarını alt-üst eden Bediüzzaman'dı. O meşrutiyet yıllarında yazdığı ilk eserlerinden en son risalelerine kadar bütün kitaplarında hilkatı vurguladı ve her şeyi O biricik yaratıcıya bağlamasını bildi. 'Tekamül yok, yaratılış var' dedi ve hep dimdik durdu.

Cahiliyeye Karşı Kavga Veren İnsan

Evet o, 20. asrın bu denli karanlık cahiliyesi içinde neş'et ettiği halde, ne duyguda, ne düşüncede, ne de amelde cehalet asla ona bulaşmamış ve o hep kendi çağının üstünde yaşamıştır. O, âdeta çağıyla hesaplaşmak üzere yaratılmış bir fitrattır. Bu haliyle o, Eşref Edip'in haklı olarak dediği gibi, 'Şayet Devr-i Risalet Penahi'de yaşasaydı, Allah Rasülü'ne çok yakın sahabilerden biri olurdu. Ve putperestliğe o kadar düşmandır ki, Mekke fethinde Allah Rasülü, putları kırma vazifesini ona verirdi. ' Yine o, tam bir iffet abidesiydi; mesela, 15-20 yaşlarında, Van'da Tahir Paşa'nın sarayında altı ay kadar kaldığı halde, onun kerimelerini bir türlü tanıyamamıştı. Aynı şekilde 20-25 yaşlarında İstanbul'a geldiğinde, Çamlıca'da Yusuf İzzettin'le birlikte onun köşkünde kalırken, çoğu zaman geze geze Üsküdar'a inip, oradan kayıkla karşı tarafa geçerlerdi, Haliç'te kadın-erkek, çoluk-çocuk şarkı söyleyip saz çalmak için sahile döküldükleri halde, bir kerecik olsun göz kapağını kaldırıp onlara bakmamıştı. Kendisine neden bakmadığı sorulduğunda da, kaçamak bir cevapla, 'Ben alim olmanın izzet ve onurunu koruyorum.' demişti. Oysa o, mehâfetullah (Allah korkusu) ve

mehâbetullaha (Allah sevgisi) o kadar kilitliydi ki, hayatını sürdürdüğü kalp ve ruh ufkundan öyle şeylere bakılmazdı ve bakmadı.

Çağın Cahiliyesini Aşarak Yaşayanlar

Yine, nasıl ki cahiliye içinde yaşadığı halde, o cahiliyeye bulaşmayan Efendimizin Ebu Bekirleri, Ömerleri, Osmanları, Alileri vardı, onun da, ona yakın, onun çizgisinde, onun düşüncesini temsilen ikinci var oluşun fikir işçileri ve davasının temsilcileri temiz arkadaşları vardı. Hepsi de pırıl pırıldı. Ben şahsen Hasan Feyzi'nin günaha girmiş olacağını hiç düşünemedim/düşünmedim. Hafız Ali'nin imanı karşısında hep ürperdim. Hoca Sabri içimde saygı olup esti. Hulusi efendiyi bir kâmil mürşit gibi gördüm. Hüsrev efendi ayrı bir derinlik insanıydı. Tahirî Mutlu öyle engin bir aydı ki, değil bir günahı üzerine sıçratması, hayatında abdest suyunu bile üzerine sıçratmamıştı. 'Allah' deyince gözleri dolardı ve başka bir aleme uruc etmiş gibi bir görüntü sergilerdi. Re'fet beyi, Ahmet Fevzi'yi, Atıf efendiyi, Asım beyi görmek gerekirdi. Alperen yürekli, uhrevi derinlikli Zübeyir Gündüzalp bir vefa abidesi; Mustafa Sungur, Abdullah Yeğin, Bayram yüksel, Sait Özdemir, Hüsnu Bayram bu ışık kaynağının hâlesi gibiydi. Ve bunlar çağın cahiliyesi karşısında dimdik kalabilmişlerdi.

Demek kendi dönemlerinde cahiliyeyi aşarak yaşayan insanlar da olabiliyor. Bu açıdan, ikinci dirilişi temsil eden o büyük zatla birlikte, çevresinde yaşanan korkunç cehalete rağmen cehalet yaşamayan, cehalete bulaşmayan bir hayli insan vardı. Ve onlar şimdi birer yad-ı cemil. Onlardan sonrakilere gelince, inşaallah Cenab-ı Hak onları da bu davanın feyz ve bereketinden istifade etmiş olarak günahlarından arındırır ve o ilklere ilhak buyurur.